POLIROM Top 10+

LEONARD COHEN

Joaca preferată

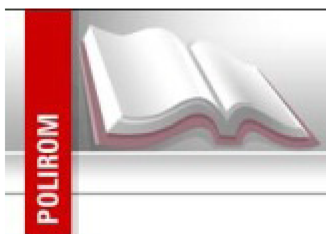
LEONARD COHEN

Joaca preferată

Traducere din limba engleză
și note de Vlad A. Arghir

Prefață de Mircea Mihăieș

POLIROM
2017

Leonard Cohen, *The Favourite Game*

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-6984-4
ISBN PDF: 978-973-46-6985-1
ISBN print: 978-973-46-6915-8

Coperta: Carmen Parii
Foto copertă: Pictorial Press Ltd./Alamy Stock Photo

LEONARD COHEN s-a născut în 1934 la Montréal. A absolvit McGill University, unde, la vîrsta de 17 ani, a înfiinţat şi un grup muzical de country, numit Buckskin Boys. Tot atunci începe să scrie şi versuri. Primul său volum de poezii, *Let Us Compare Mythologies*, apare în 1956, dar recunoaşterea şi succesul – inclusiv în afara graniţelor Canadei – vin odată cu al doilea volum de versuri, *The Spice Box of Earth*, apărut în 1961. După ce studiază o scurtă perioadă la Columbia University din New York, Cohen se stabileşte în Grecia, pe insula Hydra, şi publică un nou volum de poezii care va stîrni multe controverse, nu doar din cauza titlului: *Flowers for Hitler* (1964). În aceeaşi perioadă îi apare primul roman, *The Favourite Game* (*Joaca preferată*). Trei ani mai tîrziu, acesta va fi urmat de *Beautiful Losers* (*Frumoşii învinşi*, 1966; Polirom, 2003, 2008, 2015), un experiment narativ îndrăzneţ şi provocator despre demitizarea lumii moderne. Spirit neliniştit, mereu în căutare de nou, Cohen părăseşte Grecia la sfîrşitul anilor ’60, trăieşte o vreme în Anglia, apoi în Statele Unite şi revine frecvent în Canada. În 1967 participă la Festivalul de Muzică Folk din Newport, unde este remarcat de John Hammond de la casa de discuri Columbia A&R (producătorul lui Billie Holiday, Bob Dylan, Bruce Springsteen). Ca rezultat al acestei întîlniri, în acelaşi an apare albumul de debut al cantautorului canadian – *The Songs of Leonard Cohen*. Din acest moment, cariera sa de succes pe scena internaţională se lansează fulminant. Multe din cîntecele lui ajung să fie folosite în coloana sonoră a unor filme remarcabile (cum ar fi *McCabe and Mrs. Miller* al renumitului regizor Robert Altman). În 1993 se organizează la Red Deer, Alberta, prima sesiune de comunicări avînd ca subiect opera lui Leonard Cohen. În acelaşi an, scriitorul şi muzicianul canadian primeşte Governor General’s Performing Arts Award pentru întreaga sa activitate. La începutul carierei sale, Cohen afirma că „aspiră să ajungă un poet minor“ şi nu mai mult de atît. Astăzi, succesul său în plan literar şi muzical depăşeşte cu mult asemenea aşteptări. Talentul de a explora şi exploata sentimentele umane, de a crea stări şi imagini şocante sau cel puţin percutante impune un aer de prospeţime ce se simte atît în proza şi poezia, cît şi în muzica lui Leonard Cohen. Artistul canadian a încetat din viaţă în 2016, la vîrsta de 82 de ani.

Rănile copilăriei

La începutul lui 1992, Leon Wieseltier, celebrul *literary editor* al lui *The New Republic*, primea un telefon din partea unei nu mai puţin faimoase prietene, Tina Brown, boss-ul lui *Vanity Fair*: „Leon, observ că ai cam ruginit. Ce-ar fi să-mi scrii un articol?“. Nici un răspuns, Leon tace apăsat. Ce-ar putea scrie pentru *Vanity Fair*? Stilul său combativ, pe scheletul căruia cresc mugurii filozofiei şi spinii politicului, nu prea rimează cu eterna bună dispoziţie, cu *glitz*-ul multicolor al revistei spectaculos relansate de Tina Brown. Ce-ar mai fi rămas, dată fiind incompatibilitatea structurală între polemicile lui încrîncenate şi taraba de vîndut iluzii a Tinei Brown? Să pozeze, aşa cum făcuse, cu puţin timp în urmă, pe coperta revistei, Demi Moore, gravidă în ultima lună şi complet dezbrăcată?!

Tina Brown pune la bătaie un ultim argument. Evident, Leon nu-i va scrie niciodată un articol în bine-cunoscutul său stil distructiv, dar va reacţiona la o cerere neaşteptată: „Ascultă, n-ai vrea să lauzi pe cineva?“. Într-o secundă, momeala e înghiţită: „Cum să nu! Ce-ai zice de Leonard Cohen?“. „Cohen? Cine-i ăsta?“ „Nu contează, un bătrînel din California, un cîntăreţ ramolit, n-ai de unde să-l ştii!“ „OK, îţi trimit biletul de avion. Aştept articolul!“

După ştiinţa mea, articolul n-a fost scris niciodată. Ştiu doar că o „călătorie de documentare“ de trei zile s-a transformat într-un delir bahic de două săptămîni, timp în care, sub privirile ocrotitoare ale fiicei lui

Cohen, Lorca, şi ale companioanei din acel moment a cîntăreţului-poet, Rebecca de Mornay, *bardul* şi *criticul* au pus bazele unei adînci prietenii. „Sînt cu douăzeci de ani mai bătrîn decît Leon şi simt pentru el un fel de responsabilitate de unchi“, avea să spună Cohen despre Wieseltier, într-un moment în care se vorbea mult şi răutăcios de rătăcirile acestuia în lumea drogurilor.

Fascinat eu însumi de cîntecele lui Cohen, n-am pierdut ocazia să-i pun lui Leon întrebarea care stă pe limba oricărui fan avid de bîrfe: „Cum e Cohen în viaţa de zi cu zi? Ce-aţi discutat?“. „Leonard e unchiul pe care nu l-ai avut niciodată, dar ai fi vrut să-l ai. E cel mai generos şi calm şi plin de umor om din cîţi ştiu. E un vagabond înţelepţit, o ţestoasă blîndă şi ironică, un filozof preţios – aşa le stă bine filozofilor să fie! –, pedant şi uşor ridicol, un Lord Byron al rock'n'roll-ului, un savant nimerit în bîlciul decăzut al muzicii pop.“

„*Canadian errant*“ – ca să preiau o sintagmă dintr-un cîntec interpretat şi de Cohen –, Leonard Cohen s-a născut la 21 septembrie 1934 la Montréal. Pînă de curînd, îşi păstrase obiceiul strămutării dintr-un loc în altul, pe orbita Los Angeles – Hydra (insula grecească unde şi-a cumpărat în anii '60 o casă) – Montréal. Debutînd ca poet, traversînd şi o scurtă perioadă în care a fost profesor de filozofie la universitatea din oraşul natal, avea să dobîndească faima în calitate de cîntăreţ. O faimă, totuşi, tîrzie, dacă ne gîndim că de la mijlocul anilor '60, cînd a început să cînte, pînă în 1992, cînd apare discul *The Future,* era cunoscut într-un cerc extrem de restrîns. Paradoxal, mai iubit în Franţa decît în Statele Unite, se bucura de stima elitei, dar nu reuşea să convingă marea masă de ascultători.

Situaţie cu atît mai ciudată cu cît Leonard Cohen era extrem de bine conectat la generaţia de enorm succes a lui Joan Baez, Judy Collins şi Phil Ochs, o grupare al cărei talent de căpetenie a fost promovarea prietenilor. Fotografiile din epocă ni-l arată petrecînd nenumărate seri de muzică,

băuturi şi droguri în compania acestor indiscutabile celebrităţi. Nimerind la Chelsea Hotel, faimoasa reşedinţă de pe 23 West Street din Manhattan (aici locuiseră, perioade mai lungi sau mai scurte, tot felul de personaje mitologice: de la Mark Twain, în secolul al XIX-lea, la dramaturgul Eugene O'Neill, la scriitorii William S. Burroughs, Arthur C. Clarke, Arthur Miller, Thomas Wolfe, Allen Ginsberg, la cîntăreţii Bob Dylan, Kris Kristofferson, Jimi Hendrix, Joan Baez), destinul părea să i se schimbe.

I s-a schimbat doar biografia, nu şi statutul social. Cele două romane deja publicate, *The Favourite Game* (*Joaca preferată*), în 1963, şi *Beautiful Losers* (*Frumoşii învinşi*), în 1966, avuseseră un oarecare succes de critică, dar nu şi comercial: abia dacă se vînduseră trei mii de exemplare din fiecare titlu – cam două treimi în Canada şi o treime în America. Oricum, acea perioadă rămîne aureolată de întîlnirile magice cu marile staruri muzicale ale epocii. *Chelsea Hotel #2* o evocă, de pildă, pe Janis Joplin, diva absolută a anilor '60, marea cîntăreaţă care a revoluţionat rock- blues-ul. Întîlnirea dintre ei, despre care vorbeşte adeseori, constituie un exemplu de excelentă proză coheniană:

„A fost odată ca niciodată un hotel în New York City. Şi în acel hotel era un ascensor. Într-o noapte, pe la ora trei, am întîlnit în acel hotel o femeie. Nu ştiam cine era. Mai tîrziu, s-a dovedit că era o foarte mare cîntăreaţă. Era o noapte foarte *mohorîtă* în New York City. Fusesem la Bronco Burger şi luasem un *cheeseburger*, dar nu mă ajutase deloc. M-am dus la White Horse Tavern să-l caut pe Dylan Thomas, dar Dylan Thomas murise. Dylan Thomas murise. M-am întors în lift, şi-acolo am dat peste ea. Nu mă căuta pe mine. Îl căuta pe Kris Kristofferson. *Pune-ţi capul pe pernă*. Eu n-o căutam pe ea, o căutam pe Lily Marlen. Iertaţi-mă pentru aceste digresiuni. Mai tîrziu am aflat că era Janis Joplin şi am căzut unul în braţele celuilalt printr-un fel de proces divin de eliminare care

transformă indiferenţa în compasiune. După ce a murit, am scris pentru ea acest cîntec“.

Însă Janis Joplin n-a apucat să facă pentru Cohen ceea ce făcuse Joan Baez pentru Bob Dylan, adică să-l proiecteze în prim- planul muzicii, să facă din el o vedetă a *Folk-Renaissance*-ului, iar mai tîrziu un veritabil monument al epocii sale. E drept, lui Cohen îi lipseau calităţile pe care le avea Bob Dylan din belşug: lăcomia parvenitului, cinismul şi aroganţa unui *enfant terrible* repetent la capitolele bună-creştere şi recunoştinţă. Cohen avea, în schimb, talentul de a-şi complica la nesfîrşit viaţa. Acolo unde Bob Dylan tăia cu briciul, rupîndu-se cu brutalitate de trecut, călcînd peste cadavre, Leonard Cohen făcea greşeală după greşeală: nu doar că era incapabil să renunţe la iubitele prezente, dar le căra peste tot cu sine pe cele trecute. O nesfîrşită cohortă de incriminări, recriminări, depresii şi paralizii marchează această epocă. Partea cea mai dureroasă o reprezintă, poate, iubirea disperată pentru Nico, fascinanta blondă statuară, „perfecta regină ariană de gheaţă“, descoperită de Bob Dylan şi „promovată“ de Andy Warhol în grupul pe care-l patrona, *Velvet Underground*. Obişnuit cu succesele uşoare („vremile erau generoase cu noi“), nu poate accepta refuzul constant al superbei nemţoaice care avea cinismul să-i spună că preferă bărbaţii mult mai tineri decît el. Cu toate acestea, sau poate tocmai de aceea, compune pentru ea una dintre cele mai sfîşietoare balade, *Take This Longing*.

Cohen va retrăi multă vreme secvenţe întregi din cărţile scrise. Legat cu lanţurile cuvîntului, nu se va despărţi de ele decît atunci cînd le va epuiza prin asumare directă. Chiar dacă anul 1992 îl proiectează pe cele mai înalte culmi ale succesului, experienţa îl învaţă să reziste tentaţiilor mai bine decît ar fi făcut-o în urmă cu două decenii. Şi rezistă cu un umor delicat, care nici nu vrea să jignească, dar nici să dea speranţe. Cînd, în timpul campaniei electorale americane din 1992, un apropiat al viitorului preşedinte Clinton îi cere permisiunea de a folosi cîntecul *Democracy* la

întîlnirile cu alegătorii, se apără folosind spada fină şi flexibilă a ironiei: „Cîntecul meu, *Democracy*, pe care l-am început în ’88 sau ’89, nu era, cu siguranţă, destinat ca material promoţional pentru Partidul Democrat. Cîntecele mele vor rezista, sper, cît un Volvo, adică vreo treizeci de ani. Aşa că n-am vrut să identific cîntecul cu această administraţie, care s-ar putea să dureze opt ani. Îmi mai rămîneau douăzeci şi doi!“.

(Prin 1985, o megavedetă a rock’n’roll-ului, Bruce Springsteen, îl refuza pe magnatul Lee Iacocca în termeni încă mai fermi: dorind să achiziţioneze drepturile pentru cîntecul său, *Born in the USA*, pentru a-l folosi în scop promoţional la o nouă marcă de maşină, marele cîntăreţ a respins cele douăsprezece milioane de dolari scriindu-i pe-o carte de vizită doar trei cuvinte: „No, Mister, thanks!“.)

În ciuda succesului comercial mai degrabă modest, Leonard Cohen a fost considerat mereu o personalitate de prim rang a muzicii pop. Respectul faţă de compoziţiile sale este tradus în nenumărate preluări, în omagii ale numelor de primă mărime ale industriei muzicale, de la Nick Cave la Ian McCulloch, R.E.M. sau Jeniffer Warnes. Distanţa relativ mare de la un disc la altul, respectarea ritmului intern mai degrabă lent, care îngăduie sedimentarea obsesiilor, nu convenea deloc strategiei de piaţă promovate de casele de discuri. Conştient de acest neajuns, Cohen se apără în stilul său ironic, nu doar resemnat, ci şi fericit că-şi cunoaşte limitele: „Cunosc indivizi capabili să compună cîntece bune chiar şi în taxi. Aş vrea să fac şi eu parte din acel trib...“.

Prima formă a romanului *The Favourite Game* e elaborată în 1959-1960, la Londra. Cartea urma să se numească *Beauty at Close Quarters*, iar ca titlu intermediar Cohen se decide pentru *Stars for Neatness*. A rezultat un manuscris masiv, pe care editorii s-au grăbit să-l respingă. Într-adevăr, forma narativă nu era din cale-afară de atrăgătoare: un povestitor, Lawrence Breavman, uzează şi abuzează de tehnicile *înscenării* unui text, mărturisindu-şi imposibila ambiţie de a se prezenta cititorului într-un fel

de străfulgerare mistică. Demers, evident, sortit eşecului, ceea ce l-ar motiva să aleagă o altă strategie: aceea a povestirii fragmentare. Însă şi această modalitate ar trebui să conţină numeroase exagerări şi falsuri, pentru a pune la încercare vigilenţa cititorului.

Spre deosebire de varianta publicată, în *Beauty at Close Quarters* multe dintre personaje au nume reale, iar elementul autobiografic e expus direct, fără nici un efort de prelucrare. Returnat autorului, manuscrisul e refăcut în insula Hydra, iar formula adoptată e mult mai simplă şi mai lipsită de artificialitate. Cu toate acestea, elementul biografic continuă să fie predominant: „Toate întîmplările descrise s-au petrecut cu adevărat, cu excepţia morţii lui Robert din finalul părţii a doua", îi scrie el editorului, confirmînd bănuiala că ne aflăm în faţa unei opere puternic ancorate în viaţa autorului.

Primă evadare semnificativă din spaţiul poeziei, romanul e în egală măsură important pentru noua identitate artistică a lui Cohen. De bine, de rău, ca poet începe să fie apreciat, dar saltul la construcţia amplă presupunea cu totul alte exigenţe. Cînd are proasta inspiraţie de a propune romanul sub alt înveliş onomastic – *Beauty at Close Quarters: An Anthology* – devine evident că, aşa cum îi reproşa un editor: „Sînt prea multe cuvinte pentru ceea ce are de comunicat...". Taie, reformulează şi inventează titluri din ce în ce mai fanteziste, parcă dinadins pentru a stîrni indignarea editorilor: *Buried Snows, Wandering Fires, Winged With Vain Desires*. Titluri desuet-romantice, contrapunctice la substanţa romanului. În fine, în noiembrie 1962, se ajunge la *The Favourite Game*, sintagmă inspirată de ultima secvenţă a romanului, o parabolă naivă despre puritatea copilăriei şi persistenţa inocenţei într-o lume devorată de urîţenie, violenţă şi egoism. Cu atît mai ciudate sînt acele recenzii care-i reproşează egocentrismul şi un autobiografism incomplet digerat. Dar, ca prim roman, el reprezenta, orice s-ar spune, o onorabilă ieşire în lume.

Ceea ce n-au reuşit volumele de poezie (mult mai bine cotate de critică) a reuşit romanul: să facă din Cohen nu doar un personaj cunoscut, dar şi respectat. *The Favourite Game* e răsplătit cu cel mai important premiu canadian, *le Prix littéraire du Québec*, care, pe lîngă faimă, îi aducea şi o sumă substanţială: patru mii de dolari. După socotelile lui, banii aveau să-i ajungă să supravieţuiască vreo trei ani în insula Hydra, în casa cu două etaje cumpărată dintr-o moştenire – un fel de vilă în ruină, fără electricitate şi apă curentă, dar cu o minunată privelişte spre mare.

The Favourite Game are o structură lineară, cronologică, în buna tradiţie a realismului victorian. În plus, naraţiunea conţine un clasic *Bildungsroman*, astfel încît titlul cel mai potrivit ar fi putut fi chiar *Lawrence Breavman*, după numele personajului principal, în linia prozei de secol XIX. Similitudinea cu scrierile lui Dickens, de pildă, a fost speculată de critică, pentru care cea mai bună descriere este aceea de *Künstlerroman*, de povestire a maturizării artistului – ca în *David Copperfield*, de pildă. Pe această linie, se poate merge pînă la *Portretul artistului la tinereţe*, al lui James Joyce, sau chiar la *Doctor Faustus*, al lui Thomas Mann, dar asemănările sînt absolut exterioare.

Romanul e alcătuit dintr-o succesiune de tablouri şi nu are nici pe departe rigoarea psihologică a cărţilor invocate. *Joaca*, experimentul, plăcerea de a şoca, spectacolul unei minţi debordînd de imaginaţie sînt privilegiate în raport cu datele biografiei propriu- zise. Lawrence Breavman e mai degrabă un pretext pentru o istorisire exotică, mustind de aventuri erotice şi de obsesii din aceeaşi categorie, şi abia în al doilea rînd *raisonneur*-ul unui scenariu iniţiatic. Cohen a ezitat, de altfel, între formulele romaneşti, *The Favourite Game* privilegiind cînd specia *romanului de moravuri*, cînd pe aceea a *prozei picareşti*, cînd modelul *scrierii creatoare*, revelatoare în egală măsură pentru personaj şi pentru autor: textele poetice ale lui Breavman sînt, indubitabil, creaţii ale lui Cohen însuşi, şi e de mirare că nu le-a antologat în volumul *Stranger*

Music, aşa cum a făcut cu fragmente din *Beautiful Losers*. Această omisiune este ea însăşi sugestivă: vîrsta creaţiei la care se referă romanul nu e încă una a maturităţii depline. Poeziile lui Breavman sînt doar formule magice în cheie minoră, semnificative pentru evoluţia personajului, dar lipsite de relevanţă la nivelul creaţiei propriu-zise.

Şi totuşi, romanul nu e o înscenare gratuită, un scenariu exhibiţionist. El e o explorare atentă a complicatelor relaţii dintre personaje care, înainte de-a exista într-o carte, sînt de găsit în realitate. „Nu ştiu nimic despre oameni – şi de aceea am această îngrozitoare şi irepresibilă tentaţie de a fi romancier“, mărturiseşte Cohen. La o lectură atentă, observăm că accentele cad tocmai pe demersul c*ognitiv* (poate cuvîntul e uşor pretenţios), pe contradicţia dintre neastîmpărul căutării şi inevitabilul şoc al descoperirii. Numele personajului central, posibilă combinaţie între două noţiuni provenind din sfere diferite – *brave* („îndrăzneţ“) şi *bereave* („a pierde“) –, indică un dezacord lăuntric intens, un dinamism psihic bazat pe dialectica plinului şi a golului, a prezenţei şi a absenţei.

Stînd sub semnul pierderii (a tatălui, a inocenţei, a iubitelor, a propriei sensibilităţi), romanul lui Breavman reprezintă un caz neobişnuit de model clasic al iniţierii. În orice operă de acest tip, parcursul, evoluţia, încercările, suferinţa au un scop limpede: dobîndirea accesului la un spaţiu spiritual superior. La un *înainte* atotcuprinzător, la un viitor în care toate problemele trecutului au fost rezolvate. Or, romanul se încheie ca-ntr-o grădină a potecilor bifurcate: pe de o parte, Breavman şi-a trecut în contul existenţial nenumărate aventuri (mai ales erotice), pe de alta, valorile profunde în care crede sînt cele ale inocenţei. Episodul final, o nostalgică evocare a unui joc din copilărie, rescrie cu fermitate întregul scenariu amoros al căror părtaşi fuseserăm:

„Iisuse! Tocmai mi-am adus aminte care era joaca preferată a Lisei. După o ninsoare bogată, ne duceam în curtea din spate cu cîţiva prieteni. Întinderea de zăpadă era albă şi neatinsă. Bertha ne învîrtea. O apucai de

mîini, se răsucea pe călcîie, te răsuceai în jurul ei din ce în ce mai repede pînă te desprindeai de pămînt. Apoi îţi dădea drumul şi zburai în zăpadă. Rămîneai nemişcat în poziţia în care căzuseşi. După ce fuseseră aruncaţi aşa cu toţii în zăpada proaspătă, începea partea frumoasă a jocului. Te ridicai cu grijă, atent să nu strici forma pe care o lăsai în zăpadă. Urmau comparaţiile. Te străduiai, fireşte, să aterizezi în cele mai ciudate poziţii, cu mîinile şi cu picioarele întinse în fel şi chip".

Sugestia finală este că din toată zbaterea vieţii, din încercările disperate de a găsi „poziţii" cît mai ciudate rămîne doar conturul delicat al gratuităţii, amprenta fără consistenţă a gesturilor naive. Biografia lui Breavman îşi relevă, astfel, utilitatea, dacă nu chiar exemplaritatea. Cercul sensurilor se închide nu într-o găsire, ci în confirmarea căutării. Eroul renunţă la singura fată pe care o iubeşte cu adevărat, Shell, tocmai pentru a păstra intactă bucuria ca într-un alt timp şi într-o altă joacă s-o poată regăsi, aşa cum, la maturitate, regăseşte urmele fragile ale unei copilării idealizate de trecerea timpului.

Romanul debutează sub semnul *rănii* (adică al urmei palpabile, dureroase şi persistente) şi se încheie cu metafora urmei diafane în zăpadă. Ar fi vorba, aşadar, despre un parcurs dinspre material spre spiritual, în care valorile se inversează: rănile se închid, oamenii dispar şi mor, însă amintirea le supravieţuieşte. Joaca preferată a prietenei din copilărie e şi joaca preferată a personajului-narator: păstrarea cît mai fidelă a inefabilului existenţei. *The Favourite Game* este un elogiu al memoriei, dar şi al durerii conservate de aceasta. Romanul e o succesiune de întrebări adresate vieţii, un catehism sui-generis: secţiunea a şasea din partea a doua a romanului e, de altfel, scrisă în faimosul stil catehetic al lui Joyce din secţiunea „Ithaca" a capodoperei sale, *Ulise*. Ca într-o judecată de apoi a textului, pagina e alcătuită din rafale scurte de întrebări şi răspunsuri, menite să fluidizeze comunicarea între narator şi cititor.

Fiecare dintre personajele invocate de Breavman trăieşte sub semnul rănii: rana glonţului care a sfîşiat braţul tatălui, rana lăsată de gaura pentru cercei în lobii urechilor lui Shell, rana de pe tîmpla lui Breavman, dobîndită într-o iarnă, pe cînd făcea un om de zăpadă, culminînd cu însuşi corpul ca rană ce acoperă, în viziunea mamei lui Breavman, „vechea perfecţiune“ a propriului trup, pe care continuă s-o caute în oglindă. Metafora rănii constituie un *passe-partout* textual şi ideatic, ea stabileşte tonalitatea unei cărţi în care lucrurile brutale sînt spuse cu delicateţe, iar cele delicate sînt învăluite într-un abur de taină şi suferinţă: „Copiii îşi arată cicatricele ca pe nişte decoraţii. Îndrăgostiţii le folosesc drept secrete de împărtăşit. O cicatrice e ceea ce se întîmplă cînd cuvîntul devine trup.

E uşor să te lauzi cu o rană, urma eroică din luptă. E greu să-ţi arăţi coşurile de pe faţă“.

Or, Leonard Cohen tocmai asta îşi propune să facă: să nareze războaiele pierdute ale unui ins a cărui adolescenţă, al cărui neastîmpăr nu se mai sfîrşesc. Romanul se deschide, prin urmare, spre cele mai diverse medii şi spre cele mai diverse personaje. De la iubirea nevinovată pentru Lisa, la cea matură – dar nu şi echilibrată – pentru Shell, Breavman trece printr-o infinitate de întîmplări care ţin de magia copilăriei, de spaimele şi deruta adolescenţei, dar şi de nesiguranţa unei maturităţi anarhice. Adevărate bijuterii, pasajele care evocă prima vîrstă a existenţei sînt şi cele mai pline de graţia şi luminozitatea revelării, prin vrajă, a vieţii: „Copiii au un fel anume de a intra în garaje, în şoproane, în poduri, de parcă ar pătrunde într-o sală de spectacol sau într-un paraclis al familiei. Garajele, şoproanele şi podurile sînt întotdeauna mai vechi decît casele de care ţin. Sînt nişte muzee prietenoase“.

Cu adevărat antologică este scena în care micul Lawrence – un savant precoce care citise totul despre iluzionism – o hipnotizează pe Heather, servitoarea familiei. Amestecul de grandilocvenţă perfect însuşită, de credinţă oarbă în forţele magiei, de sexualitate infantilă descrisă cu o rară

intuiţie a amestecului de perversiune şi inocenţă care caracterizează primele experienţe erotice alcătuiesc cîteva dintre cele mai bune pagini ale cărţii. Traseul realitate-imaginaţie şi retur e parcurs cu o enormă plăcere a descoperirii elementului comic în cele mai groteşti situaţii.

Jucat la perfecţie, acest episod pune faţă în faţă nu doar două personaje, ci două naturi: micul evreu sofisticat, pentru care ocultismul constituie şperaclul spre lumea fascinantă a sexualităţii, şi Heather, tînăra de la ţară („Era din Alberta, vorbea pe nas şi cînta cîntece de jale“) a cărei întreagă personalitate se găsea în corpul sănătos pe care, asemenea cuceritorului Cortez, Breavman îl contemplă ca pe-un ocean, ca pe-o lume plină de promisiuni. Ieşirea din lumea reală, pogorîrea în tărîmul vinovat al păcatului aproape comis şi revenirea la realitate ţin de-o tehnică a iniţierii care-l deculpabilizează pe erou, dar îl lasă cu o dureroasă tînjire după ideea însăşi de femeie.

Breavman se învîrte, de fapt, într-un cerc. Aceleaşi şi aceleaşi femei apar, dispar şi reapar în alte ipostaze, ca pentru a-l ispiti şi a-i oferi nu simpla dragoste fizică, ci dragostea desăvîrşită a femeii care e totodată şi imagine a purităţii şi întrupare a păcatului. Breavman alege drumul cunoaşterii fragmentare, conştient că doar în felul acesta poate protesta împotriva „masacrului indiferent“ care este viaţa. Capabil de autoanaliză lucidă, el nu face însă nici un efort de a se stabiliza într-o formulă definitivă. „Mi-e teamă să trăiesc altceva decît aşteptarea“, notează el într-o scrisoare către Shell şi probabil că indeterminarea, fascinaţia eternului început de drum sînt secretele personalităţii sale. „Nu doresc să mă leg de nimeni. Vreau s-o iau de la capăt. Cred că te iubesc, dar ţin şi mai mult la ideea de-a şterge trecutul cu buretele.“

Fuga de trecut, adică fuga de sine, de amintiri, de familie: într-o anumită ipostază a sa, Breavman coboară în adîncimile memoriei pentru a anula, una cîte una, imaginile trecutului. Dar la fel de bine s-ar putea spune că eforturile îi sînt focalizate, cu un fel de fanatism amuzat de sine,

pentru a menţine vii întîmplările pe care viaţa banală riscă să le ucidă pentru totdeauna. În felul acesta, prin jocul apropierii şi depărtării, al prezentului şi trecutului, între trăirea spaţială a timpului şi efortul de a ţine evenimentele sub control, Breavman reconstruieşte existenţa aşa cum ar construi-o un demiurg fără memorie: repetînd şi respingînd aceleaşi gesturi întemeietoare.

Înfricoşat de *apropiere*, Breavman nu poate sta nici *departe*. Sentimentele lui sînt cu atît mai puternice cu cît persoana iubită e mai inaccesibilă. Iniţierea în viaţă presupune un parcurs sinuos, în care victoriile sînt rare, iar răsplata – modestă. În tradiţia prozei umoristice evreieşti, Cohen imaginează o serie de scene de un comic burlesc, menite să atragă simpatia asupra personajului aflat în situaţii jenante. Mic de statură, Lawrence compensează ingratitudinea naturii punîndu-şi în pantofi mai multe straturi de Kleenex, care nu doar că-l înalţă cu cîţiva centimetri, dar îi conferă aproape o nouă personalitate: îşi imaginează că, dacă el a recurs la acest subterfugiu, la fel a procedat şi fata cu sîni impozanţi pe care o invită la dans, iar apoi o conduce acasă. Spre marea lui uimire, „decolteul“ fetei era cît se poate de autentic!

Dincolo de astfel de întîmplări în care absurdul devine comic, iar patetismul îmbracă forme tragice, există o autentică tînjire a personajului după lumea spirituală a iudaismului. Breavman îşi percepe evreitatea în termeni culturali, şi nu religioşi. Aspiraţia spre artă şi spre comunicarea prin creaţie, atît de caracteristică iudaismului, fac să rezoneze în personaj o coardă profundă. Marea problemă o constituie, pentru el, ortodoxismul, radicalismul iudaic, adică regulile care-l împiedică „să treacă drumul“, să simtă experienţa alterităţii. Cu toate acestea, el se simte evreu, ba chiar Evreul Exemplar, prin necontenita aspiraţie de a depăşi limitările propriei religii.

Nuanţa ironică nu lipseşte însă nici o clipă din text, astfel încît primejdiile discursului ideologic sînt evitate fără efort. Fragmentarismul

scenelor şi libertatea cronologică a narării permit un anumit protocol al prezentării ideilor personajului. Relativizate de context, subminate de replicile sarcastice sau de comentariile amar-ironice, episoadele romanului se îmbină ca într-un joc de puzzle, ascunzînd sub o suprafaţă multicoloră profunzimile unei conştiinţe neliniştite. E greu să nu stabileşti o înrudire între personajul lui Cohen şi Holden Caulfield din *De veghe în lanul de secară* al lui J.D. Salinger. Într-o scenă care explică titlul romanului, dar şi natura profundă a adolescentului fugit de la şcoală pentru a descoperi, la New York, adevărata viaţă, Holden se imaginează ca salvator al copiilor care ameninţă să cadă în prăpastie.

În mod similar, Breavman se vede pe sine în postura unui personaj fabulos, a unui veritabil gigant al generozităţii: „Şi aşa voia să fie: eroul cumsecade, iubit de popor, omul care vorbeşte cu animalele, Baal Shem Tov care se lasă călărit de copii". În realitate, el n-are consistenţa unui erou de poveste, ci fragilitatea unei fiinţe conştiente de propriile limite. Incapabil să ducă la capăt aventurile în care intră cu un fel de frenezie rece, el amînă la nesfîrşit clipa bilanţului cu viaţa. *Joaca preferată* nu e decît o sintagmă din care putem înţelege că adevărata viaţă a lui Breavman încă n-a început. El n-a epuizat încă toate jocurile copilăriei, pe care, nu fără oarecare cinism, pare a le pune în act la maturitate.

Un loc important în roman îl ocupă descrierea cruzimii copiilor. Repertoriul infernal al torturilor la care naziştii, japonezii, ba chiar şi americanii îşi supuneau adversarii face parte, fireşte, din stereotipiile copilăriei. Dar sînt lecţii pe care, la maturitate, Breavman le aplică în mod consecvent: „Zece mii de discuţii. Breavman ţine minte vreo opt mii. Ciudăţenii, orori, miracole. Le mai păstrează încă. Pe măsură ce îmbătrînesc, ororile devin cerebrale, ciudăţeniile devin sexuale, miracolele devin religioase". Despărţirile de iubite au ceva atroce, o lipsă de măsură şi de responsabilitate în care se împletesc atît ciudăţeniile caracterului său, cît şi capacitatea ieşită din comun de a trăi ororile. Luptînd cu filistinii,

Breavman (şi, pînă la un punct, prietenul său, Krantz) îşi construieşte biografii de dimensiuni biblice, imaginîndu-se în postura unor giganţi plini de bune intenţii, decişi să salveze lumea.

The Favourite Game captează ecouri din tragedia Holocaustului, dar o face într-o manieră mai apropiată de aceea a generaţiei *beat* decît în forma acut politizată de astăzi. Hitler, Mussolini, marii criminali ai istoriei sînt pentru autor personaje dintr-un carnaval tragic (el a avut, de altfel, insolenţa să-şi numească un volum de poezie *Flowers for Hitler*, iar altul *The Energy of Slaves)*, fantoşe decerebrate, dar nu atît de decăzute încît Breavman să nu se vadă pe sine în postura unui super-om de cea mai curată extracţie totalitară, un fel de dictator militar înconjurat de-o armată de bestii cu creierele spălate, care să-i execute orbeşte ordinele.

Ideea eliminării răului prin rău, a „dintelui pentru dinte şi ochiului pentru ochi“, atît de înrădăcinată în experienţa orientală, are în cazul lui Cohen o valoare strict terapeutică. Ea reprezintă doar o vîrstă a individului, copilăria iresponsabilă şi crudă, în care graniţa dintre violenţă şi milă e trecută cu dezinvoltură şi patetism. În fond, protagonistul e un sentimental terorizat de neputinţa de a eterniza, asemenea personajului goethean, clipa magică a fericirii. „Lui Breavman îi place pictura lui Henri Rousseau, felul în care opreşte ea timpul în loc“ – iată o propoziţie definitorie pentru personalitatea lui. Se mişcă în cercuri pentru că doar perfecţiunea lor poate da sens conglomeratului de violenţe absurde capabile să transforme orice existenţă într-o rană de netămăduit.

În bătălia cu nebunia lumii, Breavman devine şi el un producător de atrocităţi. De la episodul din copilărie al cobaiului mort, la sacrificarea, ca-ntr-un ritual satanist, a unei banale broaşte, pînă la brutalitatea despărţirii de Shell există, de fapt, o perfectă continuitate. Breavman mimează în egală măsură iubirea şi cruzimea, cu singura scuză că ştie cum se produce răul. Dar a şti nu te absolvă de responsabilitate. Din acest motiv, Breavman este un personaj în egală măsură seducător şi

respingător. Cititorul aşteaptă acel act simbolic prin care să-şi răscumpere greşelile, dar gestul nu vine. Umorul macabru îl salvează pe moment, însă ironia nu e suficient de puternică pentru a anula contabilitatea negativă acumulată episod după episod.

Minte rece, pragmatică, Breavman speculează nu doar sentimentele indivizilor, ci şi bovarismele naţionale. „Canadienii sînt disperaţi după un Keats", constată eroul, şi ajunge la concluzia că nimeni nu poate fi mai potrivit decît el să joace acest rol. „Întîlnirile literare sînt modalitatea prin care anglofilii îşi exprimă pasiunea. Şi-a citit schiţele în faţa micilor societăţi, a cercurilor largi din colegii, la întîlniri luminate în biserici. S-a culcat cu toate preşedintele cu care a avut prilejul, dacă erau frumoase. A renunţat la conversaţii. Nu se cita decît pe sine. Era capabil să păstreze o tăcere apăsătoare la o cină pentru a o face pe fiica drăguţă a gazdelor să creadă că medita melancolic la sufletul ei." Iată portretul unui parvenit, al unui manipulator de conştiinţe, al unui potenţial dictator. Din fericire pentru umanitate, el s-a refugiat în poezie!

Vocaţia poetică a lui Breavman e autentică – în măsura în care vocaţia lui Leonard Cohen însuşi e autentică. Rîndurile dedicate poeziei-ca-destin şi blestemului de a trăi cu acest stigmat se numără printre cele mai emoţionante profesiuni de credinţă scrise în ultimele decenii. Ele relevă cealaltă faţă a lui Breavman, a omului obsedat de misiunea sa în lume şi de chinurile de a găsi forma cea mai potrivită de a-şi exprima voinţa. O anume formă a voinţei, cunoscută încă de la Nietzsche: voinţa de putere.

Privite din acest unghi, experienţele lui Breavman, ca şi ale dublului său, Krantz, ilustrează o tendinţă mai largă a veacului trecut, aceea a confruntării unor forţe mai presus de orice politică. Episodul comunisto-socialist al lui Breavman, contrapus obsesiilor Holocaustului, conturează un scenariu mai complex decît părea în primă instanţă. Ca, mai tîrziu, în romanele lui Kundera, politicul şi sexualitatea subîntind coarda primejdioasă a politicului, a justei plasări pe tabla de şah a lumii. Născut

cu conştiinţa rănii identitare pe care o poartă pretutindeni, Breavman încearcă să identifice în semenii săi rănile, reale sau simbolice, care ar putea constitui căi de acces la adevărul adînc al fiinţei lor. Or, la adevăr se poate ajunge, în lumea bipolară a politicului, doar prin forţă. Întregul spectacol belicos din mintea lui Breavman nu e, în cele din urmă, decît o dureroasă tînjire după dragoste şi compasiune.

Există în roman un personaj straniu, Martin Stark, un copil în egală măsură idiot şi genial, capabil să facă cele mai complicate operaţii aritmetice, de la înmulţirea numerelor cu patru cifre la numărarea acelor din pini şi a firelor de iarbă. Complet autist, el percepe realitatea exterioară după un cod propriu, traducînd-o în limbajul său complicat, evaluînd-o în procente. Dezordonat în mişcări şi aparent incapabil să raţioneze normal, Martin execută cu sfinţenie o singură operaţie: curăţarea sistematică a nasului său enorm, de imperator roman. Ca activitate intelectuală, Martin scrie epistole pline de cruzime unui frate imaginar, pe care îl ameninţă cu cele mai înfiorătoare represalii.

Asemenea lui Martin, Breavman însuşi e o fiinţă din altă lume, iar pămîntenii sînt incapabili să-i înţeleagă ciudăţeniile. Ambii vorbesc limbi enigmatice – limba poeziei şi limba cifrelor –, ambii trăiesc, de fapt, într-un tărîm metafizic, inaccesibil muritorilor de rînd. Sortiţi anihilării, ei nu-şi pot împlini misiunea pentru care au fost creaţi. Martin e zdrobit de un tractor, Breavman se retrage, pînă la dispariţie, în singurul spaţiu scăpat de sub tăvălugul minciunilor autodistrugătoare: copilăria.

Într-o poezie ce poate fi citită şi ca artă poetică, *The Reason I Write*, Leonard Cohen abordează dubla temă care face şi din romanul de faţă o carte seducătoare: obsesia artei şi obsesia distrugerii: „Motivul pentru care scriu / e să fac ceva / la fel de minunat precum eşti tu // Cînd sînt cu tine / vreau să fiu acel gen de erou/ care voiam să fiu / cînd aveam şapte ani / un om perfect / care ucide“. Din această crimă niciodată comisă s-a întrupat

Lawrence Breavman, bărbatul care nu şi-a uitat obsesiile de la vîrsta de şapte ani.

Mircea Mihăieş

Mamei mele

Cum ceaţa trece fără urme
peste valea-nnegurată
nici trupul meu nu lasă urme
pe-al tău, acum sau vreodată.

Cînd vînt şi vuiet împreună
doboară tot, ce mai găsim?
La fel şi noi stăm împreună
Apoi, în somn, ne despărţim.

Cum pot atîtea nopţi să treacă
fără vreo stea sau lună
Şi peste noi poate să treacă
O despărţire lungă.

Cartea întîi

1

Breavman cunoaşte o fată pe nume Shell, care şi-a străpuns urechile ca să poată purta cercei lungi, cu filigran. Găurile s-au infectat şi acum are pe fiecare lob cîte o cicatrice fină. Breavman i le-a descoperit sub păr.

Tatăl lui se ridicase în picioare în tranşee şi un glonţ i s-a înfipt în carnea braţului. Pentru un bărbat cu tromboză coronară e reconfortant să aibă o rană din război.

Breavman are pe tîmpla dreaptă cicatricea pe care i-a gravat-o Krantz cu o lopată. O ceartă din cauza omului de zăpadă. Krantz voia să-i pună ochi din bucăţi de smoală. Breavman era şi este încă împotriva oricărui accesoriu în decorarea oamenilor de zăpadă. Împotriva fularelor de lînă, a pălăriilor, a ochelarilor. Respinge, în acelaşi spirit, morcovii înfipţi în gurile tigvelor de dovleac cioplite sau urechile din felii de castravete.

Mama lui îşi privea întregul trup ca pe o cicatrice acoperind cine ştie ce splendoare apusă, pe care o căuta în oglinzi şi în vitrine şi în nichelul capacelor de la roţi.

Copiii îşi arată cicatricele ca pe nişte decoraţii. Îndrăgostiţii le folosesc drept secrete de împărtăşit. O cicatrice e ceea ce se întîmplă cînd cuvîntul se întrupează.

E uşor să te lauzi cu o rană, urma eroică a unei lupte. E greu să-ţi arăţi coşurile de pe faţă.

2

Tînăra mamă a lui Breavman îşi vîna ridurile cu ambele mîini şi cu o oglindă concavă.

Cînd găsea unul, consulta armata de uleiuri şi de creme aliniată pe o tavă de cristal şi ofta. Miruia ridul, fără credinţă.

— Asta nu e faţa mea, nu-i faţa mea adevărată.

— Unde-i faţa ta adevărată, mamă?

— Uită-te la mine. Aşa arăt eu?

— Dar unde e, unde e faţa ta?

— Nu ştiu, în Rusia, cînd eram mică.

Breavman trăgea atlasul cel mare din raft şi se cufunda în el. Cernea paginile ca un căutător de aur nisipul, pînă o găsea, toată Rusia, palidă şi întinsă. Se apleca asupra ţinuturilor îndepărtate pînă i se împăienjeneau ochii, iar lacurile şi fluviile şi numele se contopeau într-un chip fără seamăn, nedesluşit, frumos şi uşor pierdut.

Fata în casă trebuia să tragă de el ca să-l aducă la cină. Un chip de femeie plutea deasupra argintăriei şi a mîncării.

3

Tatăl îşi petrecea cea mai mare parte a vieţii în pat sau într-un cort de oxigen la spital. Cînd era pe picioare, minţea.

Şi-a luat bastonul cel fără inel de argint ca să îşi ducă fiul pe Mount Royal[1]. Iată craterul străvechi. Două tunuri din piatră şi fier se odihnesc în adîncitura lină, acoperită de iarbă, care fusese odată un abis de lavă fierbinte. Breavman ar fi vrut să vorbească despre violenţă.

— O să mai venim cînd o să mă simt mai bine.

Prima minciună.

Breavman a învăţat să mîngîie pe nas caii legaţi la păscut lîngă Chalet şi să le întindă cuburi de zahăr în palmă.

— Într-o zi, o să mergem la călărit.

— Dar abia răsufli…

În seara aceea, tatăl lui s-a prăvălit peste harta plină de steguleţe pe care urmărea mersul războiului, bîjbîind după fiola pe care ar fi trebuit s-o inhaleze.

4

Iată un film întreg cu trupurile familiei.

Tatăl lui îndreaptă aparatul spre unchii înalţi şi serioşi, cu flori la butonierele de la costumele lor închise, care se apropie prea mult şi se pierd în ceaţă.

Soţiile lor au un aer distant şi trist. Mama se dă la o parte şi îndeamnă mătuşile să intre în cadru. În planul din spate, zîmbetul şi umerii i se lasă. A crezut că ieşise din imagine.

Breavman opreşte filmul ca s-o examineze, dar pelicula se topeşte şi o pată cu margini portocalii înghite chipul mamei.

Bunica stă la umbra balconului de piatră şi mătuşile îi aduc pruncii. Argintul serviciului de ceai străluceşte somptuos în Technicolor timpuriu.

Bunicul trece în revistă un rînd de copii, dar tehnica întrerupe iarăşi vizionarea şi-l nimiceşte cu o flacără portocalie tocmai cînd făcea un gest aprobator din cap.

Breavman mutilează filmul cu zelul lui întru istorie.

Breavman şi verişorii lui se joacă puţin de-a lupta, ca nişte mici cavaleri. Fetiţele fac reverenţe. Toţi copiii sînt puşi să sară pe rînd peste poteca pietruită.

Un grădinar cu aer recunoscător şi timid e adus în lumină pentru a fi imortalizat împreună cu domnii.

Un batalion de soţii se aliniază şi se înghionteşte, dar marginea ecranului îl decimează. Mama dispare printre primele.

Dintr-odată imaginea e numai pantofi şi iarbă neclară, cînd tatăl se clatină şi cade lovit de altă criză cardiacă.

— Ajutor!

Spirale de celuloid îi ard la picioare. Dansează pînă cînd dădaca şi fata în casă îl salvează şi mama îl pedepseşte.

Filmul rulează zi şi noapte. Ai grijă, sînge, ai grijă.

5

Familia Breavman a fondat şi a prezidat mai toate instituţiile care fac astăzi din comunitatea evreiască a Montréalului una dintre cele mai puternice din lume.

În oraş circulă o vorbă: „Evreii sînt conştiinţa lumii, iar familia Breavman e conştiinţa evreilor". „Iar eu sînt conştiinţa familiei", adaugă Lawrence Breavman. „De fapt, noi sîntem ultimii evrei; supercreştini, cetăţeni de onoare cu colţii retezaţi."

În ziua de azi sentimentul este, dacă îşi mai dă cineva osteneala să îl exprime în cuvinte, că Breavmanii sînt în declin. „Aveţi grijă", îi previne Lawrence Breavman pe verii lui cu funcţii de conducere, „ca nu cumva copiii voştri să înceapă să vorbească cu accent".

Cu zece ani în urmă, Breavman întocmea Codul Breavman:

Sîntem gentilomi victorieni de confesiune iudaică.

Nu ştim sigur, dar credem că toţi ceilalţi evrei bogaţi şi-au făcut averile pe piaţa neagră.

Nu vrem să ne înscriem în cluburi creştine şi nu vrem să ne diluăm sîngele în căsătorii mixte. Vrem să fim trataţi ca egali, ca oameni de onoare, uniţi prin clasă, educaţie şi putere, dar cu ritualuri domestice diferite.

Refuzăm să trecem de hotarul circumciziei.

Am fost civilizaţi înaintea voastră şi bem mai puţin ca voi, adunătură nenorocită de brute beţive ce sînteţi.

6

Un şobolan e mai viu decît o țestoasă.

O broască ţestoasă e înceată, rece, mecanică, aproape o jucărie, o carapace cu picioare. Moartea lor nu a contat. Dar un şobolan alb e iute şi cald în învelişul lui de blană.

Krantz îl păstra pe al lui într-o carcasă goală de radio. Breavman, într-o cutie mare de tinichea în care fusese miere. Krantz a plecat în vacanţă şi i l-a dat lui Breavman în grijă pe al lui. Breavman i-a pus împreună în cutie.

Hrănitul şobolanilor cere efort. Trebuie să te duci în beci. Breavman a uitat o vreme. Apoi n-a mai vrut să se gîndească la cutia de miere şi ocolea scările de la pivniţă.

Cînd în cele din urmă a coborît totuşi, dinspre cutia de tinichea venea un miros groaznic. Şi-ar fi dorit să fie încă plină cu miere. S-a uitat înăuntru: un şobolan îi mîncase celuilalt aproape toată burta. Nu l-a interesat care era al lui. Şobolanul rămas în viaţă a dat să sară la el, şi atunci Breavman şi-a dat seama că înnebunise.

Din cauza mirosului a ţinut cutia cu braţul cît putea de întins şi a umplut-o cu apă. Şobolanul mort plutea cu gaura dintre coaste în sus şi cu labele din spate afară din apă. Cel viu rîcîia marginea cutiei.

A fost chemat pentru masa de prînz. Masa începea cu măduvă. Tatăl lui a scos-o lovind încet osul. Venea dinăuntrul unui animal.

Cînd s-a dus din nou jos, pluteau amîndoi. A golit cutia pe alee şi a acoperit-o cu zăpadă. A vomitat şi a acoperit şi asta cu zăpadă.

Krantz s-a supărat rău. A vrut să ţină măcar o slujbă de înmormîntare, dar ninsese prea mult şi n-au mai găsit trupurile neînsufleţite.

La venirea primăverii, au răvăşit insulele de zăpadă murdară de pe alee. Nici urmă. Krantz a spus atunci că, de vreme ce aşa stau lucrurile, Breavman îi datora preţul unui şobolan alb. I-l împrumutase pe al lui şi nu mai primise înapoi nimic, nici măcar un schelet. Breavman a răspuns că un spital nu plăteşte nimănui nimic dacă cineva moare acolo. Krantz a răspuns că dacă dai cuiva un lucru împrumut şi lucrul acela se pierde, trebuie plătit. Breavman a răspuns că un şobolan viu nu e un lucru şi că, afară de asta, nu luase ceva cu împrumut, ci îi făcuse doar serviciul de-a avea grijă de el. Krantz a răspuns că e un serviciu grozav să omori un şobolan şi s-au luat la bătaie pe pietrişul umed. După care s-au dus în oraş să-şi cumpere alţii noi.

Al lui Breavman a evadat şi trăia într-o debara de sub scări. Îi vedea ochii strălucind în lumina lanternei. Cîteva dimineţi la rînd i-a mai pus în faţa uşii boabe de grîu, care dispăreau, dar după o vreme nu s-a mai sinchisit.

La venirea verii, cînd se scoteau obloanele şi paravanele de la ferestre, cineva a descoperit un schelet mititel. Mai avea petice de blană. L-a aruncat la gunoi.

Breavman l-a pescuit de-acolo după plecarea omului şi a fugit la Krantz. I-a spus că era scheletul primului şobolan şi că putea să-i facă o slujbă de înmormîntare, dacă voia. Krantz a spus că n-avea nevoie de un schelet împuţit, avea unul viu. Breavman a răspuns că e în regulă, dar că acum erau chit. Krantz a fost de acord.

Breavman l-a îngropat în răzorul de panseluţe din care tatăl lui îşi lua în fiecare dimineaţă o floare pentru butonieră. De-atunci a început să îl intereseze mirosul florilor.

7

Întoarce-te, necruţătoare Bertha, zăpăceşte-mi mintea să vin singur spre copacul torturii. Ţine-mă departe de dormitoarele femeilor uşoare. Ia-ţi rînduiala care ţi se cuvine. Fata pe care am avut-o noaptea trecută îl înşală pe bărbatul care-i plăteşte chiria.

Astfel chema Breavman spiritul Berthei în multe dintre dimineţile lui, de pe la douăzeci de ani.

Şi-apoi oasele îi redevin subţiri ca ale unui pui de pasăre. Proeminenţa semitică impresionantă a nasului se retrage la loc în anonimatul mai creştinesc al copilăriei. Ca o oază sortită pieirii, părul de pe trup dispare de parcă anii n-ar fi trecut. E îndeajuns de uşor pentru paralele şi pentru crengi de măr. Nemţii şi japonezii se înşală.

— Îmi cînţi acum, Bertha?

A urmat-o în copac pînă la înălţimea crengilor fragile.

— Mai sus! îi cere ea.

Pînă şi merele tremură. Soarele se reflectă în flaut, dă lemnului lustruit o sclipire de crom.

— Şi-acum?

— Trebuie să spui întîi ceva despre Dumnezeu.

— Dumnezeu e un căcăcios.

— Ah, asta nu-i mare lucru. Pentru atîta nu cînt.

Cerul e albastru şi norii se mişcă. Pe jos, la cîteva mile dedesubt, zac fructe putrede.

— Să-l pfui pe Dumnezeu!

— Ceva groaznic, nemaipomenit de îngrozitor. Cuvîntul adevărat.

— Îl fut pe Dumnezeu!

Şi acum aşteaptă ca vîntul de foc să-l sufle de pe creangă şi să îl trîntească bucăţi în iarbă.

— Îl fut pe DUMNEZEU!

Breavman îl zăreşte pe Krantz care, întins lîngă un furtun încolăcit, destramă o minge de baseball.

— Hei, Krantz, ascultă aici: ÎL FUT PE DUMNEZEU!

Breavman nu şi-a auzit niciodată glasul mai limpede. Aerul e un microfon.

Bertha şi-a schimbat puţin poziţia, şi aşa precară, ca să îl atingă cu flautul pe obraz.

— Gură spurcată!

— Tu ai vrut-o!

Îl mai atinge o dată în semn de mărinimie şi smulge mere, prăbuşindu-se printre crengi. În cădere, nu i se mai aude vocea.

Krantz şi Breavman o examinează o clipă, contorsionată într-o poziţie pe care la gimnastică n-ar fi putut s-o ia niciodată. Faţa ei saxonă, indolentă, pare şi mai anesteziată din cauza ochelarilor cu rame de oţel rămaşi intacţi. Un os ascuţit i-a ieşit prin pielea braţului.

După plecarea ambulanţei, Breavman a şoptit:

— Krantz, vocea mea are ceva special…

— N-are nimic.

— Ba are. Pot face să se întîmple anumite lucruri.

— Eşti ţăcănit.

— Vrei să auzi ce am hotărît?

— Nu.

— Promit să nu vorbesc o săptămînă. Promit să învăţ să cînt la flaut. În felul ăsta, numărul celor care cîntă la flaut o să rămînă acelaşi.

— La ce folos?

— Nu înţelegi, Krantz?

8

Tatăl lui s-a hotărît să se ridice din fotoliu.

— Cu tine vorbesc, Lawrence!

— Tatăl tău vorbeşte cu tine, Lawrence, îi traduce mama.

Breavman face un efort minim să mimeze remuşcarea.

— Ascultă cum respiră tatăl tău.

Breavman cel vîrstnic şi-a drămuit necesarul de energie, şi-a asumat riscul şi a trecut cu dosul palmei peste obrazul fiului.

Buzele nu i s-au umflat după asta într-atît încît să nu poată repeta *Old Black Joe*[2].

I s-a spus că ea o să supravieţuiască. Dar el n-a renunţat. Aveau să fie cu unul în plus.

9

Japonezii şi nemţii erau nişte inamici pe cinste. Aveau dinţi ieşiţi sau monocluri crunte şi dădeau comenzi într-o engleză primitivă plină de scuipat. Începuseră războiul, fiindcă aşa le era firea.

Vapoarele Crucii Roşii trebuiau bombardate, toţi paraşutiştii trebuiau mitraliaţi. Uniformele lor erau ţepene şi pline de cranii. Continuau să mănînce şi rîdeau cînd li se cerea îndurare.

Nimic din ce avea legătură cu războiul nu se petrecea fără un prim-plan cu expresia lor de satisfacţie deşănţată.

Şi, mai presus de orice, torturau. Ca să obţină secrete, ca să facă săpun, ca să se înveţe minte oraşele de eroi. Dar torturau mai ales de

plăcere, fiindcă aşa le era firea.

Albumele cu benzi desenate, filmele, emisiunile de radio se concentrau numai în jurul actelor de tortură. Nimic nu e mai fascinant pentru un copil decît poveştile cu tortură. Copiii visau, comentau, mimau orgii de tortură cu un fel de ardoare patriotică şi cu cea mai curată dintre conştiinţe. Imaginaţia lor dezlănţuită rătăcea într-o misiune de recunoaştere de pe Golgota la Dachau.

În Europa, copii înfometaţi se uitau la părinţii lor care făceau planuri şi mureau. Aici, noi creşteam cu bice de jucărie. Un avertisment precoce contra conducătorilor noştri viitori, copii ai războiului.

10

O aveau pe Lisa, aveau garajul, mai aveau nevoie de sfoară, de sfoară roşie, în chip de sînge.

Nu puteau pătrunde în garajul cel mare fără sfoară roşie.

Breavman şi-a adus aminte de un ghem.

Sertarul dulapului de bucătărie e la un pas de coşul de gunoi, care e la un pas de lada de gunoi de afară, care e la un pas de carapacea maşinilor automate de gunoi, care sînt la un pas de grămezile de gunoi cu miasmele lor misterioase de pe malul fluviului Saint Lawrence.

— O cană de ciocolată bună, cu lapte?

Şi-ar fi dorit ca mama lui să aibă mai mult respect pentru lucrurile importante.

Ah, sertarul din bucătărie e desăvîrşit, chiar dacă eşti foarte grăbit.

Afară de cutia cu sfori încurcate, mai sînt acolo cioturi de lumînare de la nenumărate seri de Sabat, păstrate cu prevăzătoare zgîrcenie pentru vreun uragan, chei de alamă de la broaşte schimbate demult (un obiect lucrat atît de precis cum e o cheie de metal nu poate fi aruncat cu una, cu

două), tocuri cu peniţa năclăită de cerneală, care ar putea fi curăţate dacă i-ar păsa cuiva (mama, dînd instrucţiuni servitoarei), scobitori care nu se foloseau (în orice caz, nu la scobitul în dinţi), foarfeca stricată (foarfeca nouă se ţinea în alt sertar: şi după zece ani tot „foarfeca nouă“ rămăsese), garnituri uscate de cauciuc pentru borcane de murături (gogonele verzi, ticăloase, cu coaja gata să plesnească), clanţe, balamale şi toate celelalte relicve domestice pe care le protejează avariţia.

A căutat pe bîjbîite în cutia cu sfori, fiindcă sertarul nu se lăsa niciodată deschis pînă la capăt.

— O prăjiturică, o bucăţică bună de turtă dulce, e şi o cutie de pricomigdale plină?

Ah! Roşu aprins.

În imaginaţie, vergile dansează deja pe trupul Lisei.

— Căpşuni, i-a strigat mama în chip de la revedere.

Copiii au un fel anume de a intra în garaje, în şoproane, în poduri, de parcă ar pătrunde într-o sală de spectacol sau într-un paraclis de familie. Garajele, şoproanele şi podurile sînt întotdeauna mai vechi decît casele de care ţin. Au aerul întunecos şi solemn al unor sertare uriaşe de bucătărie. Sînt nişte muzee prietenoase.

Înăuntru era întuneric, mirosea a ulei şi a frunze de anul trecut, care se sfărîmau la fiecare mişcare. Bucăţile de metal, marginile lopeţilor şi ale cutiilor de tablă luceau umed.

— Tu eşti americanul, a spus Krantz.

— Ba nu, nu sînt, a spus Lisa.

— Tu eşti americanul, a spus Breavman. Doi contra unul.

Antiaeriana lui Breavman şi Krantz era foarte grea. Lisa se avîntă spre ei prin întuneric într-o manevră îndrăzneaţă, cu braţele întinse.

— Ta-ta-ta-ta-ta, răpăiau mitralierele Lisei.

E atinsă.

Intră într-un picaj spectaculos, se redresează în ultimul moment. Îşi lasă greutatea de pe un picior pe altul, planează spre pămînt, se uită în jos, ştie că acum e rîndul ei.

Ce dansatoare perfectă, şi-a spus Breavman.

Lisa urmăreşte din ochi sosirea friţilor.

— *Achtung. Heil Hitler!* În numele celui de-al Treilea Reich, eşti prizonier!

— Am înghiţit planurile.

— Afem metod şpeţial.

E pusă să se întindă cu faţa în jos pe patul pliant.

— Numai la fund.

Cît de alb poate fi, Iisuse, un alb fără pată.

Fundul Lisei fu biciuit fără nici o durere cu sfoara roşu-aprins.

— Întoarce-te pe spate, a comandat Breavman.

— Regula era: numai la fund, protestează Lisa.

— Asta a fost data trecută, a argumentat avocăţeşte Krantz.

A trebuit să-şi scoată în cele din urmă şi bluza, patul dispăruse de sub ea şi Lisa plutea în lumina tulbure de toamnă a garajului, la jumătate de metru deasupra pardoselii de ciment.

Vai, vai de mine.

Breavman n-a mai vrut s-o biciuiască. Flori albe îi răsăreau din fiecare por.

— Ce-a păţit? Eu mă îmbrac.

— Al Treilea Reich nu tolerează indisciplina, a spus Krantz.

— O ţinem cu forţa? a spus Breavman.

— O să facă gălăgie, a spus Krantz.

După ce jocul s-a terminat, Lisa i-a pus să se întoarcă cu spatele în timp ce se îmbrăca. Raza de soare care a intrat cînd a deschis ea uşa ca să iasă a transformat garajul în garaj. Au rămas tăcuţi, uitaseră de biciul roşu.

— Hai, Breavman.

— E perfectă, Krantz, nu-i aşa?

— Ce-o fi aşa perfect la ea?

— Doar ai văzut-o. E perfectă.

— La revedere, Breavman.

Breavman l-a urmat afară din curte.

— E perfectă, Krantz, n-ai văzut?

Krantz îşi vîrîse arătătoarele în urechi. Au trecut pe lîngă pomul Berthei. Krantz a luat-o la fugă.

— E cu-adevărat perfectă, recunoaşte, Krantz.

Dar Krantz a fost mai iute.

11

Unul dintre păcatele mai vechi ale lui Breavman era să se uite din cînd în cînd pe furiş la pistol. Tatăl lui îl ţinea în noptiera dintre patul său şi al soţiei.

Era o armă uriaşă de calibrul 38, într-un toc de piele groasă. Numele, gradul, regimentul gravate pe ţeavă. Ucigaş, geometric, precis, mocnea cu potenţialul său periculos în sertarul întunecat. Metalul era întotdeauna rece.

Sunetul mecanismului, cînd Breavman trăgea piedica, era sunetul miraculos al întregii evoluţii asasine a ştiinţei. Clic! Un plescăit ca de buze cu roţi dinţate.

Micile gloanţe boante se lăsau zgîriate cu unghia.

Dacă nemţii ar intra acum pe stradă…

În ziua căsătoriei, tatăl lui jurase să omoare pe orice bărbat care ar fi îndrăznit să-i facă avansuri soţiei sale. Mama povestea asta ca pe o glumă. Breavman lua vorbele în serios. Avea viziunea unei stive din cadavrele tuturor bărbaţilor care îndrăzniseră vreodată să-i zîmbească.

Tatăl lui avea un cardiolog foarte scump pe nume Farley. Venea atît de des în vizită încît, într-altfel de familie, i s-ar fi spus „unchiule“. În vreme ce tatăl gîfîia sub cortul de oxigen de la Royal Victoria, acasă, doctorul Farley o săruta pe mama pe coridor. Un sărut tandru, menit să consoleze o femeie nefericită, ca între doi oameni care se cunoşteau de mult şi trecuseră împreună prin multe situaţii dificile.

Breavman se-ntrebase dacă n-ar trebui cumva să pună mîna pe armă şi să-l lichideze.

Dar cine o să-l mai repare atunci pe tata?

Nu demult, Breavman îşi urmărea mama citind *The Star*. Pusese ziarul jos şi un zîmbet cehovian de livezi pierdute i-a îndulcit expresia. Tocmai citise necrologul lui Farley.

— Aşa un bărbat frumos. Părea să-şi amintească filme triste cu Joan Crawford. Voia să mă mărit cu el.

— Înainte sau după moartea tatei?

— Nu fi prostuţ.

Tatăl lui era un om ordonat, obişnuia să-i răstoarne soţiei sale coşuleţul cu lucrul de mînă dacă i se părea că e în neorînduială, vocifera dacă papucii familiei nu erau aliniaţi cum se cade sub patul fiecăruia.

Era un bărbat gras, care rîdea uşor cu oricine în afară de fraţii lui.

Era atît de gras, iar fraţii lui erau înalţi şi slabi, şi era nedrept, nedrept, de ce să moară cel mai gras, nu era de-ajuns că era gras şi-abia de-şi trăgea sufletul, de ce nu unul dintre cei frumoşi?

Arma era dovada că fusese cîndva un războinic.

Fotografia unuia din fraţi a apărut în ziar în legătură cu pregătirile de război. Prima carte pe care i-a pus-o în mînă fiului său a fost *Aventurile Armatei Regale*, un volum gros care aducea laude regimentelor britanice.

K-K-K-Katy, cînta de cîte ori putea.

Adevărata lui pasiune era mecanica. Ar fi făcut un drum oricît de lung ca să se uite la o maşină care tăia ţevi într-un anume fel. Familia îl ţinea

de fraier. Îşi împrumuta angajaţii şi prietenii cu bani fără să le ceară socoteală. De Bar-Miţva[3] i se dăduseră în dar cărţi de poezie. Cărţile sînt acum la Breavman, care se miră de fiecare pagină netăiată.

— Lawrence, citeşte-le şi pe astea.

Cum să recunoaştem păsările
Cum să recunoaştem copacii
Cum să recunoaştem insectele
Cum să recunoaştem pietrele

Se uita la tatăl lui în patul proaspăt şi alb, întotdeauna pus la punct, mirosind încă a Vitalis. Era ceva acrit înăuntrul trupului din ce în ce mai moale, un duşman, o moleşeală a inimii.

A rupt cărţile cînd tatăl lui a început să devină neajutorat. Nu-şi explica ura asta pentru diagramele îngrijite, pentru planşele în culori. Se mai întîmplă. A vrut să sfideze lumea detaliilor, a informaţiei, a preciziei, toată falsa ştiinţă care nu e în stare să împiedice declinul.

Breavman rătăcea prin casă aşteptînd să audă o împuşcătură. Să le fie învăţătură de minte celor plini de succes, vorbitorilor plini de elocinţă, ctitorilor de sinagogi, fraţilor ăstora atît de grozavi care păşeau triumfător prin lume. Aştepta focul armei de calibru 38 care să cureţe casa şi să aducă o schimbare necruţătoare. Arma era chiar lîngă pat. Aştepta ca tatăl lui să-şi execute inima.

— Dă-mi decoraţiile din sertarul de sus.

Breavman i le-a adus la pat. Roşul şi auriul panglicilor se amestecau ca într-o acuarelă. Tatăl i le-a prins cu oarece efort pe pulover.

Breavman aştepta discursul de adio în poziţie de drepţi.

— Nu-ţi plac? Te tot uiţi la ele.

— O, ba da.

— Nu te mai lungi ca un prost. Sînt ale tale.

— Mulţumesc, *Sir*.

— Ei, hai, du-te pe-afară şi joacă-te cu ele. Spune-i mamei că nu vreau să văd pe nimeni, nici măcar pe fraţii ăştia grozavi ai mei.

Breavman a coborît scările şi a deschis dulapul în care tatăl lui îşi ţinea uneltele de pescuit. Şi-a petrecut ore întregi admirînd şi asamblînd undiţele mari pentru somn, înfăşurînd şi desfăşurînd firele arămii, jucîndu-se cu momeala şi cu cîrligele periculoase.

Cum va fi putut tatăl lui, trupul umflat din patul alb şi proaspăt, să mînuiască armele acestea frumoase şi grele?

Unde era trupul în cizme de cauciuc care urca rîurile înfruntînd curentul?

12

Mulţi ani mai tîrziu, ajuns cu povestirea aici, Breavman se oprea brusc.

— Shell, cîţi bărbaţi ştiu de cicatricele tale de pe lobul urechilor? Cîţi, afară de mine, întîiul arheolog al lobilor de urechi?

— Nu atît de mulţi pe cît crezi.

— Nu mi-e de cei doi sau trei sau cincizeci care i-au sărutat cu buzele lor profane. În imaginaţia ta, cîţi au făcut ceva imposibil cu gura?

— Lawrence, te rog, sîntem întinşi aici, împreună. Nu strica seara.

— Cred că batalioane întregi.

Ea n-a răspuns şi tăcerea i-a îndepărtat puţin trupul de al lui.

— Mai povesteşte-mi despre Bertha, Krantz şi Lisa.

— Orice îţi spun e un alibi pentru altceva.

— Atunci hai să tăcem împreună.

— O vedeam pe Lisa şi înainte de povestea asta cu garajul. Cred că de pe la cinci-şase ani.

Breavman o privea atent pe Shell şi descria camera însorită a Lisei, plină de jucării scumpe. Căluţ electric de lemn, care se legăna singur. Păpuşi în mărime naturală care mergeau. Nici un lucru care să nu scoată vreun sunet sau să nu se aprindă dacă îl apăsai.

Se ascunseseră în întunericul de sub pat, cu mîinile pline de secrete şi de mirosuri noi, pîndindu-i pe servitori, şi urmăreau razele de soare alunecînd pe linoleumul plin de figuri de basm.

Papucii uriaşi ai fetei în casă au lipăit pe lîngă ei.

— Ce frumos, Lawrence.

— Dar e o minciună. S-a întîmplat, dar e o minciună. Pomul Berthei e o minciună, deşi ea chiar a căzut din el. În noaptea aceea, după ce m-am jucat cu undiţele tatei, m-am strecurat în camera părinţilor. Dormeau amîndoi în paturile lor separate. Era lună plină. Stăteau pe spate, în poziţii identice, cu faţa spre tavan. Ştiam că, dacă strig, doar unul o să se trezească.

— Asta era noaptea în care a murit?

— Nu contează cum se întîmplă lucrurile.

A început să-i sărute umerii şi obrazul şi ea, deşi o zgîria cu unghiile şi cu dinţii, nu protesta.

— N-am să mă obişnuiesc niciodată cu trupul tău.

13

După micul dejun, şase bărbaţi au intrat în casă şi au pus sicriul în salon. Avea mînere de alamă, era neaşteptat de mare, dintr-un lemn cu nervuri de culoare închisă. Ei aveau zăpadă pe haine.

Camera a devenit brusc mai solemnă, aşa cum Breavman n-o mai văzuse niciodată. Mama l-a privit cu coada ochiului.

L-au pus pe un suport şi s-au apucat să-i deschidă capacul ca de comodă.

— Închideţi-l, închideţi-l, nu sîntem în Rusia!

Breavman aştepta zgomotul capacului cu ochii închişi. Dar cei care îşi cîştigă existenţa printre îndoliaţi se mişcă fără zgomot. Cînd a deschis ochii, plecaseră.

— De ce i-ai pus să-l închidă, mamă?

— Ajunge şi aşa.

Oglinzile din casă erau date cu săpun, ca şi cum sticla ar fi căzut pradă unui ger ciudat, potrivit iernii de afară. Mama stătea singură în camera ei. Breavman şedea ţeapăn pe marginea patului din camera lui şi încerca să lupte contra furiei cu o emoţie mai liniştită.

Sicriul era aşezat paralel cu canapeaua.

Oameni vorbind în şoaptă începuseră să se adune în salon şi pe terasă.

Breavman şi mama au coborît scara. Soarele după-amiezii de iarnă arunca reflexe pe ciorapii negri ai mamei şi îi înconjura pe îndoliaţii care stăteau în uşă cu un halo auriu. Pe deasupra capetelor vedea maşinile parcate şi zăpada murdară de afară.

Stăteau cel mai aproape, cu unchii în spatele lor. Prietenii şi muncitorii din fabrica familiei umpleau salonul, terasa şi aleea. Unchii, înalţi şi solemni, îl atingeau pe umăr cu mîinile lor îngrijite.

Dar mama fusese înfrîntă. Sicriul era deschis.

Era înfăşurat în mătase, învelit într-un şal de rugăciune ţesut cu argint. Mustaţa îi înflorea mîndră şi neagră pe faţa albă. Părea puţin sîcîit şi parcă pe jumătate treaz, ar fi vrut să iasă din cutia cu ornamente de un prost gust agresiv, ca să-şi continue siesta pe canapeaua mai confortabilă.

Cimitirul arăta ca un orăşel din Alpi, pietrele ca nişte căsuţe adormite. Groparii păreau lipsiţi de pietate în hainele lor obişnuite de lucru. Peste pămîntul îngheţat scos din groapă fusese întins un covor de iarbă artificială. Sicriul a fost coborît cu un sistem de scripeţi.

Acasă s-au servit covrigi şi ouă tari, simboluri ale veşniciei. Unchii glumeau cu prietenii familiei. Breavman îi ura. S-a uitat sub barba unui frate al bunicului şi l-a întrebat de ce nu are cravată.

Era fiul cel mai vîrstnic al celui mai vîrstnic dintre fii.

Membrii familiei au plecat ultimii. Funeraliile sînt atît de ordonate. Tot ce rămîne în urma lor sînt farfurioare cu chenar auriu pline cu seminţe de chimen şi cu firimituri.

Perdelele de dantelă păstrau în falduri puţin din lumina lunii mici, de iarnă.

— Te-ai uitat la el, mamă?

— Sigur.

— Părea furios, nu?

— Bietul de el.

— Şi mustaţa neagră de tot. De parcă ar fi fost dată cu dermatograf.

— E tîrziu, Lawrence…

— Chiar că e tîrziu. N-o să-l mai vedem niciodată.

— Îţi interzic să vorbeşti pe tonul ăsta cu mama ta.

— De ce i-ai pus să-l închidă? De ce? Am fi putut să-l mai vedem încă o dimineaţă întreagă.

— Du-te la culcare.

— Te cristos, te cristos, ticăloşito, vrăjitoareo! a improvizat el un strigăt.

A auzit-o toată noaptea. Stătea în bucătărie plîngînd şi mînca.

14

Uite o fotografie în culori, cel mai mare tablou pe un perete plin de strămoşi.

Tatăl lui poartă un costum englezesc şi are un aer reţinut, pe măsura stofei englezeşti. O cravată vişinie cu nodul mic şi strîns se iţeşte ca un gargui. La rever, insigna Legiunii Canadiene, mai mată decît un giuvaier. Faţa cu bărbia dublă radiază de bun-simţ şi cuviinţă victoriană, cu toate că ochii căprui sînt puţin prea blînzi, privirea prea fixă, buzele prea pline, semitice, îndurerate.

Mustaţa tronează ţanţoşă ca un ispravnic vigilent deasupra buzelor sensibile.

Sîngele pe care îl scuipa murind nu se vede, dar apare şi se scurge încet pe bărbie în vreme ce Breavman examinează portretul.

E unul dintre prinţii religiei intime a lui Breavman, o natură dublă şi capricioasă. E fratele persecutat, e aproape-poetul, e inocentul cu jucăria mecanică, judecătorul care ascultă şi oftează, dar nu condamnă.

E, de asemenea, purtătorul Autorităţii, învestit cu Dreptul Divin, e necruţător şi violent cu tot ce e slab, neîngăduit sau nedemn de un Breavman.

Aducîndu-i omagiul, Breavman se întreabă dacă tatăl lui chiar îl ascultă sau dacă semnează decrete între timp.

Acum se aşază în fine ceva mai potolit în rama lui de aur şi expresia i-a devenit la fel de distantă ca în fotografiile mai vechi. Hainele încep să pară demodate sau ca de bal mascat. Se poate odihni în pace. Breavman i-a moştenit toate obsesiile.

A doua zi după funeralii, Breavman a descusut un papion de seară de-al tatălui şi a pus înăuntru un mesaj. L-a îngropat în zăpada din grădină, lîngă gardul prin care vara se strecoară lăcrămioarele vecinului.

15

Lisa avea un păr drept şi negru de Cleopatră, care îi unduia pe umeri cînd fugea sau sărea. Natura o înzestrase cu picioare frumoase, lungi şi suple. Avea ochi mari, visători, cu pleoape grele.

Breavman credea că poate visează şi ea, cum visa el, la peripeţii şi la fapte de vitejie, dar nu, ochii ei mari rătăceau în închipuire spre căminul ordonat peste care îşi dorea să domnească, spre odraslele pe care avea să le alinte, spre bărbatul căruia avea să-i ofere căldura.

Se plictisiseră de joaca pe terenul de lîngă pomul Berthei. Nu mai voiau să stea ca sardelele la de-a v-aţi-ascuns-pe-nghesuite. Nu mai aveau chef să joace leapşa. Nu mai voiau să deseneze cercul magic şi să-i pună punct în mijloc. Copapipolăpăripii. Hapaidepe săpă plepecăpăm, îşi şopteau. Nu le mai păsa cine e.

Mai bine jocuri de-a trupul, de-a iubirea, de-a curiozitatea. Au lăsat leapşa şi s-au dus în parc, stăteau pe malul iazului pe o bancă, printre guvernantele care bîrfesc şi copiii care lansează vaporaşe de jucărie.

Voia să afle totul despre ea. I se dădea voie să asculte *The Shadow*[4] („Buruiana crimei poartă fructe amare. Oare cine ştie cîtă răutate se ascunde în inimile oamenilor? Umbra o ştie, heheheheheheh“)? Nu-i aşa că era grozav Alan Young[5]? Mai ales personajul cu felul acela trăsnit de a vorbi, „aihici sî-hînt, vino să-mi culegi boboci de trandafir din sî-hîn“. Nu-i aşa că singura parte acceptabilă din emisiunea lui Charlie McCarthy era cea cu Mortimer Snerd? Prindea *Gangbusters*[6]? Nu voia să-l audă cum imită automobilul lui Viespe Verde[7], condus de credinciosul său valet filipinez Cato, zis şi Fluierici? Nu că era frumos cîntecelul?

O făcuse vreodată cineva „jidoavcă împuţită“?

Au rămas tăcuţi şi guvernantele cu copiii lor blonzi şi-au recăpătat controlul asupra Universului.

Şi cum e să nu ai tată?

Te face mai adult. La masă trebuia să tai puiul, să stai pe locul lui.

Lisa asculta şi Breavman, pentru prima oară, se simţea demn sau, mai degrabă, plin de dramatism. Moartea tatălui îi dădea o umbră de mister, o legătură cu necunoscutul. Putea vorbi despre Dumnezeu sau despre Iad cu un plus de credibilitate.

Bonele şi-au strîns copiii cu vaporaşe cu tot şi au plecat. Apa se linişte. Acele ceasornicului de la Chalet se îndreptau spre ora cinei, dar ei continuau să stea de vorbă.

Se ţineau de mînă, s-au sărutat o singură dată, cînd lumina scăzuse îndeajuns şi se filtra aurie printre tufişurile pline de spini. S-au îndreptat apoi încet spre casă, fără să se ţină de mînă, dar atingîndu-se uşor cu şoldurile, cu umerii.

Breavman stătea la masă, încercînd să priceapă de ce nu îi era foame. Mama lui ridica în slăvi cotletele de miel.

16

Aveau un joc minunat, de-a Tîrfa şi Soldatul. Îl jucau de cîte ori prindeau vreo încăpere goală. El era în permisie de pe front şi ea era o tîrfă din DeBullion Street.

Cioc-cioc, se deschidea încet uşa.

Îşi strîngeau mîinile şi el îi gîdila podul palmei cu arătătorul.

Se împărtăşeau astfel din lucrul acela misterios ale cărui tehnici adulţii le ascund atît de pudici după cuvinte franţuzeşti, după cuvinte idiş, după cuvinte spuse pe litere; ritualul acela tăinuit în jurul căruia îşi construiesc glumele artiştii de varieteu din localurile de noapte; cunoaşterea de neatins pe care adulţii o ascund ca să îşi păstreze autoritatea.

Jocul lor nu îngăduia cuvinte vulgare sau brutalitate. Nu aveau idee despre latura sordidă a bordelurilor, şi cine ştie dacă ea chiar există? Se

gîndeau la ele ca la un fel de palat al plăcerilor, unul dintre locurile care le erau la fel de arbitrar interzise ca sala de cinema.

Tîrfele erau femei ideale, după cum şi soldaţii erau bărbaţi ideali.

— Mă plăteşti pe loc?

— Poftim, uite toţi banii mei, frumoaso.

17

Porţia de viaţă de la şapte la unsprezece ani e uriaşă, plină de amorţeală şi de uitare. Se spune că ne pierdem cu încetul darul de a vorbi cu animalele, că păsările nu mai vin să stea de vorbă cu noi la fereastră. Pe măsură ce învaţă să vadă, ochii îşi pun o pavăză împotriva minunilor. Odinioară mari cît pinii, florile se întorc în ghivece mici de lut. Pînă şi groaza se subţiază. Căpcăunii şi vrăjitoarele din camera copiilor se împuţinează la trup şi se transformă în dascăli posaci şi în taţi ca toţi taţii. Breavman a uitat tot ce aflase de la micuţul trup al Lisei.

Ah, cît li se golise viaţa de pe vremea cînd ieşeau de-a buşilea de sub pat şi se ridicau pe lăbuţele dindărăt!

Acum tînjeau după cunoaştere, dar ar fi fost un păcat să se dezbrace. Erau aşadar o pradă uşoară pentru cărţile poştale, pentru revistele pornografice, pentru traficul cu artizanat erotic din vestiarele şcolii. Deveniseră experţi în pictură şi în sculptură. Ştiau care albume de la bibliotecă aveau reproducerile cele mai bune, cele mai revelatorii.

Cum arătau trupurile?

Lisei, mama ei îi dăduse o carte precautã pe care au răsfoit-o fără folos în căutare de informaţii limpezi. Erau acolo expresii ca „templul corpului uman“ – o fi, dar unde era el, cu părul şi cutele lui? Îşi doreau imagini clare, nu o pagină albă cu un punct în mijloc, subtitrată entuziast:

„Gîndiţi-vă numai! Spermatozoidul unui bărbat este de o mie de ori mai mic!“.

Aşa că se îmbrăcau în haine uşoare. El avea o pereche de pantaloni scurţi verzi, care ei îi plăceau fiindcă erau subţiri. Ea, o rochie galbenă, preferata lui. Împrejurare care a fost la originea unei remarcabile exclamaţii lirice a Lisei: „Mîine îţi pui şortul de mătase verde, eu o să-mi pun rochia galbenă şi o să fie mai bine“.

Nevoia e mama poeziei.

Breavman tocmai se hotărîse să comande dintr-o revistă de povestiri adevărate o carte care, promitea reclama, avea să sosească într-un ambalaj neutru de hîrtie maro, cînd, într-unul din obişnuitele raiduri prin sertarele menajerei, a găsit micul diascop.

Era făcut în Franţa şi conţinea un film de vreo şaptezeci de centimetri. Îl ţineai în lumină, răsuceai de buton şi vedeai totul.

Să aducem un scurt omagiu acestui diafilm dispărut, împreună cu servitoarea, prin sălbăticia Canadei.

Titlul în engleză era cuceritor de frust: *Thirty Ways to Screw*[8]. Scenele nu se comparau nici pe departe cu cele ale filmelor pornografice pe care Breavman avea să le cunoască şi să le atace mai tîrziu, cu bărbaţi agitaţi şi femei goale care joacă fals scenarii sordide.

Actorii erau aici oameni frumoşi, mulţumiţi de cariera lor cinematografică. Nu erau figuranţii slăbănogi care mimau desfrînarea cu un aer teribil de vinovăţie, din filmele care se dau în sălile rezervate domnilor fumători. Nu zîmbeau lasciv la aparatul de filmat, nu făceau cu ochiul, nu îşi lingeau buzele, nu maltratau organele feminine cu ţigări aprinse şi cu sticle de bere, trupurile nu se contorsionau în poziţii ingenioase şi nefireşti.

Fiecare cadru iradia tandreţe, pasiune şi desfătare.

Arătată în cinematografele Canadei, această neînsemnată fîşie de celuloid ar readuce poate la viaţă căsătoriile anoste care sînt, se spune, atît

de numeroase în ţara noastră.

Pe unde te vei fi ascunzînd, fată simplă cu darul tău providenţial? Oficiul Naţional al Filmului îţi duce dorul. Îmbătrîneşti oare în Winnipeg?

Filmul se termina cu o demonstraţie a măreţei, democraticei, universalei practici a dragostei carnale. Erau prezentate cupluri de indieni, de chinezi, de negri, de arabi – cu toţii fără costumul lor naţional.

Întoarce-te, fecioară, şi loveşte din nou, în numele Federalismului Mondial.

Îndreptau diascopul spre fereastră şi-l treceau cu solemnitate unul altuia.

Ştiau că aşa avea să fie.

Fereastra dădea spre Saint Lawrence, spre pantele din Parcul Murray, dincolo de centrul comercial al oraşului, cu munţii Americii în zare. Cînd nu era el la rînd, Breavman admira peisajul. La ce bun mai muncea lumea?

Erau doi copii care se îmbrăţişau la fereastră, cu răsuflarea tăiată de-atîta cunoaştere.

N-aveau cum s-o facă acolo şi atunci. Ar fi putut să-i surprindă cineva. În afară de asta, copiii au un instinct dezvoltat pentru ritual şi solemnitate. Era un lucru important. Trebuiau să hotărască dacă se iubeau. Fiindcă, dacă imaginile demonstrau ceva, aceasta era că trebuie să fii îndrăgostit. Credeau că sînt, dar îşi mai acordau totuşi o săptămînă, ca să fie siguri.

S-au îmbrăţişat pentru o ultimă oară cu veşmintele pe ei, sau aşa au crezut atunci.

Cum ar putea Breavman să regrete ceva? Însăşi Firea avea să intervină.

Cu trei zile înainte de joi, ziua liberă a menajerei, s-au întîlnit la locul lor, pe banca de lîngă lacul din parc. Lisa era stingherită, dar hotărîse să fie deschisă şi directă, cum îi stătea în fire.

— Nu pot s-o fac cu tine.

— Nu mai pleacă ai tăi?

— Nu de asta. Noaptea trecută mi-a venit Sorocul.

I-a atins, mîndră, mîna.

— Aha.

— Înţelegi?

— Sigur.

N-avea nici cea mai vagă idee.

— Dar e în regulă, nu?

— Dar acum pot să fac copii. Mama mi-a explicat totul aseară. Avea totul pregătit, feşi, un brîu special pentru mine, totul.

— Pe bune?

Ce tot spunea? „Sorocul" părea să fie un amestec divin în plăcerea lui.

— Mi-a povestit toate astea, exact ca diascopul.

— I-ai spus de aparat?

În nimic, în nimeni pe lume nu mai puteai avea încredere.

— Mi-a promis că nu spune nimănui.

— Era secret.

— Nu fi trist. Am stat mult de vorbă. I-am spus şi despre noi. Ştii, trebuie să mă port ca o femeie acum. Fetele trebuie să fie mai mature decît băieţii.

— Cine e trist?

S-a rezemat de speteaza băncii şi l-a luat de mînă.

— Dar nu te bucuri pentru mine, a rîs ea, că mi-a venit Sorocul? Îl am chiar acum!

18

În curînd avea să se adîncească în ritualurile existenţei de tînără femeie. Din tabăra de vară s-a întors mai înaltă cu o jumătate de cap decît

Breavman, cu sîni pe care nici puloverele largi nu-i mai ascundeau.

— Bună, Lisa.

— Bună ziua, Lawrence.

Se întîlnea cu mama ei în oraş, zburau la New York să-şi cumpere haine. Era îmbrăcată cu acea sobrietate care poate face din orice copilă de treisprezece ani o frumuseţe sfîşietoare. Nimic din bizareria hidoasă ai cărei adepţi erau pe-atunci evreii şi creştinii din cartierul Westmount.

Adio.

A urmărit-o crescînd şi îndepărtîndu-se de el, nu cu tristeţe, ci cu uimire. La cincisprezece ani, era o femeie splendidă, se ruja discret şi avea din cînd în cînd voie să fumeze.

Stătea la fereastra la care stătuse cu ea şi îi vedea pe băieţii mai mari venind s-o ia cu maşinile părinţilor. Se minuna că sărutase odată buzele care acum ştiau să stăpînească o ţigaretă. Văzînd cum tineri cu eşarfe albe îi deschideau uşa şi o pofteau în automobilele lor lungi, văzînd-o cum şade apoi ca o ducesă în caleaşcă în timp ce ei închideau portiera, ocoleau iute maşina şi se aşezau plini de importanţă la volan, se străduia să se convingă singur că de frumuseţea şi de graţia aceea avusese şi el parte.

Hei, ţi-ai uitat o fărîmă de parfum pe degetul meu mare.

19

Mănuşi de blană în seră.

Peste vară, solarul, care era doar un balcon închis din spatele casei, servea uneori ca debara pentru hainele de iarnă.

Breavman, Krantz şi Philip veniseră aici fără vreun motiv special. Se uitau pe fereastră la parc şi la jucătorii de tenis.

Se auzeau ritmul liniştit al loviturilor de minge şi sunetul isteric al unei muşte care se tot lovea de geam.

Tatăl lui Breavman era mort, al lui Krantz era plecat mai tot timpul, iar al lui Philip era sever. Nu îi dădea voie să-şi poarte părul cu un cîrlionţ pe frunte. Trebuia să şi-l întindă pe creştet cu o pomadă de secol nouăsprezece.

În acea după-amiază istorică, Philip se uita prin jur şi, ce să vezi, a dat cu ochii de-o pereche de mănuşi de blană.

Şi-a pus o mănuşă şi s-a aşezat pe un vraf de pături.

Breavman şi Krantz, copii isteţi, au înţeles că mănuşa nu era un accesoriu indispensabil al acţiunii.

Au căzut cu toţii de acord că mirosea a apă de Javel. Filip a spălat-o la chiuvetă.

— Catolicii spun că e un păcat, i-a avertizat el.

20

Breavman şi Shell erau pe malul lacului. Era seară şi ceaţa adunată pe malul celălalt semăna cu nişte dune de nisip. Stăteau în sacul dublu de dormit, lîngă focul făcut cu lemnele aduse de apă, pe care le culeseseră după-amiază. Voia să îi spună totul.

— Eu încă o mai fac.

— Şi eu, a spus ea.

— Am citit că Rousseau a făcut-o pînă la sfîrşitul vieţii. Cred că aşa se întîmplă cu un anume fel de personalitate creativă. Se căzneşte toată ziua să-şi ţină imaginaţia sub control, şi atunci se simte bine. O femeie în carne şi oase, una adevărată, nu are cum să-i ofere plăcerea pe care i-o oferă propriile lui creaţii. Shell, nu mă lăsa să te sperii cu felul meu de-a vorbi.

— Dar asta nu ne desparte cu desăvîrşire?

Se ţineau strîns de mînă şi se uitau la stelele din partea întunecată a cerului; acolo unde strălucea luna, nu se vedeau. I-a spus că îl iubeşte.

Ţipătul de nebun al unui cufundar a răsunat pe lac.

21

După vara aceea deosebită cu rochii galbene şi pantaloni verzi, Lisa şi Breavman s-au mai întîlnit arareori. Dar o dată, în iarna care i-a urmat, s-au hîrjonit în zăpadă.

Pentru Breavman, episodul acesta e cumva încercuit într-o ramă neagră, care îl separă de restul amintirilor despre ea.

Era după ora de ebraică. Se întîmplase să plece împreună spre casă. Au scurtat drumul prin parc. Luna aproape plină arginta zăpada.

Lumina părea să vină de sub zăpadă. Rupeau pojghiţa de gheaţă la fiecare pas şi pulberea de nea de sub ea era şi mai luminoasă.

Au încercat să păşească fără să spargă gheaţa. Amîndoi aveau la ei cărţile, capitolul din Tora pe care tocmai îl studiau.

Întrecerea la mersul pe pojghiţă a dus la alte încercări: bulgări de zăpadă, exerciţii de echilibru în locuri alunecoase, îmbrînceli şi, în final, la o trîntă care începuse în glumă, dar s-a isprăvit într-o luptă serioasă.

Se întîmpla pe panta dealului, sub un şir de plopi. Breavman îşi aminteşte de o scenă ca din Bruegel: două mogîldeţe înfofolite care se îmbrăţişează, văzute printre crengi îngheţate.

La un moment dat, Breavman şi-a dat seama că nu mai are cum să cîştige. A încercat să o doboare şi n-a reuşit. A simţit că alunecă. Încă mai ţineau cărţile în mînă. Breavman le-a lăsat pe ale lui să-i scape într-o ultimă încercare nereuşită de ofensivă şi a căzut.

Zăpada nu era rece. De sus, Lisa îl privea cu o stranie expresie de triumf feminin. Breavman a mîncat nişte zăpadă.

— Şi trebuie să săruţi Sidurul.

E obligatoriu să săruţi o carte sfîntă dacă a căzut pe jos.

— Ba pe naiba!

S-a apropiat de-a buşilea de cărţi, le-a adunat dispreţuitor şi s-a ridicat.

Ce îşi aminteşte Breavman foarte limpede din lupta asta e lumina rece a lunii pe copacii îngheţaţi şi umilinţa unei înfrîngeri nu doar amare, ci şi nefireşti.

22

Citea tot ce putea găsi despre hipnoză. Ascundea cărţile după o draperie şi le studia la lumina lanternei.

Asta era lumea adevărată.

Era acolo şi un capitol lung despre „Cum să hipnotizăm animale". Ilustraţii fascinante de cocoşi cu privirea sticloasă.

Breavman se închipuia un Sfînt Francisc militant, stăpînind lumea cu ajutorul cirezilor şi al turmelor lui credincioase. Maimuţe în chip de satrapi docili. Stoluri de porumbei kamikaze care atacă orbeşte avioane inamice. O gardă personală de hiene. Coruri triumfale de privighetori adunate în masă.

Tovarăş, botezat aşa înainte de pactul Hitler-Stalin, dormea pe verandă în soarele după-amiezii. Breavman s-a aşezat pe vine şi a legănat pendulul pe care şi-l făcuse dintr-un dolar de argint găurit. Cîinele a deschis ochii, l-a mirosit, s-a lămurit că nu e de mîncare şi a adormit la loc.

Dar era oare un somn natural?

Vecinii aveau o caricatură de Dachshund pe nume Coniac. Breavman a căutat sclavul din privirea lui aurie.

A reuşit!

Sau fusese doar după-amiaza lîncedă şi umedă?

A trebuit să sară gardul ca să ajungă la foxterierul Lisei, pe care l-a ţintuit aşa, cum stătea aşezat la o palmă de blidul lui cu mîncare.

Îţi vei afla răsplata binemeritată, căţel al Lisei.

După al cincilea succes, puterea lui secretă l-a umplut într-atît de fericire, încît a luat-o la fugă orbeşte pe bulevard, rîzînd în hohote.

O stradă plină de cîini încremeniţi locului! Oraşul îi stătea la picioare. Avea să aibă un agent în fiecare casă. Nu trebuia decît să fluiere.

Poate merita şi Krantz o parte din împărăţie.

Era suficient să fluiere. Dar n-avea rost să primejduieşti o asemenea viziune cu o verificare atît de primitivă. Şi-a înfundat mîinile în buzunare şi a plutit spre casă pe aripile secretului despre revoluţia lui.

23

În vremurile de restrişte care alcătuiesc adolescenţa timpurie, era cu aproape un cap mai scund decît majoritatea prietenilor.

Dar prietenii lui au fost cei umiliţi, cînd Breavman a trebuit să şi cînte Bar-Miţva suit pe un taburet, ca să poată vedea peste pupitru. Puţin i-a păsat de poziţia în care se situa faţă de congregaţie: străbunicul lui construise sinagoga.

Băieţii mici de statură ar fi trebuit să iasă cu fetele mai mici de statură. Aşa era regula. Dar el ştia că fetele înalte şi stinghere pe care le dorea erau uşor de învăluit cu poveşti şi discuţii.

Prietenii lui erau de părere că înălţimea lui era o năpastă şi îl convinseseră şi pe el. Îl convinseseră cu centimetri de carne şi oase.

Rămînea un mister felul în care creşteau trupurile lor, felul în care lucrau pentru ei hrana şi aerul. Cum păcăliseră Universul? De ce lui cerul îi era potrivnic?

Începuse să se vadă pe sine drept Micul Conspirator, Piticul cel Isteţ.

A meşterit disperat la nişte pantofi. A scos tocurile de la o pereche veche şi a încercat să le pună la pantofii lui. Cuiele nu ţineau prea bine în

cauciuc, trebuia să fie atent.

Asta se întîmpla în pivniţa casei, locul în care, prin tradiţie, îşi au atelierul cei care pun bombe şi seamănă anarhie pe pămînt.

Iată-l cu vreo doi centimetri mai înalt şi cuprins de un amestec de şiretenie şi ruşine. Totul e să fii deştept, nu? A început să valseze pe podeaua de ciment şi a căzut în nas.

Uitase disperarea de acum cîteva minute. Şi-a adus aminte de ea în timp ce şedea îndurerat pe jos, uitîndu-se la becul din tavan. Tocul desprins din cauza căruia căzuse stătea mai încolo, ca un şobolan ghemuit, şi cuiele arătau ca nişte incisivi ascuţiţi.

Petrecerea era la un sfert de ceas de casă. Iar băieţii din grupul în care se învîrtea Muffin[9] erau mai în vîrstă, deci mai înalţi.

Se bîrfea că Muffin îşi îndeasă şerveţele în sutien. S-a hotărît să aplice şi el tehnica. A construit cu grijă o platformă de Kleenex-uri în fiecare pantof. Călcîiele îi ajungeau aproape la marginea căputei. Şi-a lăsat pantalonii să atîrne mai jos.

Cîteva piruete pe ciment l-au convins că era bun de manevră. Panica s-a potolit. Un nou triumf al ştiinţei.

Becuri fluorescente ascunse într-o falsă cornişă luminau tavanul. Se afla acolo obişnuitul bar plin de oglinzi, de sticle în miniatură şi de tot soiul de fleacuri din sticlă. Un rînd de scaune tapiţate era aliniat la peretele pe care era pictată o scenă înfăţişînd băutori de diferite naţionalităţi. Breavmanii nu agreau pivniţele amenajate.

A dansat bine o jumătate de oră, apoi au început să-l doară picioarele. Kleenex-urile se făcuseră ghem în scobitura tălpii. După încă două discuri de *jitterbug* abia mai mergea. S-a dus la baie şi a încercat să îndrepte Kleenex-urile, dar se strînseseră într-un cocoloş compact. S-a gîndit să le scoată de tot, dar şi-a imaginat privirea uimită şi îngrozită a celorlalţi la scăderea lui bruscă în înălţime.

Şi-a vîrît piciorul pe jumătate în pantof, a pus ghemul sub călcîi, a apăsat cu putere şi s-a încheiat la şireturi. Durerea l-a fulgerat prin glezne.

Un *bunny-hop* l-a adus aproape de leşin. În mijlocul şirului, prins între fata pe care o ţinea de mijloc şi fata care îl ţinea de mijloc, pe muzica aceea repetitivă pusă tare, pe care toţi cîntau în cor „unu, doi, un-doi-trei“, cu picioarele care i-o luau razna de durere, se gîndea: aşa trebuie să fie iadul, picioare care dor şi un *bunny-hop* nesfîrşit, din care nu poţi ieşi.

Ea, cu ţîţele ei false, eu, cu picioarele mele false, să o ia dracu' de companie Kleenex.

Una dintre luminile fluorescente pîlpîia. Pereţii erau bolnavi. Poate că toată lumea, fiecare dintre dansatorii care se mişcau în şirul unduitor avea vreun accesoriu din şerveţele Kleenex. Poate unii aveau nasuri de Kleenex sau urechi de Kleenex sau mîini de Kleenex. L-a cuprins disperarea.

Urma cîntecul lui preferat. Ar fi vrut să danseze lipit de Muffin, să-şi închidă ochii şi să-şi îngroape obrazul în părul ei proaspăt spălat.

...fata care-mi aparţine
poartă dantele şi parfumuri fine.

Dar abia se ţinea pe picioare. Trebuia să-şi treacă greutatea de pe un picior pe altul, ca să împartă durerea egal. Iar mişcările nu se potriveau întotdeauna cu ritmul muzicii şi adăugau felului său oricum nu foarte dibaci de a dansa o smuceală în plus. Pe măsură ce şchiopătatul se accentua, trebuia să o strîngă pe Muffin din ce în ce mai aproape ca să-şi ţină echilibrul.

— Nu aici, i-a şoptit ea la ureche. Părinţii mei se-ntorc tîrziu azi.

Nici măcar această plăcută invitaţie n-a reuşit să-i aline disconfortul. Ţinîndu-se strîns de ea, a condus-o către un colţ mai aglomerat al ringului de dans ca să dea o justificare mobilităţii lui restrînse.

— O, Larry!

— O iei tare, nu te-ncurci!

Chiar şi pentru standardele destul de sofisticate ale acestui grup mai în vîrstă, dansa neobişnuit de aproape. A acceptat rolul vitejesc în care îl distribuise durerea şi a muşcat-o de ureche – auzise că aşa se procedează.

— Hai să mai stingem naibii din lumini, le mîrîia printre dinţi bărbaţilor care mai dovedeau şi ei ceva îndrăzneală.

Au plecat de la petrecere şi plimbarea a fost un marş forţat demn de Bataan[10]. O strîngea afectuos în mers pentru a-şi ascunde infirmitatea. La urcuş, gogoloiul i-a alunecat înapoi în scobitura tălpii.

Sunetul unui corn de ceaţă, venit de pe fluviu pînă în Westmount, i-a dat fiori.

— Trebuie să-ţi spun ceva, Muffin. Şi pe urmăîmi spui şi tu mie.

Din cauza rochiei, Muffin ar fi preferat să nu se aşeze în iarbă, dar poate că avea să o roage să fie prietena lui. Avea să-l refuze, dar ce amintire frumoasă de la petrecere i-ar fi rămas. Iar lui, mărturisirea pe care era gata să o facă îi tăia răsuflarea. Şi-a luat teama drept iubire.

Şi-a scos pantofii şi i-a aşezat în poală, ca pe o taină, ghemotoacele de Kleenex.

Coşmarul lui Muffin tocmai începuse.

— Acum scoate-le şi tu pe ale tale.

— Ce vrei să spui? l-a întrebat cu o voce care a surprins-o, fiindcă semăna cu a maică-sii.

Breavman şi-a îndreptat degetul spre inima ei.

— Nu-ţi fie ruşine. Scoate-le.

Şi-a întins mîna spre nasturele de sus al bluzei ei, dar s-a trezit cu ghemotoacele lui de Kleenex în obraz.

— Pleacă!

Breavman a hotărît să o lase să fugă. Nu locuia departe. Şi-a dezmorţit degetele de la picioare, şi-a masat tălpile. La urma urmei, nu era condamnat la *bunny-hop*, cel puţin nu cu indivizii ăştia. A aruncat şerveţelele într-un canal şi a plecat lipa-lipa spre casă cu pantofii în mînă.

A făcut un ocol prin parc şi a alergat pe pajiştea umedă pînă cînd priveliştea l-a oprit locului. Şi-a aşezat cu grijă pantofii lîngă picioare, ca pe nişte ordonanţe disciplinate.

S-a uitat cu veneraţie la oceanul de frunze verde ca noaptea, la luminile austere ale oraşului, la luciul stins al apei.

Un oraş este o mare realizare, podurile, nişte construcţii de seamă. Dar străzile, porturile, turnurile de piatră se pierdeau în căuşul mai larg al muntelui şi al cerului.

Se simţea parte din mecanismul misterios al oraşului şi al colinelor întunecate şi asta l-a umplut de fiori.

Tată, sînt neştiutor.

Avea să înveţe regulile şi tehnicile oraşului, cum se hotărăşte care străzi au sens unic, cum funcţionează bursa, ce face un notar.

Pentru cine cunoaşte numele adevărat al lucrurilor, viaţa nu e un *bunny-hop* drăcesc. Avea să studieze frunzele şi trunchiurile şi să viziteze cariere de piatră, cum făcuse şi tatăl lui.

Adio, lume de Kleenex.

Şi-a luat pantofii, a intrat în tufişuri şi a sărit gardul care îi despărţea casa de parc.

Ar fi putut să jure că fire negre, ca desenul în tuş al unei furtuni, au coborît din cer ca să-l ajute la căţărat. Iar casa în care a intrat devenise importantă ca un muzeu.

24

Krantz avea reputaţia că e emancipat, fiindcă fusese văzut în repetate rînduri fumînd două ţigări deodată pe nişte străzi lăturalnice din Westmount.

Era mărunt şi vînos, avea o faţă triunghiulară, cu ochi aproape orientali. Un portret din salonul casei lui, pictat, cum ţinea mama lui să-şi informeze oaspeţii, de artistul care „l-a făcut şi pe guvernatorul general“, arată un băieţel subţire, cu urechi ascuţite, cu păr negru şi cîrlionţat, cu buze arcuite ca într-un desen de Rossetti şi cu o expresie de superioritate cumsecade, o detaşare (încă de la acea vîrstă) atît de calmă încît nu poate supăra pe nimeni.

Stăteau într-o seară pe pajiştea din faţa unei case, doi talmudişti bucurînd-se de controversa care nu era altceva decît o mască a iubirii. Discutau cu furie, felul de-a vorbi al băieţilor care descoperă ce bine e să nu fii singur.

— Krantz, ştiu că îţi displace genul ăsta de întrebări, dar m-ar bucura dacă ai vrea să îmi împărtăşeşti o părere spontană. Spune-mi dacă, după ştiinţa ta, în măsura în care eşti informat, mai există cineva pe lume la fel de tîmpit ca prim-ministrul Canadei?

— Rabinul Swort?

— Krantz, vrei într-adevăr să susţii că rabinul Swort care, de bună seamă, nu e tocmai Mesia şi nu e nici măcar un emisar cît de mărunt al Mîntuirii, vrei să insinuezi în mod serios că rabinul Swort concurează tîmpenia abisală şi fără cusur a prim-ministrului?

— Cu siguranţă, Breavman, cu siguranţă.

— Presupun că ai motive serioase.

— Cu siguranţă, Breavman, ştii bine că am.

Pe lume au fost odată ca niciodată şi uriaşi.

Au jurat să nu se lase niciodată ameţiţi de automobile de lux, de iubirile din filme, de pericolul roşu, de revista *The New Yorker*.

Uriaşi în morminte anonime.

De acord, e foarte bine că nu se mai moare de foame, că epidemiile sînt sub control, că literatura clasică se publică sub formă de benzi desenate, dar cum e cu principiile acestea banale, adevărul şi plăcerea?

Manechinul nu reprezenta ideea lor despre graţie, Bomba nu reprezenta ideea lor despre putere, slujba de Sabat nu reprezenta ideea lor despre Dumnezeu.

— Krantz, e adevărat că sîntem evrei?

— Aşa se zvoneşte, Breavman.

— Te simţi evreu, Krantz?

— Cît se poate de evreu.

— Dinţii tăi sînt evreieşti?

— Mai ales dinţii, ca să nu mai vorbim de coiul stîng.

— N-ar trebui să glumim, ce-am spus noi acum mi-a amintit de fotografiile din lagărele de concentrare.

— Ai dreptate.

Nu ar fi trebuit să fie un popor sfînt, devotat ideii de puritate, de cult, de onestitate în spirit? Nu erau o naţie altfel decît toate celelalte?

De ce oare ideea unei sfinţenii apărate cu îndîrjire degenerase într-un dispreţ şiret şi arogant faţă de *goi*?

Părinţii trădaseră.

Îşi vînduseră sentimentul destinului pe o victorie a Israelului în deşert. Caritatea devenise un fel de sport de societate, în care nimeni nu dădea niciodată ceva de care avea nevoie, un fel de a arunca banul, a cărui recompensă era respectul averii şi un loc de frunte în Registrul Donatorilor.

Trădători mărginiţi, convinşi că împlinirea spirituală fusese atinsă numai fiindcă Einstein şi Heifetz erau evrei.

De le-ar fi fost dat măcar să-şi găsească fete pe măsură. Ar putea atunci să lupte ca să iasă din mlaştină. Nu fete de Kleenex.

Breavman se întreabă cîte mile vor fi făcut pe jos şi cu maşina prin Montréal el şi Krantz, în căutarea celor două fete care le fuseseră hărăzite cosmic drept iubite şi tovarăşe. Seri fierbinţi de vară în care răscoleau din priviri mulţimea în Parcul Lafontaine şi se uitau insistent în ochi de femei

tinere, ştiind că în secunda următoare două neasemuite frumuseţi aveau să iasă din mulţime şi să-i ia de mînă. În Buickul tatălui său, Krantz conducea la pas prin viscol, prin nămeţii de pe străzile înguste ale cartierelor din East End şi erau siguri că două siluete înfrigurate urmau să se desprindă din umbra unei case, să bată timid la geamul îngheţat al maşinii şi ele aveau să fie.

Dacă ar prinde locurile potrivite în *montagne-russe*, părul fetelor le-ar flutura pe obraz. Dacă s-ar duce în weekend la munte să schieze şi ar nimeri la hotelul potrivit, ar auzi din camera alăturată minunatul zgomot pe care îl fac fetele cînd se dezbracă. Şi cine putea şti pe cine ar întîlni dacă ar face douăsprezece mile pe St. Catherine Street.

— Pot să iau Lincolnul diseară, Breavman.

— Perfect! O să fie plin în oraş.

— Grozav. Dăm o tură.

Se învîrteau cu maşina, ca nişte turişti americani în devenire, aproape pierduţi în scaunele uneia din uriaşele limuzine ale Krantzonilor, pînă cînd toată lumea pleca acasă şi străzile rămîneau goale. Dar îşi continuau patrularea, pentru că fetele pe care şi le doreau ar fi putut să prefere străzile pustii. Şi abia cînd nu mai rămînea nici urmă de îndoială că nu aveau cum să mai apară în acea noapte, o luau spre malul lacului St. Louis şi dădeau un ocol apelor negre.

— Cum crezi că o fi să te îneci, Krantz?

— Se pare că îţi pierzi cunoştinţa după ce inspiri o cantitate relativ mică de apă.

— Cam cîtă, Krantz?

— Se pare că te poţi îneca şi în cadă.

— Într-un pahar de apă, Krantz.

— Într-o cîrpă udă, Breavman.

— Într-un Kleenex umed. Ascultă, Krantz, ar fi o metodă excelentă de a omorî pe cineva. Cu apă. Pui mîna pe individ şi îl termini cu o pipetă,

picătură cu picătură. E găsit mort în camera de lucru. Mister, chestii.

— Nu merge, Breavman. Cum îl ţii să-l omori? Rămîn vînătăi sau urme de frînghie.

— Şi dacă merge? Îl găsesc prăbuşit peste birou şi nimeni nu ştie de ce. La autopsie: moarte prin înecare. Şi nu s-a apropiat de-un mal de zece ani.

— Nemţii foloseau tortura cu apă. Le băgau cu furtunul apă în cur ca să-i facă să vorbească.

— Grozav, Krantz. Şi japonezii făceau ceva de genul ăsta. Îţi dădeau să mănînci orez nefiert cu grămada şi apoi te obligau să bei apă. Orezul se umfla şi...

— Mda, pe asta o ştiam.

— Krantz, vrei s-o auzi pe cea mai cumplită? Şi era a americanilor. Ascultă, prindeau un japonez pe front şi îl puneau să înghită cinci-şase cartuşe de puşcă. După care îl puneau să fugă şi să sară. Cartuşele îi sfîşiau stomacul şi murea de hemoragie internă. Soldaţi americani.

— Şi de exerciţiul cu aruncatul bebeluşilor în baionete ce părere ai?

— Cine făcea asta?

— Ambele părţi.

— Asta nu e nimic, Krantz, se făcea şi în Biblie. „Fericiţi cei care îşi izbesc pruncii de stîncă."

Zece mii de discuţii. Breavman ţine minte vreo opt mii. Ciudăţenii, orori, miracole. Le mai păstrează încă. Pe măsură ce îmbătrînesc, ororile devin cerebrale, ciudăţeniile devin sexuale, miracolele devin religioase.

Şi, în vreme ce vorbeau, maşina gonea pe şoselele pline de gropi şi la radio omul de la Discurile Nopţii punea piese nostalgice şi una cîte una maşinile cu perechi părăseau Edgewater, Maple Leaf, El Paso. Curenţii periculoşi ai lacului St. Louis se învolburau şi îşi luau de la cluburile de iahting porţia săptămînală de marinari amatori înecaţi; primii locuitori ai Montréalului care îndrăzniseră să-şi cumpere case pe-acolo respirau aerul

pentru care plătiseră. Gîndul la părinţii care îi aşteptau adăuga un plus de dulceaţă fiecărui minut de discuţie. Paradoxuri, surprize, probleme dezlegate într-o dialectică fascinantă.

Hei, din automobil nimic nu era imposibil.

25

Suspendată în mijlocul tavanului, o sferă de oglinzi se rotea lăsînd pete de lumină de la un perete la celălalt al uriaşului Palais D'Or de pe Stanley Street.

Fiecare perete părea o bucată uriaşă de brînză stricată.

Pe scenă, o trupă de cîntăreţi pomădaţi, aşezaţi în spatele unor pupitre roşii şi albe, cînta aranjamentele arhicunoscute.

Alt loc în lume nu ştiu
doar lîngă tine.
Ar fi ca-n paradis să fiu
doar lîngă tine.

Cuvintele răsunau ca un ecou pe deasupra puţinilor dansatori. Breavman şi Krantz veniseră prea devreme. În privinţa minunilor, puţină speranţă.

— Am greşit adresa, Breavman.

Pe la zece, sala de dans era plină de perechi îmbrăcate la patru ace. Văzută de la balconul de sus, mişcarea lor legănată şi săltată părea să se hrănească direct din ritmul muzicii, pe care o înăbuşea ca o izolaţie fonică. Basul, pianul şi măturicea continuă a bateriei li se scurgeau aproape pe nesimţite în trupuri şi se transformau în energie dinamică.

Numai trompetistul aplecat pe spate, îndepărtîndu-se de microfon şi aţintindu-şi instrumentul spre sfera ce se rotea în tavan, reuşea să despice

aerul cu un sunet ascuţit şi pătrunzător care atîrna ca o frînghie de salvare deasupra dansatorilor. La refren, dispărea.

— E adresa care trebuie, Krantz.

În acele vremi de hoinăreală se ţineau cu dispreţ departe de multe manifestări publice, dar nu dispreţuiau Palais D'Or. Prea era mare. Nu mai era nimic superficial în cei o mie de oameni prinşi în ritualul erotic, cu ochii închişi, cu feţe imobile peste care dansau reflexe galbene, verzi, violete. Nu se puteau sustrage impresiei puternice, fascinaţiei pe care le-o provoca violenţa lor direcţionată şi organizarea lor conştientă.

De ce dansează după muzică, oare? se întreba Breavman de la balcon, supus aceloraşi impulsuri.

La începutul unei melodii se aliniau, se lăsau apoi în voia ritmului, rapid sau lent, şi, la sfîrşitul dansului, se risipeau în neorînduială ca un batalion surprins de explozia unei mine.

— Ce-i face să asculte, Krantz? De ce nu-i sfîşie pe muzicanţi?

— Hai jos să facem rost de nişte fete.

— Imediat.

— La ce te holbezi aşa?

— Pun la cale o catastrofă.

Se uitau în tăcere la dansatori şi îşi auzeau strămoşii vorbind.

Dansatorii erau catolici, canadieni francofoni, antisemiţi, anti-*Anglais*, agresivi. La spovedanie mărturiseau totul, le era teamă de Biserică, îngenuncheau în capele mirosind a ceară şi a mucegai, pline de cîrje şi de proteze abandonate. Fiecare muncea pentru cîte un patron evreu pe care îl ura şi pe care de abia aştepta să se răzbune. Aveau dinţii stricaţi, fiindcă trăiau cu Pepsi Cola şi cu prăjituri de ciocolată Mae West. Fetele erau fie servitoare, fie muncitoare în fabrică. Aveau rochii pestriţe şi, prin materialul prea subţire, li se vedea sutienul. Păr încreţit şi parfum ieftin. Se regulau ca iepurii şi preotul îi absolvea de păcate. Ei erau gloata. Ar fi dat foc sinagogii cu primul prilej. Pepsicani. Macaronari. Franseuze.

Breavman şi Krantz ştiau cît de bigoţi erau părinţii, aşa că încercau să-i contrarieze cu orice prilej. Fără prea mult succes. Ar fi vrut să fie părtaşi la bucuria asta de a trăi, dar aveau sentimentul că distracţia lor are ceva oarecum impur, pipăitul fetelor, chicotelile, fluieratul, prosteala.

Vor fi fost frumoase fetele, dar aveau toate dinţi falşi.

— Krantz, cred că sîntem singurii evrei de-aici.

— Ba nu, am mai văzut cîţiva spilcuiţi la agăţat adineauri.

— Bine, sîntem singurii evrei din Westmount aici.

— E şi Bernie aici.

— OK, Krantz. Sînt singurul evreu de pe Wellgreen Avenue. Mai zi ceva.

— OK, Breavman, eşti singurul evreu de pe Wellgreen Avenue la Palais D'Or.

— Distincţiile sînt importante.

— Hai să facem rost de fete.

La una dintre intrările sălii principale se adunase un ciorchine de tineri. Discutau aprins în franceză, se îmbrînceau, se băteau pe spate, se stropeau cu Cola.

Vînătorii s-au apropiat de grup şi i-au schimbat pe loc dispoziţia. Băieţii francezi s-au dat puţin înapoi, iar Krantz şi Breavman le-au invitat la dans pe fetele pe care le aleseseră. Le-au vorbit în franceză, fără să păcălească însă pe cineva. Fetele au schimbat o privire între ele, apoi cu ceilalţi. Unul dintre băieţi a luat-o generos pe după umăr pe fata invitată de Breavman şi a împins-o spre el, bătîndu-l în acelaşi timp pe spate.

Au dansat ţepeni. Fata avea gura plină de plombe. A ştiut că avea să-i simtă mirosul toată seara.

— Vii des pe aici, Yvette?

— Aşa, din cînd în cînd, de distracţie.

— Şi eu. *Moi aussi*.

Breavman i-a spus că nu munceşte, e la colegiu.

— Eşti italian?

— Nu.

— Englez?

— Sînt evreu.

Nu i-a spus că e singurul de pe Wellgreen Avenue.

— Fraţii mei lucrează la nişte evrei.

— Aha?

— E bine să lucrezi la ei.

Dansul nu i-a plăcut. Fata nu era atrăgătoare, dar misterul ei rasial trezea curiozitatea. A redat-o prietenilor ei. Krantz terminase şi el de dansat.

— Cum a fost fata, Krantz?

— Habar n-am. Nu ştia engleza.

Au mai stat o vreme, sprijiniţi de balustrada balconului, bînd suc de portocale şi făcînd comentarii despre gloata agitată de jos. Sala era plină de fum. Formaţia cînta acum fie un *jitterbug* frenetic, fie foxtroturi lente, nimic intermediar. După fiecare dans, mulţimea şovăia nerăbdătoare în aşteptarea următorului.

Se făcuse tîrziu. Şirul de fete singure şi cel de băieţi timizi nu mai aşteptau nici un miracol. Aliniaţi de-a lungul a trei pereţi, urmăreau cu priviri indiferente şi fixe aglomeraţia de dansatori încălziţi. Cîteva fete îşi luaseră hainele şi plecau.

— Nu le-a folosit la nimic bluza cea nouă, Krantz.

Văzută de deasupra, mişcarea sălii căpăta ceva frenetic. Curînd, trompetistul avea să-şi îndrepte instrumentul înspre norul de fum şi să cînte cea mai nouă melodie a lui Hoagy Carmichael şi asta avea să fie încheierea. Fiecare dintre ultimele pulsaţii ale muzicii trebuia strînsă pentru tăcerea de după sfîrşitul serii. Absorbită cu obrajii lipiţi unul de altul, cu ochii închişi, pe melodiile visătoare. Să-şi găsească hrana în

boogie-woogie ca într-o mană cerească frămîntată între trupurile care se îndepărtează şi se atrag apoi la loc.

— Încă un dans, Breavman?

— Aceleaşi fete?

— E totuna.

Breavman a rămas aplecat încă o clipă peste balustradă, şi-ar fi dorit să ţină un discurs isteric norodului de jos.

…şi trebuie să mă ascultaţi, prieteni, străinilor, eu adun generaţie după generaţie, oameni neînsemnaţi de pe străzi fără număr, hau, hau, huo, sînge, scările voastre lungi mi se încolăcesc în jurul inimii ca viţa-de-vie…

Au coborît şi le-au găsit pe fete în acelaşi grup. Şi-au dat imediat seama că făceau o greşeală. Yvette a făcut un pas spre Breavman, ca şi cum ar fi vrut să-i spunăceva, dar unul dintre băieţi a tras-o înapoi.

— Vă place de ele, hai? a întrebat, dîndu-se mare faţă de ceilalţi, cu un zîmbet mai mult triumfător decît prietenos.

— Sigur că ne place. Care e problema?

— Ia zi, unde locuiţi?

Breavman şi Krantz ştiau ce vrea să audă. Westmount e o înşiruire de case mari de piatră înconjurate de copaci luxurianţi, aşezate în vîrful dealului, special ca să-i umilească pe dezmoşteniţi.

— Westmount, au spus amîndoi deodată.

— N-aveţi fete la voi, în Westmount?

N-au mai apucat să răspundă. În clipa în care se răsturnau peste complicii ghemuiţi în spatele lor, au apucat să mai vadă semnele făcute din ochi. Cel care vorbise şi încă unul s-au apropiat şi i-au împins. În momentul în care Breavman îşi pierdea echilibrul, cel care se pusese capră în spate s-a ridicat, transformînd brînciul într-o aruncare. Breavman a căzut pe burtă la picioarele unor fete care au început să ţipe. Cînd s-a uitat în sus, l-a văzut pe Krantz în picioare, cu pumnul stîng în figura cuiva şi

cu dreptul gata să ţîşnească. Se pregătea tocmai să se ridice, cînd un grăsan s-a decis să nu-l lase şi s-a aruncat peste el.

— *Reste là, maudit juif!*

Breavman se zbătea sub faldurile de carne, încercînd nu atît să-l învingă pe băiatul cel gras, cît voind să se extragă de sub el, ca să lupte dintr-o poziţie mai onorabilă. În cele din urmă, a reuşit să se smulgă. Unde era Krantz?

Cei care se băteau trebuie să fi fost deja vreo douăzeci. Cîteva fete stăteau pe vîrfuri, ca şi cum s-ar fi ferit de şoricei, în vreme ce băieţii se tăvăleau pe jos în jurul lor.

Breavman s-a răsucit iute pe călcîie, aşteptîndu-se la un atac. Băiatul cel gras încerca să sufoce pe altcineva. Voia să dea cu pumnul. Se simţea ca o picătură în oceanul istoriei, anonim, fericit, liber.

— O, mititeilor, huo, pampam, războinici ai întunericului, zbang, bum! striga de fericire.

Cei trei oameni de ordine ai localului s-au repezit în jos pe scară, în vreme ce lucrul de care se temeau cel mai mult începea să se întîmple. În sala de dans bătaia se întindea. Muzicanţii cîntau tare o melodie visătoare, dar în contrapunct se auzea deja un zgomot dezordonat.

Breavman îşi agita pumnii către cine se nimerea şi pocnea din cînd în cînd pe cîte unul. Oamenii de ordine erau în apropiere şi încercau să despartă perechile de bătăuşi. În celălalt capăt al sălii, perechile de dansatori se mişcau încă îmbrăţişate paşnic, dar în partea unde era Breavman ritmul se destrăma într-o agitaţie de braţe, de pumni în gol, de fandări însoţite de chirăiala fetelor.

Oamenii de ordine se ţineau după valul haotic ca nişte gospodari maniaci după o pată uriaşă care se tot întinde, trăgîndu-i pe bătăuşi de gulere şi împingîndu-i la o parte în drumul lor spre mijlocul sălii de dans.

Un ins s-a repezit pe scenă strigînd ceva către şeful de orchestră, care s-a uitat în jur şi a dat din umeri. Luminile s-au aprins şi culorile acelea

ciudate au dispărut de pe pereţi. Muzica s-a oprit.

Toată lumea s-a trezit. Un sunet ca un vaiet de doliu naţional s-a ridicat din mulţime şi, în clipa aceea, bătălia a cuprins întreaga sală ca o explozie de molecule entropice. Masa de dansatori se transforma într-o masă de luptători avînd ceva din spectacolul unui uriaş animal superior căzut pradă unui acces de convulsii musculare.

Krantz l-a înşfăcat pe Breavman.

— Domnul Breavman?

— Krantzone, bănuiesc.

S-au îndreptat spre ieşirea principală, în faţa căreia se înghesuiau deja o mulţime de refugiaţi. De pardesie nu-i mai păsa nimănui.

— Nu spune nimic, Breavman.

— OK, nu spun, Krantz.

Au ajuns afară chiar înainte de sosirea poliţiştilor, vreo douăzeci în cîteva maşini şi o dubă. Au pătruns în sală cu o uşurinţă miraculoasă.

Băieţii au aşteptat în maşină. Lui Krantz îi lipsea o bucată de guler. Palais D'Or începuse să se golească de victime.

— Fie-ţi milă de cei dinăuntru, Breavman – şi nu spune nimic, adăugă Krantz văzîndu-l că începe să îşi ia aerul lui mistic.

— N-o să scot o vorbă, Krantz, nici măcar în şoaptă n-am să-ţi spun că am plănuit toată chestia de la balcon şi am dus-o la bun sfîrşit prin hipnoză în masă.

— Nu te-ai putut abţine, hm?

— Am fost batjocoriţi, Krantz. Am smuls stîlpii şi am dărîmat templul filistenilor.

Krantz a schimbat vitezele cu un aer de lehamite.

— Bine, Breavman, zi-i mai departe. Dacă nu te poţi abţine.

26

Şi-ar fi dorit mult să-l fi auzit pe Hitler, sau pe Mussolini zbierînd din balconul de marmură, să fi văzut cum îl spînzură partizanii cu capul în jos; să vadă cum publicul de pe stadionul de hochei îl linşează pe arbitru; să vadă hoardele galbene sau negre încheindu-şi socotelile cu ultimele detaşamente de colonişti; să vadă mulţimile de oameni simpli aclamîndu-i emoţionaţi pînă la lacrimi pe muncitorii rutieri cu fălci puternice; să vadă cum rup amatorii de fotbal stîlpii porţilor; să fi văzut cum spectatorii de cinema cuprinşi de panică îi mînau pe copiii din Montréal în vestitul incendiu; să vadă cinci sute de mii de oameni luînd poziţia de drepţi ca să dea indiferent ce salut; să vadă un şir nesfîrşit de funduri de arabi îndreptate către vest; să vadă potirele pe vreun altar vibrînd la aminul congregaţiei.

Şi iată unde ar vrea să fie:

în balconul de marmură

în loja presei

în cabina de proiecţie

în tribuna principală

în minaret

în Sfînta Sfintelor.

Şi să fie de fiecare dată înconjurat de poliţişti cu ochii mijiţi, înarmaţi pînă în dinţi, cei mai nemiloşi, loiali, înalţi, în jachete de piele, spălaţi pe creier, de garda de poliţie cea mai grea ce poate fi angajată pe bani.

27

Există oare ceva mai frumos ca o fată cu o lăută?

Nu era lăută. Heather, menajera Breavmanilor, îşi încerca puterile la o chitară hawaiană. Era din Alberta, vorbea pe nas, cînta cîntece de jale şi încerca să chiuie ca tirolezii.

Acordurile erau prea dificile. Breavman o lua de mînă şi îi confirma că strunele îi sfîşie degetele. Ea îi ştia pe toţi cowboy-ii faimoşi şi le colecţiona autografele.

Era o fată zdravănă, frumoasă, de vreo douăzeci de ani, cu pometţii roşii ca ai unei păpuşi de porţelan. Breavman a ales-o ca primă victimă a somnului.

O ţărancă autentică din Canada.

A încercat să-i prezinte atrăgător oferta.

— O să te simţi grozav cînd te trezeşti.

A clipit convinsă, „da, sigur“, şi s-a aşezat comod pe divanul din cămara ticsită de la demisol. Numai de-ar reuşi.

Îi mişca încet creionul galben prin faţa ochilor, ca pe un pendul.

— Îţi vei simţi pleoapele grele ca plumbul pe obraji…

A legănat creionul vreme de vreo zece minute. Pleoapele ei mari s-au îngreunat şi şi-au rărit bătaia. Urmărea cu greu creionul.

— Respiraţia îţi este grea şi regulată…

La scurtă vreme, a scăpat un suspin, a inspirat adînc şi a început să respire greoi şi obosit, ca un beţiv.

Genele abia mai fremătau. Nu îi venea să creadă că el comandase această metamorfoză. Poate că glumea doar.

— Acum cazi pe spate, eşti un trup mititel care cade pe spate şi se face tot mai mic şi mai mic şi nu mai auzi decît vocea mea…

Răsuflarea ei se liniştise şi ştia că avea să aibă aroma brizei.

Se simţea de parcă i-ar fi strecurat mîna pe sub pulover, pe sub piele şi pe sub coaste şi i-ar fi pipăit plămînii ca pe nişte baloane de mătase.

— Acum ai adormit, a şoptit el.

I-a atins neîncrezător obrazul.

Să fie el maestrul? Glumea, cu siguranţă.

— Dormi?

Răguşit şi întins pe lungimea unei expiraţii, veni un „da“ abia articulat.

— Nu simţi nimic. Absolut nimic. Mă înţelegi?

Acelaşi „da“.

I-a trecut un ac prin lobul urechii. Era ameţit de noua lui putere. Toată energia ei era la dispoziţia lui.

Îi venea să o ia la fugă pe străzi şi să adune întreg oraşul acesta cinic. Pe lume apăruse un nou vrăjitor.

Nu-l interesau urechile înţepate cu ace.

Breavman citise cărţile cu atenţie. Un subiect nu poate fi determinat să facă în somn ceva care în stare de trezie i s-ar fi părut indecent. Dar existau soluţii. De pildă, o femeie pudică putea fi făcută să-şi scoată hainele în public, dacă operatorul reuşea să-i sugereze o situaţie în care un asemenea gest ar fi fost firesc, de exemplu, să facă o baie în intimitatea propriei locuinţe sau să se odihnească dezbrăcată la soare, într-un loc pustiu.

— E cald, nu ţi-a fost niciodată aşa de cald. Puloverul tău pare să cîntărească o tonă. Transpiri ca un purcel…

În vreme ce ea se dezbrăca, Breavman îşi aducea aminte de ilustraţiile pe hîrtie galbenă din manualele de genul *Hipnotismul pentru toţi* pe care le ştia pe de rost. Desene în linii simple, cu bărbaţi fioroşi aplecaţi asupra unor femei care zîmbesc în somn. Zigzaguri electrice ţîşnesc de sub sprîncenele groase sau din vîrfurile degetelor care par gata să atingă o claviatură de pian.

Ah, era, era cu-adevărat aşa, aşa de frumoasă.

Nu văzuse niciodată o femeie atît de goală. I-a trecut mîna peste tot trupul. Era uimit, fericit şi speriat în faţa tuturor autorităţilor spirituale ale Universului. Nu reuşea să scape de gîndul că oficiază o slujbă satanică.

Fiindcă stătea pe spate, sînii ei erau ciudat de plaţi. Proeminenţa triunghiului l-a surprins şi a cuprins-o vrăjit în palme. Tremurînd, i-a cercetat trupul cu amîndouă mîinile ca un detector de mine. Apoi s-a aşezat să o contemple cum îşi va fi contemplat şi Cortez oceanul nou descoperit. Asta era ce aşteptase atît de mult să vadă. N-a fost dezamăgit nici atunci şi nici vreodată de-atunci. Între becul mat din tavan şi lună nu era nici o diferenţă.

S-a descheiat la pantaloni şi i-a sugerat că ţine un baston. Inima îi bătea cu putere.

Era beat de uşurare, de victorie, de vinovăţie, de cunoaştere. Pe haine avea spermă. I-a spus lui Heather că tocmai sunase deşteptătorul. Era dimineaţă, trebuia să se trezească. I-a dat hainele cîte una şi ea s-a îmbrăcat foarte încet. I-a spus că n-avea să-şi amintească nimic. A trezit-o apoi grăbit. Voia să fie singur ca să-şi poată gusta triumful.

Trei ore mai tîrziu, a auzit rîsete de la demisol şi a crezut că Heather primeşte musafiri. Ascultînd însă cu mai multă atenţie, şi-a dat seama că era un rîs ciudat.

S-a repezit în jos pe scări. Slavă Domnului, mama lui ieşise în oraş. Heather stătea cu picioarele depărtate în mijlocul încăperii, zguduită de un rîs înfricoşat, isteric. Avea ochii daţi peste cap şi i se vedea albul ochilor, strălucitor. Ţinea capul răsturnat pe spate şi părea gata să cadă. A zgîlţîit-o. Nici o reacţie. Rîsul i s-a transformat într-un acces de tuse.

Am făcut-o să înnebunească.

S-a întrebat care să fie sancţiunea penală. Îşi primea pedeapsa pentru orgasmul ilicit şi pentru puterile lui întunecate. Să cheme un doctor şi să-şi mărturisească imediat păcatul? Mai putea cineva s-o facă bine?

Era foarte aproape de panică în timp ce o ducea încet spre canapea şi o aşeza. Poate trebuia s-o ascundă într-un dulap. S-o încuie într-un cufăr şi să uite tot. Cuferele uriaşe de călătorie cu monograma în alb a tatălui lui.

A plesnit-o de două ori peste obraz, cu faţa şi cu dosul palmei, ca un torţionar nazist. Şi-a tras răsuflarea, s-a înroşit, apoi a pălit brusc şi a reînceput să rîdă şi să tuşească. Îi curgea salivă pe bărbie.

— Linişteşte-te, Heather!

Spre nespusa lui surprindere, şi-a înăbuşit tusea.

Abia atunci şi-a dat seama că era încă sub hipnoză. A pus-o să se întindă la loc şi să închidă ochii. A restabilit contactul. Dormea profund. Încercase s-o trezească prea repede şi dăduse greş. A readus-o încet la trezie. Avea să se simtă odihnită şi veselă. N-avea să-şi amintească nimic.

De data asta, şi-a revenit cu adevărat. A stat de vorbă cu ea ca să fie sigur. S-a ridicat în picioare cu o privire mirată şi şi-a pipăit şoldurile.

— Hei! Chiloţii!

Chiloţeii din supraelastic roz rămăseseră prinşi între canapea şi perete. Uitase să i-i dea cînd se îmbrăcase.

Şi i-a pus repede, cu îndemînare sfioasă.

Iar el aştepta o pedeapsă nefirească, umilirea maestrului, prăbuşirea mîndrului său edificiu.

— Ce-ai făcut? l-a întrebat cu un aer şiret, ciupindu-l de bărbie. Ce s-a întîmplat cît am dormit? Ei? Ei?

— Ce-ţi aduci aminte?

Şi-a pus mîinile în şolduri şi i-a zîmbit larg.

— Zău dac-aş fi crezut că se poate. Zău aşa…

— Nu s-a întîmplat nimic, Heather, jur.

— Şi ce-ar zice mama ta dacă ar şti? Ar trebui să-mi caut de lucru, asta ar fi.

A examinat canapeaua şi s-a uitat apoi la el cu o admiraţie sinceră.

— Evrei, a oftat. Educaţie.

La scurtă vreme după acest viol imaginar, Heather a fugit cu un dezertor. A venit singur să-i ia lucrurile şi Breavman se uita cu invidie cum pleacă cu valiza de carton şi cu chitara hawaiană niciodată folosită.

După o săptămînă, poliţia militară a vizitat-o pe doamna Breavman, care însă habar n-avea de nimic.

Unde eşti, Heather, de ce n-ai rămas să mă iniţiezi în ritualurile calde şi importante? Poate că aş fi apucat-o pe drumul cel bun. Fără poeme, un baron al industriei, aş fi fost poate cruţat de ediţiile populare despre stabilizarea cuantumului de rebuturi ale analiştilor bogaţi din New York. Nu ţi-a fost bine cînd te-am trezit?

Uneori lui Breavman îi place să creadă că ea mai umblă pe undeva prin lume, încă nu pe de-a-ntregul trează, aflată încă sub puterea lui. Şi un bărbat în uniformă ponosită o întreabă:

— Heather, unde eşti?

1. Mount Royal, deal care domină perspectiva Montréalului. A dat numele oraşului. Este azi numele unui cartier select din vestul Montréalului şi al unui parc. Proiectat la sfîrşitul secolului al XIX-lea de F.L. Olmsted, parcul are o pistă de schi, iazuri care iarna servesc drept patinoar, locuri de joacă. La Chalet, construită în 1932, duc mai multe drumuri şi o scară lungă şi abruptă. Clădirea e folosită ca sală de spectacole şi loc de agrement.
2. Marş de Stephen Foster din vremea Războiului Civil (1861-1865).
3. În religia mozaică, Bar-Miţva consfinţeşte maturitatea religioasă a băieţilor la vîrsta de treisprezece ani.
4. *The Shadow* – serial de aventuri difuzat pînă în 1954. Episoadele începeau cu fraza citată aici, citită cu voce lugubră şi încheiată cu un rîs macabru.
5. Alan Young (n. 1919), actor comic american de origine scoţiană. *The Alan Young Show* (1950-1953) – spectacol comic TV *live*.
6. *Gangbusters* – serial poliţist radiofonic şi, vreme de un an (1952), serial TV de succes.
7. Green Hornet – erou de serial poliţist.
8. *Treizeci de feluri de a regula.*
9. Poreclă. *Muffin* – un fel de brioşă.
10. Bataan, peninsulă din Filipine, cucerită de Japonia în 1942 şi recucerită de SUA în 1945.

Cartea a doua

1

Lui Breavman îi place pictura lui Henri Rousseau, felul în care opreşte ea timpul în loc.

„Veşnicie“ este cuvîntul care trebuie folosit. Leul va adulmeca veşnic veşmintele ţiganului adormit, atacul nu va avea loc, nu o să se împrăştie maţe pe nisip: confruntarea îşi găseşte aici expresia absolută. Luna, deşi sortită să călătorească, nu are să apună în veci peste scena aceasta. Lăuta uitată nu plînge să fie atinsă de-o mînă. E îmbibată cu toată muzica de care are nevoie.

În miezul junglei, leopardul îşi răstoarnă victima umană, care se prăbuşeşte mai încet decît Turnul din Pisa. Degeaba te uiţi, n-are să ajungă la pămînt, n-are să ajungă nici dacă te întorci cu spatele. Îi e bine în lipsa ei de echilibru. Nici ostile, nici benefice, frunzişul complicat şi crengile hrănesc personajele, pur şi simplu, firesc, de parcă ar fi fructe sau flori. Faptul că e o funcţie naturală nu îi micşorează misterul. Cum se va fi născut legătura dintre carnea animală şi carnea vegetală?

În altă parte, nişte rădăcini groase ocrotesc un cuplu de miri sau un portret de familie. Fotograful eşti tu, dar nu poţi să ieşi de sub gluga neagră, nu poţi apăsa para de cauciuc, nu poţi pierde imaginea de pe geamul mat. Fiinţele umane implicate în violenţa şi nemişcarea aceasta se simt ca acasă. Nu e pădurea lor, hainele lor sînt haine de oraş, dar pădurea ar fi golaşă fără ei.

Centrul tabloului e acolo unde se întîmplă violenţa sau calmul, indiferent cît de mic sau de ascuns e locul. Dacă îl acoperi cu un deget,

frunzişul moare.

2

În anul întîi de colegiu, într-un local numit „Altarul“, Breavman s-a ridicat şi a ţinut un toast după cum urmează:

„Fetele evreice nu sînt mai pasionale decît cele creştine, în nici o parte a lumii. Fetele evreice au picioare urîte. Asta e, fireşte, o generalizare. De fapt, în ziua de azi evreica americană se prăseşte cu picioare lungi şi frumoase.

Negresele sînt tot aşa de deocheate ca oricare altele. Nu sînt mai bune decît fetele albe, cu excepţia fetelor anglo- saxone din Upper Westmount, dar pînă şi nişte oi bete sînt mai bune decît ele. Nici nu au limbi mai aspre, nici nu au ceva special în locurile lubrifiate. Pe locul doi la muie e o negresă pe care o ştiu eu. Are o gură de patrujşapte de mii de dolari.

Pe locul întîi din lume la muie (tehnic vorbind) e o curvă franco-canadiană pe nume Yvette. Numărul ei de telefon e Chateau 2033. Are o gură de nouăzeci de mii de dolari“.

Şi-a ridicat paharul tulbure.

„E o plăcere pentru mine să îi fac reclamă cu acest prilej.“

S-a aşezat la loc în uralele colegilor, brusc obosit de propria-i voce. Era aşteptat la cină, dar nu-i dăduse nici măcar un telefon mamei lui. Ca de obicei, Pernod-ul din următorul pahar a devenit alb ca laptele.

Krantz s-a aplecat spre el şi i-a şoptit:

— Grozav discurs pentru un mucos virgin de şaisprezece ani.

— De ce nu m-ai tras jos?

— Le-a plăcut.

— De ce nu m-ai oprit?

— Cine te poate opri pe tine, Breavman?

— Hai să ne cărăm de-aici, Krantz.

— Te ţii pe picioare, Breavman?

— Nu.

— Nici eu. Hai.

Se sprijineau unul de altul de-a lungul străzilor şi aleilor lor preferate. Îşi tot scăpau caietele şi cărţile. Urlau isteric după fiecare taxi care trecea prea aproape de ei. Au sfîşiat un manual de economie şi i-au dat foc în chip de jertfă pe treptele unei bănci de pe Sherbrooke Street. S-au prosternat pe caldarîm. Krantz s-a ridicat primul.

— De ce nu te rogi, Krantz?

— Maşină.

— Urlă la ea.

— De poliţie.

Au luat-o la fugă pe o alee îngustă. O aromă delicioasă i-a oprit locului în faţa ventilatorului de la bucătăria unui restaurant scump. S-au uşurat printre lăzile de gunoi.

— Breavman, n-o să-ţi vină să crezi pe ce era să mă piş.

— Un cadavru? O perucă blondă? O adunare a înţelepţilor Sionului? O pungă abandonată plină de găoaze buhăite?

— Ssst. Vino'ncoa. Încet.

Krantz a aprins un chibrit şi printre gunoaie au lucit ochii arămii ai unei broaşte. Au ţîşnit toţi trei în acelaşi timp. Krantz a pus-o într-o batistă înnodată.

— O fi scăpat dintr-un sos de usturoi.

— Hai să ne întoarcem şi să le eliberăm şi pe celelalte. Să umplem străzile de broaşte libere! Hei, Krantz, am trusa de disecţie la mine!

Au căzut de acord asupra unei ceremonii solemne la picioarele monumentului închinat victimelor războiului.

Breavman a întins foi de hîrtie peste cartea de zoologie. A apucat broasca de picioarele din spate. Krantz a intervenit:

— Asta o să ne strice noaptea, ştii. Pînă acum a fost o noapte grozavă, dar asta o s-o strice.

— Ai dreptate, Krantz.

Stăteau acolo în tăcere. Noaptea era nesfîrşită. De pe Dorchester Street se scurgeau lumini de faruri. Şi-ar fi dorit să fie în altă parte, şi-ar fi dorit să fie la o petrecere cu o mie de oameni. Ca un deşteptător vechi, broasca cerea neapărat să fie golită de măruntaie.

— Pot să încep, Krantz?

— Începe.

— În noaptea asta, noi sîntem de serviciu la tortură. Torţionarii cu acte sînt scutiţi.

Breavman a plesnit cu îndemînare capul broaştei de piatra plină cu nume. Pocnitura ţesutului viu a fost mai puternică decît zgomotul traficului.

— Asta măcar o ameţeşte.

A întins broasca pe foile albe de hîrtie şi a fixat-o de extremităţi cu ace. A străpuns abdomenul palid cu bisturiul. A scos foarfecile din trusă şi a făcut o incizie verticală mai întîi prin primul, apoi prin al doilea strat de piele.

— Am putea să ne oprim acum, Krantz. Am putea să luăm aţă şi să o reparăm.

— Am putea, a spus Krantz visător.

Breavman a răsfrînt şi a fixat pielea elastică. S-au aplecat asupra lăuntrului adînc, îşi simţeau unul altuia respiraţia cu miros de alcool.

— Asta e inima.

A ridicat uşor organul cu vîrful bisturiului.

— Aşadar, asta e inima.

Săculeţul gri-lăptos se ridica şi se lăsa şi ei îl priveau cuprinşi de uimire. Picioarele broaştei semănau cu nişte picioare de femeie.

— Cred că ar trebui să isprăvesc.

A extras organele unul cîte unul, plămînii, rinichii. În stomac au descoperit o pietricică şi o muscă nedigerată. A dezgolit apoi muşchii delicaţi ai coapsei.

Amîndoi, operatorul şi spectatorul, pluteau în transă. A extras în cele din urmă şi inima, care arăta deja obosită şi străveche, prima inimă a lumii, de culoarea scuipatului de om bătrîn.

— Dacă o pui în apă cu sare, o să mai bată o vreme.

Krantz s-a trezit brusc.

— Da? Repede! Hai s-o punem.

În fugă, Breavman a aruncat cartea cu broasca golită cu tot într-un coş de gunoi. Ţinea inima în palmă, cu grijă, să n-o strivească. La un minut de-acolo era restaurantul.

Să nu mori.

— Grăbeşte-te! Pentru Dumnezeu!

Orice în lume mai avea o şansă dacă reuşeau să o salveze.

În restaurantul luminat ca ziua, au ales un colţ ferit. Unde naiba era chelneriţa?

— Uite. Mai zvîcneşte încă.

Breavman a pus-o într-o farfurie cu apă sărată şi caldă. Masa moale a mai tresăltat de încă unsprezece ori. Au numărat una cîte una mişcările şi au rămas apoi o vreme cu capetele foarte aproape de masă, tăcuţi şi nemişcaţi.

— Nu mai seamănă a nimic, a spus Breavman.

— A ce crezi că ar trebui să semene o inimă de broască moartă?

— Cred că aşa se întîmplă toate relele, ca în noaptea asta.

Krantz l-a înşfăcat de umăr şi dintr-odată faţa i s-a luminat.

— Fantastic, ce-ai spus este fantastic. Şi-a bătut cu putere prietenul pe spate. Breavman, eşti un geniu!

Pe Breavman l-a surprins brusca schimbare a lui Krantz, scăpat acum de depresie. Şi-a repetat în minte propria remarcă.

— Ai dreptate! Krantz, ai dreptate! Şi eşti şi tu la fel de genial, fiindcă ai observat!

S-au luat unul pe altul de umeri şi s-au bătut pe spate aplecaţi deasupra mesei furniruite, răcnindu-şi ca apucaţii complimente şi felicitări.

— Eşti un geniu!

— Ba *tu* eşti un geniu!

Apa sărată din farfurie s-a vărsat, nu că ar mai fi avut vreo importanţă. Au răsturnat masa. Erau geniali! Aflaseră cum se întîmplă.

Şeful de sală voia să ştie dacă n-ar prefera să părăsească localul.

3

Rama grea de aur de la portretul tatălui era primul lucru pe care îi cădea privirea. Părea o altă fereastră.

— Îţi risipeşti viaţa în pat, faci din noapte zi, striga mama lui din spatele uşii.

— Mă laşi în pace? Abia m-am trezit.

Şi-a privit îndelung raftul de cărţi în care soarele trecea de la un Chaucer legat în piele la un Wordsworth legat în piele. Bun fiu, soarele[1]. E în armonie cu istoria. Un gînd plăcut pentru zorii zilei. Doar că era amiază.

— Cum poţi să-ţi pierzi viaţa în pat? Cum poţi să-mi faci una ca asta?

— Am alt ritm. Mă culc tîrziu. Te rog, lasă-mă.

— Ce soare frumos. Îţi distrugi sănătatea.

— Tot şapte ore dorm, dar nu le dorm odată cu tine.

— Ce soare frumos, se văita, şi parcul, ai putea să te plimbi.

De ce m-aş certa cu ea?

— Dar, mamă, am fost în parc noaptea trecută. Şi noaptea tot parcul ăla e.

— Faci din noapte zi, îţi mănînci timpul, sănătatea ta aşa frumoasă.

— Lasă-mă-n pace!

Nu e bine, simte nevoia să vorbească, are să folosească orice datorie maternă ca temă pentru nesfîrşite dezbateri.

S-a pus în coate la geam şi a lăsat peisajul să-i pătrundă gîndurile. Parc. Liliac. Dădace în alb pălăvrăgind lîngă tufişurile verzi sau împingînd cărucioare de culoare închisă. Copii care lansează bărci albe de pe malul de beton al bazinului albastru şi se roagă să fie vînt, pentru o traversare liniştită sau pentru un naufragiu spectaculos.

— Ce vrei să mănînci la prînz? Ouă, omletă, somon, avem o bucată de biftec bună, să-i spun să-ţi facă o salată, ce să-ţi pună în ea, sos rusesc, cum vrei ouăle, e prăjitură, proaspătă, frigiderul e plin, în casa asta e totdeauna ceva de mîncat, nimeni nu moare de foame, slavă Domnului, sînt portocale de import din California, vrei suc?

A deschis uşa şi a rostit cu grijă:

— Îmi dau seama ce mare noroc avem. O să îmi iau nişte suc, dacă o să am chef. N-o deranja pe femeie, nu deranja pe nimeni.

Dar mama era deja la balustradă şi striga:

— Mary, Mary, prepară-i domnului Lawrence un suc de portocale, stoarce trei portocale, Lawrence, cum vrei ouăle?

Îi strecurase întrebarea din urmă ca pe o scamatorie.

— Vrei să-ncetezi să mă îndopi? Poţi să-ngreţoşezi pe oricine cu nenorocita ta de mîncare!

Şi a trîntit uşa.

— Să-i trînteşti uşa unei mame, a relatat ea cu amărăciune de pe hol.

Ce dezordine! Hainele erau împrăştiate peste tot. Pe birou, o amestecătură de manuscrise, cărţi, chiloţi, fragmente de sculptură

eschimosă. A încercat să îndese o sextină neterminată în sertar, dar era plin pînă la refuz cu notiţe vechi, plicuri folosite, jurnale abandonate.

Camerei ăsteia nu i-ar prinde rău un foc zdravăn. Nu-şi găsea halatul, aşa că a traversat iute holul spre baie acoperindu-se cu *New York Times*.

— Ce drăguţ. E îmbrăcat într-un ziar.

A reuşit să se strecoare pînă jos, dar maică-sa l-a prins în bucătărie.

— Asta e tot ce-ţi iei, suc de portocale, cînd casa e plină de mîncare, jumătate din omenire moare de foame.

— Iar începi, mamă

A smucit uşa frigiderului.

— Uite, îl îmbie, uită-te la toate astea, ouă pe care nu le-ai vrut, uite ce mari sînt, brînză, Gruyère, Oka, Danish, Camembert, uite brînză şi biscuiţi săraţi, şi cine o să bea tot vinul ăsta, e o ruşine, Lawrence, uită-te la ele, pune mîna, uite ce mai grapefruit, ar trebui să fim mulţumiţi, şi carne, de trei feluri, o s-o pregătesc chiar eu, uite ce bucată…

Încearcă să vezi poezia, Breavman, ce pomelnic minunat.

— Poftim, uite ce bucată…

I-a trîntit mamei carnea crudă la picioare şi ambalajul de hîrtie cerată a plesnit cu zgomot.

— N-ai altceva mai bun de făcut în viaţă decît să mă-ndopi? Nu mor de foame.

— Aşa vorbeşte un fiu cu mama lui, a pus ea lumea la curent.

— Mă laşi în pace odată?

— Aşa vorbeşte un fiu, să te fi văzut tatăl tău, să te fi putut vedea el aruncînd pe jos carne, carnea pe jos, ce tiran face asta, numai un degenerat, să faci asta unei mame…

A ieşit după ea din bucătărie.

— Tot ce voiam era să fiu lăsat să mă scol în linişte.

— Degenerat, nici un şobolan nu s-ar purta aşa cu mama lui, degenerat, parcă ai fi un străin, să arunci carnea, şi picioarele mele

umflate, bătaie, asta ar face tatăl tău, ţi-ar trage o bătaie, fiu degenerat…

A urcat după ea pe scară.

— Poţi să îmbolnăveşti pe oricine cu ţipatul ăsta.

A trîntit uşa vestiarului după ea. Rămas afară, o asculta deschizînd şi închizînd sertarele mari.

— Pleacă de-aici! Un fiu să vorbească aşa unei mame, un fiu poate să-şi omoare mama, ştiam eu, ce-mi e dat să aud, trădător, nu fiu, să vorbeşti aşa, nimeni nu mi-a vorbit aşa vreodată…

A auzit-o cum trage uşa glisantă a compartimentului pentru rochii. A smuls mai întîi mînecile unor halate vechi de casă. S-a împiedicat într-un maldăr de umeraşe. Apoi a sfîşiat un capot scump, negru, pe care şi-l cumpărase demult din New York.

— La ce mai sînt bune, la ce mai sînt bune, dacă un fiu îşi omoară mama…

Cu obrazul lipit de lemnul uşii, auzea fiecare sunet.

4

Peste noapte, parcul era al lui.

Bătea toate terenurile de joacă şi colinele ca un moşier paranoic la vînătoare de braconieri. Straturile de flori, peluzele în trepte aveau un aer protocolar care, în lumina zilei, nu ieşea la iveală. Copacii erau mai înalţi şi mai bătrîni. Terenul de tenis, cu gardul lui înalt de sîrmă, părea colivia unor uriaşe creaturi fără aripi care tocmai reuşiseră cumva să evadeze. Iazurile de un negru funebru erau perfect calme. Felinarele pluteau pe apă ca tot atîtea luni.

Trecînd pe lîngă Chalet, îşi amintea mirosul bărbătesc al echipamentului de hochei şi al lenjeriei şi bufnitura înfundată a patinelor aruncate pe scînduri.

Rombul terenului pustiu de baseball apărea nedesluşit printre nălucile care se agitau spectaculos. Auzea absenţa aclamaţiilor. Fără bicicletele sprijinite de ele, nucul şi gardul despărţitor de sîrmă păreau ciudat de stinghere.

De cîte frunze care se ating e nevoie pentru un freamăt de vînt? A încercat să deosebească foşnetul salcîmilor de foşnetul arţarilor.

Chiar în spatele peluzei se ridicau casele mari de piatră de pe Westmount Avenue. În ele, jucătorii de baseball îşi îndestulau trupurile cu somn, îşi odihneau vocile. Îşi închipuia că îi vede vag prin pereţii etajelor de sus sau, mai degrabă, că îi vede plutind în şir pe deasupra străzii cu aşternuturi cu tot, ca o colonie de coconi într-un copac luminat de lună. Tineri de vîrsta lui, creştini şi blonzi, care visează cariere de bancheri şi sex cu evreice.

Parcul îi hrănea pe toţi cei care dormeau în casele din jur. Era inima verde. Copiii găseau acolo tufişuri pline de pericole şi peisaje eroice, ca să-şi poată imagina curajul. Doicile şi guvernantele, plimbări pe alei sinuoase, ca să-şi poată imagina frumuseţea. Viitorii cavaleri ai industriei, bănci mascate de frunziş, bune pentru giugiuleli, cu panorama fabricilor la picioare, ca să-şi poată imagina puterea. Agenţii de bursă pensionari, miniaturi de parc scoţian cu poteci pitoreşti pe care se plimbă îndrăgostiţi, ca să se sprijine în baston şi să-şi imagineze poezia. Parcul însemna partea cea mai frumoasă a vieţii fiecăruia. Nimeni nu vine într-un parc cu scopuri josnice, afară poate de vreun dereglat sexual, dar cine ştie dacă nu cumva se gîndeşte şi el la roze eterne atunci cînd îşi descheie pantalonii în faţa vreunei Beatrice care sare coarda.

Inspecta lacul japonez ca să verifice securitatea caraşilor aurii. Se strecura printre tufişurile cu spini şi sărea gardul ca să controleze cascada în miniatură. Lisa nu era acolo. Cobora de-a rostogolul dealul pentru a vedea dacă mai e încă destul de abrupt. N-ar fi grozav dacă Lisa l-ar aştepta jos? Răsfira o mînă de nisip din locul de joacă al copiilor spre a-i

feri de poliomielită. Se dădea o tură pe tobogan, surprins că e prea îngust. Din foişoare se uita grav în jur ca să verifice priveliştea.

— Oraşul meu, fluviul meu, podurile mele, mă piş pe voi, ba nu, nu-i adevărat.

Alerga o tură de control pe terenul de baseball, lacurile din partea de sus trebuiau cercetate ca nu cumva să se afle acolo epave de bărci sau copii abandonaţi sau dădace albe violate. Atingea trunchiul copacilor, încurajîndu-i.

Avea o datorie faţă de comunitate şi naţiune.

În orice moment dintr-unul din răzoarele cu flori putea să iasă o fată. Avea să arate de parcă tocmai ar fi înotat şi urma să ştie totul despre devotamentul meu.

Se lungea sub tufele de liliac. Florile se scuturaseră aproape de tot, arătau ca nişte diagrame moleculare. Cerul era nesfîrşit. Să mă acopere un foc negru. De ce păreţi atît de siguri de voi cînd vă spuneţi rugăciunea, unchii mei? Cumva pentru că ştiţi cuvintele? Cînd se dau la o parte perdelele Chivotului şi sînt arătate sulurile cu podoabe aurite la capete ale Torei şi toţi bărbaţii care stau în jurul altarului au straie albe, de ce nu vă întoarceţi privirea de la ceremonie, cum de nu cădeţi pradă unui acces de sfîntă epilepsie? De ce vă e aşa uşoară mărturisirea?

Îi ura pe cei purtaţi de somn din casele lor mari de piatră. Pentru că în viaţa şi în camerele lor era ordine. Pentru că se trezeau în fiecare dimineaţă şi îşi făceau datoria faţă de societate. Pentru că nu le venea să-şi arunce fabricile în aer şi să danseze goi la lumina flăcărilor.

Pe St. Lawrence se vedeau lumini mici cît stelele şi în aer era o linişte plină de neastîmpăr. Copaci fragili ca picioarele de cerb la pîndă. Mai era puţin şi soarele avea să ţîşnească dintre acoperişuri ca o lovitură de pumn, împingînd afară mulţimea de muncitori şi de vehicule ce vor bloca străzile. Spera să nu trebuiască să vadă gloata aflată în trafic pe Westmount Avenue. Spera să facă din noapte zi.

— Salut.

Un tip solid de vreo treizeci de ani în uniformă de aviaţie îl privea de sus. Cu cîteva zile în urmă, provocase rumoare în parc. Nişte bone se plînseseră că punea prea multă însufleţire în felul în care îi mîngîia pe băieţei. Un poliţist l-a condus la ieşire şi l-a invitat să-şi vadă de drum.

— Credeam că nu mai ai voie să vii aici.

— Nu e nimeni. Simţeam nevoia să vorbesc.

Uniforma era bine călcată. Era chiar prea curat pentru ora asta tîrzie sau matinală sau cum va fi fost. Breavman a deosebit parfumul loţiunii de ras de mirosul de liliac din aer. S-a ridicat.

— Vorbeşte. Îţi dau voie. Eu mă duc acasă.

— Am crezut că…

Breavman l-a privit peste umăr înapoi şi a strigat:

— Vorbeşte! De ce nu vorbeşti? Ia-l tu pe tot – parcul e gol!

Pe stradă erau cîţiva măturători în haine decolorate. Se strigau unii pe alţii în vreme ce măturau, numai nume italieneşti. Breavman le-a studiat măturile făcute din crengi legate cu sîrmă. Ce plăcut trebuie să fie să te foloseşti de un obiect atît de real.

5

— Vrei, te rog, să nu mai răcneşti sau să te dai mai departe, Breavman, nu aud o iotă din ce zici!

— Bertha, am zis! Am văzut-o pe Bertha adineauri! E în oraş!

— Care Bertha?

— Ah, prostănac nemernic şi uituc. Bertha din copilărie, Bertha cu copacul, care şi-a frînt oasele sub nasul nostru.

— Cum arată?

— Faţa e perfectă, serios, Krantz, era foarte frumoasă.

— Unde ai văzut-o?

— La geamul unui autobuz.

— La revedere, Breavman.

— Nu închide, Krantz. Jur că era ea. N-aş zice că zîmbea. O faţă luminoasă, fără trăsături distinctive, blondă, puteai să vezi ce voiai în ea.

— Du-te după autobuz, Breavman.

— A, nu, m-a văzut. O să aştept aici pînă vine înapoi. Şi-a mişcat buzele.

— La revedere, Breavman.

— Krantz, cabina telefonică în care trăiesc azi e cît se poate de plăcută. Pe Sherbrooke Street e o adevărată paradă a tuturor celor pe care i-am cunoscut vreodată. Am să hoinăresc fără nici o mustrare de conştiinţă. O să îmi fie aduşi cu toţii azi, Bertha, Lisa. Nici unul, nici un nume, nici măcar un fir de păr n-are să dispară în praf.

— De unde pînă unde numele astea de demult?

— Eu sînt păstrătorul. Sînt un moş sentimental şi libidinos în faţa unei clase de copii.

— La revedere, Breavman, serios.

Era o cabină telefonică nemaipomenită. Mirosea a vopsea proaspătă de primăvară şi a cuie noi. Prin sticla armată cu sîrmă se vedea soarele. El era paznicul, era straja.

Bertha care, ca păcatul, căzuse cu merele şi-şi sucise toate cele! Bertha, care cînta *Greensleeves* cu mai multă dulceaţă decît ar fi fost chiar el în stare! Bertha, care, la fel ca păcatul, căzuse odată cu merele şi s-a făcut bucăţi!

A mai pus o fisă şi a aşteptat semnalul.

— Krantz, tocmai a mai trecut o dată…

6

Stai, stai, stai, stai. Totul a durat atît de mult.

Parcă şovăind, muntele a lăsat să-i scape luna, lin, ca pe un balon pe care nu-l mai putea ţine.

În vara aceea, Breavman a avut senzaţia ciudată că timpul se scurge cu încetinitorul.

Era ca la un film pe care proiectorul îl derulează din ce în ce mai lent.

Opt ani mai tîrziu avea să-i povestească lui Shell, dar nu chiar totul, fiindcă n-ar fi vrut să creadă că o priveşte şi pe ea cum o privise pe fata despre care povestea, ca şi cum ar fi un trup scăldat în lumina lunii dintr-un film suedez tărăgănat, şi de foarte departe.

Cum o chema? Ar fi trebuit să ştie.

Am uitat. Un nume de familie evreiesc, muzical, şi care înseamnă sidef sau pădure de trandafiri.

Cum îţi permiţi să uiţi?

Norma.

Cum arăta?

Nu contează cum arăta de obicei. Contează cum a arătat în clipa aceea foarte importantă. De asta îmi aduc aminte şi o să-ţi povestesc.

Cum arăta de obicei?

Ca să fiu sincer, avea o faţă turtită şi un nas cam lat. Probabil că vreo bunică de-a ei fusese răpită de tătari. Părea să fie mai tot timpul călare pe ceva, pe o balustradă, pe o trambulină, îşi agita braţele bronzate, cu ochii înecaţi în rîs, galopînd spre vreo petrecere sau spre vreun masacru. Avea carnea moale.

De ce era comunistă?

Cînta la chitară, de aia. Fiindcă magnaţii cuprului pe Joe Hill l-au ucis. Fiindcă *no tenemos ni aviones ni cañones* şi fiindcă toţi prietenii ei muriseră la Jarama. Pentru că generalul MacArthur era un criminal care

conducea Japonia ca pe propria moşie. Pentru că sindicaliştii în grevă defilau cîntînd prin gazul lacrimogen. Pentru că Sacco îl iubea pe Vanzetti. Pentru că Hiroshima îi stătea pe suflet şi aduna semnături pe un protest antiatomic şi i se spunea adesea să se ducă înapoi, în Rusia ei.

Şchiopăta?

Se observa doar cînd era foarte obosită. Purta de obicei o rochie mexicană lungă.

Şi inelul mexican?

Da, era logodită cu un contabil. Mă asigura că e progresist. Dar cum poate cineva care trăieşte în aşteptarea revoluţiei să fie contabil? o întrebam. Şi cum ar putea ea, cu ideile ei despre libertate, să se complacă într-o căsătorie burgheză?

— Trebuie să acţionăm eficient în cadrul societăţii. Comuniştii nu sînt boemi. Numai voi, acolo, în Westmount, vă permiteţi luxul de a fi boemi.

Ai iubit-o?

Îmi plăcea să-i sărut sînii, m-a lăsat de cîteva ori.

De cîte ori, de cîte ori?

De două ori. Şi mi-a dat voie să o ating. Braţe, burtă, păr pubian, mai că i-aş fi cucerit şi nestemata ei supremă, dar avea blugii prea strîmţi. Era cu patru ani mai în vîrstă decît mine.

Era logodită?

Dar eram tînăr. Îmi tot spunea că nu sînt decît un copil. Aşa că nimic din ce făceam n-avea importanţă. Asistam în fiecare seară la convorbirile lor interurbane. Vorbeau despre locuinţă şi făceau planuri de căsătorie. Era lumea prozaică a adulţilor, muzeul ratării, n-avea de-a face cu mine.

Ce expresie avea cînd vorbea cu el?

Cred că îi citeam vinovăţia pe faţă.

Minţi.

Cred că ne simţeam amîndoi foarte vinovaţi. Aşa că munceam din greu să adunăm cît mai multe semnături. Dar ne plăcea să stăm întinşi

unul lîngă altul la foc. Cercul nostru de lumină părea departe de orice. Îi spuneam poveşti. Mi-a compus un blues, „Dragul meu pui de burghez şi-a vîndut casa pentru mine“. Nu, asta nu e adevărat.

Ce făceaţi peste zi?

Făceam autostopul prin munţii Laurenţieni. Coboram pe cîte o plajă plină de vilegiaturişti şi începeam să cîntăm. Eram bronzaţi, cîntam bine, oamenilor le plăcea să ne asculte chiar dacă nu-şi deschideau ochii. Şi, pe urmă, le vorbeam.

„Nu vă vorbesc despre Rusia sau America. Nu vă vorbesc nici măcar despre politică. Vă vorbesc despre trupurile voastre întinse la soare, pe care tocmai vi le-aţi uns cu ulei de plajă. Unii dintre voi sînt prea graşi, alţii sînt prea slabi şi unii dintre voi sînt foarte mîndri. Vă cunoaşteţi bine trupurile. V-aţi uitat la ele în oglindă, aţi aşteptat să fie admirate sau mîngîiate cu dragoste. Vreţi ca tot ce aţi sărutat pînă acum să se prefacă în cancer? Vreţi ca părul copiilor voştri să vă rămînă în mînă la fiecare mîngîiere? Vedeţi, nu vorbesc despre Rusia sau despre America. Vorbesc despre trupuri, e tot ce avem. Şi nici un guvern nu poate înlocui un deget, un dinte sau o bucăţică de piele sănătoasă care s-a pierdut din cauza aerului otrăvit…“

Ascultau?

Ascultau şi cei mai mulţi semnau. Ştiam că aş fi putut ajunge prim-ministru, după felul în care mă ascultau cu ochii. Nu conta ce spuneam, cîtă vreme cuvintele şi psalmodia erau cele bine ştiute, aş fi putut să-i trag după mine într-un ritual de sinucidere…

Termină cu aiurelile astea. Cum arătau trupurile pe plajă?

Urîte şi albe şi deformate de birou.

Ce făceaţi noaptea?

Îmi oferea sînii ei goi şi forma trupului ei îmbrăcat.

Mai amănunţit, dacă eşti bun.

Parcă şovăind, muntele a lăsat să-i scape luna, lin, ca pe un balon pe care nu mai putea să-l ţină. Eram ca la un film pe care proiectorul îl derula din ce în ce mai lent.

Un liliac s-a repezit pe deasupra focului şi s-a pierdut cu un zgomot surd printre pini. Norma a închis ochii şi şi-a tras chitara mai aproape. A luat un acord minor care a alunecat prin şira spinării lui spre pădure.

America era pierdută, spărgătorii de grevă erau la putere, zgîrie-norii de crom aveau să rămînă neclintiţi, dar Canada era acolo, vis de copil, stelele erau înalte şi clare şi reci şi duşmanul era fragil şi neînsemnat şi englez.

Reflexiile flăcărilor îi jucau uşoare pe trup, îi chemau în lumină ba jumătate de obraz, ba mîna şi apoi i le duceau înapoi în întuneric.

Aparatul de filmat îi ia de departe, se îndreaptă spre pădure, prinde luciul din ochii unui raton, se opreşte să examineze apa, trestiile, nuferii închişi, se amestecă apoi cu ceaţa şi se pierde printre bolovani.

— Hai lîngă mine, vocea Normei sau poate a lui Breavman.

Brusc aparatul se apropie, plan-detaliu cu trupul ei bucată cu bucată, întîrzie pe rotunjimea coapselor şi le arată imense şi umbrite, cu stofa albastră de jeans mulată strîns pe carne. Evantaiul de cute dintre coapse. Aparatul cercetează jacheta căutînd forma sînilor. Norma scoate un pachet de ţigări. Acţiunea e urmărită îndeaproape. Degetele, ca nişte tentacule. Mînuirea ţigărilor îndemînatică şi sugestivă. Degetele sînt lente, violente şi capabile să ţină orice.

El îşi smuceşte privirea într-o parte ca pe o undiţă şi o aduce înapoi cu o imagine. Buzele ei se desfac în O şi limba împinge afară un inel de fum.

— Hai să înotăm.

Se ridică, merg, se ciocnesc în foşnetul grăbit şi sonor al hainelor. Stau faţă în faţă, cu ochii închişi. Aparatul de filmat le surprinde feţele pe rînd. Se sărută orbeşte, nu îşi nimeresc buzele, le caută şi le găsesc umede. Alunecă din imagine în sunet de greieri şi de respiraţii.

— Nu, acum e prea serios.

Aparatul îi filmează culcaţi în tăcere.

Distanţe lungi între cuvinte.

— Hai să mergem să înotăm atunci.

Aparatul îi urmează pe ţărm. Trec cu greutate printre copaci, publicul uită încotro merg, le ia atît de mult timp şi crengile nu-i lasă să treacă.

— Hai, lasă-mă să te văd.

— Nu sînt aşa frumoasă pe dedesubt. Rămîi acolo.

Se duce dincolo de un pîlc de trestii care traversează de-acum fiecare imagine ca nişte frînghii de ploaie. Luna e o piatră de rîu pe care cineva norocos a găsit-o.

Şi iese din apă, udă, cu pielea strînsă de frig, şi întreg ecranul îl învăluie, cu lentile şi rotiţe cu tot, alb strălucitor.

— Nu, nu mă atinge. Mi-e mai bine aşa. Nu te mişca. N-am mai făcut nimănui asta.

Părul ei ud pe burta lui. Mintea i-a explodat în cărţi poştale.

Dragă Krantz,

Ce a făcut ce a făcut ce a făcut

Dragă Bertha,

Probabil că şchiopătezi ca ea sau poate că arăţi de parcă ştiam că nu s-a pierdut nimic

Dragă Hitler,

Ia făcliile de-aici nu sînt vinovat aşa a trebuit să fie

— Mergi cu mine pînă în sat? Am promis că sun şi e deja tîrziu.

— Doar n-o să-l suni acum?

— I-am spus că-l sun.

— După asta?

L-a mîngîiat pe obraz.

— Ştii bine că trebuie.

— Te aştept la foc.

Rămas singur, şi-a strîns sacul de dormit. Nu şi-a găsit bocancul drept, dar nu conta. Din rucsacul ei se iţea un mănunchi de afişe cu „Interziceţi bomba“. S-a aşezat pe vine lîngă foc şi le-a umplut de semnături.

I.G. Farben
Mister Universe
Joe Hill
Wolfgang Amadeus Jolson
Ethel Rosenberg
Unchiul Tom
Little Boy Blue
Rabi Sigmund Freud

I le-a îngrămădit în sacul de dormit şi a luat-o spre şoseaua plină de lumini în mişcare. *Nu mai era nimic de făcut pentru atmosferă*.

Cum arăta în clipa aceea foarte importantă?

În mintea mea stă singură, fără legătură cu povestea asta măruntă. Culoarea pielii era uimitoare, ca albul unei crengi fragede pe care o cojeşti cu unghia. Sfîrcuri de culoarea buzelor. Părul ud, ca un batalion de lănci lucitoare pe umeri.

Era făcută din carne şi gene.

Dar ai spus că era şchioapă, ca Bertha după accident.

Nu ştiu.

De ce nu-i poţi spune lui Shell?

Vocea mea ar deprima-o.

Shell îl mîngîie pe Breavman pe obraz.

— Spune-mi şi restul poveştii.

7

Tamara avea picioare lungi, Dumnezeu ştie cît de lungi erau. La şedinţe folosea cîte trei scaune. Avea păr inelat şi negru. Breavman alegea o şuviţă şi încerca să o urmărească din privire pînă se pierdea pe umeri, printre celelalte. Îşi simţea atunci ochii de parcă ar fi intrat într-o cămară plină cu plase de păianjeni şi fără pic de praf.

Breavman şi Krantz se îmbrăcau în costume speciale pentru vînătoarea de comuniste. Costume închise la culoare, cu vesta încheiată pînă sus, mănuşi şi umbrelă.

Luau parte la toate şedinţele Clubului Comunist. Adoptau o poză imperială printre membrii descheiaţi la cămaşă care la amiază îşi molfăiau sendvişurile scoase din pungi de hîrtie.

În timpul unui discurs plicticos despre războiul bacteriologic american, Krantz a şoptit:

— Breavman, de ce sînt aşa de urîte pungile maro cu pîine albă în ele?

— Mă bucur că întrebi, Krantz. Nu sînt nimic altceva decît publicitate pentru slăbiciunile trupeşti. Dacă un drogat şi-ar purta acul hipodermic la rever, ai fi la fel de dezgustat. O pungă umflată de mîncare e ca un intestin scos la vedere. Numai bolşevicii sînt în stare să-şi poarte sistemul digestiv la butonieră!

— Suficient, Breavman. Credeam că ştii.

— Uită-te la ea, Krantz!

Tamara tocmai îşi trăgea încă un scaun pentru misterioasele ei gambe. În aceeaşi secundă, preşedintele l-a întrerupt pe vorbitor şi a arătat cu ciocănelul de lemn înspre ei.

— Ăia doi şmecheri de-acolo, dacă nu vă ţineţi gura, zburaţi afară.

S-au ridicat ca să îşi ceară politicos scuze.

— Staţi jos,staţi jos şi ţineţi-vă gura.

Coreea se umpluse de insecte americane. Aveau bombe cu ţînţari anofeli.

— Acum aş avea eu nişte întrebări, Krantz. Ce se întîmplă oare sub cămăşile şi fustele astea rustice pe care le poartă? Cît de sus îi ajung picioarele? Ce se întîmplă cu încheieturile mîinilor ei cînd intră în mîneci? Unde îi încep sînii?

— De asta te afli aici, Breavman.

Fusese coleg de liceu cu Tamara, dar pe vremea aceea nu o observase, fiindcă era grasă. Aveau acelaşi drum spre şcoală, dar n-o observase niciodată. Pofta îi dresase ochii să nu vadă ce nu era de sărutat.

Acum era înaltă şi zveltă. Buza de jos, de o rotunjime perfectă, i se răsfrîngea peste propria-i umbră fină. Avea însă mişcări greoaie, de parcă membrele ei şi-ar fi adus încă aminte cu amărăciune de masele de carne.

— Ştii care e unul din motivele principale pentru care o vreau?

— Ştiu motivul principal.

— Greşeşti, Krantz. E fiindcă locuieşte la o stradă de mine. Îmi aparţine din acelaşi motiv din care îmi aparţine şi parcul.

— Eşti bolnav, băiete.

După un minut, Krantz a adăugat:

— Oamenii ăştia au pe jumătate dreptate în ceea ce te priveşte, Breavman. Eşti un imperialist al sentimentelor.

— Te-ai gîndit mult, nu?

— Mi-a luat o vreme.

— E bună.

Şi-au strîns solemn mîinile. Au făcut schimb de umbrele. Şi-au potrivit unul altuia cravata. Breavman l-a sărutat pe Krantz pe amîndoi obrajii ca un general francez care împarte decoraţii.

Preşedintele a intervenit cu bătăi de ciocănel.

— Afară! Nu ne interesează circul. Daţi-vă în spectacol pe muntele vostru!

„Muntele“ însemna Westmount. S-au hotărît să-i accepte sfatul. Au încercat să repete un număr de step în pavilionul din parc, bucurîndu-se de propria lor trăsneală. Breavman uita paşii de fiecare dată, dar îi plăcea să-şi învîrtă umbrela.

— Ştii de ce sînt îndrăgostit de comuniste?

— Ştiu, Breavman.

— Iar greşeşti. E pentru că le lipseşte credinţa în lume.

Şedeau pe zidul de piatră, cu spatele la oraş şi la fluviu.

— Curînd, Krantz, foarte curînd o să fiu în aceeaşi cameră cu ea. O să fim într-o cameră. Vom avea o cameră împrejur.

— La revedere, Breavman, am de învăţat.

Krantz locuia nu departe. Vorbea serios şi chiar a plecat. Se întîmpla pentru prima oară să…

— Hei! i-a strigat Breavman. Ai întrerupt dialogul.

Era deja departe.

8

— Nu-ţi dai seama, Tamara, nu vezi că în orice luptă ambele tabere, dar ambele tabere folosesc arme biologice?

Se plimba cu ea în parcul din spatele casei şi îi vorbea despre taina conflictelor şi despre obiceiurile nocturne ale caraşilor aurii şi despre poeţii care sînt legiuitorii din umbră ai lumii.

Pe urmă erau într-o cameră şi o dezbrăca. Nu-şi credea mîinilor. O surpriză ca atunci cînd ambalajul de hîrtie argintie al unui triunghi de brînză Gruyère se desface fără să se rupă.

Pe urmă ea a zis nu şi şi-a strîns hainele la piept.

Breavman s-a simţit ca un arheolog care vede că vîntul aduce nisipul înapoi. Îşi punea sutienul la loc şi el a ajutat-o să şi-l încheie numai ca să-i

demonstreze că nu e obsedat.

Pe urmă a întrebat de patru ori de ce.

După care s-a dus la fereastră.

Spune-i că o iubeşti, Breavman. Asta vrea să audă. S-a apropiat de ea şi a mîngîiat-o pe spate.

Apoi îşi făcea de lucru prin partea de jos a spatelui ei.

Spune te iubesc. Acum. Unu-doi-trei şi.

Îşi strecura din cînd în cînd degetul pe sub elastic.

Îşi încrucişase gleznele şi părea să-şi strîngă pulpele într-un fel de plăcere numai a ei. Iar lui gestul acesta i-a dat fiori.

Pe urmă s-a aruncat între coapsele ei care erau jilave şi moi. Carnea făcea valuri. Şi-a folosit dinţii. Nu ştia dacă umezeala e sînge sau salivă sau balsamul ei parfumat.

Pe urmă vocile crispate straniu s-au destins în şoapte gîfîite, precipitate de parcă timpul prea scurt ar fi ameninţat să li se întoarcă împotrivă, aducînd poliţie şi părinţi la gaura cheii.

— Să-mi pun ceva.

— Mi-e teamă că sînt foarte strîmtă.

— E minunat că eşti strîmtă.

Cine era ea, cine era stăpînul trupului ei?

— Vezi, sînt strîmtă.

— O, da.

Autoelogii ca o ninsoare lentă de confetti îi învăluiau gîndurile cu somn, dar cineva a zis:

— Spune-mi un poem.

— Lasă-mă să mă uit la tine mai întîi.

— Lasă-mă şi pe mine să mă uit la tine.

După care a condus-o acasă. Era chiar ora lui personală din zori. Soarele ameninţa de la est. Băieţii cu ziare şchiopătau sub greutatea sacilor cenuşii. Trotuarele arătau ca noi.

Pe urmă i-a prins ambele mîini în mîinile lui şi i-a spus cu sinceră recunoştinţă:

— Mulţumesc, Tamara.

După care ea l-a pălmuit cu mîna în care avea cheia.

— Sună groaznic. Parcă te-aş fi lăsat să-mi iei ceva. Parcă ai fi obţinut ceva de la mine.

A plîns cîteva secunde cît a durat pînă cînd un firicel de sînge a desenat o linie pe obraz.

După care s-au îmbrăţişat ca să dreagă lucrurile.

După ce a intrat, şi-a apăsat buzele pe ferestruica uşii şi s-au sărutat prin geam. Voia ca ea să plece prima şi ea voia ca el să plece primul. Iar el spera că arată bine şi din spate.

Uitaţi-vă la mine! În drum spre casă triumfa, proaspăt intrat în lumea adulţilor. De ce nu se trezeau toţi ca să-l întîmpine cu urale de la ferestre? Ritualul acesta de iubire şi înşelătorie nu merita admiraţia? Şi-a inspectat parcul, a stat în vîrful colinei şi a privit peste oraş, către fluviul cenuşiu. Era în sfîrşit de-al lor, din lumea celor care dormeau în casele mari din jur, din lumea bărbaţilor care merg la lucru, din lumea oraşului, a comerţului.

N-avea chef să se ducă la culcare, aşa că a dat cu pietre în fereastra lui Krantz.

— Fură o maşină, Krantz. E ora supei chinezeşti.

Breavman i-a povestit totul în trei minute şi pe urmă Krantz a condus şi Breavman a tăcut. Şi-a sprijinit capul de fereastra maşinii sperînd că e răcoroasă, dar nu era.

— Ştiu de ce eşti deprimat. Fiindcă mi-ai spus.

— Da. O dublă profanare.

Ba chiar mai rău. Şi-ar fi dorit să o iubească, ar fi fost atît de frumos să o iubească şi să i-o spună, nu o dată sau de cinci ori, ci iar şi iar, fiindcă ştia că avea să fie cu ea multă vreme prin multe camere.

Şi cum e la urma urmei cu camerele, nu arată fiecare la fel, doar ştiuse cum avea să fie, nu sînt la fel toate cele prin care au trecut, orice loc unde o femeie se oferă, chiar şi o pădure e o cameră cu pereţi de sticlă, nu e cum fusese cu Lisa sub pat sau cînd se jucau de-a Soldatul şi Tîrfa, nu era aşa, pînă şi felul în care pîndeau zgomotele care anunţau vreun pericol?

Şase ani mai tîrziu avea să-i mai povestească o dată întîmplarea lui Shell, dar fără să o profaneze. O dată, cînd plecase pentru scurtă vreme de lîngă ea, i-a scris:

„Dacă Sfîntul Ilie sau Apollo şi-ar trage carul la uşa mea sau dacă ar veni să mă ia vreun vehicul ceresc, cred că mi-aş găsi imediat locul şi, în timpul zborului, m-ar delecta familiaritatea cu care aş recunoaşte toţi norii şi misterele pe lîngă care trecem“.

9

Tamara şi Breavman au închiriat o cameră în East End. Părinţilor le-au spus că se duc în vizită la nişte prieteni din provincie.

— Sînt obişnuită să stau singură, i-a spus mama.

În ultima dimineaţă, stăteau strînşi unul într-altul la fereastra îngustă şi înaltă şi se uitau în stradă.

Deşteptătoarele începeau să sune. Lăzi de gunoi pline străjuiau trotuarul murdar. Pisicile alergau printre ele.

— N-o să-ţi vină să crezi, Tamara, dar într-o vreme aş fi putut să îngheţ locului oricare dintre pisicile astea!

— Pisici îngheţate, ce lucru util.

— Acum nu-mi mai e atît de uşor să fac lucrurile să se întîmple. Mi se întîmplă mai degrabă ele *mie*. Nici pe tine n-am reuşit să te hipnotizez noaptea trecută.

— Eşti un neisprăvit, Larry, dar eu tot sînt nebună după coaiele tale. Mmmmm.

— Mă dor buzele de atîta sărutat.

— Şi pe mine.

S-au sărutat domol şi pe urmă ea i-a atins buzele cu degetele. Era adesea foarte tandră şi el era de fiecare dată surprins, fiindcă o făcea fără să i-o ceară.

Aproape că nu ieşiseră din pat în ultimele cinci zile. Aerul din cameră mirosea a aşternut, deşi fereastra era larg deschisă. Clădirile în lumina zorilor îl umpleau de nostalgie şi a înţeles din ce cauză abia cînd şi-a dat seama că aveau exact culoarea tenişilor vechi.

Şi-a frecat umărul de bărbia lui ca să-i simtă ţepii. El i-a privit faţa. Închisese ochii şi se bucura de adierea dimineţii pe pleoape.

— Frig?

— Dacă stai, nu.

— Foame?

— Nu mai vreau anşoa şi altceva n-avem.

— N-ar fi trebuit să luăm ceva aşa de scump. Nu se prea potriveşte cu camera, nu?

— Nici noi, a spus ea. Probabil că toată lumea din casă se scoală şi se duce la muncă.

— Şi uită-te la noi: refugiaţi din Westmount. Ţi-ai trădat moştenirea socialistă.

— Poţi să spui ce vrei dacă mă laşi să te miros.

Ţigările erau mototolite. A îndreptat una şi i-a aprins-o. Tamara a suflat un nor de fum în aerul dimineţii.

— Să fumezi dezbrăcat e atît de... voluptuos.

Cuvîntul a înfiorat-o. A sărutat-o pe ceafă şi au continuat să urmărească alene strada de la geam.

— Frig?

— Aş sta aşa un an.

— Asta se cheamă căsătorie.

— Nu te alarma.

S-a întîmplat apoi un lucru important.

La intrarea casei de vizavi, au văzut un bătrîn cu o manta largă de ploaie, lipit de uşă de parcă ar fi încercat să se ascundă.

S-au hotărît să-l urmărească într-o doară, ca să vadă ce face.

S-a aplecat în faţă, s-a uitat în stînga şi în dreapta, s-a convins că strada e pustie, şi-a strîns mantaua ca pe o capă şi a ieşit pe trotuar.

Tamara şi-a scuturat ţigara afară, un mic cilindru de cenuşă a plutit ca un fulg şi s-a dezintegrat într-o adiere de vînt. Breavman a înregistrat măruntul gest.

— Trupul tău e insuportabil de frumos.

A zîmbit şi şi-a lăsat capul pe umărul lui.

Bătrînul înfăşurat în manta a îngenuncheat, s-a uitat sub una din maşinile parcate. S-a ridicat, şi-a scuturat praful de pe genunchi şi s-a uitat în jur.

Vîntul adia prin părul Tamarei, desprindea şi flutura cîte o şuviţă. Şi-a strecurat mîna afară şi a aruncat ţigara cu un bobîrnac, a aruncat-o şi el în acelaşi timp. Au căzut ca doi mici paraşutişti fără noroc.

Atunci, ca şi cum mucurile de ţigară ar fi fost un semnal, lucrurile au început să se precipite.

Soarele s-a coagulat brusc între două clădiri, întunecînd şarada de hornuri.

Un ins s-a suit într-o maşină, a pornit motorul şi a plecat.

O pisică a apărut şi s-a prelins prin faţa bătrînului, ţanţoşă, slabă şi musculoasă. Bătrînul s-a repezit după ea într-o învălmăşeală de falduri. Pisica a schimbat fără efort direcţia şi a alunecat tiptil pe o scară spre subsol. Bătrînul a icnit şi s-a luat după ea, s-a aplecat, a dat greş, a urcat înapoi pe stradă cu mîna goală.

Îl urmăriseră într-o doară, aşa cum te uiţi la apă, dar acum deveniseră atenţi.

— Ai piele de găină, Tamara.

Şi-a prins o şuviţă de păr care flutura în vînt. Breavman a privit atent dansul degetelor. Şi le amintea atingîndu-i diverse părţi ale trupului.

I-a trecut prin minte că s-ar fi lăsat bucuros condamnat să retrăiască la nesfîrşit acel moment, pentru tot restul vieţii. Tamara, goală, tînără, potrivindu-şi o şuviţă de păr. Soarele încurcat printe antene şi hornuri. Briza dimineţii gonind ceaţa de pe munte. Un bătrîn misterios al cărui mister nu-l interesa. De ce să mai caute alte viziuni?

Nu putea face lucrurile să se întîmple.

Jos, în stradă, bătrînul era întins pe burtă sub bara unei maşini şi încerca să prindă altă pisică, pe care reuşise să o înghesuie între roată şi bordură. Dădea din picioare enervat şi încerca s-o prindă de labele din spate, dar pisica îl zgîria şi îl muşca. În cele din urmă, a reuşit. A tras animalul afară din umbră şi l-a ridicat deasupra capului.

Pisica se zbătea şi se răsucea ca un stindard în furtună.

— Dumnezeule, a spus Tamara, ce face cu ea?

Au uitat unul de altul şi s-au aplecat în afară.

Pisica se zbătea şi bătrînul şi-a băgat bărbia în piept şi s-a dezechilibrat, încercînd să-şi apere faţa de labele care se agitau disperate. Şi-a recăpătat echilibrul. A ridicat animalul ca pe un topor şi l-a izbit de trotuar. Zgomotul capului zdrobit s-a auzit pînă la ei. Animalul se zvîrcolea ca un peşte pe uscat.

Tamara şi-a întors capul să nu vadă.

— Ce face acum? a vrut să i se spună.

— O pune într-o pungă.

Pisica zvîcnea încă, bătrînul îngenunchease lîngă ea şi scosese o pungă de hîrtie din manta. Încerca să bage pisica în ea.

— Mi-e greaţă, a spus Tamara. Nu poţi să faci ceva?

Şi-a ascuns faţa la pieptul lui. Breavman nu se gîndise că ar putea interveni.

— Hei, tu!

Bătrînul a ridicat brusc capul.

— *Oui! Toi!*

Bătrînul a încremenit. S-a uitat înapoi la pisică. Îi tremurau mîinile de nehotărîre. A luat-o la fugă pe stradă, tuşind şi cu mîinile goale.

Tamara a icnit, a zis „mi se face rău“, s-a repezit la chiuvetă şi a vomitat.

Breavman a ajutat-o apoi să se întindă în pat.

— Anşoa, a zis ea.

— Tremuri. Închid geamul.

— Stai lîngă mine.

Trupul i se muiase, ca şi cum ar fi suferit o înfrîngere. Breavman s-a speriat.

— Poate că n-ar fi trebuit să-l alungăm, a spus el.

— Cum adică?

— Probabil că era lihnit de foame.

— Avea de gînd s-o mănînce?

— Păi, noi ne-am apărat gusturile delicate.

L-a strîns în braţe. Nu era genul de îmbrăţişare pe care şi-o dorea. Nu era ceva carnal, era doar durere.

— N-am dormit cine ştie ce. Încearcă să dormi puţin.

— Dormi şi tu?

— Da. Sîntem obosiţi amîndoi.

Lumea dimineţii se îndepărtase de ei, zgomotele surde şi inegale ale străzii rămăseseră în spatele ferestrei închise, departe ca istoria. Erau doi oameni într-o încăpere şi nu aveau nimic de privit.

A mîngîiat-o pe păr şi i-a închis pleoapele. Şi-a amintit de migala vîntului care îi desfăcea şi îi flutura şuviţele. O săptămînă înseamnă multă

vreme.

Buzele ei tremurau.

— Lawrence?

Ştiu ce ai să spui şi ştiu ce am să spun şi ştiu ce ai să spui…

— Nu fi supărat.

— Nu.

— Te iubesc, a spus simplu.

O să aştept aici.

— Nu trebuie să spui nimic, a adăugat.

— Mulţumesc.

— Mă săruţi?

A sărutat-o uşor pe buze.

— Eşti supărat pe mine?

— Cum adică? a minţit el.

— Pentru ce am zis. Ştiu că, într-un fel, te doare.

— Nu, Tamara, mă face să mă simt foarte aproape de tine.

— Mă bucur că ţi-am spus.

S-a lipit de el, nu ca să-l simtă, doar căutînd căldură şi siguranţă. A ţinut-o strîns, ca pe un copil necăjit, nu ca pe o iubită. În cameră era foarte cald. Breavman avea palmele umede.

Adormise. S-a încredinţat că dormea. A ieşit cu grijă din îmbrăţişarea ei. De n-ar fi fost atît de frumoasă în somn. Cum putea să fugă de acel trup?

S-a îmbrăcat hoţeşte.

Un soare rotund ardea peste casele cenuşii. Toate maşinile parcate pe stradă plecaseră. Cîţiva bătrîni cu mături în mînă stăteau cu ochii mijiţi printre lăzile de gunoi. Unul dintre ei a încercat să ia cu mătura cadavrul pisicii, nu voia să o atingă.

Fugi, Westmount, fugi.

Simţea nevoia să se îndepărteze de camera încinsă în care nu putea face lucrurile să se întîmple. Ce o apucase să vorbească? Nu putea să lase lucrurile aşa? În haine îi rămăsese mirosul cărnii ei.

Trupul ei era cu el, iar el i-a îngăduit imaginii să lupte contra fugii lui.

Alerg prin viscolul pulpelor ei, dramatiza el în purpuriu. Coapsele ei umplu strada. Nemărginite ca o ninsoare, grele ca un zepelin uriaş, coapsele ei umede se aşază încet peste acoperişurile ascuţite şi peste balcoanele de lemn. Giruetele îi lasă urme de cocoşi şi de corăbii în piele. Figurile statuilor de oameni celebri i se întipăresc adînc…

Pe urmă, s-a gîndit la coapsele acelea anume în încăperea aceea anume. Angajamentul era apăsător, dar gîndul la singurătatea cărnii era şi mai rău.

Tamara era trează cînd a intrat. Breavman s-a dezbrăcat în grabă şi a reînnodat firul de acolo de unde aproape îl pierduse.

— Nu te bucuri că te-ai întors?

Tamara i-a fost iubită trei ani, pînă cînd el a împlinit douăzeci.

10

În anul trei de colegiu, Breavman a plecat de acasă. El şi Krantz au închiriat camere în centru, pe Stanley Street.

Cînd a anunţat-o că avea de-acum să-şi petreacă o parte din nopţi în oraş, mama lui a părut să accepte vestea calmă.

— Ai nevoie de un prăjitor de pîine, nu? Avem două.

— Mulţumesc, mamă.

— Şi tacîmuri, o să trebuiască tacîmuri.

— Nu prea, n-avem de gînd să gătim cine ştie ce…

— Ba o să ai nevoie de multe tacîmuri, Lawrence.

Deschidea un sertar după altul în bucătărie, alegea lucruri şi le îngrămădea în faţa lui pe masă.

— Mamă, n-am nevoie de tel.

— De unde ştii?

A golit pe masă un sertar de tacîmuri de argint pentru peşte. A încercat să tragă sertarul cu mărunţişuri şi n-a reuşit.

— Mamă, e ridicol.

— Ia totul.

A urmat-o în living. Acum era deasupra lui, clătinîndu-se în picioare pe un taburet, încercînd să-şi ţină echilibrul şi să dea jos draperia grea, cu broderii.

— Ce faci?

— De ce mai am nevoie într-o casă goală? Ia totul!

A împins draperia căzută cu piciorul spre el şi s-a împiedicat în falduri. Breavman s-a repezit să o sprijine. Părea atît de grea.

— Du-te, ce mai am nevoie, ia totul!

— Încetează, mamă, te rog.

Urcînd scara, a smuls o miniatură persană montată în catifea şi i-a aruncat-o.

— Ai şi pereţi acolo, nu?

— Mamă, te rog, du-te la culcare.

A început să golească dulapul de lenjerie, i-a adunat stive de aşternuturi şi de pături la picioare. S-a ridicat pe vîrfuri şi a tras afară un teanc de feţe de masă. Una dintre ele s-a desfăcut în cădere şi a învăluit-o ca un costum de fantomă. Se zbătea în el. A încercat să o ajute, dar s-a luptat din răsputeri cu el de sub pînza de in.

S-a dat aşadar înapoi şi urmărea lupta, cuprins încet de un fel de amorţeală.

După ce s-a eliberat de sub faţa de masă, a întins-o cu grijă pe jos şi se tîra dintr-un colţ în altul în patru labe, împăturind-o la loc. Avea părul

vîlvoi şi respira greu.

Îi urmărea fiecare mişcare cu intensă şi dublă concentrare. O împăturise de cel puţin zece ori în minte, cînd ea a isprăvit şi s-a aşezat triumfătoare în genunchi lîngă pătratul de un alb imaculat.

11

Casa fusese construită la începutul secolului. Se mai păstraseră cîteva geamuri colorate în ferestre. Pe Stanley Street se instalaseră felinare moderne, fluorescente, care aruncau o lumină galbenă, fantomatică. Filtrată prin sticla victoriană albastră şi verde, lumina de afară dădea un efect intens de lună artificială şi pielea femeilor căpăta o culoare proaspătă, ca în aer liber.

Chitara era întotdeauna la îndemînă. Lemnul de cedru i se aşeza răcoros pe burtă. Aroma dinăuntrul chitarei îi amintea de cutiile de ţigări ale tatălui lui. Suna extraordinar în miez de noapte. Puritatea muzicii îl lua prin surprindere la acele ore tîrzii şi aproape îl convingea că reuşea să creeze o relaţie sacramentală între fată, oraşul de afară şi el însuşi.

Breavman şi Tamara erau cruzi unul cu altul. Foloseau infidelitatea ca pe o armă care producea durere şi înteţea pasiunea. Şi reveneau la patul şi la lumina stranie din Stanley Street, care părea să le redea inocenţa trupurilor. Zăceau alături ore în şir, incapabili să se atingă sau să-şi vorbească. Uneori reuşea ea să-l consoleze, alteori o consola el pe ea. Se foloseau de trupuri, dar şi asta devenea din ce în ce mai greu. Se hrăneau unul dintr-altul, măruntaiele comunicau ca prin tuburi. Nu înţelegea motivele, erau prea adînci şi prea intime pentru el.

Îşi aminteşte de tăceri groaznice şi de plînsete de care nu se putuse apropia. Nu putea face nimic, nici măcar să se îmbrace şi să plece. Se ura pe sine, pentru că o rănea şi o ura pe ea, pentru că îl sufoca.

În dimineaţa aceea ar fi trebuit să nu se întoarcă.

Îl făcea să se simtă neajutorat. Se făceau unul pe altul să se simtă neajutoraţi.

Breavman i-a arătat Tamarei însemnări pentru o nuvelă lungă la care lucra. Personajele se numeau Tamara şi Lawrence şi acţiunea se petrecea într-o cameră.

— Cîtă pasiune, declamă Tamara. Astă-seară eşti iubitul meu înfocat. În seara asta sîntem paznici şi fiare, păsări şi şerpi, mîzgă şi marmură. În seara asta sîntem glorioşi şi decăzuţi, înnobilaţi şi striviţi, frumoşi şi respingători. Sudoarea e parfum. Gemetele sînt clopote. N-aş da toate astea nici pe farmecele celei mai frumoase lebede. Cred că în primul rînd de asta am venit spre tine. Cred că de asta i-am părăsit pe ceilalţi, sutele care încercau să-mi pună piedici în drumul către tine.

— Rahat, am spus eu.

S-a desprins din îmbrăţişarea mea şi s-a suit în picioare pe pat. Mi-am amintit de coapsele coloşilor de piatră, dar n-am spus nimic.

Ea şi-a întins braţele în lături şi a vestit:

— Iisuse al Anzilor!

M-am lăsat în genunchi ca să-i adulmec pubisul.

— Mîntuieşte-mă, mîntuieşte-mă, maimuţăream eu o rugăciune.

— Mîntuieşte-mă tu pe mine, a rîs ea, s-a lăsat să alunece peste mine şi s-a oprit, în fine, cu obrazul pe burta mea.

După ce ne liniştisem, i-am spus:

— Femeie, eşti dezlegată de beteşugul tău.

S-a răsucit, a coborît din pat, s-a apropiat de masă în paşi de dans şi a aprins lumînarea în sfeşnicul meu mexican de tablă. S-a întors spre pat dansînd în continuare, cu lumina ridicată deasupra capului ca un steag.

— Urmează-mă, monstrul meu, lebăda mea, a scandat ea. Oglinda, eunuc, oglinda!

Am rămas în picioare în faţa oglinzii.

— Cine ar îndrăzni să spună că nu sîntem frumoşi?

— Mda.

Vreme de cîteva minute, ne-am privit trupurile. Ea a lăsat sfeşnicul din mînă şi ne-am îmbrăţişat.

— Viaţa n-a trecut degeaba pe lîngă noi, a spus ea cu nostalgie prefăcută.

— Oh. Vai. Jale. Lună. Amor.

Încercam să fiu amuzant. Speram ca maimuţăreala noastră sentimentală să îi abată gîndul de la lucruri serioase. Ce se petrecea îmi devenise de nesuportat.

M-am aşezat pe un scaun lîngă fereastră şi ea mi s-a aşezat pe genunchi.

— Sîntem amanţi, a început ea, ca şi cum ar fi enunţat axioma înainte de a începe o demonstraţie la geometrie. Dacă vreunul dintre cei de-afară s-ar uita în sus, cineva cu ochi foarte ageri ar vedea o femeie goală ţinută în braţe de un bărbat gol. Acel cineva s-ar excita imediat, nu-i aşa? Aşa cum ne excităm cînd citim descrierea unei scene de sex într-un roman.

La cuvîntul „sex“ m-am crispat. Nu există cuvînt mai nepotrivit pentru amanţi.

— Şi acesta este felul în care se privesc unii pe alţii cei mai mulţi amanţi, a continuat ea, chiar dacă îşi împart de multă vreme intimitatea.

„Intimitate.“ Încă unul din acele cuvinte.

— E o mare greşeală, a spus ea. Fiorul lucrurilor interzise, fiorul neascultării se epuizează repede şi amanţii se plictisesc curînd unul de altul. Identitatea lor sexuală se şterge treptat şi sfîrşeşte prin a se pierde de tot.

— Şi care e alternativa? Începea să mă prindă.

— Să faci un lucru pasionant din ceea ce e îngăduit. Iubitul trebuie să îşi cunoască la perfecţie iubita. Trebuie să-i ştie fiecare gest: felul în care

i se mişcă fundul cînd merge, direcţia fiecărui cutremur delicat, cînd îşi saltă pieptul, felul în care coapsele i se întind ca lava cînd se aşază. Trebuie să-i cunoască mica încordare înainte de orgasm, fiecare petic de păr, blond şi negru, traseul porilor de pe nas, harta vaselor de sînge din ochi. Trebuie să o cunoască atît de desăvîrşit încît ea să devină, de fapt, propria lui creaţie. Îi va modela forma membrelor, îi va distila parfumul. E singurul fel de iubire sexuală care are succes: iubirea creatorului pentru opera sa. Cu alte cuvinte, iubirea de sine însuşi a creatorului. Iubirea aceasta nu se poate schimba.

Pe măsură ce vorbea, vocea îi devenea tot mai agitată. Spusese ultimele cuvinte într-un fel de delir. Încetasem să o mai mîngîi: vocabularul ei clinic mă îngreţoşa.

— Ce e? De ce nu mă mai ţii în braţe?

— De ce trebuie să faci asta de fiecare dată? Tocmai am făcut dragoste cu tine. Nu ajunge? Trebuie să faci o operaţie, o autopsie? Sexual, intimitate, distila... Doamne Dumnezeule, doar nu vrei să ştiu totul pe dinafară. Vreau cîte o surpriză din cînd în cînd. Unde te duci?

S-a ridicat în picioare în faţa mea. Lumina lumînării îi accentua desenul buzelor acum schimonosit de furie.

— Surpriză? Eşti un prost! La fel de prost ca duzina de alţi bărbaţi pe care i-am avut. Care voiau să facă dragoste pe întuneric, în tăcere, cu ochii închişi şi cu urechile astupate. Bărbaţi care s-au plictisit de mine şi eu de ei. Şi tu sari în sus, fiindcă pentru noi îmi doresc altceva. Pentru tine, masturbarea şi creaţia sînt totuna. Dar e o diferenţă. N-ai înţeles o vorbă din ce am zis.

— Prostii, am strigat. Prostii, prostăticii!

Am bolborosit şi mi-am acoperit faţa cu mîinile. Cum ajunsesem în camera asta?

— Vorbim aiurea, a spus ea. Furia îi trecuse.

— De ce nu m-ai lăsat să te ţin pur şi simplu în braţe?

— Ah, nu pricepi nimic, s-a răstit ea. Unde îmi sînt lucrurile?

Cu mintea golită, amorţit, o priveam îmbrăcîndu-se. Şi-a acoperit carnea bucată cu bucată, în vreme ce amorţeala din mine se întindea pînă îmi ajunse la gîtlej ca o undă de eter. Aveam senzaţia că pielea mi se dizolvă şi se topeşte în aerul din încăpere.

S-a îndreptat spre uşă. Aşteptam zgomotul mecanismului. Dar a rămas o clipă cu mîna pe clanţă.

— Rămîi. Te rog.

S-a repezit spre mine şi ne-am îmbrăţişat. Era ciudată senzaţia hainelor ei pe trupul meu gol. Lacrimile ei mi-au udat obrazul şi gîtul.

— Nu avem timp să ne chinuim unul pe altul, a şoptit ea.

— Nu plînge.

— N-o să ne plictisim niciodată unul de celălalt.

În vreme ce ea suferea, eu mi-am recîştigat stăpînirea de sine. Am observat adesea în viaţă că îmi pot recăpăta cumpătul numai dacă sînt confruntat cu emoţiile puternice ale altora. Suferinţa ei m-a repus pe picioare, m-a făcut să mă simt bărbat şi capabil de compasiune.

Am condus-o către pat.

— Eşti frumoasă, i-am spus. Ai să fii întotdeauna frumoasă.

Curînd, a adormit în braţele mele. Trupul ei părea mai greu ca de obicei. Suferinţa părea să îl îngreuneze şi să îl umfle. Am visat că un bărbat care plîngea mi-a aruncat o pelerină uriaşă pe umeri din goana unei trăsuri.

Dimineaţa, plecase ca de obicei, înainte să mă trezesc.

Tamara a citit atentă.

— Dar eu nu vorbesc aşa, a spus cu blîndeţe.

— Nici eu.

Actul scrisului se încheiase în clipa în care Breavman îi dăduse manuscrisul. Nu îi mai aparţinea.

— Ba da, Larry. Ambele personaje vorbesc ca tine.

— Foarte bine, vorbesc ca amîndouă personajele.

— Te rog, nu te supăra. Încerc să înţeleg de ce ai scris-o.

Stăteau întinşi în eterna încăpere de pe Stanley Street. Peste drum, lumina fluorescentă a felinarelor părea selenară.

— Nu mă interesează de ce am scris. Am scris şi gata.

— Şi mi-ai dat-o mie.

— Da.

— De ce? Ştiai că o să mă doară.

— Ar trebui să te intereseze ce fac.

— O, Larry, ştii bine că mă interesează.

— Ei, de asta ţi-am dat-o.

— Se pare că nu putem vorbi.

— Ce vrei să auzi?

— Nimic.

Tăcerea începuse. Patul devenise o închisoare înconjurată de fire electrice. Nu putea să se ridice şi nici măcar să se mişte. Îl obseda ideea că locul lui era acolo, în patul acela, înfăşurat în tăcere. Asta merita, de atîta era în stare.

Şi-a spus că ar trebui doar să-şi descleşteze gura şi să vorbească. Simplu. Să spună cuvinte. Să rupă tăcerea cu indiferent ce remarcă. Să vorbească despre poveste. Dacă ar fi atacat numai tăcerea. Pe urmă, ar fi putut să facă dragoste cu căldură, cu prietenie, şi să stea de vorbă ca doi străini pînă în zori.

— Ai vrut să îmi spui cu asta că vrei să terminăm?

A făcut o încercare curajoasă. Trebuie să-i răspund. Am să-i spun că am vrut să-i pun iubirea la încercare cu puţin venin. O să spună: „Ah, exact asta voiam să aud“ şi o să mă îmbrăţişeze ca să-mi arate că veninul a dat greş.

Tot ce am de făcut e să-mi descleştez dinţii, să-mi pun încheietura maxilarului în funcţiune, să-mi strunesc corzile vocale. E de ajuns o singură vorbă împlîntată în tăcere ca să despice liniştea.

— Încearcă să spui ceva, Larry. Ştiu că e greu.

Orice zgomot, Breavman, orice zgomot, orice zgomot, orice zgomot.

Folosindu-şi mintea ca pe o macara, şi-a ridicat mîna grea de douăzeci de tone şi a lăsat-o pe sînul ei. Şi-a dirijat degetele printre butoniere. Pielea ei i-a încălzit vîrfurile degetelor. O iubea, pentru că era caldă.

— Hai, vino-ncoace, a spus ea.

S-au dezbrăcat în fugă. El a încercat să-şi răscumpere tăcerea cu dinţii şi cu limba. Ea a trebuit să-i împingă blînd capul de pe sîn şi el i-a elogiat coapsele cu o conversaţie de gemete.

— Te rog să spui ceva de data asta.

Ştia că, dacă o atinge, are să-i găsească obrazul ud de lacrimi. Stătea nemişcat. I se părea că n-ar fi vrut să se mai mişte vreodată. Ar fi fost gata să stea aşa, inert, zile întregi.

A vrut să-l atingă şi mişcarea ei l-a eliberat ca pe un arc. Nu l-a oprit de data asta. S-a resemnat cu amorţeala lui. Spunea cu trupul tot ce ar fi putut spune.

Au rămas întinşi în tăcere.

— Ţi-e bine? a întrebat-o şi dintr-odată vorbea fără să se mai poată opri.

Şi-a recapitulat toate planurile de glorie obscură şi au rîs împreună. I-a spus poezii şi au căzut de acord că avea să fie celebru. L-a compătimit pentru curaj cînd a descris demonii pe care-i purta pe umeri.

— Plecaţi de-aici, necuraţilor. L-a sărutat pe ceafă.

— Şi pe burtă sînt cîţiva.

După o vreme, Tamara a adormit. El tocmai asta încercase, vorbind: să nu o lase să adoarmă. În somn, părea să-l părăsească. Se întîmpla mereu,

tocmai cînd el se simţea mai treaz. Se simţea gata să facă declaraţii nemuritoare.

Mîna ei i se odihnea pe braţ ca zăpada pe o frunză, gata să alunece la prima mişcare.

Stătea culcat lîngă ea, urmărit în insomnie de viziuni ale infinitului. Se gîndea la deşerturi atît de uriaşe încît nici un popor ales n-ar fi putut să le străbată. Număra fire de nisip în loc de oi, ştiind că o să-i ia o veşnicie. Îşi imagina că priveşte din avion lanuri de grîu atît de înalte încît nu se ştia în ce parte se îndoaie spicele în vînt. Teritorii arctice măsurate în urme de sanie.

Distanţe pe care nu avea să le străbată niciodată, fiindcă nu avea să poată abandona acest pat.

12

Breavman şi Krantz obşnuiau încă să se plimbe cu maşina nopţi întregi. Ascultau muzică pop la posturile locale sau clasici la cele din Statele Unite. O luau spre nord, spre munţi, sau la est, spre suburbii.

Breavman îşi imagina că vede maşina de sus. O alice neagră şuierînd peste faţa pămîntului. La fel de liberă şi poate la fel de sortită pieirii ca un meteorit.

Zburau pe lîngă cîmpuri de zăpadă albastră. Fîşia de lumină aruncată de lună fugea pe crusta de zăpadă ca pe o întindere de apă vălurită. Încălzirea era dată la maximum. Nu trebuiau să fie nicăieri dimineaţa, aveau doar cursuri şi asta nu conta. Deasupra zăpezii totul era negru – copaci, barăci, sate întregi.

Viteza îi dezlega de orice. Puteau să guste cîte puţin din toate. Treceau ca fulgerul pe lîngă copaci care avuseseră nevoie de o sută de ani ca să crească. Goneau prin sate în care oamenii trăiau toată viaţa. Ştiau că e un

pămînt vechi, că munţii sînt cei mai vechi din lume. Depăşeau toate astea cu optzeci de mile pe oră.

Era o umbră de dispreţ în viteza lor, de dispreţ pentru veşniciile de care avuseseră nevoie munţii ca să se tocească, pentru generaţiile musculoase care desţeleniseră pămînturile, pentru munca investită în şoseaua pe care goneau. Erau conştienţi de dispreţul acesta. Barbarii vor fi călărit cu acelaşi sentiment pe drumurile construite de romani. Avem puterea acum. Ce contează ce-a fost înainte?

Şi era o umbră de teamă în viteza lor. În oraşul pe care îl lăsaseră în urmă, familiile lor creşteau ca viţa-de-vie. Iubitele răspîndeau o tristeţe care nu mai era poetică, ci de-a dreptul claustrofobă. Din spectrul minunatelor posibilităţi, comunitatea adultă îi forţa să aleagă una oarecare. Fugeau de majorat, de adevărata Bar-Miţva, de adevărata iniţiere, de adevărata şi perversa circumcizie pe care societatea ameninţa să le-o aplice cu ajutorul interdicţiilor şi al unei rutine plicticoase.

Vorbeau frumos cu franţuzoaicele pe care le întîlneau prin restaurantele unde opreau. Erau atît de patetice, cu fragilitatea şi cu dinţii lor falşi. Douăzeci de mile mai încolo le uitaseră deja. Ce făceau oare după tejghelele furniruite? Visau la neonul Montréalului?

Şoseaua era pustie. Doar ei treceau pe acolo în fuga lor şi asta le adîncea prietenia. Pe Breavman îl exalta. A spus: „Krantz, tot ce-o să mai găsească după noi o să fie o dîră de ulei în garaj, şi încă fără curcubeu“. Krantz tăcea de o vreme, dar Breavman era sigur că gîndesc la fel. Toţi cunoscuţii şi toţi cei care îi iubeau dormeau undeva departe în urmă. Dacă la radio se dădea rock'n'roll, înţelegeau nostalgia, dacă era Händel, înţelegeau maiestatea.

Într-un anumit moment, în timpul escapadelor, Breavman obişnuia să-şi facă sieşi o propunere care suna cam aşa: „Breavman, în această cea mai bună dintre lumi, ai şansa de a alege între multe experienţe diferite. Sînt nenumărate poeme pe care ai să le scrii şi pentru care ai să primeşti

laude şi multe zile de disperare în care n-ai să poţi scrie un rînd. Or să fie nenumărate pizde în care ai să te odihneşti, trupuri de diferite culori pe care ai să le săruţi, ai să-ntîlneşti orgasme felurite şi or să fie multe nopţi în care ai să-ţi pui pofta în cui, amărît şi singur. Or să fie multe culmi de emoţie, apusuri superbe, revelaţii înălţătoare, chinuri ale creaţiei şi multe podişuri ucigătoare de indiferenţă în care nici măcar propria disperare n-are să îţi mai aparţină. Ai să ai mîini bune la jocul puterii, pe care ai să le poţi juca necruţător sau cu mărinimie, şi or să fie multe ceruri fără capăt sub care ai să te întinzi, mîndru de umilinţa ta, şi multe galere la care ai să tragi sufocat de sclavie. Asta e ce te aşteaptă. Şi acum, Breavman, iată care e propunerea. Să ne imaginăm că ai putea să îţi petreci restul vieţii exact ca acum, în maşina asta care te hurducă pe drumuri de ţară, exact la acest punct, lîngă exact aceste borne albe, pe lîngă care să treci pentru veşnicie cu optzeci de mile pe oră, cu şlagărul ăsta de dragoste nefericită în auz, sub cerul ăsta cu exact aceste stele şi aceşti nori, cu mintea fixată pe exact această secţiune prin memoria ta – ce ai alege? Cincizeci şi de ani de mers cu maşina sau cincizeci de ani şi mai bine de succes şi eşec?“.

Şi Breavman nu ezita o secundă în alegere.

De-ar ţine-o tot aşa. Cu aceeaşi viteză. Pe această zăpadă. De-ar fi să nu mă îndepărtez niciodată de prietenul meu. Să nu-şi găsească fiecare dintre noi altceva de făcut. Să nu ne judecăm niciodată unul pe celălalt. Fie ca luna să se oprească de partea asta a şoselei. Să rămînă fetele o umbră blondă în amintire, ca haloul din jurul lunii sau ca aureola de neon a oraşului. Fie să o ţină tot aşa chitara electrică, vibrînd pe declaraţia:

Cînd mi-am pierdut iubita
Mi-am pierdut şi minţile.

De-ar rămîne lumina dinaintea răsăritului pe creasta dealurilor. De-ar fi copacii veşnic desfrunziţi. De-ar rămîne oraşele negre într-un somn nesfîrşit, ca iubitul Lesbiei. Fie să rămînă veşnic îngenuncheaţi la

rugăciunea în latină de la patru dimineaţa călugării din mînăstirile pe jumătate terminate. Fie să rămînă şi Pat Boone în vîrful topurilor şi să le cînte tuturor schimburilor de noapte:

Am s-o întreb pe ţigancă
ce soartă mă aşteaptă.

Fie ca zăpada să acopere cu veşnică demnitate cimitirele de maşini de pe drumul spre Ayer's Cliff. Chioşcurile vînzătorilor de mere lustruite şi de cidru să nu se mai deschidă.

Dar să-mi păstrez amintirile despre livezi. Să-mi păstrez fracţiunea de secundă de fantezii şi de amintiri, aşezate în straturi ca un eşantion geologic. Şi Cadillac-ul sau VW-ul să meargă lin ca pe apă, să meargă ca o torpilă, să explodeze. Fie ca şlagărul să amîne veşnic reclama.

Vă spun eu, oameni buni,
că vestea nu-i a bună.

Veştile-s grozave. Vestea-i cam rea, dar o aduce-un cîntec, aşa că nu-i belea. Pat îmi scrie toate poemele. Versurile îl leagă de milioane de oameni. N-am nimic de adăugat. A distilat tristeţea şi a înnobilat-o în camera cu ecou. N-am nevoie de maşina de scris. Nu e tocmai ce mi-am adus aminte că am uitat să pun în valiză. Nici de creioane, de pixuri, de carnet. Nu vreau nici măcar să desenez pe parbrizul aburit. Pot să compun epopei cît ţine drumul spre insula Baffin, dar n-am nevoie să le şi scriu. Pat, mi-ai furat locul de muncă, dar eşti băiat bun, succes american de modă veche, cîştigător naiv, aşa că e în regulă. Băieţii de la PR m-au convins că eşti modest. Nu pot să ţi-o iau în nume de rău. Doar o singură obiecţie am: fii mai disperat, încearcă să pui mai multă patimă, altminteri, o să trebuiască să te înlocuim cu un negru:

Ea spune că m-a părăsit iubita şi

că m-a lăsat de tot.

Nu lăsa chitarele să-şi încetinească ritmul ca nişte roţi de locomotivă. Nu-i da voie omului de la CKVL[2] să-mi spună ce-am ascultat. Dulci sunete, nu mă respingeţi. Cuvintele să curgă ca peisajul pe lîngă care trecem.

...lăsat de tot

OK, fie să dăinuie măcar ultima silabă. Asta este fracţiunea de secundă pentru care am renunţat la toate posturile de preşedinte. Stîlpii de telegraf joacă foarfeca în figuri complicate cu sîrmele care aleargă înapoi. Nămeţii se dau la o parte ca Marea Roşie de-a stînga şi de-a dreapta aripilor maşinii. Nimeni nu ne aşteaptă şi nimeni nu ne simte lipsa. Ne-am băgat toţi banii în rezervor şi sîntem umflaţi ca nişte cocoaşe de cămilă sahariană. Zumzetul motorului, copacii, luna cu lumina ei peste cîmpiile de zăpadă, acordurile împiedicate şi resemnate ale cîntecului – totul e perfect aranjat pentru a fi congelat, pentru vitrina eternă din muzeul cosmic.

...de tot

Adio, domnule, iubită doamnă, rabi, doctore. Adio. Nu vă uitaţi valiza cu mostrele de aventură. Eu şi prietenul meu o să rămînem aici, de partea asta a limitei de viteză. Nu-i aşa, Krantz, nu-i aşa, Krantz, nu-i aşa, Krantz?

— Vrei să oprim să mîncăm un hamburger? spune Krantz ca şi cum ar fi meditat la o problemă abstractă.

— Acum sau zilele astea?

13

Breavman şi Tamara erau albi. Pe plajă, toţi ceilalţi erau deja ca dupăo vară lungă. Krantz avea culoarea bronzului.

— Mă simt de două ori goală, a spus Tamara, de parcă mi-am scos şi un strat de piele odată cu hainele. Aş vrea să se dezbrace şi ei.

Se odihneau pe nisipul fierbinte, în timp ce Krantz supraveghea „grupa de înot“. Stătea într-un foişor alb de lemn, cu megafonul într-o mînă şi cu fluierul în cealaltă.

Apa se făcuse argintie de la vînzoleala de trupuri. Fluierul a tăiat ţipetele şi rîsetul, pe plajă s-a făcut brusc linişte. Copiii s-au luat doi cîte doi de mînă şi la comanda lui îşi ridicau mîinile împreunate din apă cînd le venea rîndul.

Apoi instructorii postaţi de-a lungul docului au strigat: „Control!“. O sută cincizeci de copii au rămas nemişcaţi. După apelul de siguranţă, Krantz a fluierat din nou şi hărmălaia s-a reluat.

Krantz, în chip de garant al disciplinei: Breavman era surprins. Ştia că lucrase multe veri ca instructor, dar şi-l imaginase (acum, că se gîndea) mai degrabă ca pe unul dintre copii, cel mai grozav dintre ei, să zicem, care inventa tot felul de minuni nocturne, sau primul într-un joc de orientare prin pădure.

Cînd colo, uite-l, stăpînul plajei, bronzat şi cu ochii mijiţi, autoritar. Copiii şi apa îi dădeau ascultare. Aşa cum oprea şi pornea gălăgia, rîsetele şi bălăceala cu un fluierat, Krantz părea să intervină în curgerea firească a timpului, ca un stop-cadru urmat de o desfăşurare bruscă într-un film. Breavman nu îl bănuise niciodată de asemenea puteri.

Breavman şi Tamara erau de un alb citadin, care îi separa de trupurile bronzate din jur ca pe nişte bolnavi de lepră de mîna a doua, nepericuloşi.

Breavman a descoperit cu surprindere pe coapsa Tamarei un vîrtej de firişoare blonde. Părul ei negru era desfăcut, flutura în vînt şi soarele

puternic îl umplea de sclipiri metalice.

Nu numai că erau albi – erau albi împreună, şi asta părea să trădeze vreun ritual intim necurat pe care l-ar fi împărtăşit zilnic doar ei doi.

— Cînd o să fie negrii la putere, o să ne simţim aşa tot timpul, a spus Breavman.

— Dar nu-i aşa că e grozav Krantz?

Se uitau amîndoi la el de parcă l-ar fi văzut pentru prima oară.

Poate că fragmentarea timpului pe care o producea Krantz cu fluierul lui l-a tras pe Breavman în filmul care i se tot derula cu încetinitorul prin minte.

Se vede pe sine de la mare distanţă. Fluierul a pus capăt jocului. Pînă şi rîndunelele par nemişcate, în echilibru, prinse ca în ace în vîrful unor scări de aer.

Această parte a filmului e supraexpusă. Amintirea ei îi dă dureri de ochi, dar tot îi place să se uite.

Supraexpusă şi dublu expusă. Soarele de vară laurenţiană cade din spate pe fiecare dintre imagini şi le transformă ba în siluete, ba în forme translucide, ca de gelatină.

Cel care plonjează e Krantz. Acum face briceagul în aer, deasupra apei, pe jumătate argintiu, pe jumătate negru. Apoi apa, ca nişte pene albe dintr-un crater negru, se ridică încet în jurul picioarelor care dispar.

Copiii îl întîmpină cu urale la urcarea pe ponton. Are mişcări concentrate, cel mai mărunt gest dă senzaţia de forţă, ca într-un prim-plan. Copiii îl înconjoară şi se înghesuie să-i atingă umerii uzi.

— Nu-i grozav Krantz?

Acum Krantz aleargă către prietenii lui, are nisip pe tălpi. Zîmbeşte de bun venit.

Acum Tamara nu îl atinge pe Breavman, stătea întinsă aproape de el, dar acum nimic din ea nu-l mai atinge.

Ea se ridică automat şi ochii ei şi ai lui Krantz umplu ecranul şi trec de la bun venit la surprindere la întrebare la dorinţă – aici imaginea se opreşte brusc şi e ciuruită de raze de soare – şi toate trupurile de pe plajă dispar pentru o fracţiune de secundă nesfîrşit de lungă în care cei doi se avîntă unul către altul.

Rîndunelele alunecă la loc în zborul lor firesc şi haosul obişnuit îşi reia cursul odată cu rîsul lui Krantz.

— Era chiar timpul să veniţi în vizită.

S-au îmbrăţişat toţi trei şi au vorbit verzi şi uscate.

14

Tamara şi Breavman terminaseră colegiul. Relaţia lor obosită nu mai avea acum nici un cadru, aşa că s-a sfîrşit. Au avut noroc: despărţirea n-a fost amară. Se săturaseră amîndoi de durere. Fiecare se culcase de o duzină de ori cu altcineva şi se folosiseră de numele acelora ca de nişte arme. Catastiful cu prieteni şi duşmani ajunsese un instrument de tortură.

S-au despărţit la o masă într-o cafenea. Dacă o cunoşteai pe patroană şi cereai în franceză, puteai să comanzi vin şi îl primeai în ceşti de ceai.

Ştiuse dintotdeauna că, de fapt, nu o cunoaşte şi n-avea să o cunoască niciodată. Veneraţia pentru coapse nu ajunge. Nu îi păsase niciodată cine era Tamara, doar ce reprezenta. I-a mărturisit asta şi au vorbit trei ore.

— Îmi pare rău, Tamara. Vreau să ating oamenii ca un vrăjitor, să îi schimb sau să-i rănesc, să las o urmă, să-i fac mai frumoşi. Vreau să fiu hipnotizatorul, şi trebuie să fiu atent să n-adorm eu însumi. Vreau să sărut cu un ochi deschis. Sau voiam. Nu mai vreau.

Tamarei i-a plăcut mult felul în care vorbea.

Din cînd în cînd, reveneau, neoficial, în camera din Stanley Street. Un tînăr de douăzeci de ani e capabil de nesfîrşită tandreţe pentru o fostă

iubită.

— Ştiu că nu te-am văzut niciodată. Felul meu de a vedea îi reduce pe ceilalţi la nişte contururi neclare. Muzica lor îmi scapă…

Psihiatrul ei a ajuns în cele din urmă la concluzia că ar fi preferabil să nu se mai vadă cu el.

15

Breavman a cîştigat o bursă de licenţă pentru secţia de engleză de la Columbia, dar s-a hotărît să nu o accepte.

— A, nu, Krantz, nimic nu miroase mai tare a abator decît un seminar de licenţă. Oameni care stau în jurul unor mese în săli strîmte, cu mîinile însîngerate de virgule. Ei îmbătrînesc, dar poeţii rămîn veşnic la aceeaşi vîrstă: douăzeci şi trei, douăzeci şi cinci, nouăsprezece.

— Asta îţi dă patru ani avans, Breavman.

I-a apărut volumul de nuvele despre Montréal şi a fost bine primit. A început să-l vadă în rafturile prietenilor şi rudelor şi asta îi displăcea: nu era treaba lor cum arată sînii Tamarei în lumina de lună artificială din Stanley Street.

Canadienii sînt disperaţi după un Keats. Întîlnirile literare sînt modalitatea prin care anglofilii îşi exprimă pasiunea. Şi-a citit schiţele în faţa unor grupuri restrînse sau în săli de cursuri sau în congregaţii religioase cu vederi largi. S-a culcat cu toate preşedintele cu care a avut prilejul, dacă erau frumoase. A renunţat la conversaţie. Nu se cita decît pe sine. Era capabil să păstreze o tăcere apăsătoare la o cină, doar ca să o facă pe fiica drăguţă a gazdelor să creadă că medita melancolic la sufletul ei.

Singura persoană cu care putea glumi era Krantz.

Întreaga lume se lăsa trasă pe sfoară de o melancolie bine controlată. Toate povestirile îşi făceau din nostalgie o virtute. Era de ajuns să îţi publici anxietăţile, ca să fii iubit. Instituţia artei se baza pe exhibarea calculată a suferinţei.

Se plimba cu blonde palide pe Westmount Boulevard. Le povestea că, în locul caselor de piatră, vede ruine. Le sugera că s-ar putea împlini prin el. Ştia să se sprijine de poliţa unui şemineu cu tragismul ambiguu al unui Samson orb sprijinindu-se de stîlpul templului.

În anume cercuri de evrei cu profesiuni serioase era socotit aproape un trădător, care însă nu putea fi condamnat de-a dreptul. Erau consternaţi la ideea că scrisul i-ar putea aduce chiar succes financiar. Ulcerele lor dobîndite din greu se revoltau. Numele lui apărea în ziare. Poate nu era un membru ideal al comunităţii, dar nici Disraeli sau Mendelssohn nu fuseseră; respectul pentru succes îi făcea pe evrei să le treacă apostazia cu vederea. În plus, scrisul e o parte esenţială a tradiţiei evreilor, fapt pe care nici măcar declinul din ziua de azi nu îl poate disimula. Respectul pentru cărţi şi pentru arte o să mai persiste o generaţie sau două. Ca să reziste mai mult, ar fi nevoie de o resacralizare.

În anume cercuri de creştini, era suspect din alte motive. Ascunzîndu-şi barbaria semitică sub mantia artei, se amesteca în ritualurile lor de cocteil. Ca orice buni canadieni, erau cu toţii deopotrivă devotaţi culturii, însă el era un pericol pentru sîngele pur al fiicelor lor. Îl făceau să se simtă viguros ca un negru. Provoca agenţii de bursă la conversaţii despre mariajul incestuos şi scăderea forţei creatoare. Îşi presăra frazele cu expresii idiş pe care, altminteri, nu i-ar fi trecut prin cap să le folosească vreodată. În saloanele lor se lansa, fără vreun motiv special, într-un mic dans hasidic în jurul mesei de ceai.

A inclus Sherbrooke Street în teritoriile care-i aparţineau. Credea că înţelege mai bine decît oricine din oraş tristeţea aceea elegantă. Cînd intra într-un magazin, îşi amintea că se află în fosta cameră de primire a unei

vile patriciene. Scotea un oftat istoric în amintirea caselor luxoase devenite berării sau birouri de asigurare. Stătea pe treptele muzeului şi se uita la femeile cochete care intrau parcă plutind în magazinele de modă sau îşi plimbau cîinii bogaţi prin faţa Hotelului Ritz. Vedea oamenii care se aşază la rînd în staţie, se urcă în autobuz şi dispar. I se părea de fiecare dată un mister. Intra în holurile ca nişte toalete uriaşe ale băncilor construite nu demult şi se întreba ce caută lumea acolo. Se uita la frontoanele cu ornamente în formă de viţă-de-vie. La garguile vechii biserici de piatră. La balcoanele complicate din lemn de la estul parcului. La rozeta altei biserici, plină de ţepuşe de fier împotriva porumbeilor. La fier, la sticlă, la piatră.

Nu avea nici un plan de viitor.

Într-o dimineaţă devreme (după o noapte în care nu dormiseră), el şi Krantz stăteau pe un zid scund de piatră la colţul dintre Mackay şi Sherbrooke şi admonestau mulţimea de muncitori de la opt şi jumătate.

— Gata cu joaca! strigă Breavman. S-a terminat. Duceţi-vă înapoi acasă. Nu treceţi de porţi. Nu încasaţi două sute de dolari. Duceţi-vă direct acasă. Băgaţi-vă la loc în pat. Nu vedeţi că e sfîrşitul?

— *Consummatum est*, a spus Krantz.

Mai tîrziu, Breavman l-a întrebat:

— Tu nu crezi cu adevărat, Krantz? Nu-i aşa?

— Cred aşa cum crezi şi tu.

Nici un plan de viitor.

Ar fi putut să atingă orice decolteu mai adînc fără să se supere cineva. Era un Dylan Thomas mai potolit, cu talentul şi purtarea adaptate la gustul canadian.

Se simţea ca şi cum s-ar fi masturbat la televizor. I se răpiseră intimitatea, reţinerea, discreţia.

— Ştii ce sînt, Krantz?

— Da, şi nu-mi recita lista.

— Amantul femeilor nefericite. *Voyeur*-ul ruinelor victoriene la apus. Un amator burghez de cîntece revoluţionare sortite uitării. Exhibiţionist obsedat de rasă care-şi flutură fără-ncetare circumcizia. Un căţel de lux luxat.

Drept care, conform cu tradiţia clasei lui sociale, şi-a răscumpărat păcatele prin muncă manuală.

Într-una dintre plimbările lui pe cheiuri, trecuse pe lîngă o turnătorie de alamă, o mică firmă care fabrica instalaţii de baie. Se uitase înăuntru pe o fereastră deschisă.

Înăuntru era plin de fum. Zgomot puternic şi neîntrerupt de utilaje. Înşirate la pereţi, grămezi de nisip pămîntiu. La celălalt capăt al halei, creuzete de piatră încinse la roşu în cuptoare. Muncitorii erau plini de funingine. Ridicau forme grele de nisip. Prin fum, arătau ca personajele dintr-o gravură veche cu Purgatoriul.

Un creuzet încins era ridicat din cuptor cu un sistem de scripeţi şi se legăna către şirul de matriţe de nisip. Era apoi coborît şi curăţat de zgură.

Un bărbat uriaş cu şorţ de azbest şi cu ochelari de protecţie îl dirija către forme, îl înclina cu un fel de pîrghie şi turna alama topită în deschizăturile matriţelor.

Strălucirea metalului lichid i-a tăiat răsuflarea lui Breavman. Era culoarea pe care ar fi trebuit să o aibă aurul. La fel de frumoasă ca a unui trup gol. Culoarea pe care şi-o imagina citind cuvîntul „aur" în rugăciuni sau în poeme. Era galben, era viu şi striga. Curgea în arc, prin fum şi scîntei albe. Breavman se uita la bărbatul care se mişca de-a lungul şirurilor de forme şi împărţea darul divin. Arăta ca un idol de piatră. Ba nu, era însuşi sacerdotul.

Acolo şi-ar fi dorit să muncească, dar a fost pus la altceva. A fost pus să scoată sîrme din miezul formelor. Necalificat. Şaptezeci şi cinci de cenţi pe oră. De la şapte şi jumătate dimineaţa la cinci şi jumătate după-amiaza, cu jumătate de oră pauză de prînz.

Mărimea miezului dă diametrul interior al robinetelor. Miezul e făcut dintr-o sîrmă prinsă în nisip copt. Se aşază între cele două jumătăţi ale matriţei, alama se scurge pe lîngă ea şi lasă interiorul gol. Matriţele se sparg şi se scoate robinetul brut, în care a rămas doar sîrma care susţinea miezul.

Treaba lui era să scoată sîrmele. Şedea pe o ladă lîngă mesele lungi şi scunde cu rotile, pe care se aşezau matriţele goale. Lîngă el se strîngeau robinetele fierbinţi din care ieşea sîrma. Pe mîna stîngă avea o mănuşă cu care apuca robinetul, apoi smulgea cu un cleşte sîrma îndoită.

Smulgea cîteva mii de sîrme pe săptămînă. Se oprea numai ca să urmărească turnatul alamei. Turnătorul s-a dovedit a fi negru. N-aveai cum să ştii, din cauza funinginii. O nuvelă proletară eroică mai autentică nu pomenise.

Trage-ţi sîrma, Breavman.

Fascinaţia alamei nu s-a epuizat.

Breavman îşi găsise locul în foc şi în fum şi în nisip. Turnătoria nu avea, din fericire, aer condiţionat. Făcuse bătături la mînă, pentru fetele din clasa muncitoare nu era ceva neobişnuit, dar celelalte le mîngîiau ca pe nişte medalii.

Stătea pe ladă şi se uita în jur. Ajunsese la locul potrivit. Zgomotul ritmic al utilajelor şi vuietul cuptoarelor erau exact muzica necesară purificării. Sudoare şi noroi pe spatele plin de bube al unui bărbat: o imagine care schimbă perspectiva asupra celor trupeşti. Aerul era infect: un oftat melancolic îţi umplea gîtlejul de mîzgă. Bătrînii şi tinerii, condamnaţi la grămezi de nisip, adăugau o dimensiune excelentă viziunii lui despre mieluşei, monştri şi copilaşi. Coloanele de lumină care intrau prin ferestrele din tavan se pierdeau în fum. Se muncea într-un semiîntuneric colorat în roşu de focul cuptoarelor. Breavman devenise un personaj din gravura cu infernul la care se gîndise cu cîteva săptămîni în urmă.

Firma nu era afiliată la nici un sindicat. S-a gîndit să ia legătura cu cine trebuia şi să contribuie la organizarea colectivului. Dar nu de asta venise. Venise să se supună plictisului şi ispăşirii. Unui emigrant irlandez i-a pus un Walt Whitman în mînă şi l-a convins să se înscrie la seral. Asta a fost contribuţia lui la munca socială.

Plictiseala era ucigătoare. Munca fizică nu lăsa mintea să rătăcească liber. Creierul îi amorţea, dar anestezia nu era suficient de profundă ca să-l scape de conştienţă. Îşi percepea încă sclavia. I se întîmpla să-şi dea seama că fredonase vreme de o oră aceeaşi melodie. Fiecare sîrmă era un mic obstacol şi fiecare extracţie, un mic triumf. Nu avea cum să ignore această absurditate.

Cu cît se adîncea plictiseala, cu atît frumuseţea alamei topite devenea mai inumană. Era prea strălucitoare. Aveai nevoie de ochelari de protecţie. Era prea fierbinte. Nu te puteai apropia. Aveai nevoie de un şorţ. Urmărea de mai multe ori pe zi cum se toarnă metalul lichid, îi simţea fierbinţeala de departe. Arcul de lichid ajunsese să reprezinte o intensitate la care n-avea să aibă vreodată acces.

A pontat zi de zi vreme de un an.

16

Prietenul lui părăsea Montréalul ca să studieze în Anglia.

— Dar, Krantz, pleci tocmai din Montréal, din Montréalul în pragul gloriei, ca Atena, ca New Orleans.

— Macaronarii sînt depravaţi, a spus el, evreii sînt depravaţi, englezii sînt absurzi.

— De-asta sîntem aşa grozavi, Krantz. Reproducere încrucişată.

— Bine, Breavman, stai tu aici şi scrie cronica Renaşterii.

Era o seară de început de vară pe Stanley Street. Breavman lucra de o lună la turnătorie. Fetele îşi scoseseră braţele goale la plimbare.

— Krantz, braţele, sînii, fundurile, ah, ce listă minunată!

— Cu-adevărat au înviat.

— Krantz, ştii de ce e aşa al naibii de frumoasă Sherbrooke Street?

— Fiindcă ai chef de regulat.

Breavman a rămas o clipă pe gînduri.

— Ai dreptate, Krantz.

Era grozavă revenirea la dialog; nu se văzuseră prea des în ultimele săptămîni.

Dar ştia că strada e frumoasă din alte motive. Pentru că oamenii trăiesc în aceleaşi case cu magazinele. Acolo unde sînt numai magazine, mai ales din acelea cu vitrine moderne, miroase prea tare a bani înşfăcaţi cu sînge rece. Acolo unde sînt numai locuinţe, sau mai exact acolo unde locuinţele sînt prea departe de magazine, casele emană un secret otrăvitor, ca o plantaţie sau ca un abator.

Dar Krantz avea dreptate. Nu, nu de regulat. De frumuseţea văzută de aproape.

La cîteva case mai încolo, o fată a cotit-o spre Sherbrooke. Se plimba singură.

— Ţi-aduci aminte, Krantz, acum trei ani am fi urmărit-o cu tot felul de vise carnale.

— Şi am fi luat-o la fugă, dacă ar fi întors capul.

Fata din faţa lor trecea pe sub un felinar, lumina i-a alunecat printre şuviţele de păr. Breavman a început să fluiere *Lili Marlene*.

— Krantz, jucăm într-un film european. Sîntem doi vechi ofiţeri care se grăbesc undeva. Sherbrooke e în ruine. Oare de ce am senzaţia asta de sfîrşit de război?

— Fiindcă ai chef să te regulezi.

— Krantz, slăbeşte-mă.

— Dacă te-aş slăbi, ai boci zi de vară pînă-n seară.

— Ştii ce o să fac, Krantz? O s-o ajung pe fata asta din urmă şi o s-o invit foarte politicos şi blînd la o mică plimbare cu noi în jurul lumii.

— Neapărat, Breavman.

Şi-a iuţit pasul şi a ajuns lîngă ea. Asta a fost. Toată compasiunea unui străin. Ea şi-a întors capul şi l-a privit.

— Scuze, a spus el şi s-a oprit. O confuzie.

Fata şi-a continuat drumul şi Breavman l-a aşteptat pe Krantz.

— Era o fiară, Krantz. Nu s-ar fi lăsat păcălită. Nu avea ce e frumos în toate femeile.

— Nu e noaptea noastră cu noroc.

— Mai e noapte încă...

— Trebuie să mă scol devreme ca să ajung la vapor.

Dar nu s-au întors pe Stanley. Au făcut agale un ocol în drum spre casă: pe Universităţii, Metcalfe, Peel, MacTavish. Botezate după numele unor personalităţi de seamă ale Regatului Marii Britanii şi Irlandei de Nord. Au trecut pe lîngă case de piatră şi garduri negre de fier. Multe dintre case ţineau acum de Universitate sau fuseseră transformate în pensiuni, dar ici şi colo mai trăia cîte un colonel sau o doamnă în vîrstă, întreţineau gazonul şi tufişurile şi urcau scările de parcă vecinii ar mai fi fost încă de seama lor. Au rătăcit prin campusul universităţii. Noaptea, ca şi trecerea timpului, dădea tuturor clădirilor o profundă demnitate. Biblioteca era acolo cu încărcătura ei covîrşitoare de cuvinte, de întuneric, de piatră.

— Krantz, hai să plecăm de-aici. Clădirile astea vor să mă înşface.

— Te înţeleg, Breavman.

Cînd au ajuns înapoi pe Stanley, Breavman ieşise din film. Nu îşi dorea decît să se întoarcă spre Krantz, să îi ureze noroc, tot norocul din lume. Ce altceva ar fi putut să-i spună?

Taxiurile începeau să se înşire în faţa pensiunilor. La cîteva case mai încolo, într-un bar clandestin deghizat în club de bridge, se putea comanda whisky în ceşti de cafea. Taximetriştii întorceau în mijlocul străzii cu sens unic: prietenii poliţiei. Se cunoşteau cu toate patroanele şi cu toţi proprietarii de magazine şi cu toate chelneriţele. Cetăţeni ai centrului. Şi Krantz îşi lua zborul ca o pasăre mare.

— Breavman, ştii, nu eşti tu viitorul Mesia al Montréalului.

— Ba sigur că da. Nu mă vezi crucificat de un arţar pe culmea Mount Royalului? Miracolele tocmai încep să se petreacă. Iar eu am destulă putere să le spun cu ultima răsuflare: „V-am zis eu, ticăloşi sălbatici".

— Breavman, eşti un caraghios.

Iar dialogul lor avea să se întrerupă în curînd. Au stat pe balcon în tăcere, urmărind noaptea care se trezea la viaţă.

— Krantz, plecarea ta are legătură cu mine?

— Puţin.

— Îmi pare rău.

— Trebuie să încetăm să ne interpretăm lumea unul altuia.

— Da… da.

Clădirile erau atît de familiare şi străzile atît de cunoscute. Pînă şi Gautama a plîns cînd şi-a pierdut prietenul. Nimic nu avea să mai fie la fel de-a doua zi. Gîndul era aproape de nesuportat. Krantz nu avea să mai fie acolo. Asta era cam ca efectul unui buldozer dezlănţuit în inima oraşului. Nu le stătea în fire să-şi scrie scrisori.

Krantz a aruncat o privire lungă în jur.

— Da, a spus, ca un bătrîn fermier în balansoar.

— Da, a căzut şi Breavman de acord cu nimic.

— E vremea, a adăugat Krantz.

— Noapte bună, Krantz.

— Noapte bună, bătrîne Breavman.

A zîmbit şi i-a strîns mîna prietenului lui.

— Noapte bună, bătrîne Krantz; şi-au strîns toate patru mîinile, apoi s-a dus fiecare în camera lui.

17

Era vremea în care tot Montréalul cumpăra într-o frenezie discurile cu Leadbelly şi *The Weavers* şi se înghesuia la Gesu Hall în haine de vizon ca să-l asculte pe Pete Seeger cîntînd balade socialiste. Breavman fusese invitat la petrecere în virtutea reputaţiei lui de interpret folk şi de celebritate minoră. Gazda îi sugerase discret la telefon să-şi aducă chitara, dar n-o adusese. Nu mai cîntase de luni de zile.

— Larry, ce bine-mi pare că te văd; după atîţia ani!

— Eşti foarte frumoasă, Lisa.

Şi-a revendicat-o de la prima privire admirativă, în numele străzii pe care locuiseră, pentru că îi cunoştea deja trupul alb, pentru că îi lega o bucată de sfoară roşie. Lisa şi-a plecat privirea.

— Mulţumesc, Larry. Şi tu ai reuşit să devii faimos.

— Nu cine ştie ce, dar cuvîntul e plăcut.

— Ţi-am văzut interviul la televizor, săptămîna trecută.

— În ţara asta, scriitorilor li se iau interviuri dintr-un singur motiv: ca să aibă restul cetăţenilor de ce rîde.

— Toată lumea spune că eşti foarte deştept.

— Toată lumea nu face decît să bîrfească.

I-a adus ceva de băut şi au stat de vorbă. A povestit despre cei doi copii ai ei, doi băieţi, şi au făcut schimb de veşti despre familii. Soţul ei era într-o călătorie de afaceri. El şi tatăl ei deschideau săli de popice de-a lungul şi de-a latul ţării. Faptul că era singură i-a stîrnit fantezia. Bineînţeles că era singură, bineînţeles că o întîlnise tocmai în noaptea aceea şi avea să i se ofere.

— Lisa, acum, că ai copii, te gîndeşti vreodată la copilăria ta?

— Întotdeauna mi-am promis să ţin minte cum era şi să ţin seama de asta cu copiii mei.

— Şi reuşeşti?

— E foarte greu. Nici nu-ţi închipui cîte uiţi şi cît de puţin timp ai ca să-ţi aduci aminte. De obicei, reacţionezi spontan şi speri doar că ai luat hotărîrea cea mai bună.

— Îţi aduci aminte de Bertha? Aceasta ar fi fost prima întrebare pe care care ar fi vrut să i-o pună.

— Dar, dar n-a…

— Dar de mine îţi aminteşti?

— Bineînţeles.

— Cum eram?

— Presupun că te-ar deranja să îţi spun că erai la fel ca orice băiat de zece ani. Nu ştiu, Larry. Erai un băiat drăguţ.

— Îţi aduci aminte de Soldatul şi Tîrfa?

— Poftim?

— Îţi aduci aminte de pantalonii mei verzi?

— O iei razna…

— Aş vrea să-ţi aminteşti de toate.

— De ce? Dacă am ţine minte totul, n-am mai putea face nimic.

— Dacă ţi-ai aminti ce îmi amintesc şi eu, ai fi acum cu mine în pat, a spus el orbeşte.

Din bunătate, din înţelepciune sau din curiozitate, Lisa n-a luat-o în rîs.

— Ba nu. Nici dacă aş vrea, n-aş face-o. Sînt prea egoistă sau speriată sau ipocrită sau ce-o fi ca să risc. Vreau să păstrez ce am.

— Şi eu. Nu vreau să uit pe nimeni dintre cei de care mă simt legat.

— Nici nu trebuie. Mai ales pe mine. Mă bucur că te-am întîlnit. Trebuie să treci pe la noi, să-l cunoşti pe Carl şi pe copii. Carl citeşte

mult, sînt sigură că ţi-ar face plăcere să stai de vorbă cu el.

— Nu am nici cea mai vagă intenţie să vorbesc despre cărţi, cu Carl sau cu oricine. Vreau să mă culc cu tine. E foarte simplu.

Avusese intenţia să ajungă repede-repede la ea cu îndrăzneala asta, să o dezarmeze, dar reuşise doar să provoace o conversaţie pe un subiect la modă.

— Pentru mine nu e aşa de simplu. Nu încerc să fiu spirituală, dar de ce vrei să te culci cu mine?

— Pentru că ne-am ţinut odată de mînă.

— Ăsta e un motiv?

— E un noroc să te lege ceva de cineva – orice, fie şi numai masa de la mijloc.

— Dar nu poţi fi legat de toată lumea. N-ar mai însemna nimic.

— Pentru mine ar însemna.

— Dar a te culca cu cineva e singurul fel în care se poate manifesta o legătură?

Breavman i-a răspuns în virtutea seducţiei, nu din experienţa lui reală.

— Ce altceva? Conversaţia? Sînt de meserie, n-am nici o încredere în vorbe. Prietenia? O prietenie între un bărbat şi o femeie, dacă nu e bazată pe sex, e ori o ipocrizie, ori masochism. Cînd văd cum o femeie îşi schimbă expresia în orgasmul pe care l-am atins împreună, ştiu că ne-am întîlnit. Tot restul e ficţiune. Acesta e vocabularul zilelor noastre. E ultimul limbaj comun pe care îl mai avem.

— Atunci e un limbaj pe care nu-l înţelege nimeni. A ajuns doar o bolboroseală.

— Mai bun decît tăcerea. Lisa, hai să plecăm de aici. Dintr-o clipă în alta cineva o să mă întrebe de ce nu mi-am adus chitara şi mi-e teamă că l-aş pocni. Hai să stăm de vorbă la o cafea, undeva.

A dat blînd din cap.

— Nu.

A fost cel mai frumos „nu“ pe care-l auzise vreodată, pentru că era demn, plin de respect şi fermitate. Şi-l revendicase şi încheiase jocul. Iar el era acum bucuros să stea de vorbă, s-o privească, să se mire ca pe vremea cînd tineri cu fulare albe veneau să o ia în maşinile lor luxoase.

— Niciodată n-a sunat mai bine cuvîntul ăsta.

— Am crezut că asta vrei să auzi.

— Cum de ai devenit atît de înţeleaptă?

— Atenţie, Larry.

— Uite ce-am găsit.

Gazda radia. Cîţiva oaspeţi o urmaseră.

— Nu te-am auzit niciodată cîntînd, a spus Lisa. Mi-ar plăcea.

A luat chitara necunoscută şi a acordat-o. Picapul a fost oprit şi toată lumea şi-a adus scaune sau s-a aşezat pe covorul gros.

Era o chitară spaniolă, un instrument bun, din lemn uşor, cu un bas puternic. Nu mai ţinuse de luni de zile chitara în mînă, dar după primul acord (un la minor) s-a bucurat că acceptase să cînte.

Primul acord e întotdeauna crucial pentru el. Uneori sună sec, inexpresiv, şi atunci e mai bine să lase instrumentul deoparte, pentru că tonul nu are cum să devină mai bun şi toate invenţiile lui sună ca muzica publicitară. Asta se întîmplă cînd se apropie de instrument fără respect sau fără afecţiunea cuvenită. Îl mustră ca o femeie frigidă şi docilă.

Dar, dacă momentul e potrivit, tonul e profund şi susţinut, de necrezut chiar şi pentru el, care atinge corzile. Îşi priveşte mişcarea mîinii drepte, atît de complicată şi de rapidă încît imaginea e neclară, şi baletul degetelor de la mîna stîngă între poziţii şi se întreabă ce legătură e între forfota aceea şi muzica din aer, care pare să izvorască din lemnul însuşi.

Aşa a fost şi acum, fiindcă a cîntat numai pentru Lisa. A cîntat cîntecele din războiul civil spaniol nu ca un partizan, ci ca un istoric tiresian. Interpreta cîntece triste de despărţire, gîndindu-se la versurile minunate cu care începe poemul lui Donne:

Iubita mea, nu plec

pentru c-am ostenit de tine,

ceea ce e esenţa oricărui cîntec de dragoste. Rostea mai degrabă decît cînta cuvintele. Redescoperea poezia care îl copleşise cu ani în urmă, versul simplu care se destăinuia uşuratic pentru a-şi atinge ţinta chiar înainte de-a se sfîrşi.

Mai bine-aş fi-ntr-o vale neagră
Unde soarele nu străluceşte
Decît să-mi văd iubita cu un altul
Cînd ştiu că nu mă mai iubeşte.

A cîntat o oră, îndreptîndu-şi cîntecul numai spre Lisa. Cîntînd, îşi dorea să dezlege sfoara roşie şi să o elibereze. A fost cel mai frumos dar pe care i-l putea face.

Cînd a terminat şi a pus chitara deoparte cu grijă, de parcă în ea s-ar fi aflat închisă partea mai bună din el însuşi, Lisa a spus:

— Asta m-a făcut să mă simt mai legată de tine decît tot ce ai spus înainte. Te rog, treci pe la noi cîndva.

— Mulţumesc.

A mai stat puţin şi apoi a plecat de la petrecere şi s-a dus să se plimbe pe munte. A privit luna, care a stat locului o vreme.

18

După patru zile, telefonul a sunat la unu şi jumătate noaptea. Bucuros să-şi întrerupă lucrul, Breavman s-a repezit să ridice receptorul. Ştia dinainte tot ce avea ea să îi spună, cuvînt cu cuvînt.

— Mi-am închipuit că nu dormi, a spus Lisa.

— Nu dorm. Dar tu ar trebui.

— Aş vrea să te văd.

— Şi eu aş vrea să te văd, dar am o idee mai bună: închide telefonul, du-te pe rînd în camerele copiilor şi pe urmă bagă-te în pat.

— Am încercat. De două ori.

E o ţară liberă. Tabuurile îşi pierduseră bunul renume. Erau adulţi şi nu urma să-i cheme nimeni la cină. Ea avea douăzeci şi ceva de ani, era bogată, albă, avea un automobil sprinten şi un soţ plecat din oraş, cazul clasic de văduvă de afaceri. Iar el era singur cu insomnia şi manuscrisele lui proaste.

Breavman, ipocrit neregulat, camera ţi-e la fel de cumplit de goală ca zîmbetul ăsta blajin. Ştiam că are să mi se ofere, Krantz.

Lisa a rupt tăcerea.

— Vrei să vin la tine?

— Da.

Şi-a înghesuit rufele în dulap şi a ascuns o farfurie cu dîre uscate de ou printre farfuriile curate. S-a aşezat la birou, şi-a strîns încet manuscrisul, cu o bucurie a gestului pe care nu şi-o cunoştea, de parcă acum ar fi avut în mod excepţional dreptul să-şi condamne hîrtiile.

Lisa purta pantaloni, părul negru îi curgea pe umeri, dar era proaspăt pieptănat. Odată cu ea, în cameră a intrat o aromă curată de munte şi de bunăstare.

— Miroşi de parcă tocmai ai coborît de pe schiuri.

I-a oferit un pahar de sherry. A aflat toată povestea în cîteva minute. Soţul ei nu era într-o călătorie de afaceri prin Canada şi nu deschidea nici un fel de popicării. Trăia în Toronto cu o femeie care lucra la Radioteleviziunea Canadiană.

— Tata are raportul complet al detectivului. N-am vrut să aflu amănunte.

— Se mai întîmplă, a spus Breavman, şi platitudinea i-a transformat vorbele în mormăit.

Lisa vorbea, sorbea din pahar, calmă, departe de a-şi pierde prospeţimea care o însoţise la venire. Părea să-şi fi lăsat sentimentele acasă, unde se aflau şi toate lucrurile la care ţinea. Ştia că se mai întîmplă, ştia că se poate întîmpla orice, ei şi?

— O să se întoarcă.

Lisa i-a răspuns din ochi că soţul ei nu are nevoie de sprijinul lui Breavman.

— Îl iubeşti, Lisa, şi pe el, şi pe copii, şi casa. Se vede pe tine.

Lisa şi-a coborît privirea şi a examinat paharul de vin. Breavman îşi imagina că se gîndeşte la serviciile de cristal de acasă şi compară dezordinea camerei lui cu ordinea căminului ei. Dar venise căutînd răzbunarea, cu atît mai dulce cu cît condiţiile erau mai dezgustătoare. Poate că nu se simţea singură, poate era doar jignită.

— Nu vreau să discut cu tine despre Carl.

— Mă bucur că ai venit. M-ai făcut să mă simt bine la petrecere, felul în care ai ascultat. N-am crezut că o să te mai văd vreodată între patru ochi şi mi-o doream mult.

— Curios e că eu am decis că eşti singurul pe care aş putea să-l văd.

Poate că voia să-şi trăiască răzbunarea cu el, pentru că era un ins discret şi, fără să-i fie chiar străin, nu făcea parte din viaţa ei – ca atunci cînd întîlneşti pe cineva din oraşul tău într-un loc îndepărtat.

Ar fi putut să stea de vorbă, ţinîndu-se de mînă, despre întorsătura ciudată a lucrurilor. S-ar fi putut plimba la braţ pe Sherbrooke, vara se apropia de sfîrşit. I-ar fi putut oferi companie şi prietenie drept consolare. Sau ar fi putut să găsească imediat patul; o a treia posibilitate nu exista.

Sau era doar o singură posibilitate inevitabilă, şi aceea cam firavă? S-a îndreptat spre ea şi a sărutat-o pe gură. Ea s-a ridicat şi s-au luat în braţe. Simţeau amîndoi nevoia să scape de gînduri şi de vorbe. Pe ea, ofensa o obosise. El obosise să se întrebe de ce o dorea, pe ea sau, la urma urmei, pe oricare alta.

Au îndeplinit actul iubirii, aşa cum Breavman o făcuse de nenumărate ori pînă atunci, ca pe un protest împotriva soartei şi a împrejurărilor. A adus omagiu frumuseţii ei şi pantelor de schi care îi modelaseră atît de frumos coapsele.

Dar nu cu Lisa-copilă se culcase. Nu s-a întors în parcul în care guvernantele îi supravegheau pe micii marinari. Nu a construit un garaj plin de mister în jurul trupului ei gol. A făcut dragoste cu o femeie. Nu cu Lisa. Şi-a dat seama de asta cînd, culcaţi unul lîngă altul, au început în sfîrşit să vorbească despre copilărie şi despre oraş. Contractul acela, anulat de Soroc, n-avea să mai fie îndeplinit niciodată. Era o femeie cu care avea să înceapă poate o relaţie. Copila căreia îi crescuseră sînii, care începuse să fumeze ca adulţii şi se plimba în maşinile acelea luxoase nu avea nimic de-a face cu femeia liniştită de lîngă el. Copila aceea avea să îi scape şi să îl mire veşnic.

Soarele răsărise, cînd s-a ridicat să se îmbrace.

— Odihneşte-te, i-a spus. Te sun mîine. Nu mă suna acasă. Să nu mă suni niciodată acasă.

S-a dus la fereastră să o privească plecînd. Şi-a coborît geamul maşinii ca să-i facă un semn şi, dintr-odată, îşi făceau cu mîna mai lung şi mai cu putere decît se face de obicei. Plîngea şi îşi întindea palma spre el, un semafor de urgenţă, de parcă ar fi vrut să şteargă din aerul dimineţii, te rog, toate contractele, promisiunile, înţelegerile, vechi sau noi. Breavman s-a aplecat în afară şi, prin semne, i-a explicat că e de acord să lase noaptea să dispară, să o elibereze şi pe ea, pentru că tot ce îşi dorise de la ea se rezolvase într-o singură după-amiază.

19

Se spune că Montréalul nu poate fi părăsit, fiindcă oraşul, ca şi ţara întreagă, e făcut să conserve trecutul, un trecut întîmplat altundeva.

Trecutul acesta nu se păstrează în clădiri sau în monumente, care cad cu uşurinţă victimă profitului, ci în mintea oamenilor. Hainele cu care se îmbracă, munca pe care o fac sînt numai deghizări ce ţin de modă. Fiecare vorbeşte limba părinţilor lui.

Tot aşa cum nu există canadieni, nu există nici locuitori ai Montréalului. Pe oricine întrebi ce e, răspunde numind o rasă.

Străzile se schimbă cu repeziciune, zgîrie-norii îşi ridică silueta pe fundalul fluviului, dar totul e cumva ireal şi nimeni nu crede, pentru că în Montréal nu există prezent, ci numai trecutul care îşi anunţă victoriile.

Breavman fugise de oraş.

Mama lui îl suna zilnic. Era singură, ştia el ce înseamnă asta? O durea spatele şi avea picioarele umflate. Lumea întreba de fiul ei şi ea trebuia să le spună că fiul ei munceşte în fabrică.

Breavman punea telefonul pe pat şi o lăsa să vorbească. Nu avea nici puterea, nici priceperea s-o consoleze. Stătea lîngă receptor, incapabil de vreun cuvînt sau gînd, şi îi auzea doar hîrîitul monoton al vocii.

— M-am uitat în oglindă azi, nu m-am recunoscut, riduri de supărare, de la nopţi în care m-am gîndit la fiul meu, merit eu aşa ceva, cincisprezece ani cu un bărbat bolnav, un fiu căruia nu-i pasă dacă mama lui zace ca un bolovan, ca un cîine, o mamă, o singură mamă, să zacă aşa, ca o piatră, nici o prostituată nu ar îndura de la fiul ei ce îndur eu, am eu parte de atîtea, mănînc eu zilnic ciocolată, să am eu diamante pentru cît bine am făcut, cincisprezece ani, am cerut eu ceva pentru mine, amîndouă picioarele rupte în Rusia, glezne umflate, şi doctorul s-a mirat, dar fiul meu e prea ocupat ca să asculte adevărul, noapte de noapte zac în faţa televizorului, îi pasă cuiva ce fac, eram aşa o persoană fericită, eram o

frumuseţe, acum sînt urîtă, nu mă recunoaşte lumea pe stradă, mi-am sacrificat viaţa, pentru ce, am fost bună cu toată lumea, o mamă ai, o dată în viaţă ai o mamă, doar nu trăim veşnic, o mamă e ceva fragil, cel mai bun prieten, pe lumea asta cui îi mai pasă ce e cu tine, poţi să cazi pe stradă şi lumea trece pe lîngă tine, şi eu zac ca un bolovan, peste tot în toată lumea oamenii aleargă să le vadă pe mamele lor, dar fiului meu nu-i pasă, o să-şi găsească altă mamă, o viaţă avem, totul e un vis, cum ai noroc…

Iar cînd isprăvea, îi spunea:

— Sper că te simţi mai bine, mamă.

Şi la revedere.

De o vreme, se trata la un psihiatru. Nu părea să-i ajute. Îşi lua medicamentele? Vocea îi suna mai isterică.

A fugit de mama şi de familia lui.

Crezuse că unchii lui cei înalţi, cu hainele lor sobre, erau cavaleri ai unei frăţii de elită. Crezuse că sinagoga lor era un lăcaş de purificare. Crezuse că afacerile lor erau domenii feudale ale mărinimiei. Dar ajunsese să înţeleagă că nici unul dintre ei nu pretindea măcar aşa ceva. Erau mîndri de succesul lor financiar şi social. Le plăcea să fie primii, să fie respectaţi, să stea cît mai aproape de altar, să fie chemaţi să ridice sulurile Torei. Nu erau devotaţi nici unei alte idei. Nu credeau că sîngele lor e binecuvîntat. Cum de-i putuse trece prin minte aşa ceva?

Cînd îi vedea pe rabin şi pe cantor în veşmintele lor albe, cu lumina căzînd pe literele de brocart ale şalurilor de rugăciune, cînd stătea printre unchii lui, cînd se închina cu ei şi îşi unea vocea cu a lor în răspunsuri; cînd urmărea în cartea de rugăciune înşiruirea harurilor...

Nu, unchii lui nu erau suficient de solemni. Erau severi, nu solemni. Nu păreau să observe fragilitatea ceremoniei. Luau parte orbeşte la ea, ca şi cum ar fi ţinut o veşnicie. Nu păreau să-şi dea seama cît de importanţi sînt, nu importanţi în sine, ci pentru incantaţie, pentru altar, pentru ritual.

Nu cunoşteau meşteşugul devoţiunii. Erau doar devotaţi. Nu păreau să-şi dea seama cît de aproape de haos e ceremonia. Rangul lor era ameninţat, căci era moştenit şi nu recreat în fiecare clipă şi de fiecare dată în confruntarea cu neantul.

Breavman ştia că în oricare dintre momentele ritualului, oricît de senin sau de solemn, întreaga ceremonie se poate transforma cît ai clipi din ochi în deznădejde. Cantorul, rabinul, aleşii comunităţii stăteau în faţa Chivotului deschis şi ţineau în braţe sulurile Torei, care semănau cu nişte odrasle regale cu gîturi ţepene, şi apoi le reaşezau unul cîte unul în adăpostul lor aurit. Cîntarea se ridica armonioasă, proclamînd că Legea este un pom al vieţii şi o cărare a păcii. Nu vedeau cum sînt nevoiţi să o menţină în viaţă? Şi toţi aceşti bărbaţi care se închinau, care oficiau gesturile rituale nu-şi dădeau seama că alţi bărbaţi compuseseră cîntarea, gîndiseră succesiunea cu aparenţă de veşnicie a gesturilor, doar ca să-şi acopere stîngăcia şi neştiinţa. Luau drept veşnic şi de-la-sine-înţeles ceva ce, de fapt, tocmai îşi dădea duhul în mîinile lor.

Dar ce era treaba lui? Nu era un Isaia şi poporul nu cerea nimic. Nici măcar nu îi plăcea poporul acesta şi nici dumnezeul credinţei lui. N-avea nici un drept să se amestece.

Nu voia să dea vina pe nimeni. De ce să aibă sentimentul că educaţia l-a condus spre o dezamăgire? Îl mîhnea doar faptul că nu putea să moştenească măreţia pe care o ridicau ei în slăvi fără măcar să-şi dea seama. Nu putea să facă parte din frăţia lor, dar ar fi vrut să fie printre ei. Nostalgia solidarităţii. Dar ce legătură are asta cu durerea tatălui său?

A întors spatele oraşului. Prea împovărase străzile cu laudele lui fără rezervă. Ceruse prea mult de la unele garduri de fier forjat, de la anumite foişoare absurde, de la treptele din parc, de la priveliştea matinală a podurilor peste St. Lawrence. Îl obosea acum misterul pe care încercase să-l stoarcă parcurilor şi grădinilor. Era obosit de atmosfera în care îmbrăcase cu forţa bulevardele şi vilele luxoase transformate în pensiuni.

Oraşul refuza să stea liniştit sub vălul de melancolie pe care îl aruncase peste clădiri. Oraşul îşi reafirma indiferenţa.

Breavman s-a oprit.

New York. Locuia în blocul-turn al Asociaţiei Internaţionale a Studenţilor. Fereastra lui dădea spre fluviul Hudson. Era uşurat că oraşul nu îi aparţine şi nu e nevoit să-i bage în seamă superba urîţenie. Se plimba pe orice străzi avea poftă şi nu trebuia să le folosească numele în nici o nuvelă. New Yorkul fusese deja cîntat îndeajuns. Şi încă de mari voci. Asta îi dădea libertatea de a privi şi de a gusta în voie. Toată lumea vorbea de bine, de rău engleza, fără nici un resentiment, se putea vorbi cu oricine oriunde. Se plimba în zori prin pieţe. Întreba cum se numeşte fiecare dintre peştii argintii şi rigizi din cutiile cu gheaţă. Dădea mai des pe la cursuri.

A văzut-o pe cea mai frumoasă dintre femei şi a urmărit-o. Shell.

1. Joc de cuvinte. În engleză, fiu (*son*) şi soare (*sun*) au aceeaşi pronunţie; aluzie la vestita ambiguitate din *Hamlet* (I, 2, 66): „*too much i'the sun*".

2. CKVL: post de radio local.

Cartea a treia

1

Numele ei mijlociu era Marshell, după familia mamei ei, dar o strigau Shell.

Strămoşii trecuseră oceanul cu destul de multă vreme în urmă, ca să-i asigure mamei ei apartenenţa la DAR[1]. Familia produsese doi senatori mediocri şi cîţiva negustori excelenţi. În ultimii şaptezeci şi cinci de ani, toţi băieţii familiei (afară de cei proşti ca noaptea) studiaseră la Colegiul Williams. Shell era a doua ca vîrstă din cei patru copii. Fratele mai mare era unul dintre nefericiţii care nu ajunseseră la Williams. Pentru ca ruşinea să fie completă, fugise de acasă cu o baptistă cu care, spre amara satisfacţie a tatălui, se certa regulat pe tema educaţiei copiilor.

Shell crescuse într-o casă mare şi albă la periferia Hartfordului, unde străbunicul ei după mamă înfiinţase cu mult succes o bancă. Grădina se întindea pe cîteva hectare şi în ea se aflau o fîntînă arteziană din piatră şi un pîrîu în care tatăl ei creştea păstrăvi. După ce mezinul încheiase o căsătorie rezonabilă şi se mutase la Pittsburgh, Shell şi sora ei au primit în dar doi cai. Li s-a construit un grajd, o reproducere în miniatură a conacului. Tatălui ei îi plăcea mult să construiască miniaturi ale conacului. Printre copacii din grădină, erau risipite un coteţ de găini, o cuşcă pentru iepuri, o casă de păpuşi, o căsuţă pentru păsări, toate cópii ale casei mari care – li se amintea tuturor invitaţilor din weekend – era pentru oameni.

Treburile casei erau conduse după un ceremonial plin de fast. Atît tatăl, cît şi mama, cititori avizaţi de istorie americană şi colecţionari de

mobilă colonială, se mîndreau cu faptul că nu simţiseră niciodată nevoia să viziteze Europa.

În fiecare primăvară, Shell avea sarcina să taie flori şi să le pună în bazinul de piatră. Îşi lua foarte în serios rolul de fetiţă. Era de părere că sora ei e cam mojică. Se mira că mama ei se răsteşte şi se simţea rănită cînd îşi contrazicea soţul. Credea, fireşte, în poveştile cu zîne şi experimentase chiar cu boabe de mazăre sub saltea.

Nu putea să-şi sufere propriul păr negru, des şi lung. După spălat, stătea vîlvoi – drept care fusese poreclită Zulu. Dar nici să şi-l taie nu voia, gîndindu-se poate la scări aruncate din vîrfuri de turn. Nu îi plăcea propriul ei corp. Nu era corpul unei prinţese, era sigură. Nu se dezvolta pe unde trebuia. O invidia pe sora ei pentru sîni, pentru părul castaniu şi drept. Pe al ei îl asalta cu peria şi nu înceta să numere înainte de a-l fi periat de cel puţin două sute de ori. O dată, cînd unul dintre prietenii surorii ei a încercat să o sărute, a rămas uluită.

— De ce? l-a întrebat.

Băiatul nu ştia. Se aşteptase să fie refuzat sau acceptat, nu pus să dea examen.

— Pentru că eşti frumoasă?…

O spusese pe un ton interogativ. Shell s-a răsucit pe călcîie şi a fugit. Iarba i s-a părut dintr-odată albă şi copacii la fel. A aruncat florile pe care le tăiase pentru fîntînă fiindcă i s-au părut alburii şi murdare ca nişte oase. Se simţea ca un păianjen într-un cîmp de cenuşă.

— *Primavera*, a spus Breavman, cînd a auzit povestea. Nu Botticelli, ci Giacometti.

— Nu mă laşi să am nimic urît, nu?

— Nu.

Şi apoi, Breavman nu putuse rezista tentaţiei de a clasa printre amintiri şi imaginea unei americance delicate care fuge prin pădure şi împrăştie flori sălbatice.

Lui Shell îi plăceau zorile. Ceruse camera cu fereastră mare care dădea spre est, fosta cameră de copii. I s-a dat voie să-şi aleagă tapetul. Soarele înainta încet pe cuvertura de stambă. Era micul ei miracol.

Dar se pare că viaţa nu însemna numai Robert Frost şi *Little Women*[2].

Într-o dimineaţă de duminică Shell era în patul mamei ei. Ascultau o emisiune pentru copii. Fulgi de zăpadă mari ca puful de păpădie cădeau oblic prin faţa ferestrelor. Părul lui Shell, strîns cu o panglică neagră, i se odihnea moale şi mătăsos pe piept. Mama îi răsfira şuviţele.

La radio, un copil cînta o arie simplificată.

— Tata e aşa de prostuţ. Spune că voi creşteţi atît de repede încît o să rămînă casa prea mare.

— N-o să-şi părăsească niciodată peştii şi păsările.

Degetele mamei i se jucaseră în voie prin păr, dar acum numai degetul mare şi arătătorul se mişcau, cu o şuviţă subţire între ele. Gestul era acela al unui cumpărător care încearcă materialul unei haine, dar mai ritmic şi prelungit.

Avea o umbră de zîmbet şi o privea pe Shell drept în faţă, dar Shell nu reuşea să-i prindă privirea. Gestul ei făcea din păr un lucru impersonal. Nu era părul lui Shell. Pătura se mişca. Mama ei făcea ceva sub pătură cu cealaltă mînă. În acelaşi ritm.

Există un fel de tăcere cu care răspundem slăbiciunilor, viciilor şi îngăduinţei de sine a celor apropiaţi. Nu are nimic de-a face cu dezaprobarea. Shell a stat liniştită, privind ninsoarea de afară. Se afla între mama ei şi zăpadă, desprinsă şi de una, şi de alta.

Crainicul i-a invitat pe cei de-acolo, din faţa aparatului, băieţi şi fete, să ia parte la emisiunea de săptămîna viitoare, cînd vor face cu toţii o excursie în îndepărtata Grecie.

— Ah, ce leneşe sîntem… Scularea, gingaşă domniţă!

Lui Shell i-a luat multă vreme să se îmbrace. Casa i se părea străveche, bîntuită de fantomele unor vechi bandaje igienice, ale

jartierelor uzate şi ale lamelor de ras tocite. Se confruntase cu slăbiciunea adultă fără cruzimea obişnuită a copiilor.

Cînd tatăl ei a năvălit în cameră, roşu la faţă şi binedispus după plimbarea în pădure, şi a sărutat-o pe mama ei, Shell i-a privit cu atenţie pe amîndoi. Îi părea rău pentru insuccesul lui şi înţelegea că face parte din el în aceeaşi măsură ca interesul bonom pentru animale sau pasiunea pentru casele în miniatură.

Asta se întîmpla nu cu mulţi ani înainte ca mama ei să înceapă să îşi exercite drepturile inalienabile ale menopauzei. Începuse atunci să poarte tot timpul o haină de blană şi ochelari de soare prin casă. Făcea aluzii, iar mai tîrziu susţinea deschis că îşi sacrificase cariera de pianistă. Întrebată pentru cine, refuza să răspundă şi răsucea termostatul încă puţin spre zero.

Soţul ei îi trata excentricităţile ca pe o glumă, deşi atacurile ei la adresa fetelor erau uneori veninoase. I-a îngăduit să devină bebeluşul căminului şi el a continuat să o sărute ca de obicei înainte şi după fiecare masă.

Shell îl iubea pentru felul în care o trata pe mama ei şi se socotea norocoasă că îi fusese dat să crească în această atmosferă de afecţiune conjugală. Shell ştia bine că răbdarea şi sărutările lui erau rate neînsemnate dintr-o datorie pe care n-avea s-o mai poată plăti pînă la capăt.

O consecinţă negativă a acestui interludiu nevrotic a fost rivalitatea dintre Shell şi sora ei. Mama lor o încuraja, cu simţul fără greş pentru ce-l face pe celălalt să sufere.

— Nu-mi aduc aminte care din voi a durut mai tare. Bine că n-aţi fost gemene, reflecta ea.

Tatăl o ducea pe Shell la şcoală în fiecare dimineaţă. Ideea ca fetele să meargă la şcoli diferite fusese a lui. Drumul acesta era cea mai frumoasă parte a zilei.

Shell se uita pe geam la pădurea care rămînea în urmă. Ştia cît de fericit e tatăl ei că ea îi moştenise dragostea pentru copaci. Acest lucru conta mai mult decît plăcerea – aşa a făcut Shell cunoştinţă cu rolul de femeie.

Conducea foarte atent. Transporta ceva atît de fragil, încît nici nu îndrăznea să se întoarcă şi să-şi privească fiica. Era atît de frumoasă, încît se va fi îndoit dacă e chiar a lui, şi se întreba desigur de ce crede tot ce îi spune el. Cînd a împlinit şaisprezece ani, i-a făcut cadou o maşină, un Austin de ocazie.

Şcoala a fost o continuare a casei. Curtea era plină de copaci, de tufişuri îngrijite şi de clădiri bătute de vreme sau construite să pară astfel. Cataloagele erau atît de pline cu nume de familii ale căror averi datau de generaţii, încît autoritatea şcolară nu putea fi acuzată de snobism cînd construia un cămin de studenţi într-o imitaţie de stil american timpuriu.

Programa nu era făcută să producă artişti, revoluţionari sau ceramişti. Versiune supradimensionată a micii şcoli provinciale, dresa fetele pentru a împodobi societatea, nu pentru a o pune la îndoială sau la încercare.

Shell era foarte protocolară. Se aşeza cu o carte în mînă pe iarbă, în faţa bibliotecii, şi îşi potrivea atentă rochia peste genunchi.

Să ne închipuim că rochia e albă, iar cartea este unul dintre nesfîrşitele dialoguri ale lui Ivy Compton-Burnett şi să mai zicem că, de data asta, are părul împletit în cozi.

Cînd voia să se gîndească la ceva, punea cu grijă cartea jos şi se sprijinea în braţul întins; poate mai întorcea absentă cîteva pagini cu un deget.

Ştia că reprezintă ceva etern, de asta nu se îndoia. Era fata din faţa clădirii. Vîrsta evidentă, trupul ei de cincisprezece ani, părul ei în vîntul nestatornic erau recuzita cu care aducea laudă timpului senin şi pietrelor. O ştia bine, avea aşadar grijă să-şi ia expresia cuvenită.

Trebuie să stea nemişcată pentru ca, dacă necunoscutul acela mai în vîrstă care tocmai trece de pe cealaltă parte a careului şi-ar arunca întîmplător privirea spre ea, să poată vedea perfecţiunea, liniştea întruchipată, fata în faţa uşii interzise, o scenă pe placul inimii. Era răspunderea ei. Aşa că era cît se poate de serioasă, iar lumea înconjurătoare se transforma brusc în material plastic.

Îi plăcea lumina piezişă a după-amiezilor. Părea să izvorască direct din boschete şi, pentru cîteva minute vrăjite, chiar din pămînt.

Trebuia să găsească un fel de a sta în lumina aceea.

2

Breavman era furios. Nu voia să mute patul. Voia să se suie în el, să o ia în braţe şi să doarmă.

Erau după o zi de drum cu maşina. Habar n-avea unde erau, probabil în Virginia, şi nu ştia cum se numeşte pensiunea.

Lemnăria era maro şi tapetul desprins, cu imagini de circ, ascundea poate ploşniţe malefice. Era prea obosit ca să-i pese. Ea dormise pe umărul lui pe ultima sută de mile, dezertarea ei de la aventura drumului îl supărase puţin.

— Ce contează unde stă nenorocitul ăsta de pat? Mîine la opt plecăm.

— Îl mut eu.

— Nu te prosti, Shell.

— O să putem vedea pomii cînd ne trezim.

— Nu vreau să văd nici un pom cînd mă trezesc. Vreau să mă uit la tavanul ăsta jegos şi să mi se scuture jegurile astea de foi de viţă de ipsos în ochi.

Patul urît de alamă opunea rezistenţă. Vreme de atîtea generaţii de clienţi nu se clintise din loc. Breavman îşi imagina praful care zăcea

dedesubt ca o spumă cenuşie. S-a prezentat cu un oftat la celălalt capăt al patului.

— M-am oferit să conduc eu, şi-a scuzat Shell surplusul de energie.

Dar Breavman n-ar fi suportat să se lase dus prin noapte, să stea neajutorat lîngă şofer. Dacă tot trebuia să gonească pe o şosea, pe lîngă moteluri şi hamburgeri de neon care-i furau atenţia într-un fel tot atît de absurd ca imaginile tulburi din propria lui minte, voia măcar să aibă el însuşi haosul sub control.

— Şi, în plus, e şi o lipsă de respect să mişti chestia asta din loc.

Ea împingea cu putere, încheieturile i se albiseră pe barele de alamă.

Erau mîini de călugăriţă, a observat atunci Breavman, asprite şi înroşite de corvezi monastice; i se păruseră întotdeauna atît de delicate. La fel îi era şi trupul. La prima vedere, putea fi luată drept un manechin din *Vogue*, înaltă, cu sîni mici, unghiulară şi fragilă. Dar coapsele pline şi umerii largi corectau impresia şi, făcînd dragoste cu ea, îi descoperise moliciunea. Nările i se lărgeau exact atît cît să distrugă prima impresie de armonie desăvîrşită şi să facă loc pasiunii.

Graţia ei extraordinară avea ceva foarte rezistent, disciplinat şi atletic, aşa cum se întîmplă adesea la femeile care nu se cred frumoase.

Da, se gîndea Breavman, l-ar fi mutat şi singură dacă n-aş fi ajutat-o. E o Carry Nation[3] a camerelor posedate de diavolul tapetelor de stambă şi eu sînt beţivanul soios rînjind pe deasupra grămezii de suvenire de la Niagara. A învăţat să-şi mînuiască securea acum trei sute de ani, desţelenind un ogor din Noua Anglie.

Patul era acum în dreptul ferestrei. S-a aşezat şi a chemat-o cu braţele întinse. S-au îmbrăţişat cu blîndeţe şi cu un fel de răbdare, parcă ar fi aşteptat amîndoi să se împrăştie demonii care umpluseră tăcerea atîtor ore de condus.

După o vreme, care lui i s-a părut cam scurtă, ea s-a ridicat.

— Trebuie să fac patul.

— Să faci patul? E făcut perfect.

— Vreau să spun, la capătul celălalt. Altfel n-o să vedem nimic.

— Faci dinadins?

Ura din propria voce l-a surprins şi pe el. Nici vorbă să se împrăştie.

Shell şi-a întors privirea spre el, încercînd să răzbată. Îi iubesc atît de mult, trebuie să citesc ce vor să-mi spună, i-a trecut ca un fulger prin minte, dar furia era prea puternică. S-a uitat la bagaje, ca s-o ameninţe.

— Lawrence, acum sîntem aici. Asta e camera noastră pentru o noapte. Dă-mi cinci minute.

Lucra repede, mişcîndu-se lateral, ca într-un fel de dans al recoltei, cearşafurile zburau de parcă ar fi făcut parte din rochia ei. Breavman ştia bine că numai ea poate să transforme o corvoadă în ritual.

A bătut pernele şi le-a pus înfoiate la celălalt capăt al patului. A scos una din pături, a pus-o peste fotoliul cel urît şi i-a aranjat cutele din cîteva mişcări. A îndesat în dulap masa de toaletă pliantă, cu tot cu milieu, cu vază şi cu jucăria stricată în formă de pasăre, care ar fi trebuit să scoată o ţigară cînd deschideai cutia. A scos cărţile din coşul de răchită pe care i-l dăruise el şi le-a înşirat într-o dezordine studiată pe masa mare de lîngă uşă.

— Ce vei face cu chiuveta? Are porţelanul crăpat. Scoate cîteva scînduri din podea şi ascunde-o sub covor.

— Dacă mă ajuţi.

Ar fi vrut să o scoată din perete şi să o facă dispărută printr-un gest magic, ia-o de unde nu-i, un dar pentru Shell. Şi ar fi vrut să o smulgă din peretele soios, să o apuce ca pe o falcă de măgar şi să facă praf camera pe care ea tocmai începuse să i-o strice.

Shell i-a scos trusa de bărbierit şi a aşezat-o alături de caseta ei secretă de machiaj care mirosea a lămîie. A deschis apoi fereastra cu un mic gest triumfător şi Breavman a auzit frunzişul mişcîndu-se în noaptea de primăvară.

Schimbase complet încăperea. Îşi puteau odihni trupurile acolo. Era a lor, cum nu se putea mai bună pentru dragoste şi discuţii. Nu crease un decor pe fundalul căruia să poată dormi ţinîndu-se de mînă; încercase doar să dea răspunsul potrivit la ce i se părea că îi cere iubirea. Breavman ştia că nu e şi răspunsul lui. Şi-ar fi dorit să-i poată cinsti căminul cum se cuvine şi se ura pentru pofta de a o pedepsi.

Dar nu înţelegea că el n-ar fi vrut să mişte nici măcar o scrumieră, n-ar fi vrut să atingă nici măcar perdeaua?

Ardea o singură lumină. În picioare, în semiîntuneric, Shell s-a dezbrăcat şi s-a vîrît repede în pat cu păturile pînă sub bărbie.

Pentru ea, camera e mai bună acum, se gîndea Breavman. Oricine altcineva i-ar fi mulţumit. Ar fi meritat un pat de puf cu cearşafuri imaculate. Pe care nu pot să i-l ofer, fiindcă nu-mi doresc şi castelul din jurul lui, cu blazonul meu gravat deasupra căminului.

— Haide.

— Să sting lumina?

— Da.

— Acum e aceeaşi cameră pentru amîndoi.

S-a întins lîngă ea, avînd grijă să nu evite să o atingă. Ştia că dispoziţia asta are nevoie de un asediu. Stătea întins lîngă ea, încordat, ca suferindul cronic de migrenă care, de fiecare dată, se supune fără convingere masajului binefăcător.

Îi mai văzuse trupul în starea asta şi altă dată. Se întîmpla cînd dispărea pentru cîteva zile şi, la întoarcere, trupul lui era aşa, închis ca într-o armură şi distant.

Uneori un poem îl arunca departe de ea, dar învăţase cum să-l ia, înarmată cu tot ce ştia de la el despre trupul şi despre frumuseţea ei.

Era refuzul de a fi unde era, refuza pereţii, ceasul, numărul de pe uşă pe care îl ţinuse minte, refuza obişnuita fiinţă umană mărginită în obişnuitul fotoliu mărginit.

— Ai fi preferat să fie şi mai murdară, a şoptit ea. Poate nişte gîndaci în chiuvetă.

— Nu ies, dacă laşi lumina aprinsă.

— Şi, dacă o stingi, oricum nu-i vezi.

— Dar e momentul intermediar, a spus Breavman, simţind că îi creşte interesul. Vii acasă noaptea, aprinzi lumina în bucătărie şi chiuveta e neagră de gîndaci. Dispar într-o secundă, nu-ţi baţi capul să vezi unde anume, şi albul porţelanului în urma lor e mai strălucitor decît ţi-ai fi închipuit vreodată.

— Ca haiku-ul despre căpşuni pe farfuria albă.

— Şi mai alb. Şi fără muzică.

— Vorbeşti de parcă ne-am fi născut la mahala şi am fi ajuns cu greu unde sîntem.

— Aşa şi e, dar nu mă pune să-ţi explic, fiindcă are să sune ca o aiureală ieftină de burghez superprivilegiat.

— Înţeleg ce vrei să spui şi ştiu că nu crezi că înţeleg.

Avea să răzbată pînă la el, era sigur. Avea să îl despoaie, pentru ca mai apoi să poată începe s-o iubească.

— Conacul face parte din mahala în aceeaşi măsură ca şi chiuveta asta oribilă a ta. Vrei să trăieşti într-o lume în care tocmai s-a aprins lumina şi totul abia a ţîşnit din întuneric. E în regulă, Lawrence, şi poate că e şi o dovadă de curaj, dar nu poţi trăi aşa tot timpul. Vreau să îţi pregătesc locul unde te întorci să te odihneşti.

— Reuşeşti de minune să-i repari demnitatea unui puşti răzgîiat.

Că lucrurile se degradează, că strădaniile omului sînt vremelnice era altceva, credea că vede dincolo de asta. Lucrurile sînt însăşi degradarea, strădania însăşi e declinul, monumentele sînt *făcute* din viermi. Poate că ea îi stătea alături în viziunea, în cunoaşterea înstrăinării.

— Ai fi vrut să nu atingi nimic cînd am intrat aici. Ai fi vrut să cureţi numai un locşor de dormit.

— De iubit, a corectat Breavman.

— Şi m-ai urît pentru că am vrut să fac patul ca să vedem copacii şi pentru că am ascuns masa aia urîtă, fiindcă toate astea însemnau că nu puteam să suportăm pur şi simplu murdăria, ci trebuia să ne împăcăm cu ea.

— Da.

A luat-o de mînă.

— Şi m-ai urît, de fapt, pentru că te trăgeam şi pe tine în chestia asta şi pentru că, dacă ai fi fost singur, ai fi fost liber, în cîteva ore se făcea dimineaţă şi cu maşina parcată afară…

Dumnezeule, ştie totul, s-a gîndit cînd s-a întors şi i-a închis ochii la tot ce îşi amintea el despre ea, ştie totul.

3

Domnişoara McTavish era înaltă, bărbătoasă, absolvise Bryn Mawr în 1921 şi avea convingerea intimă că e singurul om din America în stare să înţeleagă poezia lui Gerard Manley Hopkins.

Mai credea şi că lumea academică nu e demnă de adevăratul Hopkins, aşa că refuza să-şi discute teoriile. Aceeaşi superioritate o împiedicase să rămînă în universitate. Prefera să nu ia parte la conspiraţia sclifosită contra Artei şi a Vieţii.

Aceeaşi superioritate, la care se adăuga un nas grotesc, o ţinuse departe de căsnicie. Ştia că bărbatul suficient de pasional, de sălbatic, de plin de viaţă pentru a face faţă comuniunii cu ea n-ar fi avut disponibilităţi gospodăreşti, căci s-ar fi dedicat probabil deja vieţii monastice sau alpinismului.

Îşi rezerva aşadar pasiunea pentru poemele pe care le citea în clasă. Pînă şi cei mai cinici dintre elevi îşi dădeau seama că se întîmpla ceva

foarte important în momentele în care părea să uite cu desăvîrşire de prezenţa lor. Shell asculta ca un adevărat discipol, ştiind că nasul atît de caraghios al domnişoarei McTavish făcea poemele să fie cu atît mai frumoase.

Domnişoarei McTavish îi plăcea să creadă că biblioteca în stil neogotic era a doua ei casă. În drumul spre fişier, plutea pe deasupra capetelor aplecate ca o gazdă care oficiază la o recepţie.

Într-o seară, stînd în picioare sub vitraliile înalte, îi spusese ceva foarte ciudat lui Shell. Nu se mai distingeau formele vitraliului, clare erau doar nervurile de plumb. Dacă lemnul de mahon ar fi transparent şi ar fi folosit drept filtru, cam asta ar fi fost lumina care domnea în sala spaţioasă şi liniştită. Era iarnă, Shell avea impresia că ninge, dar nu era sigură, fiindcă nu ieşise din sală toată după-amiaza.

— Te-am urmărit, Shell. Eşti singura persoană cu adevărat aristocrată pe care am întîlnit-o vreodată. Apoi vocea i s-a înecat. Te iubesc, pentru că aş fi vrut să fiu ca tine, asta-i tot ce mi-am dorit vreodată.

Shell a întins mîna spre ea, ca şi cum tocmai ar fi avut în faţă un rănit. Domnişoara McTavish şi-a revenit pe loc din starea ei de slăbiciune, i-a apucat mîna şi i-a strîns-o solemn, de parcă ar fi făcut cunoştinţă. S-au înclinat amîndouă de cîteva ori, cineva din afară ar fi putut crede că se pregătesc să danseze un menuet. Şi-au dat seama de comicul situaţiei şi au rîs uşurate.

Chiar ningea. Fără să schimbe o vorbă, au căzut de acord să iasă la plimbare. Pinii din fundul curţii erau întunecaţi, înalţi şi la fel de înguşti ca ferestrele bibliotecii, straturi de zăpadă le separau crengile şi desenau în întunericul nopţii un şir de schelete verticale de peşte.

Shell avea impresia că se află într-un muzeu de oseminte. Nu se simţea ca în aer liber, ci mai curînd ca într-o prelungire întunecoasă a bibliotecii. Şi îşi convoca deja rezervele de compasiune de care ştia că avea să aibă nevoie.

Domnişoara McTavish a fluierat cîteva măsuri dintr-un cvartet.

Cvartetul s-a întrerupt brusc.

— N-am mai făcut asta niciodată.

Shell a rămas liniştită, în vreme ce era sărutată pe gură şi simţea mirosul masculin de alcool în respiraţia profesoarei. A încercat să se gîndească dincolo de prezent, să ajungă la pădurea reală prin care tatăl ei o ducea cu maşina, dar nu a reuşit.

— Ha, ha, a exclamat domnişoara McTavish şi s-a aruncat pe spate în zăpadă, sînt vitează, sînt foarte vitează.

Shell a crezut-o pe cuvînt. Era un om culcat în zăpadă, care se umilea. Bineînţeles că era vitează, aşa cum vitează e o călugăriţă cu biciul în mînă sau un marinar beat pe timp de furtună. Cei care rătăcesc în disperare, cerşetorii, sfinţii strigă către cei pe care îi lasă în urmă şi strigătele lor sînt mai nobile decît exclamaţiile victorioase ale unui general. Ştia asta din cărţi şi de acasă.

Se aflau nu foarte departe de o şosea lăturalnică. Nişte faruri de automobil au retezat bezna pădurii, au dispărut şi le-au reînnoit, fetei şi femeii, legătura cu lumea exterioară şi cu ordinea ei, despre care Shell ştia bine că nu era făcută să tolereze neobişnuitul.

Domnişoara McTavish reuşise să se afunde aproape complet într-un troian de zăpadă. Shell a ajutat-o să se ridice. Stăteau faţă în faţă, ca în bibliotecă. Shell ştia că profesoara ei ar fi preferat acum să fie în bibliotecă, ar fi preferat ca declaraţia şi sărutul să nu fi avut loc.

— Eşti destul de mare ca să nu trebuiască să spun nimic.

Breavman a aflat cu surprindere că îşi mai scriau.

— O dată sau de două ori pe an.

— De ce?

— Mi-am petrecut restul şcolii încercînd s-o conving că nu scăzuse în ochii mei şi că era profesoara mea dragă dintotdeauna.

— Cunosc genul ăsta de tiranie.

— Îmi dai voie să-i trimit cartea ta?

— Dacă ideea ta despre compasiune e să plictiseşti un expert în Hopkins.

— Nu pentru ea.

— Ai să-ţi stingi datoria…

— Da.

— …devenind ce şi-ar fi dorit ea să devii.

— Într-un fel. Am un rege.

— Mda.

Nu era deloc sigur.

4

La nouăsprezece ani, Shell se măritase cu Gordon Ritchie Sims. După cum preciza şi anunţul din *The New York Times*, el era în ultimul an la Colegiul Amherst, iar ea era în primul an la Smith.

Cavaler de onoare a fost colegul de cameră al lui Gordon, un episcopalian convins, dintr-o familie de bancheri de origine evreiască. Era el însuşi puţin îndrăgostit de Shell şi îşi visa exact o astfel de soţie care să-i garanteze şi să-i cimenteze asimilarea.

Gordon voia să se facă scriitor şi avea un fel literar de a-i face curte. Era plin de admiraţie pentru propriile scrisori, voluminoase, trimise de la Amherst lui Shell. În fiecare seară, după ce-şi termina porţia respectabilă de lucru la teza de licenţă, umplea foile cu antet de promisiuni, declaraţii de dragoste, speranţe, a căror pasionalitate era atenuată doar de faptul că stilul lor părea o imitaţie de Henry James.

Corespondenţa devenise parte din sufletul lui Shell. Îşi alegea atentă locurile în care citea scrisorile mai palpitante decît capitolele unui roman, căci personajul principal era chiar ea.

Gordon invoca o lume a onoarei, a ordinii, a rafinamentului şi a întoarcerii la o viaţă simplă, mai înălţătoare, mai aproape de modul de viaţă american, pe care el, în virtutea numelui şi a iubirii lui, plănuia să îl reînvie împreună cu ea.

Seriozitatea asta îi plăcea lui Shell.

La meciurile de fotbal de la sfîrşitul săptămînii, se antrena în a-i sta tăcută alături şi gusta din plin sentimentul de devotament responsabil.

Era înalt şi avea o piele albă. Ochelarii de bagá dădeau un aer meditativ feţei care ar fi fost altminteri pur şi simplu visătoare.

La sindrofii, purtarea lor liniştită şi felul în care îşi aplecau atenţi capul, manifestîndu-şi interesul pentru aproape orice, lăsa impresia că se aflau acolo mai degrabă ca să vegheze asupra adunării decît ca să petreacă. Aproape că te aşteptai să spună „Ne place să ne petrecem vremea cu tinerii, e atît de uşor să pierzi legătura“.

Alături de el, Shell a trecut direct de la frumuseţea ei uimitoare de mînz din adolescenţă la un fel de senilitate graţioasă de Regină Mamă sau de văduvă prezidenţială.

Şi-au anunţat logodna în vară, după o şedinţă de masturbare reciprocă pe veranda casei de la Lake George a familiei lui.

S-au căsătorit şi, imediat după absolvire, el a plecat în armată. Shell şi-a dat seama, în timp ce îl conducea la gară, că nu o văzuse niciodată complet goală, că existau locuri în care nu o atinsese. S-a străduit să o ia drept un compliment.

În următorii doi ani, n-a prea avut parte de el, rareori cîte un sfîrşit de săptămînă în care de obicei era frînt. Dar scrisorile lui erau la fel de frecvente şi neobosite, ba chiar răvăşitoare. Păreau să ameninţe seninătatea rolului de văduvă temporară pe care ea şi-l asumase cu atîta solicitudine.

Shell ţinea la hainele ei, care erau sobre. Îi făceau plăcere vizitele prelungite la părinţii lui şi la ai ei. Îşi găsise locul în lume: iubitul ei era

soldat.

Aproape că ar fi preferat să nici nu-i mai deschidă scrisorile. Neatinse, plicurile groase de pe comodă se potriveau cu oglinda la care îşi pieptăna părul foarte lung, erau parte din mobila austeră şi destul de uzată în stil colonial pe care începuseră deja să o adune.

Odată deschise, nu mai erau ce promisese el. Deveniseră invitaţii alambicate la iubire trupească, pline de accesorii, cremă, ruj, oglinzi, pene, jocuri cu lucruri care trebuie căutate în locuri intime.

Dar în weekendurile pe care reuşea să le petreacă în micul lor apartament era prea obosit ca să mai facă şi altceva decît să doarmă, să vorbească şi să o ducă la restaurante cochete.

Despre scrisori, nici o vorbă.

5

Shell era convinsă că sînii ei erau invadaţi de cancer.

Doctorul i-a spus că poate să se îmbrace.

— Sînteţi o femeie sănătoasă. Şi foarte frumoasă.

Îşi permitea să i-o spună, fiindcă era suficient de în vîrstă.

— Mă simt aşa de caraghioasă. Nu ştiu unde au dispărut umflăturile.

În vremea aceasta, în fabrica de poezii din Montréal, Breavman îşi face practica, studiază spre a deveni Doctorul ei Desăvîrşit.

6

După ce Gordon şi-a terminat serviciul militar, au decis să se mute la New York. Au închiriat un apartament destul de scump pe Perry Street, în Village. El lucra la *Newsweek*, în departamentul literar. *Saturday Review* îi

cumpărase cîteva articole. Shell era factotumul unuia dintre editorii de la *Harper's Bazaar*. Refuzase cu oarecare plăcere numeroasele oferte de a lucra ca model.

Prietenii spuneau că apartamentul lor e neconvenţional. Aveau un ceasornic de lemn fără minutare, cu un decor de trandafiri pe cadran. Aveau o comodă de colţ, masivă, cu multe geamuri pătrate, în care ţineau băuturi şi paharele cu picior înalt. Munciseră mult ca să-i cureţe vopseaua şi să o patineze.

Deasupra mesei mari ca de refectoriu, un tablou reprezentînd un copil în haine austere, pictat de un portretist anonim, dădea un aer de sobrietate micilor şi frecventelor dineuri.

Erau cu toţii copii cuminţi, care îşi mîncau toată supa de creveţi *glacée* şi se pregăteau să ia în stăpînire bănci, reviste, Departamentul de Stat, întreaga Lume Liberă.

Într-una din serile acestea, Roger, fostul coleg de cameră al lui Gordon, a reuşit să o ia pe Shell deoparte. Şase pahare de coniac îi dezlegaseră limba.

— Dacă vreodată n-au să mai meargă lucrurile – iar gestul lui din mînă indica acumularea de trofee culese din magazinele de antichităţi –, vino la mine, Shell.

— De ce?

— Te iubesc.

— Ştiu că mă iubeşti, Roger, i-a zîmbit. Gordon şi cu mine te iubim la fel de mult. Dar de ce să nu mai meargă?

Shell ţinea în mîini o tavă goală de argint în care o vedea reflectată printre resturile de mîncare.

— Nu te iubesc tandru şi prieteneşte, nu te iubesc ca de Crăciun şi de Paşti, ca pe o colegă de facultate.

Glumise îndeajuns; a adăugat serios:

— Te vreau.

— Ştiu.

— Sigur că ştii.

— Nu, nu cel mai bun prieten, a spus Shell, recunoscătoare că are tava în mînă.

— Nu ai cum să fii fericită.

— Ah?

Era ceva în neregulă cu costumul lui, pantalonii îi atîrnau, croitorul lui merita să fie ucis, bucătăria era prea mică, era neelegant.

— Nu te atinge niciodată.

— Cum îţi permiţi să-mi spui aşa ceva?

— El mi-a spus-o.

— Poftim?

— Aşa a fost încă din facultate. Nu poate.

— De ce? Spune-mi, de ce!

Acum conta doar informaţia. Roger crezuse desigur că are să-l sărute în schimbul ei, avea o educaţie comercială. S-a trezit însă cu nasul în tava de argint.

— Nu poate şi gata. Nu poate. N-a putut niciodată. Voi ăştia sînteţi nişte caraghioşi, a adăugat, vorbind în cunoştinţă de cauză.

7

Cum să iei în serios zgîrie-norii? Breavman e nelămurit. Şi ce dacă au să reziste zece mii de ani, şi ce dacă lumea avea să fie a americanilor? Unde era consolarea pentru azi? Moştenirea tatălui devine din ce în ce mai împovărătoare – istorie, cărămizi, monumente, numele străzilor – ziua de mîine e deja zdrobită!

Unde era consolarea? Unde era războiul care să facă din el un erou? Unde era legiunea lui? Întîlnise oameni cu numere arse pe braţ, unii dintre

ei distruşi, alţii iscusiţi şi tăcuţi. Care era încercarea lui?

Să mănînce pe sponci, să demonstreze contra poliţiei, să se scufunde în delincvenţă? Să reformeze America prin violenţă? Să pătimească în Village? Dar lagărele de concentrare au fost uriaşe, de neimaginat. Păreau să se pogoare asupra omenirii de la o nesfîrşită înălţime. Iar America, făcută de mîna omului, era atît de mică.

În camera lui din blocul Asociaţiei Internaţionale a Studenţilor, Breavman îşi sprijină coatele pe pervaz şi priveşte la Hudsonul incendiat de razele soarelui. Nu mai e fluviul plin de gunoaie, cloaca plină cu prezervative, excremente, otrăvuri industriale, canalul pe care plutesc şiruri de şlepuri greoaie.

Cu trupul lui nu se poate face la fel?

Pe apa roşie ca focul trebuie să stea scris ceva. O garanţie de la Dumnezeu. O schemă amănunţită a destinului. Adresa viitoarei lui soţii ideale. Un mesaj care să-i spună că e ales întru glorie sau martiriu.

Camera lui e în blocul-turn, lîngă casa liftului, şi Breavman ascultă mecanismul greoi al cablurilor şi contragreutăţilor. Mecanismul mîinii care se mişcă încolo şi încoace e la fel de greoi. Lumina de pe Hudson e monotonă. Pe mormîntul lui Grant s-a aşezat un porumbel. E frig cu fereastra deschisă.

8

Shell şi Gordon au stat de vorbă. Gordon a primit cu plăcere discuţia, fiindcă era încă un mod literar de a aborda problema. Şi fiindcă puseseră eticheta „problemă“ pe absenţa trupurilor şi definiseră astfel limitele necazului, au reuşit să-şi ţină încă o vreme căsnicia în viaţă.

Aveau, cum spunea Gordon, o casă solidă, de ce s-o dărîme fiindcă una dintre încăperi era încuiată? Doar erau oameni inteligenţi şi se iubeau;

se va găsi precis o cheie. Şi cît timp puteau să abordeze problema raţional, trebuiau să nu neglijeze nici întîlnirile care aveau loc în alte camere.

Existenţa ordonată mergea aşadar mai departe, ba chiar înflorea. Shell şi-a schimbat croitorul, Gordon şi-a mutat convingerile politice mai spre dreapta. Au cumpărat un teren în Connecticut pe care se afla un saivan de oi şi au decis să-l păstreze. Au chemat arhitecţi.

Gordon îi era realmente drag. Cînd îşi examina sentimentele, Shell nu avea cum să nu folosească această expresie. Ceea ce o indispunea, căci nu voia să-şi dedice viaţa unei simple afecţiuni. Nu era genul de linişte pe care şi-l dorea. Eleganţa unui cuplu care dansează e impresionantă numai fiindcă graţia izvorăşte dintr-o dulce luptă a cărnii. Altminteri, rămîne o mascaradă, e hidos. A început să înţeleagă liniştea ca pe un postludiu.

Acum se părea că e la fel de obosită ca şi el. Serile cu invitaţi erau un calvar. Casa era un proiect gigantic. Trebuiau să meargă la ţară o dată la două săptămîni şi, la ieşirea din oraş, circulaţia era infernală. Şi era mai bine să cumpere acum, fiindcă la anul preţurile aveau să crească. Obiectele mai mari fuseseră lăsate într-un depozit închiriat, dar casa era plină de forme de prăjituri, sfeşnice, bancuri de cizmărie, găleţi de lemn şi o roată de tors prea fragilă ca să fie lăsată din ochi.

Shell ajunsese să creadă că, spre a folosi metafora lui Gordon, trăiau deja într-o ruină şi că echilibrul mental şi odihna se aflau tocmai în spatele acelei uşi încuiate. Însă Gordon îşi dăduse osteneala să ambaleze atît de bine problema, nu ca să o examineze, ci ca să o îngroape. Nu era genul de ins păros şi pasional, nu acesta îi era felul, aproape credea el, doar că de visat nu visa ca toată lumea. Iar visul ne învaţă adevărul că toate lucrurile bune se fac în lipsa unei mîngîieri.

O femeie îşi urmăreşte trupul cu nelinişte, ca pe un aliat nesigur în bătălia pentru iubire. Shell se examina în oglinda care avea o ramă din secolul al XVIII-lea.

Era urîtă. Trupul o trădase. Sînii ei arătau ca o porţie de ochiuri. Ce ştia despre Gordon nu avea nici o greutate, nu conta care e partea lui de răspundere în această nereuşită. E vorba de povara de carne şi de oase şi de păr pe care nu o stăpînea cum se cuvine. Ea e femeia, buruiana, ce vină să aibă el?

De pildă, mărimea coapselor, se lăţesc îngrozitor cînd se aşază. Gordon era înalt, zvelt, alb, picioarele ei cîntăresc mai mult ca ale lui. Cicatricea groaznică a operaţiei de apendicită îi mutilează burta. Blestemat să fie măcelarul de chirurg. Şi Gordon trebuie iertat că nu se apropie de o rană prost vindecată.

Dorinţa o făcea să-şi închidă ochii, nu pentru Gordon, nu pentru vreun prinţ, ci pentru un bărbat în carne şi oase care să o reaşeze în propriul ei înveliş de piele şi să stea alături de ea în lumina după-amiezii.

Şi prietenele ei aveau probleme. Una dintre ele şi-a ridicat cel de-al şaptelea Martini în cinstea defunctului mascul american. Shell n-a ridicat paharul; oricum nu-i plăceau serile petrecute exclusiv în compania femeilor. Cea care propusese toastul deplîngea dispariţia ţăranilor americani, dispariţia pădurarului, îl regreta pe taximetristul de nădejde, pe grăjdarul şi pe lăptarul care căzuseră victimă analiştilor şi westernului psihologic. Dar eşecul generalizat al masculului nu o consola deloc pe Shell.

Ce făceau croitorii? Le ce bun membrele proaspăt masate şi învelite în stofă? Masajul nu e o mîngîiere. Coafurile complicate, mînecile despicate care lasă braţul gol, ochii de copil subliniaţi în creion dermatograf – la ce bun? Pentru plăcerea cui? Cadavre în mătase. Încăperile amenajate cu iscusinţă, tapetul cu model clasic, mobila de bun-gust, opulenţa victoriană resuscitată, ce anume acoperă toate astea? Începutul era greşit. Nu se lega nimic cu nimic. Legătura ar trebui să fie mai întîi a trupurilor.

Cada se umpluse. A intrat încet, s-a aşezat mai întîi pe vine, apoi, întinzîndu-şi braţele pe deasupra apei ca deasupra unei sobe într-o cameră

îngheţată, s-a lăsat pe spate, şi-a udat chiar părul, s-a dăruit întreagă căldurii şi parfumului delicat de lămîie al săpunului.

9

Mulţimea urca repede treptele de piatră. Poate că, odată ajunşi la suprafaţă, viaţa li se va fi schimbat, poate îi aşteaptă străzi pavate cu aur, alte case şi alte familii.

Doi bărbaţi se mişcau mai repede decît mulţimea şi mulţimea i-a lăsat să treacă. Existenţele lor nu păreau să aibă loc în afara tunelului.

Breavman urca agale, uitîndu-se la graffiti şi întrebîndu-se pe care dintre secretare ar putea să o sustragă pentru o după-amiază rutinei de birou. N-avea nici o ţintă. Abandonase cursul unde se ducea de obicei la acea oră, încă de cînd obţinuse permisiunea de a se ocupa în lucrarea de semestru de propria sa carte.

— Stai!

Măcar suna ca un ordin adevărat. Breavman s-a oprit, dar ordinul nu era pentru el.

— Frate!

Şi-ar fi dorit să le înţeleagă limbajul. Oare de unde siguranţa că ar şti cuvintele? Cei doi se luptau pe trepte, împingîndu-l pe Breavman la zid. Şi-a extras cu greu picioarele, ca dintr-un banc de nisip mişcător.

A durat două secunde. Se îmbrăţişau strîns. S-a auzit un horcăit adînc, Breavman nu şi-a dat seama al căruia din cei doi este. Apoi, unul s-a ridicat şi a fugit. Capul celuilalt atîrna acum peste marginea unei trepte într-un fel în care un cap n-ar trebui să atîrne. Beregata era o rană largă şi profundă.

Cîteva voci au strigat după poliţie. Un bărbat cu aer de doctor a îngenuncheat lîngă trupul scăldat deja în sînge, a clătinat filozofic din cap,

ca pentru a spune că era obişnuit cu asemenea lucruri, după care s-a ridicat şi a plecat. Gestul lui liniştise mulţimea care începea acum să blocheze pasajul, dar, după cîteva clipe, vocile care strigau după poliţie s-au auzit din nou.

Breavman ar fi vrut să facă ceva. Şi-a scos haina vrînd să acopere victima, nu faţa, poate umerii. La ce bun însă? Aşa se evită şocul. Dar beregata spintecată era dincolo de şoc. Sîngele se scurgea încet pe treptele metroului, la colţul dintre Fourteenth Street şi Seventh Avenue. La ora treisprezece. Biet matador urban. Cravata alb-în-alb înnodată îngrijit. Pantofii ascuţiţi, maro cu alb, lustruiţi proaspăt.

Breavman şi-a pus haina pe braţ. L-ar fi implicat. Poliţia l-ar fi întrebat de ce şi-a pus haina pe un cadavru. O haină plină de sînge nu e o idee inspirată pentru un suvenir. Sirene pe stradă. Mulţimea începuse să se împrăştie şi Breavman s-a lăsat şi el dus.

Cîteva străzi mai departe s-a gîndit că, în urmă cu doi ani, ar fi făcut-o. O mică moarte, ca atunci cînd îţi dai seama că un slip vechi nu te mai încape sau că nu mai poţi lovi clopoţelul cu ciocănelul de lemn.

De ce nu se gîndea la bărbatul mort?

Cu doi ani în urmă şi-ar fi sacrificat jacheta, ar fi făcut gestul, ar fi creat o legătură între el şi accident. Se destrăma ritualul? Se lecuise puţin de morbiditate?

În faţa ochilor i-a răsărit o imagine de tineret nazist. Rînduri-rînduri de capete blonde defilînd pe lîngă soldatul asasinat. Îşi înmuiau vîrful steagului în rană şi făceau un legămînt. Breavman înghiţea fiere.

O întrebare îl urmărea. Cine era bărbatul? Uneori întrebarea se confunda cu alta, de unde îşi cumpărase pantofii? Şi la ce colţ îi lustruise? Cine era bărbatul? Era bărbatul adormit la trei dimineaţa în metrou, în costumul nou-nouţ, cu urme de la manşete pe vîrful alb al pantofilor? Avea succes la fete cu pomada lui de păr? Din ce cămăruţă mizeră ieşise, strălucitor ca Madona de plastic de pe măsuţa de toaletă? Cine era

bărbatul? Încotro mergea? Care fusese motivul de ceartă, unde era femeia, cît de mare era suma? Şi cuţitul în ce apă de pe ce pod în ce noapte cu ceaţă? Barry Fitzgerald şi ucenicul poliţist vor să afle totul.

De ce nu se gîndea la bărbatul mort?

Breavman s-a sprijinit de un coş de gunoi şi a vărsat. Un chelner chinez a ieşit în fugă dintr-un restaurant.

— Du-te mai încolo. Lumea mănîncă aici.

Borîtul limpezeşte sufletul, se gîndea îndepărtîndu-se. Mergea cu tot corpul, se simţea dintr-odată uşor, elastic şi atletic. Eşti plin de otravă, îţi musteşte în fiecare cavitate şi gaură şi buzunar al maţelor, eşti o mlaştină, apoi greaţa miraculoasă, bleaf! şi eşti gol, liber, ţi s-a dat o nouă şansă, brusc şi din nimic, mulţumesc, mulţumesc.

Clădirile, intrările, crăpăturile trotuarului, copacii de la marginea străzii străluceau puternic şi precis. Era unde era, cu totul, acum în faţa unei curăţătorii chimice, îmbătat de mirosul de haine curate împachetate în hîrtie maro. Acolo şi nicăieri altundeva. În vitrină stătea un bust de ipsos, profan, un bărbat cu cămaşa ciobită pe care era pictată o cravată. Nu îi aducea aminte de nimic. Exulta de fericire că se afla unde se afla. Curat şi golit, avea un loc din care să ia totul de la început, chiar locul acesta anume. S-ar fi putut duce oriunde, dar era inutil să se gîndească la asta, fiindcă iată-l aici şi fiecare respiraţie adîncă şi liberă era un început. Vreme de o secundă a trăit într-un oraş real, cu primar şi gunoieri şi anuare statistice. Vreme de o secundă.

Borîtul limpezeşte sufletul. Breavman şi-a dat seama cum se simte. Şi-a amintit librăria Fry, de unde cumpăra rechizite şcolare. La zece ani. Noul an şcolar şerpuia ca un balaur în aşteptarea atacului cu creioane galbene, bine ascuţite. Şiruri întregi de gume proaspete care urmau să fie sacrificate în numele purităţii şi al steluţelor la purtare. Teancurile de caiete goale, orbitor de lipsite de greşeli, mai perfecte decît de nota zece. Compasuri netocite, letale, încărcate cu milioane de cercuri, prea ascuţite

şi concrete pentru cutia în care stăteau. Cerneală adultă, triumfuri în negru, greşeli eradicabile. Ghiozdane de piele pentru drumul bine ştiut dintre casă şi şcoală, cu mîinile libere pentru asalturi cu bulgări de zăpadă sau castane. Agrafe de metal surprinzător de grele în cutiuţa lor, rigle cu marcaje complicate şi importante ca bordul unui Spitfire, etichete cu chenar roşu cu care îţi puteai lipi numele pe orice. Toate uneltele inocente, nefolosite încă. Nici una nu era complice încă la vreo nereuşită. Librăria mirosea mai tare a nou chiar şi decît un ziar adus iarna de afară după ce poştaşul îl aruncase cu o bufnitură pe prag. Iar el îi comanda pe aceşti locotenenţi scînteietori.

Borîtul limpezeşte sufletul, dar otrava se reîntoarce repede. New Yorkul se rătăcise în oraşul personal al lui Breavman. Totul era acoperit cu un văl şi era nevoie, ca de obicei, să-şi imagineze forma adevărată a lucrurilor. Nu se mai simţea uşor ca un sportiv olimpic. Bustul de ipsos vopsit îi amintea de statuetele religioase din vitrina pe lîngă care abia trecuse. Erau stridente, artificiale, luminoase, cumva joviale. Bustul era vechi, murdar, albul acela de bandaj ortopedic uzat. A încercat să scuipe gustul amar din gură. Cămaşa de ipsos, cerul, trotuarul, totul avea o culoare de mucilagiu. Cine era bărbatul? De ce nu era la curent cu folclorul newyorkez? De ce nu îşi amintea articolul despre soiul acela special de copaci rezistent la poluare, care se plantează în oraşe?

A luat metroul de pe Seventh Avenue în direcţia greşită. Cînd a ajuns în stradă, a observat că toată lumea e neagră. Era prea complicat să iasă din Harlem. A luat un taxi ca să traverseze oraşul înapoi. În blocul Asociaţiei, liftierul portorican a condus maşinăria hodorogită pînă la etajul unsprezece. Breavman şi-ar fi dorit să înţeleagă cuvintele cîntecului pe care îl îngîna. S-a hotărît să spună *gracias* cînd iese din lift.

— Atenţie la uşă.

— Mulţumesc, a spus Breavman în engleză.

Încă înainte de a deschide uşa, a ştiut că o să-l cuprindă ura pentru camera lui. Era tot cum o lăsase. Cine era bărbatul? Nu avea chef să se uite pe fereastră la Generalul Grant cu soţia, nici la Arhanghelul Gabriel de pe acoperişul bisericii Riverside, nici la Hudsonul strălucitor, străin şi plicticos.

S-a aşezat pe pat, strîngînd cheia în mînă în exact aceeaşi poziţie în care descuiase uşa cu ea şi muşcîndu-şi interiorul obrazului. Nu se uita, de fapt, la scaun, dar imaginea scaunului era singura care îi stăruia în minte. N-a mişcat un muşchi vreme de patruzeci şi cinci de minute. După care şi-a dat seama cu un fior de groază că, dacă nu face imediat un efort să se desprindă, are să rămînă acolo pentru veşnicie. Femeia de serviciu avea să-l găsească îngheţat.

În localul cu autoservire de la parter, casierul l-a chemat înapoi ca să-i dea restul.

— Îl faceţi cadou, dom' profesor?

— Nu, Sam, chiar îmi trebuie.

— Mă cheamă Eddy, dom' profesor.

— Eddy? Bucuros de cunoştinţă, Sam.

O iau razna, se gîndea Breavman. Avea lacrimi de bucurie în ochi datorită schimbului banal de replici. S-a aşezat la o masă mică, şi-a încleştat mîinile pe o cană de ceai, bucurîndu-se de fierbinţeală. Atunci a văzut-o pe Shell pentru prima oară.

Ce noroc fantastic, stătea singură, ba nu, un bărbat se îndrepta spre masa ei cu două căni de ceai. Shell s-a ridicat şi i-a luat una din mînă. Are sîni mici, îmi place cum e îmbrăcată, sper că nu trebuie să plece nicăieri, s-a rugat Breavman. Sper că o să stea acolo toată noaptea. S-a uitat în jur. Tot localul o privea.

Sprijinit în cot pe masă, şi-a apăsat colţurile ochilor cu arătătorul şi cu degetul mare – un gest pe care îl socotise întotdeauna artificial. Generalul de stat major cu obrazul brăzdat, semnînd ordinul care-i trimite pe băieţi,

băieţii lui, în misiunea sinucigaşă, şi pe urmă îl vedem aşteptînd împietrit listele cu cei căzuţi, secretarele au plecat şi e singur cu hărţile lui înţesate de steguleţe, urmează poate o secvenţă cu tineri la instrucţie, un prim-plan cu feţe tinere.

În fine, acum ştia. Era primul lucru pe care îl învăţase despre sine de multă vreme. Nu voia să comande legiuni. Nu voia sa stea în nici un balcon de marmură. Nu voia să călărească alături de Alexandru, să fie regele-copil. Nu voia să mături cetatea dintr-un pumn, nu voia să îi conducă pe evrei, să aibă viziuni, să iubească mulţimile, să poarte un semn în frunte, să se uite în fiecare oglindă, lac, capac nichelat de roată ca să-l vadă. Te rog, nu. Voia mîngîiere. Voia să fie mîngîiat.

A scos şerveţelele din suport, şi-a şters vîrful pixului cu unul dintre ele şi a scris nouă poeme la rînd, ştiind sigur că ea are să stea acolo cîtă vreme scrie. A sfîşiat şerveţelele cu pixul şi n-a putut citi nici un sfert; nu că ar fi fost cine ştie ce, dar nu despre asta era vorba. Şi-a îndesat rămăşiţele acelea în buzunar şi s-a ridicat. Amuletele îl protejau.

— Scuzaţi-mă, i-a spus bărbatului care era cu ea, fără să o privească.

— Da?

— Scuzaţi-mă.

— Da?

Poate o mai zic de zece ori.

— Scuzaţi-mă.

— Pot să vă ajut cu ceva? Se simţea o uşoară iritare. Accentul nu era american.

— Îmi daţi voie – aş vrea să vorbesc cu persoana care vă însoţeşte. Inima îi bătea cu atîta putere încît avea impresia că se aude ca semnalul orei exacte înainte de buletinul de ştiri.

Bărbatul şi-a dat consimţămîntul cu palma deschisă în sus.

— Sînteţi foarte frumoasă, cred.

— Mulţumesc.

Nu a pronunţat, buzele ei au mimat cuvîntul în timp ce îşi ţinea privirea coborîtă spre mîinile împreunate moale pe marginea mesei, ca ale unei şcolăriţe.

După care a ieşit, bucuros că era un restaurant expres şi că îşi plătise deja nota. Nu ştia cine e şi ce face, dar nu avea nici o urmă de îndoială că avea să o revadă şi să o cunoască.

10

Shell şi-a luat un amant la sfîrşitul celui de-al cincilea an de căsnicie. Era la scurtă vreme după ce îşi schimbase slujba. Ştia ce face.

Încercarea de a vorbi cu Gordon dăduse greş. Era chiar prea bucuros să discute. Ea şi-ar fi dorit să meargă amîndoi la psihiatru.

— Zău, Shell. Îi zîmbea patern, de parcă ar fi fost o adolescentă recitînd *Rubayata* cu prea multă convingere.

— Vorbesc serios. Asigurarea plăteşte.

— Nu cred că e necesar, a spus el în aşa fel încît să fie limpede că nu auzise vreodată ceva mai revoltător.

— Eu cred.

— Am citit Simone de Beauvoir, a spus el cu un umor condescendent. Ştiu că lumea e nedreaptă cu femeile.

— Despre noi e vorba. Te rog, vorbeşte cu mine. Nu lăsa noaptea asta să treacă aşa.

— O secundă, draga mea. Ştia că în acel moment îl chema la o întîlnire solemnă. Bănuia că era ultima oară cînd avea să-l înfrunte astfel. Mai ştia şi că nu are nici o resursă interioară care să-l ajute să facă faţă acestei întîlniri. Nu cred că ai putea să caracterizezi traiul nostru împreună drept o catastrofă.

— Nu vreau să caracterizez nimic, vreau...

— Am avut destul noroc. Modestia lui obişnuită îmbrăţişa apartamentul, dulapul de haine al lui Shell, planurile pentru al doilea etaj al casei, care erau întinse pe masă şi la care era nerăbdător să se întoarcă.

— Vrei să-ţi mulţumesc?

— Asta e o remarcă nepotrivită. Spre a-i da de înţeles că e furios, a vorbit cu un uşor accent britanic. Hai să încercăm să înţelegem procesul căsniciei.

— Te rog!

— Nu fi isterică. Ah, haide, Shell, hai să fim adulţi. O căsătorie se schimbă, nu poate fi veşnic pasiune şi promisiuni…

Nici nu fusese vreodată. Dar la ce bun să mai strige şi asta? El inventa o furtună timpurie de pasiune şi carnalitate pe care ei, maturizîndu-se, ar fi depăşit-o. Chiar o credea sau voia ca ea să o creadă. N-avea să-l ierte niciodată pentru lipsa aceasta de onestitate.

— …lucrul pe care-l avem acum e extrem de valoros…

Brusc nu îşi mai dorea nici un medic, nu mai voia să salveze nimic. Îl scruta cu acea îngrozitoare atenţie care face din tovarăşul de aşternut un străin. El simţise că îi vorbeşte ca din depărtare. Era ca o reporteriţă începătoare undeva în sală. Era prea tîrziu pentru pălăvrăgeala neînsemnată dintre soţ şi soţie sau pentru o tăcere intimă. Ştia că ea se preface că e convinsă şi îi era recunoscător pentru teatru. Ce altceva îi rămînea ei de făcut – să plîngă, să dea foc la casă? Se aflau în aceeaşi cameră.

— Unde punem peretele despărţitor? a întrebat ea puţin mai tîrziu şi s-au aplecat asupra planurilor, jucîndu-se de-a căminul.

Breavman trece adesea în revistă această scenă. Shell i-o povestise un an mai tîrziu. Îi vede pe cei doi aplecaţi deasupra biroului lustruit, cu spatele către el, şi se vede pe el însuşi în colţul camerei pline de antichităţi, privindu-i părul superb, aşteptînd să simtă că o priveşte, să se răsucească spre el, în vreme ce Gordon schiţează cu un creion ascuţit o

baie şi o insultătoare cameră de copii. Ea vine apoi lîngă el, schimbă cîteva şoapte, aruncă o privire înapoi şi pleacă împreună. În alte versiuni, Breavman îi zicea „Shell, stai locului, construieşte casa şi fii urîtă". Dar frumuseţea ei îl face egoist. Trebuie să vină.

Cînd ea s-a hotărît să-şi schimbe serviciul, lui Gordon i s-a părut o idee bună. S-a întors cu plăcere la atmosfera universitară. Ca şi cum s-ar întoarce pe propriile urme, avea să-şi recapete orientarea, spunea Gordon. Shell n-ar mai fi suportat nici o zi la *Harper's Bazaar*. Să vadă haine şi trupuri reci.

O prietenă de-a ei lucra cîteva după-amiezi pe săptămînă ca voluntară la Asociaţia Internaţională a Studenţilor – făcea pe gazda la primirile studenţilor străini, ajuta la decorarea sălii, le prezenta o Americă zîmbitoare şi amabilă viitorilor miniştri de republici africane. O informase pe Shell că există un post liber la departamentul de agrement. Cum un prieten de familie era unul dintre directorii şi donatorii organizaţiei, cererea de angajare şi interviul au fost o formalitate. A primit un birou plăcut, cu poze de la UNESCO pe pereţii verzi, cu ferestre care dădeau spre Riverside Park, aceeaşi privelişte pe care o avea şi Breavman, doar mai de jos.

Îşi făcea bine munca. Programul de conferinţe, programul duminical de seri cu invitaţi, turele de oraş funcţionau acum mai bine ca niciodată. S-a dovedit că are talent organizatoric. Oamenii o ascultau. Poate nu se aşteptau ca o fiinţă atît de frumoasă să fie şi deşteaptă. Toată lumea se străduia să-i facă pe plac. Succesul o speria. Poate că asta era menirea ei, nu iubirea, nu intimitatea. Cu toate acestea, îi plăcea să lucreze cu studenţii, să întîlnească oameni de vîrsta ei care tocmai îşi pregăteau sau îşi începeau cariera. A ieşit în aerul de primăvară şi s-a trezit că îşi face ea însăşi planuri.

Era ciudat cîtă prietenie avea pentru Gordon. Construcţia casei era fascinantă. O interesa fiecare detaliu. Au închiriat un camion ca să aducă

nişte lambriuri de la un hotel de ţară care se demola. Gordon îşi dorea o cameră de lucru din stejar. Pentru salon, Shell a sugerat un perete în stejar şi ceilalţi trei în cărămidă aparentă. Se mira ea însăşi de interesul ei.

Pe urmă, şi-a dat seama că era pe cale să îl părăsească. Interesul ei era exact acela pe care îl arăţi unui văr cu care ai crescut împreună şi pe care te aştepţi să nu-l mai vezi o bună bucată de vreme. Te prefaci că eşti atent la treburile familiei – pentru scurt timp.

Cînd s-a culcat cu Med, a fost doar iscălitura pe înştiinţarea că avea să plece, la care scria de aproape un an.

Era un profesor invitat, venit din Liban, un tînăr bărbat remarcabil de frumos, expert în asemenea lucruri şi care în intimitate recunoştea deschis că viaţa academică îl atrage mai ales pentru prilejul de a se afla în preajma unor „puicuţe apetisante“. Era înalt de aproape doi metri, zvelt, cu păr negru, rebel, dat în studiată dezordine pe spate, avea ochi negri, puţin mijiţi, de parcă ar fi sfredelit deşertul cu privirea după noi fapte de eroism. Era o imitaţie de beduin din soiul T.E. Lawrence, cu accent de Oxford şi cu maniere de o teatralitate desăvîrşită. Era tot timpul şi în mod atît de evident cu ochii după femei, era atît de fascinat de propriul lui farmec şi de propria lui frumuseţe incontestabilă, atît de pătruns de vocaţia lui, atît de artificial, încît era absolut încîntător.

Vreme de trei săptămîni Shell l-a lăsat să îi facă o curte nebună. Nu era în forma cea mai bună, fiindcă o socotea frumoasă cu adevărat şi asta îi cam bruia tehnica altminteri perfectă.

I-a dăruit o broşă de filigran în formă de paloş care i-ar fi aparţinut, chipurile, mamei lui. Shell n-ar fi acceptat-o dacă n-ar fi fost sigură că umbla cu o valiză plină de cadouri. A acceptat şi o cămaşă de noapte neagră, transparentă, dintr-acelea ale căror reclame apar pe coperta din spate în *Playboy* – naivitatea convingerii lui că orice fată din America îşi doreşte aşa ceva a încîntat-o pe Shell.

Cum fusese atîta vreme lipsită de libertate sexuală, mai exact, cum nu o cunoscuse vreodată, îşi apăra acum pe bună dreptate privilegiul de a abuza de ea. Şi, pentru că era atît de drăgălaş, de absurd, nimic din ce ar fi putut face cu el nu avea cum să fie serios sau important. Ceea ce ştia că avea să se întîmple nu se va fi întîmplat cu adevărat. Atîta doar că avea nevoie de dinamita adulterului pentru a-şi arunca în aer existenţa şi casa încă neterminată.

Cui aparţineau coapsele pe care le acoperea costumaţia asta neagră, subţire?

I se vedea părul prin material.

În oglinda unei săli de baie dintr-un hotel pe Upper Broadway. Ramă nichelată, colţuri rotunde. Al cui trup?

Med rezervase camera pentru o săptămînă. Săptămîna critică. Nu cheltuise niciodată atîţia bani pentru o aventură.

Baia strălucea de curăţenie. Shell se temuse că avea să aibă un bec atîrnat cu o sîrmă de tavan, porţelan crăpat şi fire de păr pe un săpun vechi. *Asta să fie Shell?* şi-a întrebat fără emoţie imaginea reflectată, nu fiindcă ar fi vrut să afle sau să aducă măcar vorba, ci fiindcă întrebarea aceasta era singura formă pe care o putea lua pudoarea ei.

În primul moment, Med a rămas mut. Făcuse o greşeală, greşeala cea mai dureroasă pentru oameni de soiul lui, cărora aşa ceva li se întîmplă o dată sau de două ori în viaţă şi le zdrobeşte inima: ar fi putut s-o iubească. În cameră era semiîntuneric. Potrivise luminile, îşi pusese tranzistorul pe postul cu muzică simfonică. Tăcerea în care se învăluise Shell, umbra cu care se înconjurase păreau să emane din ea însăşi. Nu se potrivea cu decorul.

— Nu e *A cincea*? a spus el în cele din urmă.

— Nu ştiu.

Fireşte că ştia ce simfonie e. Răspunsese la întrebarea din oglindă.

— Ba cred că da. *Ta, ta-ta-ta-ta*. Sigur.

Să înceapă odată.

Nu îl dorea cîtuşi de puţin. Asta o bucura şi o îndurera în acelaşi timp. Avea să-şi păstreze dorinţa pentru un iubit. Dorinţa ar fi dat importanţă întîmplării, şi nu era, nu avea voie să fie importantă. O armă, da, dar nu o noapte specială în sufletul ei. Nu cu saltimbancul ăsta. Dar – şi asta era dureros – era un bărbat şi ar fi trebuit să-i fie dor să ţină pe cineva în braţe după atîta vreme. Visase la dragoste, muşcături, abandon, şi tot ce resimţea acum era o undă de curiozitate. Curiozitate! În definitiv, poate Gordon era totuşi perechea potrivită.

Med a măsurat-o lasciv din cap pînă-n picioare şi abia atunci s-a înfierbîntat.

O fascina să vadă un bărbat copleşit de dorinţă.

Ah, Shell, strigă Breavman, cînd ea îi povesteşte despre hotel cu vocea pe care o are cînd trebuie să îi spună totul. Shell, fugi. Du-te repede şi umple bazinul de piatră cu flori. Ceartă-te cu sora ta. Nu tu şi maimuţoiul ăsta savant, în camere din acelea pe care le construia Breavman. Nu tu, cea îmbrăcată-n rochii albe.

În timp ce Med, întins lîngă ea, îşi trecea tăcut achiziţia în revistă, pe Shell a cuprins-o un val de ură care a făcut-o să scrîşnească din dinţi. Nu ştia încotro să o îndrepte. A încercat cu Med, dar el era prea simplu. Şi, în plus, pentru prima oară de cînd îl cunoştea, părea să fie trist cu adevărat, nu melancolic în felul lui teatral. A bănuit că rătăcea tocmai printr-un muzeu plin cu forme neînsufleţite de femei. Îl mîngîia absentă pe ceafă. A încercat să se urască pe sine, dar tot ce a reuşit să urască a fost trupul ei de nimic. Îl ura pe Gordon! Doar din cauza lui ajunsese aici. Nu, nu era adevărat. Totuşi îl ura şi acest adevăr a făcut-o să-şi deschidă larg ochii pe întuneric.

S-a examinat cu grijă în timp ce se îmbrăca. Avea senzaţia că propriul ei trup e un frate geamăn interesant, dar străin, o excrescenţă pe care nu şi-o recunoştea, ca un neg pe deget.

Breavman îşi muşcă buzele în timp ce ascultă.

— N-ar trebui să-ţi povestesc toate astea, spune Shell.

— Da.

— Nu eram eu. Nu eram cea pe care o ţii acum în braţe.

— Ba da, erai. Eşti.

— Te doare?

— Da, îi spune, sărutîndu-i ochii. Trebuie să împărţim chiar şi momentele în care nu sîntem decît leşuri.

— Înţeleg ce vrei să spui.

— Ştiu.

Dacă am să o pot descifra întotdeauna, nu ni se poate întîmpla nimic rău.

Înarmată cu trădarea, Shell şi-a abordat soţul.

E nevoie de arme ca să-i dobori pe cei apropiaţi. E nevoie de oţel mercenar. Lumea unei căsnicii e prea spongioasă şi familiară. Durerea, prezentă întotdeauna din belşug, se absoarbe. Lumi străine trebuie chemate ca să poată fi tăiat cordonul ombilical.

Gordon lăsa apă fierbinte să curgă peste un pachet de căpşuni congelate. Ştiuse că aşa o să se întîmple. O spusese şi Auden. După primele ei cuvinte, părea să nu mai audă ce îi spune. Ştiuse dintotdeauna că lucrurile aveau să se termine aşa.

A răspuns cu „Aha“ şi „Sigur că înţeleg“ şi „Aşa“ de cîteva ori. Îşi ţinea mîna între fierbinte şi rece. I se părea important să nu strice ambalajul colorat.

Apoi, brusc, ea îl părăsea. Existenţa i se schimba chiar în clipa aceea.

— Vreau să trăiesc singură o vreme.

— O vreme?

— Nu ştiu cît.

— Cu alte cuvinte, ar putea să fie o vreme foarte lungă.

— Poate.

— Cu alte cuvinte, n-ai de gînd să te mai întorci.

— Nu ştiu, Gordon. Nu înţelegi că nu ştiu?

— Nu ştii, dar ai o idee destul de precisă.

— Gordon, încetează. N-ai să obţii nimic de la mine în felul ăsta. N-ai reuşit niciodată aşa.

În momentul acela, Shell şi-a dat seama că, la începutul discuţiei, nu voia să-l părăsească, ci să-i ofere o ultimă şansă.

— Rămîi aici.

A închis robinetul, a împins concentrat cutia într-un colţ al chiuvetei ca pe o piesă de şah şi s-a şters pe mîini. A vorbit cu o voce urîtă. Cuvintele sunau mai mult a propunere de afaceri decît a rugăminte.

— Rămîi. Nu distruge căsătoria noastră pentru atîta lucru.

— E aşa puţin?

— Femeile au aventuri, a spus el fără prea multă filozofie.

— Am fost cu un bărbat, a spus ea nevenindu-i să-şi creadă urechilor.

— Ştiu. Şi apoi, mai blînd: Nu e un capăt de lume.

Dar ea voia să fie un capăt de lume. Îşi dorea un semn pe frunte care să arate că legătura era putredă. Şi nu avea cum să-şi dea seama că pentru el era în joc chiar viaţa. I-a luat discursul drept o continuare a lipsei zilnice de consideraţie. Voia să dea dezastrului o formă protocolară.

— N-o să mă amestec. N-o să-ţi pun întrebări.

— Nu.

Credea că ea se tîrguieşte.

— Are să-ţi treacă, o să vezi. O să vezi, o să trecem peste asta.

— Nu!

N-a înţeles niciodată la ce striga ea „nu“.

Uneori pînă şi oameni cu o imaginaţie mărginită reuşesc să-şi imagineze ce e mai rău. Nu a avut cum să fie surprins, aşadar, cînd într-o bună zi ea şi-a făcut bagajele şi cînd altă dată discutau despre cine ia care birou şi care sfeşnic, sau cînd s-a trezit el însuşi aranjînd la telefon cu

firma de transport detaliile mutatului, ca să o scutească de bătaia de cap. Ştia de ani de zile că nu o merită; fusese doar o chestiune de timp. Acum chiar se întîmpla şi el îşi imaginase deja de mult rolul de gentleman.

Shell şi-a vizitat părinţii la Hartford. Locuiau încă, doar ei doi, în casa albă. Oficial, şi-au exprimat regretul şi speranţa că are să se reîntoarcă la soţul ei şi la raţiune. Cu tatăl ei însă a făcut o plimbare şi au stat de vorbă. Frunzele nu mai erau chiar verzi şi nu erau încă galbene. A rămas surprinsă că putea vorbi cu el aşa uşor.

— N-avea nici un drept, a fost tot ce a spus despre Gordon, dar cel care vorbea era un bătrîn frumos, care trăise, în felul lui, o viaţă de bărbat şi asta i-a dat putere.

A ajutat-o să vorbească, prin tăceri şi prin cărările pe care le-a ales. Cînd a terminat, a început el să vorbească despre primul rod al pomilor pe care tocmai îi plantase.

Nu se putea abţine să simtă că mama ei privea despărţirea ca pe un triumf de rău augur al eredităţii, cum e hemofilia la o odraslă regală care părea exagerat de sănătoasă.

Shell a avut norocul să găsească un mic apartament pe Twenty-third Street. Voia să fie cît mai aproape de Village. Afară de bucătărie, baie şi vestibul, locuia într-o singură cameră. A pus orologiul cel înalt la intrarea în camera principală. A zugrăvit pereţii în culoarea levănţicii şi a pus draperii de aceeaşi culoare la ferestre, ceea ce dădea luminii un aer eterat şi aerului, un parfum răcoros.

Casa nu îi aparţinea, în acelaşi fel în care nici propriul ei trup nu îi aparţinea. Le locuia doar. Se privea mişcîndu-se printre atîtea obiecte frumoase. I se părea că nu e femeia care să merite aşa o carieră sau să părăsească un soţ sau să aibă un amant. Ideea o îngrozea.

Nu voia să se mai vadă cu Med, bineînţeles, şi într-o după-amiază i-a spus şi de ce. Nu era făcută pentru o aventură măruntă. Discuţia le-a fost întreruptă de un tînăr a cărui ciudată declaraţie a mişcat-o peste măsură.

Breavman se gîndea la ea tot timpul, dar fără să o dorească. Asta era o noutate. Se gîndea la prezenţa ei fără jind. Era vie, frumuseţea ei era reală, îşi trăgea mănuşile sau îşi dădea părul pe spate sau se uita la un film cu ochii ei imenşi. Nu voia să distrugă teatrul din imaginaţie şi să o salveze din penumbra ficţiunii. Era acolo, era în oraş, sau în vreun oraş, în vreun tren, în vreun castel sau birou. Ştia că trupurile lor aveau să se întîlnească. Cel puţin atît.

Nu se gîndea la sine ca la un amant. Ştia că vor sta gură lîngă gură, mai fericiţi, mai în siguranţă, mai sălbatici decît oricînd înainte. Una dintre consolările faptului că ea pur şi simplu exista era că el nu trebuia să facă planuri.

O dată sau de două ori şi-a spus că ar trebui să o găsească, să întrebe lumea. Nu era nevoie. Era dispus să se dedice adoraţiei fie că avea să o mai întîlnească, fie că nu. Precum un erou din Wordsworth, nu ţinea să o posede.

Nici măcar nu-şi amintea prea bine faţa ei. Nu se uitase atent. Îşi aplecase capul deasupra şerveţelelor de hîrtie pe care le zdrenţuia cu poeme. Dar era cea pe care o aştepta, pe care o aşteptase dintotdeauna. Ca şi cum s-ar fi întors acasă pe seară, după o călătorie lungă şi grea. Rămîi un minut în vestibul. Lumina e stinsă. N-avea nevoie să-i exploreze trăsăturile. Putea să păşească orbeşte în adoraţie, odată ce prima ei privire deschisă, fără ocolişuri, îi garantase frumuseţea.

A fost pentru ultima oară cînd Breavman a abandonat promisiunile vechi şi grele pe care abia era în stare să le articuleze. Nu scria. Îşi suspendase existenţa în prezent. A citit un tratat despre arhitectura New Yorkului şi propria-i capacitate de concentrare l-a uimit. Asista la cursuri fără să mai reflecteze la ambiţiile profesorului. A meşterit un zmeu. Se plimba prin Riverside Park fără să le dorească pe asistentele singuratice şi fără să-şi mai imagineze destinele copiilor care se jucau cu maşinuţe. Copacii erau perfecţi aşa cum erau, pierzîndu-şi frunzele, nu mai contau

numele lor populare şi latineşti. Bătrînele cu paltoane negre şi ciorapi de bumbac care şedeau pe băncile de pe Upper Broadway sau vînzătorii schilozi de creioane şi de pahare de plastic nu îi mai inspirau groază. Nu fusese niciodată atît de liniştit.

Îşi petrecea multe seri în camera de muzică a Asociaţiei Internaţionale a Studenţilor. Covor albastru gros, pereţi lambrisaţi, mobilier greu şi întunecat, semnul cu „Păstraţi liniştea". Colecţia de discuri era modestă, dar a fost o descoperire pentru el. Nu ascultase niciodată cu adevărat muzică. Fusese întotdeauna un fundal pentru poezie şi discuţii.

Acum îi asculta pe alţii. Şi cum vorbeau! Propria lui voce i se părea mică şi se simţea dintr-odată pus la locul lui, pierdut în mulţimea de trupuri a lumii. În timp ce asculta, nu se năşteau imagini, nu era nimic de furat pentru pagina proprie. Peisajul era al lor şi el era un simplu oaspete acolo.

Urmărea tocmai flautul dintr-un cvartet de Schubert. Se ridica, revenea şi urca iarăşi, aruncat şi prins înapoi de acorduri puternice, joase. Shell a deschis uşa, a intrat şi s-a întors cu grijă către uşă ca să o închidă fără zgomot. A traversat iute covorul silenţios şi s-a aşezat pe un fotoliu lîngă ferestrele înalte prin care vedea seara coborînd în parc, peste ziduri şi în stradă.

A observat felul în care încerca să-şi destindă trupul, să se aşeze ca un copil care ascultă o poveste preferată. Dar mîinile i s-au încleştat pe braţele de lemn şi o fracţiune de secundă a suferit ca pe scaunul electric. S-a lăsat apoi în fotoliu şi a încercat să se piardă în muzică.

Unele femei îşi stăpînesc frumuseţea ca pe o maşină de sport sau ca pe un cal de rasă. O mînă în forţă la fiecare întîlnire şi acordă interviuri din şa. Cele care au puţin noroc păţesc vreun accident mărunt care le învaţă să meargă pe stradă, fiindcă nimeni nu vrea să stea de vorbă cu o băbătie arogantă. Unele femei lasă un covor de iarbă să le acopere frumuseţea, dar uneori ceva îl sfîşie – un iubit, sarcina, poate o moarte – şi atunci se

întrezăresc surîsul minunat, ochii adînci şi fericiţi, pielea fără cusur, dar nu durează mult şi iarba creşte la loc. Unele femei studiază şi contrafac frumuseţea. O industrie întreagă se află în slujba lor şi bărbaţii sînt dresaţi să le prefere altora. Unele femei îşi moştenesc frumuseţea şi învaţă cu timpul să o preţuiască, odrasla unei mari familii ajunge astfel să fie mîndră de o bărbie neobişnuită, fiindcă atîţia strămoşi iluştri au purtat-o înainte. Şi unele femei, se gîndea Breavman, femeile ca Shell, îşi creează frumuseţea din mers, ceea ce se schimbă sînt nu atîta trăsăturile feţei, cît aerul din jur. Se sustrag vechilor legi ale luminii şi nu suportă nici analiza, nici comparaţia. Conferă originalitate oricărei încăperi.

I se părea că se luptă cu o suferinţă sau, mai degrabă, că va fi suferit o înfrîngere. Drăgălăşenia pe care şi-o compunea părea să se revolte şi să-i scape, cum se întîmplă uneori cu un poem care, în timpul scrisului, se revoltă şi devine incontrolabil. Dar asta nu îi micşora admiraţia pentru ea. Ceea ce crease rămînea neobişnuit. În asta n-ar fi îndrăznit să se amestece. Putea doar să încerce să-i aducă puţină mîngîiere.

L-a recunoscut şi i-a înfruntat privirea, învăţase că asta era cea mai bună metodă de a-l întîmpina pe seducătorul public, şi a simţit imediat că ochii lui nu încercau să o transforme într-un obiect indiferent, într-un ţel. Exprimau adoraţie. Din cine ştie ce motiv, şi-a amintit de o rochie pe care o purta pe vremea cînd era la şcoală, şi-a dorit vag să o fi îmbrăcat acum sau măcar să-şi aducă aminte unde era. El stătea cu capul înclinat, zîmbea. E gata să stea aşa toată noaptea, fără o vorbă, fără o întrebare. S-a întrebat cine o fi. Obrazul era tînăr, dar cute neobişnuit de adînci îi uneau nările cu colţurile gurii. Ca şi cum toată experienţa i s-ar fi acumulat acolo. Gura ar fi fost prea plină şi prea senzuală fără liniile acelea severe, ar fi semănat cu buzele stupide şi umflate ale unui idol hindus.

Şi ce-o apucase să se gîndească la buzele lui? Şi ce-o făcea să stea liniştită în fotoliu, pentru el? Ar fi trebuit să fie acasă, să se gîndească la

viitor, să înveţe o limbă străină, să-şi pună existenţa în ordine sau să facă ce vor fi făcînd toţi cei care trăiesc singuri, cînd se întorc seara acasă.

Şi-a dat seama că exact aşa i-ar fi plăcut, cu ani în urmă, să fie privită, pe muzică, în faţa unei ferestre, în lumina îndulcită de lemnul vechi.

În curînd, pietrele zidului n-aveau să se mai distingă şi fierul gardului o să se confunde cu tufişurile din spate. Aleile erau sidefii şi, chiar dacă nu îl putea vedea, ştia că soarele coboară şi trage întunericul peste coama roz a dealurilor din New Jersey. O să se mai uite mult la ea?

A închis ochii şi tot îi simţea privirea. Avea puterea unui omagiu fără rezerve. Nu îi spunea că e frumoasă, o îndemna doar să se bucure de propria ei frumuseţe, ceea ce e mai lesne de înţeles şi omenesc, iar ei îi făcea plăcere să observe plăcerea pe care i-o făcea. Cine să fie bărbatul care stîrnise toate astea în ea? Şi-a deschis ochii şi i-a zîmbit, curioasă. El s-a ridicat şi s-a apropiat.

— Vrei să vii cu mine?

— Bine.

— E aproape întuneric.

Au ieşit tiptil. Breavman a închis uşa cu grijă. Şi-au spus numele în şoaptă şi şi-au dat seama că puteau vorbi deja cu glas tare şi au rîs.

S-au plimbat încolo şi încoace pe întinderea de beton din faţa mausoleului lui Grant. Locul acela are ceva solemn; noaptea ar putea fi ca grădina particulară a unui prieten ilustru. Se plimbau pe dalele pătrate, potrivindu-şi mersul unul după altul.

— Familia Grant e o gazdă minunată.

— Se retrag însă mult prea devreme la căderea serii, a spus Breavman.

— Casa lor e cam prea somptuoasă, nu ţi se pare? a observat Shell.

— Puţin spus. Intrarea arată ca un monument funerar, a răspuns Breavman. Şi se pare că dînsul bea pe-ascuns.

— Şi doamna la fel.

S-au luat de mînă şi au coborît în fugă dealul. Frunze uscate li se sfărîmau sub picioare, căutau grămăjoarele adunate de vînt şile împrăştiau. Pe urmă, s-au uitat la şoseaua de dedesubt, la mulţimea de faruri care treceau în viteză. Pe Hudson erau alte lumini, salba de becuri a podului George Washington, şlepuri care se mişcau încet şi, de partea cealaltă a fluviului, reclama luminoasă de la Alcoa. Aerul era limpede, stelele erau mari. Stăteau aproape unul de altul şi toate astea erau de-acum ale lor.

— Trebuie să plec.

— Hai să stăm treji noaptea asta! Mergem la piaţa de peşte. O să ţi-i arăt pe marii şi nobilii monştri marini conservaţi în gheaţă. Sînt şi broaşte ţestoase, vii, pentru restaurantele de lux. Salvăm una, îi scriem mesaje pe spate şi îi dăm, Shell-frumu-şel, drumul în mare. Sau mergem la piaţa de legume. Au acolo plase roşii cu cepe verzi care arată ca nişte perle mari. Sau mergem pe Fourty-second Street şi vedem zece filme unul după altul şi cumpărăm buletinul cu locuri de muncă în Pakistan...

— Trebuie să mă duc la lucru mîine.

— …ceea ce n-are a face cu asta.

— Dar acum trebuie să plec.

— Ştiu că aşa ceva nu s-a mai pomenit în America, dar te conduc pînă acasă.

— Locuiesc pe Twenty-third Street.

— Chiar asta îmi doream. O sută de străzi de aici!

Shell l-a luat de braţ, el îi apăsa mîna şi se mişcau împreună, un fel de monstru siamez cumsecade care ar fi putut să meargă şi o mie de străzi. După o vreme, ea şi-a retras mîna şi el s-a simţit golit.

— S-a întîmplat ceva?

— Cred că am obosit. Uite un taxi.

— Vorbeşte cu mine o clipă înainte de a ne urca în maşină.

Ei i să părea prea greu de explicat. Ar fi socotit-o o simplă muieruşcă proastă şi posesivă, dacă i-ar fi spus. Nu voia să meargă atît de aproape de nimeni, numai aşa, întîmplător. Şi doar nu se aştepta să-i facă declaraţii, cînd n-o cunoştea nici măcar de o seară întreagă? Nu ştia nici ea prea bine ce îşi dorea; era un străin. Un singur lucru îi era limpede. Nu concepea să se risipească în lucruri lipsite de importanţă.

— Sînt măritată, i-a zis.

S-a uitat atent la faţa ei. Ar fi vrut mult să nu facă nici o legătură între frumuseţea ei şi problemele omeneşti obişnuite, prozaice. Expresia ei era atît de frumoasă, ce importanţă avea de unde vine? Buzele ei nu erau perfecte cînd tremurau? Apoi şi-a amintit de suferinţa pe care o simţise în ea cînd se aşezase la fereastră. A clătinat din cap şi i-a răspuns:

— Nu, nu cred că eşti.

A oprit un taxi şi, înainte să atingă el mînerul, şoferul s-a întors şi a deschis portiera. Times Square i-a întîmpinat cu o invazie de lumină. Vinişoarele albastre au ieşit în relief sub pielea mîinilor şi a feţelor lor, pe chelia şoferului. Lumina mai slabă de pe Seventh Avenue a fost binevenită. Nu erau încă suficient de apropiaţi pentru a se bucura şi de urîţenie.

I-a spus taximetristului să aştepte şi a condus-o la lift.

— Nu te invit sus, i-a spus Shell fără sfială.

— Ştiu. Avem timp.

— Mulţumesc. Mi-a plăcut mult plimbarea.

A dat drumul taxiului şi a mers cele o sută de străzi pe jos. Evita să calce pe crăpături şi asta a fost singura încercare la care a socotit necesar să se supună. Se refugiase în confort – care înseamnă să faci ce ştii că poţi să faci.

Shell s-a pregătit repede de culcare. Stinsese lumina şi era deja în pat, cînd şi-a dat seama că uitase să se pieptene.

11

Breavman îi invidia dintotdeauna pe artiştii în vîrstă care se dedică ideilor măreţe şi consacrate. Miza pe culoarea aurului e sigură şi gloria poate fi trecută în catastif. Moartea unui zeu înveşmîntat în stacojiu şi aur se deosebeşte foarte mult de prăbuşirea unui beţiv într-o cafenea boemă, indiferent de ce are literatura subterană de spus despre asemenea lucruri.

Nu se descria pe sine ca poet şi nu îşi numea lucrul poezie. Rîndul care se termină înainte de marginea paginii nu e o garanţie. Poezia e un verdict, nu o ocupaţie. Nu putea să sufere discuţiile despre tehnica versului. Poemul e un lucru murdar, plin de sînge şi încins, care trebuie apucat mai întîi cu mîinile goale. Într-o vreme, focul celebra Lumina, murdăria celebra Smerenia, iar sîngele, Sacrificiul. În ziua de azi, poeţii sînt înghiţitori de foc profesionişti care dau spectacole la orice carnaval. Focul prinde uşor şi nu face nimănui cine ştie ce cinste.

Odinioară, pentru o vreme, păruse că se află în slujba a ceva dincolo de sine însuşi. Acelea au fost singurele poeme pe care le-a scris. Pentru Shell. A vrut să-i restituie propriul ei trup.

Sub mîinile mele
sînii tăi mici
respiră ca burtica întoarsă în sus
a unor rîndunele căzute.

Dar muncea într-adevăr numai pentru ea? De fapt, lui îi era mai uşor dacă ea îşi plăcea trupul. Aşternutul era mai paşnic. Începuseră prin a fi nu poeme, ci propagandă. Verdictul fusese poezie. Dacă ea ar fi continuat să-şi privească trupul ca pe un duşman oarecare, el nu s-ar fi putut uita la ea cum îşi dorea.

Strîngea cu grijă cearşaful deoparte ca să o privească dormind. În cameră nu mai rămînea nimic afară de trupul ei dezvelit. Nu era nevoie

să-l compare cu ceva. Să îngenuncheze lîngă ea şi să-şi plimbe degetele pe buzele ei, să urmărească fiecare formă însemna să şteargă de pe faţa pămîntului apusurile de soare pe care nu le putea atinge. Ambiţia şi nevoia de perfecţiune îşi pierdeau sensul, din fericire, cînd se odihnea în ea. Mai bine de atîta nu se putea. Dar ea trebuie să se simtă întreagă. O zeiţă n-are voie să se frămînte. Aşa că trebuia să muncească pentru veselia şi pacea ei. Shell a deprins acordul bilateral care este orgasmul, ceea ce pentru o femeie e începutul mîndriei şi al seninătăţii.

Cînd, în cele din urmă, timidă, a acceptat să facă schimb de trupuri cu el, nu era deloc sigură că n-are să-l dezguste. Gordon îi spunea că o iubeşte, dar se abţinuse să o atingă. Cinci ani. Dăduse curs doar unei apropieri limitate. Nu trupul ei, ci degetele unei mîini ar fi putut da măsura căderilor lui furişe în plăcere. Carnea ei se stingea. Devenise cu fiecare noapte mai cenuşie.

Breavman i-a dat la o parte de pe umeri mătasea ca pe o pînză de păianjen. Ea a scos un mic sunet de plăcere şi de resemnare, de parcă el tocmai aflase ce era mai rău. Şi-a odihnit capul pe sînii ei, un gest străvechi care a vorbit cel mai bine în locul lui.

A învăţat repede, dar oricît de frumoasă ar fi, o femeie tot îşi doreşte să i se omagieze frumuseţea şi în versuri. Iar el, ca un profesionist ce era, a ştiut să construiască un iubit care să o cucerească.

Breavman era convins că poemele fac lucrurile să se întîmple. Nu-l dispreţuia pe robotul-amant care făcea o sărbătoare din fiecare noapte şi din fiecare masă luată împreună, un ospăţ. Era un produs superior, asamblat cu grijă. Lui Breavman i-ar fi plăcut să fie chiar el acela. Încuviinţa tandreţea îndrăgostitului, era chiar invidios pe cîte unul din lucrurile pe care le spunea, de parcă ar fi fost un musafir inteligent, invitatul special la cină al lui Breavman.

Îndrăgostitul era atît de bine pus la punct, încît dobîndise o viaţă proprie şi îl lăsa adesea pe Breavman însuşi de căruţă. Venea la Shell cu

un dar, să zicem cu o pană de struţ cumpărată de la un magazin de pe Second Avenue, sau cu un trandafir chinezesc de la colţ din Eighth Street. Se aşeza la masă cu Shell şi bîrfeau şi făceau planuri împreună.

Pe oriunde te mişti
aud sunetul aripilor care se strîng
aripi căzînd.
Am amuţit
fiindcă ai căzut lîngă mine
fiindcă genele tale
sînt coloana vertebrală a unor
foarte mici animale fragile.

— Au acceptat să-mi dea bani peşin pe un cec la supermarket.
— Privilegiul frumuseţii. Cea din urmă aristocraţie a Americii democrate.
— Ba nu, i-au dat şi unei babe pricăjite şi negre.
— Solidaritatea între locuitorii cartierului învinge.
— Cum ţi-a mers cu lucrul?
— Mi-am înnegrit pagina.

Mă tem de clipa
în care gura ta
mă va numi vînător.

Sporovăiala o ţinea tot aşa. Poveşti despre Hartford, despre fîntîna arteziană, verile la Lake George, amintiri despre case uriaşe. Poveşti despre Montréal, nopţile cu Krantz în maşină, moartea tatălui. Şi, fiindcă trăiau împreună, propriile lor poveşti creşteau, mituri ale primei întîlniri, ale primei iubiri, pacea drumurilor viitoare.
— Pot să-ţi citesc ceva?
— De-al tău?
— Doar ştii că nu suport ce scriu alţii.

Îl punea să se aşeze lîngă ea în poziţia ei preferată.

— E despre mine?

— Ai răbdare să-ţi citesc.

Asculta cu seriozitate. Îl punea să citească din nou. Nu fusese niciodată atît de fericită. Şi el citea, cu vocea lui joasă, care abdica întotdeauna înaintea înţelesului cuvintelor şi nu forţa niciodată vreun efect. Îi plăcea onestitatea asta a lui, intensitatea asta care dădea importanţă oricărui lucru.

— E grozav, Lawrence, e chiar grozav.

— Bine. Asta voiam.

— Dar nu e pentru mine, nu e pentru nimeni.

— Ba da, Shell, e pentru tine.

Şi primea căpşuni drept premiu.

Cînd mă chemi lîngă tine
şi îmi spui
„trupul meu nu e frumos“
vreau să aduc
ochii şi gurile ascunse
ale pietrelor ale luminii ale apei
să depună mărturie împotriva ta.

Breavman îşi supraveghea dublura care o făcea fericită pe Shell în timp ce el se uita şi se tot uita. Într-o noapte a privit-o dormind. Voia să ştie ce se întîmplă cu ea. Unele chipuri mor în somn. Gurile se fleşcăiesc. Ochii duşi lasă un leş în urmă. Dar ea era întreagă şi frumoasă, stătea cu mîna aproape de gură şi strîngea un colţ de cearşaf. Din stradă, s-a auzit un ţipăt. S-a strecurat la fereastră, dar n-a văzut nimic. Sunase ca moartea a ceva.

Din lacra lor adîncă
vreau să îţi aşeze în faţă
rima unduitoare

a chipului tău.

Puţin îmi pasă dacă omoară pe cineva, s-a gîndit. Nu-mi pasă de cruciadele care se organizează prin cafenele istorice. Nu mă interesează masacrele din mahalale. S-a întrebat în ce măsură se mai simţea omeneşte implicat în tot ce se afla dincolo de pereţii camerei. Doar atît: condoleanţe distante pentru femeile mai puţin frumoase ca ea şi pentru bărbaţii mai puţin norocoşi ca el.

Cum se simţea legat de vrajă, a continuat cu poemele. Nu şi-a dat seama că nu textul, ci întreaga lui atenţie o încînta pe Shell.

— Pot să intru?

— Nu.

— De ce?

— Mă îmbrac.

— Tocmai.

— Te rog, nu intra. O să începi să te plictiseşti de mine. Toate cărţile spun că trebuie să îmi păstrez misterul.

— Vreau să văd cum te îmbraci în mister.

Nu e de mirare că lua veneraţia pentru prezenţa ei drept dragoste.

Cînd mă chemi lîngă tine
şi îmi spui
„trupul meu nu e frumos“
trupul meu şi mîinile mele
vor să fie eleştee
în care te oglindeşti şi rîzi.

12

Shell a hotărît să ceară divorţul. Gordon nu s-a opus. Avusese intenţia să lupte, dar, cînd Shell l-a vizitat la birou, s-a simţit intimidat. Era atît de

liniştită şi de prietenoasă, s-a interesat de lucrul lui, s-a bucurat de succese. A vorbit despre căsnicia lor cu tandreţe şi despre sfîrşitul ei cu fermitate, ca şi cum s-ar fi făcut seară, joaca de după cină s-ar fi terminat şi acum copiii trebuiau trimişi la culcare. Bănuia de unde îi vine puterea. Cu excepţia unei după-amiezi în care semnaseră nişte hîrtii şi făcuse o ultimă încercare să o păstreze, era, de fapt, fericit că avusese norocul de a petrece cinci ani alături de ea. Şi peste cîţiva ani, cu înclinaţia lui literară de care *Newsweek* nu se sinchisea, va putea să joace în faţa femeilor mai tinere un rol de erou dramatic în mica tragedie.

— Asta e treaba mea şi a lui Gordon, i-a spus Shell lui Breavman.

Ca orice îndrăgostiţi, nu puteau vorbi decît ţinîndu-se în braţe.

— Aşa că nu te amesteca.

Trăiau împreună de aproape un an. Nu voia ca el să înţeleagă divorţul ca pe un semnal că trebuie să o ceară de soţie. Bineînţeles că ar fi vrut să se mărite cu el. Nu era pregătită pentru amanţi, ideea ei despre iubire se baza pe devotament, un devotament izvorît din pasiune.

Uneori credea că nimeni nu poate dărui atîta tandreţe şi atenţie altfel decît ca pe o investiţie în viitor. Alteori ştia, simţea într-un loc dureros din adîncul inimii, că el poate dărui atîta numai dacă avea să plece.

Ea îi dăruise deja totul, un dar pe care îl facem doar o dată în viaţă. Îşi dorea să o iubească în libertate. Asta era partea cea mai importantă a darului. Fusese, de altfel, crescută la şcoala eroilor-martiri şi se vedea, poate, ca o Héloïse. Numai un cavaler rătăcitor plecat în căutarea aventurii – asta era scrisul lui – putea iubi, şi anume doar pe o domniţă care-şi abandonase numele şi casa – societatea convenţională, adică. Aventurierii părăsesc culcuşul şi domniţele îşi reiau numele; tocmai conştiinţa acestui lucru este încercarea care strînge legătura dintre ei.

Nu întîlnim prea des pe cineva care ne împărtăşeşte propria viziune despre ce-am putea să fim. Shell şi Breavman (sau, mai exact, creatura lui) se priveau unul pe altul cu această neobişnuită generozitate.

Într-o după-amiază, Shell s-a întors acasă plîngînd. A ajutat-o să-şi scoată mănuşile, i-a luat geanta, le-a pus pe comoda de lemn lustruit, a aşezat-o pe canapeaua verde.

— Din cauza lucrurilor pe care i le-am spus lui Gordon.

— Trebuia să i le spui.

— Nu pe toate. Sînt groaznică.

— Eşti o vrăjitoare groaznică şi rea.

— I-am spus cît de bine e cu tine – nu trebuia. Am vrut numai să-l lovesc.

Au continuat să vorbească toată noaptea pînă cînd Shell a reuşit să spună: „Îl urăsc“.

Breavman îşi zicea că era mai departe de un divorţ decît credea ea însăşi. Femeile iau foarte în serios orice atentat la integritatea trupului lor. Breavman nu a înţeles că, de îndată ce reuşise să spună asta în braţele lui, se eliberase de ură.

Îl îngrijora faptul că Shell lua decizii de-adevăratelea, că era activă, că îşi schimba viaţa. Ar fi vrut să o privească în repaus. Asta îl implica în lumea caselor şi a semnelor de circulaţie. Shell era pe cale să devină un cetăţean adevărat şi îi folosea iubirea ca sursă de energie.

Şi dacă ar fi însoţit-o pe drumul către intimitatea împărtăşită, către nesfîrşitele conversaţii domestice şi tandre între soţi? N-ar fi însemnat că renunţă la ceva mai auster şi mai abstract, de care de altminteri nu-i păsa, la ceva care ar fi putut să transfere frumuseţea ei asupra străzilor, a oraşului, a munţilor, la ceva care ar fi putut să dea foc peisajului – şi care ar fi rămas sub control cîtă vreme era singur? Nu pentru asta se uita la ea, se delecta cu fiecare mişcare şi cu fiecare expresie a ei? Sau poate că îl neliniştea doar convingerea că nu e făcut pentru confortul casnic. Îl neliniştea, pentru că era pe cale să se destrame.

Lui îi era bine. Începuse să-şi însuşească bucuria propriei creaturi. Îndrăgostitul acesta era lucrul cel mai reuşit pe care îl crease vreodată şi îl

atrăgea ideea de a-i ceda portofelul şi actele şi de a îneca originalul într-un cotlon cît mai murdar al Hudsonului.

Ochiul lui Breavman, călit să privească vulcani, cete îngereşti şi coapse fără cusur, lucra acum fără greş la peisajul care era trupul lui Shell şi era în pericol să aţipească. Acestea sînt vremurile de care Breavman nu îşi aminteşte prea bine, pentru că era atît de fericit.

13

Vara era încă la-nceput.

Ştiai că floarea de nu-mă-uita e atît de mică?

Urcau dealul din spatele cabanei, ascultau păsările şi se uitau în ghid ca să le identifice.

El nu voia să-i dea floricelele, pentru că erau amîndoi la fel de atenţi la nume.

Vorbeau despre felul în care au loc despărţirile. O temă la fel de interesantă şi de îndepărtată pentru îndrăgostiţi cum e apărarea antiatomică pentru un congres de primari.

— …şi dacă pentru unul din noi nu mai merge, trebuie să-i spună celuilalt.

— …şi să sperăm că o să avem curajul de a fi chirurgicali.

Shell se extazia în faţa unui pîlc anume de mesteceni.

— Arată ca nişte pomi în pielea goală! Fac pădurea să arate neagră.

Noaptea ascultau zgomotul lacului lovind nisipul şi stîncile. Cerul plin de luminiţe şi întunecat, ca din poleială arsă. Ţipetele păsărilor, mai umede şi mai disperate acum, parcă ar fi fost vorba de viaţă şi de hrană.

Shell spunea că fiecare sunet al lacului e altfel. Breavman prefera să nu facă investigaţii; se mulţumea cu lipsa de claritate a fericirii. Ea ştia să

asculte mai atent decît el. Pe ea detaliile o făceau mai bogată, pe el îl înlănţuiau.

— Dacă le înregistrezi cîntecul, Shell, şi îl asculţi cu încetinitorul, poţi să auzi cele mai extraordinare lucruri. Ţi se pare că auzi o singură notă, dar, de fapt, sînt adesea două sau trei note cîntate simultan. O pasăre poate să cînte trei sunete deodată!

— Mi-ar plăcea să pot vorbi aşa. Aş vrea să pot spune douăsprezece lucruri deodată. Aş vrea să spun tot ce e de spus cu un singur cuvînt. Nu-mi plac lucrurile care se întîmplă între începutul şi sfîrşitul unei fraze.

Lucra în timp ce ea dormea. Cînd îi auzea respiraţia uşoară, ştia că ziua se încheiase şi, deci, putea începe să o înregistreze.

O deformare curioasă a onestităţii mă ţine departe de tine…

De fereastra lîngă care lucra se tot izbeau insecte. Shell s-a trezit o dată dinadins la miezul nopţii. S-a strecurat în spatele lui şi l-a sărutat pe ceafă.

S-a răsucit, surprins, şi a zgîriat-o cu creionul pe obraz. Şi-a răsturnat scaunul ridicîndu-se.

În lumina rece, fără umbre, a lămpii de carbid, stăteau faţă în faţă. Noaptea era asurzitoare. Bîzîitul şi bufniturile insectelor, ţiuitul lămpii, susurul apei pe bolovani, mici animale la vînătoare, nimic nu era în repaus.

— Am crezut că… S-a oprit.

— Ai crezut că eşti singur! a strigat ea cu durere.

Am crezut că… Ai crezut că eşti singur! a consemnat după ce ea adormise la loc.

14

Într-o noapte, uitîndu-se la ea, a hotărît să o părăsească a doua zi.

Altfel avea să rămînă veşnic lîngă ea, privind-o.

Era jumătatea lui iunie. Muncea ca liftier într-o clădire mică de birouri, muncă de spărgător de grevă. Mai cîştiga nişte bani în plus făcînd curăţenie în cîteva birouri vineri seara. Era un lift hodorogit, pentru maximum cinci persoane, şi, dacă se oprea puţin mai jos de nivelul parterului, nu mai funcţiona.

Noaptea erau Shell, poemele şi jurnalul în timp ce ea dormea.

Era fericit cea mai mare parte a timpului. Asta îl mira şi îl neliniştea cum îl nelinişteşte o pace prelungită pe un general. Îl distra liftul care era ba un car ceresc, ba un instrument de tortură kafkian, ba maşina timpului şi, în cazul cel mai rău, un lift. Dacă îl întreba cineva, răspundea că îl cheamă Caron şi le ura bun venit la bord.

Apoi era masa de seară cu Shell. Şervete de pai pe o masă pliantă din lemn lustruit. Lumînări şi mirosul cerii de albine. Feluri complicate de mîncare, gătite în vin şi prinse cu scobitori, cum îşi pregătesc îndrăgostiţii. Sau mici ospăţuri matinale caraghioase, din cutii congelate şi din conserve.

Erau mic dejunuri de sfîrşit de săptămînă cu ou şi brioşe cu afine, cînd Shell era geniul bun din bucătăria unei vechi ferme, la o veşnicie distanţă de New York – de unde, ca să plece, se mutau pe sofaua verde, atemporală. Erau după- amiezi de uitat la film cu analize mitologice ale westernurilor de mîna a treia, erau seri istorice cu spaghetti la Tony’s, în care descopereau lipsa de autenticitate a lui Bergman.

Poemele continuau să îi celebreze pe ei doi. Poeme de despărţire, un bărbat scriind femeii pe care nu voia să o lase din ochi. Avea destule pentru o carte groasă, dar nu simţea nevoia să publice. Avea să vină mai tîrziu, cînd o să trebuiască să se convingă singur că trăise viaţa asta de muncă şi de iubire.

Breavman se transformase în propria lui creatură. Se retrăgea în turnul său de veghe cîte o oră o dată la cîteva zile ca să-şi completeze jurnalul.

Scria repede şi orbeşte, nevenindu-i să creadă în ce făcea, ca un triplu sinucigaş ratat care bîjbîie după brici.

Exorciza demonii faimei. Îngrămădea paginile într-un sertar de mobilă veche pe care Shell îl respecta. O cutie a Pandorei plină cu vrăji, vize de călătorie şi bilete de avion pe care, dacă ar fi deschis-o, el ar fi dispărut. Se culca apoi lîngă ea în patul cald, şi dulceaţa ameninţării le învăluia trupurile.

Dumnezeule, cît de frumoasă putea fi. De ce să nu rămînă cu ea? De ce n-ar fi un cetăţean cu soţie şi cu slujbă? De ce să nu intre în rîndul lumii? Frumuseţea, pe care o plănuise ca răgaz între două singurătăţi, îl obliga să pună însingurării întrebări vechi.

Ce anume ar fi trădat dacă rămînea cu ea? Nu îndrăznea să înşire pretenţiile necoapte. Şi simţea deja gustul vinovăţiei din care s-ar fi hrănit dacă ar fi părăsit-o. Dar nu voia să o părăsească definitiv. Avea doar nevoie de un răstimp cu sine însuşi, ca să-i ducă dorul, ca să-şi recapete perspectiva.

A îndesat o scrisoare sosită prin poşta aeriană în sertarul ticsit.

A privit-o dormind cu cearşaful strîns în pumn ca o amuletă, cu părul răspîndit pe pernă în bucle ca din Hokusai. Ar fi fost în stare şi să ucidă pentru acel trup în letargie. Era singura lui credinţă. Atunci, de ce să-i întoarcă spatele?

Imaginaţia lui a sărit dincolo de despărţire la regret. Îi scria ca de la mare distanţă, de la vreun birou copleşit de disperarea viitoare a cărnii.

Draga mea Shell, în mine e cineva pe care l-am pierdut cu multă vreme în urmă, l-am înecat prosteşte într-un joc riscant – aş vrea să ţi-l aduc, ţi s-ar instala în visare fără să-ţi ceară voie şi s-ar ocupa de carnea ta ca un savant beţiv, cu note preţioase de subsol, secrete şi vesele. Dar, cum îţi spun, s-a înecat sau s-a făcut covrig într-un somn laş, umflat de somnifere, fără vise, cu urechile înfundate cu alge sau cu vată – nici măcar nu ştiu exact unde-i zace leşul, atîta doar că uneori îl simt

mişcîndu-mi-se în inimă ca un fetus lihnit, cînd îmi aduc aminte de tine îmbrăcîndu-te sau trebăluind în bucătărie. E tot ce pot să-ţi scriu. Pe el aş fi vrut să ţi-l aduc în locul paginii acesteia, în loc de acest regret.

Şi-a ridicat ochii din caietul liniat. Şi-a imaginat silueta lui Shell şi a lui însuşi. Mărţişor desuet, de pe vremea părinţilor. Un cartonaş în raftul cu colecţii. Avea s-o poată oare îmbălsăma ca să o revadă în voie mai tîrziu?

Şi-a schimbat poziţia, trăgîndu-şi cearşaful pe lîngă corp, astfel încît şoldul şi coapsa păreau că se desprind ca dintr-un bloc brut de marmură. Nu exista comparaţie. Nu erau numai formele perfecte sau faptul că le cunoştea atît de bine. Nu era o frumoasă adormită, prinţesa îndrăgită de toţi. Era Shell. Era o femeie anume, care locuia undeva anume şi avea trăsăturile anume ale părinţilor ei. Nu era un caleidoscop pe care îl răsuceşti ca să arate alte imagini. Fiecare dintre expresiile ei reprezenta un sentiment. Cînd rîdea, era din cauză că. Dacă îl lua de mînă în miezul nopţii, era pentru că. Motivul era ea. Shell, acea Shell pe care o cunoştea, era posesoarea trupului aceluia. Îi dădea ascultare, era ea însăşi. Nu stătea pe un piedestal ca să îi facă lui plăcere. Se ciocnise de o persoană anume. Frumoasă sau nu, sau desfigurată mîine cu vitriol, nu conta. Shell era cea pe care o iubea.

Cînd lumina soarelui umpluse pe jumătate camera, Shell a deschis ochii.

— Bună, a spus Breavman.

— Bună. N-ai dormit deloc?

— Nu.

— Hai acum.

S-a ridicat în capul oaselor, a îndreptat cearşaful şi a tras de un colţ în jos, invitîndu-l. El s-a aşezat pe marginea patului. Ea a vrut să ştie ce e cu el.

— Shell, cred că ar trebui să mă duc pînă la Montréal…

— Pleci?

A simţit că înlemnise.

— O să mă întorc. Krantz se întoarce – mi-a scris şi mi-a oferit de lucru într-o tabără…

— Ştiam că ai să pleci. Simt de cîteva săptămîni.

— Numai peste vară…

— Cîtă vreme?

— Vara.

— Cîte luni?

Înainte de a-i putea răspunde, ea şi-a dus degetele la buze şi a scos un mic sunet îndurerat.

— Ce e?

— Parcă aş fi Gordon.

A luat-o în braţe ca să-i spună că nu era deloc acelaşi lucru. Ea i-a adus aminte că promiseseră să fie chirurgicali.

— Prostii, ştii bine. Haide, hai să punem de un mic dejun pe cinste.

A rămas ziua aceea şi încă una, dar a treia zi a plecat.

— Zău, Shell, numai peste vară.

— N-am zis nimic.

— Aş vrea să fii mai tristă.

Shell a zîmbit.

1. *Daughters of the American Revolution*. Organizaţie cu scopuri culturale şi filantropice, înfiinţată la sfîrşitul secolului al XIX-lea, rezervată descendentelor participanţilor la Războiul de Independenţă.

2. Roman pentru copii de Louisa May Alcott (1832-1888), despre viaţa a patru fetiţe din Noua Anglie.

3. Carry A. Nation (1846-1911), figură legendară a activismului prohibiţionist.

Cartea a patra

1

Cu privire la corpurile pe care le-a pierdut Breavman. Nu are să le găsească nici un detectiv. Le-a pierdut în floarea frumuseţii lor. Acestea sînt:

un şobolan
o broască
o fată adormită
un bărbat de pe munte
luna

Dumneata sau eu ne avem trupurile, fie şi mutilate de timp şi de amintire. Breavman le-a pierdut în foc, unde ele continuă să existe întregi şi perfecte. Acest soi de permanenţă nu e o consolare pentru nimeni. După multe arderi, deveniseră constelaţii palide care îi controlau existenţa rotindu-se în propriul lui cer.

S-ar putea spune că trupurile acestea serviseră drept hrană rugului lui Moise, din care fiecare dintre noi păstrează în inimă o fărîmă, dar puţini îndrăznesc să îl aprindă.

2

Stătea pe pajiştea din faţa Spitalului Allan Memorial privind în jos către Montréal.

Nebunii au cea mai bună privelişte din oraş.

Din loc în loc, pe gazonul scump, grupuri de oameni stăteau în jurul unor mese de lemn. Ar fi putut fi un club provincial oarecare. Surorile îl dădeau de gol. Albe şi aranjate, cîte una pe circumferinţa fiecărui grup, ţineau lucrurile sub control fără să participe la conversaţie, dar vizibile ca o lună.

— Bună seara, domnule Breavman, i-a spus sora-şefă. Mama dumneavoastră vă aşteaptă.

Era cumva o urmă de reproş în zîmbet?

A deschis uşa. Camera era răcoroasă şi umbrită. De cum l-a văzut, mama lui a şi început. S-a aşezat. Nu s-a mai ostenit să spună bună ziua.

— …vreau să-ţi rămînă casa, Lawrence, e pentru tine, ca să ai un loc al tău unde să pui capul, trebuie să te aperi, o să ia totul, nu au pic de inimă, pentru mine povestea s-a sfîrşit, şi am făcut atîtea pentru toată lumea, acum trebuie să stau cu nebunii, să zac ca un cîine, *lumea* întreagă afară, toată lumea, un cîine n-aş lăsa să zacă aşa, ar trebui să stau într-un spital, ăsta e spital? Picioarele mele, ce ştiu ei despre asta, că nu mai pot să merg? Dar fiul meu e prea ocupat, da, e un om important, prea ocupat pentru mama lui, pentru lume, e poet, pentru lume…!

Apoi a început să strige. Nu şi-a băgat nimeni capul pe uşă.

— …dar pentru mama lui e prea *ocupat*, pentru *shiksa* lui are timp destul, ei nu-i numără minutele, după ce ne-au făcut, a trebuit să mă ascund în pivniţă de Paşte, ne hăituiau, prin ce am trecut, şi să vezi un fiu, să-mi văd fiul, un trădător de neam, trebuie să dau totul uitării, nu am nici un fiu…

A continuat să delireze vreme de o oră, privind fix în tavan. La ora nouă, Breavman i-a spus:

— Nu am voie să mai stau, mamă.

Ea a încetat brusc şi a clipit.

— Lawrence?

— Da, mamă.

— Ai grijă de tine?

— Da, mamă.

— Mănînci destul?

— Da, mamă.

— Ce ai mîncat azi?

A mormăit ceva nedesluşit. A încercat să compună un meniu pe placul ei. Abia a putut să-şi descleşteze gura, dar ea oricum nu auzea.

— …un ban n-am luat niciodată, totul era pentru fiul meu, cincisprezece ani cu un bărbat bolnav, am cerut eu diamante ca alte femei…

A lăsat-o vorbind.

Afară avea loc un dans terapeutic. Surori ţinute în braţe de pacienţi speriaţi. Discuri de muzică pop, fantezii romantice cu atît mai ridicole în acel decor.

Cînd rîndunelele se-ntorc la Capistrano…

Dincolo de cercul de lumină blîndă în care se mişcau, se ridica panta întunecoasă a lui Mount Royal. La picioarele lor, oraşul comercial îşi agita reclamele luminoase.

Îi privea pe dansatori şi, cum se întîmplă cînd ne găsim în faţa celor neajutoraţi, a proiectat asupra lor toată rezerva de iubire haotică pe care n-avea unde altundeva să o adune. Trăiau sub teroare.

Şi-ar fi dorit ca una dintre femeile acelea albe, imaculate, să-l însoţească pînă la poalele dealului.

3

S-a văzut cu Tamara aproape în fiecare noapte, vreme de două săptămîni, cît a rămas în oraş.

Îşi abandonase psihiatrul şi se dăruia Artei, activitate mai puţin pretenţioasă şi mai ieftină.

— Hai să nu aflăm nici un singur lucru nou unul despre altul, Tamara.

— Ce-i asta, lene sau prietenie?

— E dragoste! a mimat el un leşin teatral.

Locuia într-o cămăruţă ciudată pe Fort Street, o stradă cu case de păpuşi. Avea un cămin de marmură decorat cu făclii şi inimi sculptate, deasupra căruia se afla o oglindă îngustă înconjurată de coloane subţiri de lemn, un fel de Acropole maro.

— Oglinda aia nu foloseşte la nimic dacă stă acolo.

Au desfăcut-o şi au pus-o lîngă pat.

O proprietăreasă meschină despărţise încăperile între ele cu pereţi subţiri. A treia cameră, a Tamarei, cu tavanul ei înalt, părea să fie aşezată în picioare. Ei îi plăcea, fiindcă avea un aer atît de provizoriu.

Tamara era pictoriţă acum şi făcea numai autoportrete. Peste tot erau numai pînze. Decorul unic al tuturor portretelor era camera în care trăia. Avea culoare şi sub unghii.

— De ce te pictezi numai pe tine?

— Cunoşti pe altcineva mai dăruit cu frumuseţe, cu farmec, cu inteligenţă, cu sensibilitate etc.?

— Începi să te îngraşi, Tamara.

— Atunci, o să-mi pictez copilăria.

Părul îi era la fel de negru şi nu şi-l tăiase.

Într-o noapte, au înfiinţat Asociaţia Preamilostivilor Filistini, cu un număr statutar de membri limitat la doi. Urma să se ocupe de proslăvirea vulgarităţii. Au serbat aripile noului model de Cadillac, au susţinut

Hollywoodul şi Hit Parade, au luat apărarea mochetelor şi restaurantelor polineziene, şi-au reafirmat aprecierea pentru Societatea Abundenţei.

Tapetul cu trandafiri se desprindea de pe friza cu viţă-de- vie. Singura mobilă era o canapea căpătată de la Armata Salvării, grav rănită şi prea bombată. Lucra ca model pentru cîţiva artişti şi mînca numai banane – după teoria săptămînii.

În seara dinaintea plecării lui, Tamara le-a făcut o surpriză tuturor filistinilor preamilostivi. Şi-a scos basmaua. Îşi vopsise părul blond, în conformitate cu scopurile organizaţiei.

Adio, Tamara, draga de tine, a notat Breavman pentru viitorii săi biografi, să-ţi meargă bine, ai o gură de trei sute de mii de dolari.

4

Cînd avea să se reia vechiul dialog cu Krantz?

Lacul era superb spre seară. Broaştele ţîşneau ca pe arcuri.

Cînd aveau să se aşeze lîngă apă, ca personajele minuscule dintr-o stampă japoneză, şi să vorbească despre lungul lor exil? Voia să îi povestească totul.

Krantz a făcut informarea pentru instructorii responsabili cu Jocurile de Interior în Zilele Ploioase. Krantz a făcut tabelul cu zilele libere. Krantz a pus la punct un nou sistem de supraveghere a copiilor pe plajă şi a făcut două ore de pregătire cu instructorii. Krantz umbla cu hîrtii sub braţ şi cu un fluier la gît.

Deşteptarea n-o dădea o simplă goarnă, ci primele măsuri din *Concertul pentru trompetă* al lui Haydn, la difuzor. Ideea lui Krantz. Într-a cincea zi a programului de pregătire pentru tabără, Breavman şi-a dat seama că n-avea să mai poată asculta în veci bucata aceea muzicală.

Ei bine, Krantz era ocupat. Mai era şi fata aceea, Anne, care venise cu el din Anglia. Nu era frumoasă, din fericire. Făcea dans modern.

După ce va trece perioada de organizare şi vor veni copiii, lucrurile vor merge de la sine şi aveau desigur să-şi reia obişnuitul schimb de comentarii despre univers.

Krantz explica jocul american de baseball.

— Dacă vreunul prinde mingea după ce a fost lovită, baciul iese din joc.

— Pare logic, a spus Anne şi s-au îmbrăţişat.

Spera ca dialogul să înceapă curînd, fiindcă tabăra nu-i plăcea. Obscenă. Simţise din prima clipă. O tabără pentru copii bogaţi are ceva obscen. Ceva atît de evident încît stîrneşte dezgustul. E ca un parc de distracţii, ca un şir de maşini complicate de joc. S-a uitat la locurile de joacă, la terenurile de handbal, la dormitoare, la bărci – recipiente de pus copii la păstrare peste vară, spre uşurarea părinţilor. Cangrenă în familie. Căminele din Montréal trăsnesc a intimitate denaturată.

Se bucura că, la patru sute de mile de acolo, Shell îl aştepta.

Consilierii făceau plajă pe ponton. Breavman supraveghea carnea. În curînd, avea să fie bronzată, culoarea avea să traseze bretelele sutienelor. Acum erau albi ca orăşenii. Cît dispreţ vor fi avînd pinii pentru ei!

Breavman s-a uitat la o fată înaltă pe care o chema Wanda. Îşi legăna picioarele în apă la celălalt capăt al pontonului. Avea picioare frumoase şi păr blond, dar asta nu îl dădea gata. Nu se înscria chiar în marea tradiţie de aur. Wanda, cu Breavman eşti în siguranţă.

Toate fetele erau foarte urîte. Şi asta era ironia. Breavman ştia bine ce efect or să aibă două luni în societatea lor. Avea să le dedice sonete tuturor. Poemele nescrise îl oboseau deja.

Cerul de munte gemea de stele. Breavman, care nu ştia numele constelaţiilor, socotea că dezordinea face parte din frumuseţea lor.

— Şedinţă cu instructorii! strigă Krantz.

— Hai să nu ne ducem, Krantz.

— Genială idee, doar că eu sînt preşedintele.

În drum spre sala de şedinţe, li s-a alăturat Ed, un student în anul întîi la Drept de la McGill.

— Primul care şi-o pune cu Wanda cîştigă, a propus Ed. E numai o chestiune de timp. O să i-o punem toţi pînă la urmă, aşa se întîmplă în fiecare vară, dar măcar unul ia tot potul.

Limbajul de ţap juvenil îi displăcea lui Breavman. Ar fi vrut să aibă curajul să-l pocnească. Poate o face Krantz. Doar acum ştia ce e iubirea.

— Presupun că vă gîndiţi cum putem să dovedim cine cîştigă.

Ed, omul legii, îşi explica astfel tăcerea celor doi. Breavman căuta vechea înţelegere în această tăcere.

— Cred că putem avea încredere unul într-altul, a spus Krantz. Breavman?

Breavman le-a arătat o stea căzătoare.

— Un contract de-o însemnătate cosmică.

Au căzut de acord că o miză de cinci dolari de fiecare prezintă suficient interes ca să merite osteneala.

La ce te-ai aşteptat, Breavman, la o întîlnire pe coama bătută de vînturi a unui deal, la un ritual cu pumnale şi frăţie de sînge?

5

Hala de îmbarcare viermuia de părinţi, copii, undiţe, rachete de tenis, căţei ameţiţi tîrîţi să-şi conducă tinerii stăpîni. Mame care aşteptau acest moment cu nerăbdare de săptămîni de zile erau brusc lovite de certitudinea că odraslele lor or să moară de foame fără ele. O mamă i-a strecurat lui Breavman în mînă o listă cu un regim special şi o bancnotă de cinci dolari.

— Sînt sigură că o să vă ocupaţi de el, a strigat femeia, căutînd grăbită din ochi pe altcineva de mituit.

Cu un sfert de ceas înainte de ora plecării, Breavman s-a refugiat într-unul din autobuzele goale. A închis ochii şi asculta gălăgia de afară. Ce avea el de împărţit cu oamenii ăştia?

— Numele meu este Martin Stark. S-mare, t-mic, a-mic, r-mic, k-mic. Fără e.

Breavman s-a răsucit.

În scaunul din spatele lui şedea foarte ţeapăn un băieţel de vreo doisprezece ani. Avea ochii incredibil de albi, nu de la natură, ci de parcă s-ar fi străduit să scoată cît mai mult din albul ochilor la iveală. Ceea ce îi dădea aerul că tocmai asistase la o catastrofă.

— Uneori îl scriu cu e şi trebuie să rup pagina şi să o iau de la început.

Vorbea monoton, dar articula fiecare cuvînt ca la lecţia de dicţie.

— Numele meu este Breavman, B-mare, r-mic, e-mic…

Fusese prevenit asupra lui Martin, care avea să fie în grupa lui. După părerea lui Ed, Martin era pe jumătate nebun şi pe jumătate genial. Se pare că mamei lui îi era ruşine cu el. Oricum, nu venea niciodată în ziua prevăzută pentru vizitele părinţilor. Astăzi, a aflat Breavman de la băieţel, venise cu o oră mai devreme şi îl depusese în autobuz cu ordinul să nu se mişte din loc. Evitase astfel să-i întîlnească pe ceilalţi părinţi.

— Vara asta eu sînt instructorul tău, Martin.

Martin a înregistrat informaţia fără nici o reacţie. A continuat să se uite prin Breavman cu aceeaşi groază constantă şi inexpresivă. Avea o figură osoasă şi un nas impresionant de Cezar. Fiindcă de obicei îşi ţinea fălcile încleştate cînd nu vorbea, maxilarul avea un contur proeminent.

— Care e magazinul tău preferat? a întrebat Martin.

— Dar al tău?

— Dionne. Care e parcarea ta preferată?

— Nu ştiu. Dar a ta?

— Parcarea de la Dionne.

Întrebările păreau să îl pasioneze pe Martin, căci a continuat să le pună pe nerăsuflate:

— Cîte ferestre are clădirea în care e Dionne?

— Nu ştiu, Martin. Cîte?

— În toţi pereţii?

— Bineînţeles că în toţi pereţii. La ce bun să ştii cîte ferestre sînt într-un perete sau în trei?

Martin a dat triumfător o cifră. Breavman şi-a propus prosteşte să o verifice cu prima ocazie.

— Cîte maşini erau în parcarea de la Dionne joia trecută?

— Spune-mi.

Cincizeci de copii au năvălit brusc în autobuz. În forfota şi tocmeala pentru locuri, comunicarea lui Breavman cu băieţelul s-a întrerupt. În timpul călătoriei, Martin a stat liniştit, mormăind de unul singur. Breavman avea să afle că îi plăcea să-şi dea de rezolvat înmulţiri de numere cu patru cifre.

În drumul către nord, Breavman l-a întrebat:

— Îţi place peisajul?

— După ce îl cercetez.

6

Trei sute de maxilare care mestecă simultan fac foarte multă gălăgie. Băncile erau de fiecare dată prea aproape sau prea departe de masă şi era nevoie de o acţiune complicată de cooperare ca să fie trase într-o poziţie mulţumitoare. Breavman era cît pe ce să îl pocnească pe un copil care bolborosea cu paiul în paharul de lapte.

După masă, Breavman şi Ed cîntau. Breavman lua energic acorduri complicate, ştiind bine că n-are cine să le observe, şi Ed forţa registrul superior al muzicuţei ca să acopere gălăgia din sala de mese.

Breavman, care ar fi preferat să asculte tot timpul Händel în minte, trăgea de corzile de metal ale unei chitare de împrumut. Mîna stîngă nu mai avea bătături care să reziste la muşcătura corzilor.

Grupa lui şi a lui Ed împărţeau o cabană cu priciuri, o clădire de lemn în care îngrijitorii aveau un separeu doar al lor. Se înţeleseseră să impună o disciplină de fier în primele zile, pentru ca apoi să mai poată lăsa hăţurile şi să fie băieţi buni. După un discurs straşnic, toţi băieţii s-au dus cuminţi la culcare, afară de Martin, care a avut nevoie de o jumătate de oră ca să facă pipi. Ed le-a ordonat să nu facă zgomot dimineaţa, indiferent la ce oră se scoală.

Instructorii se întinseseră pe priciurile lor în atmosfera apăsătoare de severitate. Martin şi-a ridicat vocea ciudată şi sacadată:

— Pot să fac treaba mare înainte de apel?

— Da, Martin.

— Pot să-mi suflu nasul?

— Dacă o faci în linişte.

— Pot să-i scriu fratelui meu?

Ed s-a aplecat spre Breavman şi i-a şoptit:

— N-are nici un frate.

După ce adormiseră toţi, s-a repezit pînă la bucătărie, unde era un telefon. A sunat-o pe Shell la New York. Îşi dorea ca vocea ei să îi şteargă ziua din memorie. Voia să o audă spunînd „dragul meu“. Îi telefonase de cîteva ori din oraş şi cheltuise o mulţime.

Breavman nu i-a zis mai nimic şi a aşteptat, citind şi recitind instrucţiunile de folosire a aparatului telefonic. O voce interioară ţipa: „Nu merge, nu merge“.

Shell i-a povestit cît de mult îi place Joseph Conrad.

Şi-au luat la revedere cu tandreţe, ştiind amîndoi la fel de bine că fuseseră trei minute ratate.

A scris apoi două ore, descriind amănunţit ziua. Muşcăturile de insecte de pe braţe îl enervau şi a scris şi asta. Jacheta indiană îi ţinea prea cald, dar n-avea chef să şi-o dea jos. A scris şi asta.

7

Martin îl fascina. Şi-a dat seama că îi interpretase greşit expresia. Nu era o groază inexpresivă, ci o mirare permanentă. Era o creatură rară – copilul nebun fericit. Ceilalţi copii înţelegeau bine că e un ales al sorţii şi îl tratau cu un fel de uimire plină de admiraţie.

Într-o după-amiază îl înconjuraseră şi se distrau bombardîndu-l cu înmulţiri complicate.

Cu ochii închişi, se legăna încoace şi încolo ca la rugăciune. Îşi lovea pulpele cu palmele deschise ca o pasăre stîngace, încercînd să-şi ia zborul, şi scotea un zumzet de parcă mintea i-ar fi fost o maşinărie.

— Em-m-m-m-m-m-m-m-m…

— Uite, ia uite la el cum face!

— Em-m-m-m-m-m-m-m-m…

— Hai, Martin! Hai!

— Optzeci şi una de mii nouă sute optsprezece, a anunţat, deschizîndu-şi ochii. Băieţii l-au ovaţionat şi l-au îmbrăţişat.

Pe urmă i-au căzut ochii pe un pui de pin. S-a oprit brusc, s-a uitat fix la el şi a ieşit din cercul de copii. Breavman s-a dus după el.

— Nu te simţi bine?

— O, ba da. Aş vrea să le număr.

Pînă la cină, s-a distrat cercetînd media numărului de ace dintr-un pin.

Krantz s-a supărat cînd a descoperit care fusese activitatea de după-amiază a lui Breavman.

— Nu pentru asta dă banii doamna Stark.

— Nu?

Era de necrezut că ajunseseră într-o situaţie în care îşi puteau aduce mustrări unul altuia.

— Nu pentru a-i pune fiul să facă numere de bîlci.

— Şi pentru ce dă banii atunci?

— Termină, Breavman. Ştii că nu-i face bine. Vrea ca băiatul să fie la fel cu toţi ceilalţi – adaptat şi să nu atragă atenţia. Îi e destul de greu şi aşa.

— Bine, o să-l forţăm să joace baseball.

— Orice încălcare a regulamentului se va pedepsi cu asprime, Herr Breavman.

8

În spatele cabanelor se ridica o potcoavă de coline. Pe una dintre ele se afla un amfiteatru cu bănci de lemn şi o scenă. Era folosită pentru spectacole de teatru şi de cîntece, iar de Sabat drept loc de rugăciuni.

Ce frumoase sînt corturile tale, Iacove,
locuinţele tale, Israele.

Cîntau în ebraică, vocile li se amestecau cu lumina soarelui. Domnea o aromă plăcută între pinii înalţi, bătuţi de vînt şi negri. Toata tabăra se îmbrăca în alb.

Aşa sîntem frumoşi, se gîndea Breavman, e singurul moment: cînd cîntăm. Trupe de asalt, bandă de cruciaţi, şleahtă de sclavi puturoşi,

cetăţeni cinstiţi – suportabili numai cînd îşi ridică vocea la unison. Orice cîntare imperfectă trimite la tema ideală.

Ed a spus o poveste minunată de-a lui Şalom Alehem, despre un băiat care voia să înveţe să cînte la vioară, dar nu era lăsat de părinţii lui habotnici. O clipă, Breavman s-a temut că o s-o îngroaşe prea tare, dar nu, dansa şi se legăna cu vioara lui imaginară şi toată lumea îl credea.

Acelaşi Ed care pariase pe trupul unei fete.

Breavman şedea dus pe gînduri, îşi spunea că n-are să fie niciodată la fel de bun, atît de calm şi de plin de vrajă. Şi aşa voia să fie: eroul cumsecade, iubit de popor, omul care vorbeşte cu animalele, Baal Shem Tov care se lasă călărit de copii.

N-ar fi fost niciodată în stare să articuleze corect măcar un singur cuvînt în ebraică.

— Krantz, a şoptit, de ce nu aveam voie să sărim pîrleazul?

Douăsprezece feţe cucernice i-au făcut semn să ssst.

Cu toate acestea, şi ştiind bine că era o aroganţă, se socotea adesea Adevăratul Evreu. Făcuse experienţa străinului. Era recunoscător pentru asta. Acum o extindea şi în mijlocul alor săi.

Şi despre ce era vorba, la urma urmei? Un bărbat singur în deşert, cerşind o aplecare din cap.

Anne a dansat un dans hasidic, anihilîndu-şi orice urmă de feminitate prin mişcările crispate, ironice. Dar, pentru cîteva secunde, s-au simţit pierduţi undeva în Europa, cu pielea nebronzată, aşteptînd, pe străzi înguste, miracole şi ocazia de a se răzbuna de care nu aveau să profite niciodată.

După ceremonialul de Sabat, la coborîre, un fluture l-a urmărit tot drumul şi l-a părăsit cînd a ieşit din zona împădurită, la intrarea în tabăra fierbinte. S-a simţit foarte onorat de asta toată ziua.

9

— E atît de greu, spunea vocea lui Shell. Toată lumea are un trup.

— Ştiu, spunea Breavman. Şi există un moment într-o seară cînd lucrul de care ai cea mai urgentă nevoie e un braţ în jurul umerilor.

— Mă bucur atît de mult că mai putem încă vorbi.

Onestitatea o obliga să-şi descrie ispitele. Voia să nu îi ascundă nimic. Înţelegeau amîndoi pericolul acestei tehnici: există şi alţii care mă doresc. Păstrează-mă sau o să mă păstreze ei.

Se sprijinise de perete în bucătăria întunecată şi asculta. Ce curios, cineva îi vorbea cu atîta blîndeţe! Cum reuşise oare să pună la cale miracolul acesta care făcea să i se vorbească blînd? Era o vrajă pe care era sigur că nu o stăpînise niciodată, cum era şi să îţi citeşti cu glas tare primele poeme. Dar aici i se şoptea chiar numele lui.

În inimă îi creştea prevestirea că avea să o alunge pe cea care şoptea spre zeci de alte aşternuturi indiferente şi să o reducă la tăcere.

— Shell, mîine vin la New York.

— Pleci din tabără?

— Nu e de mine aici.

— Ah, Lawrence!

Cînd a ieşit afară, ploua şi vocea ei îl însoţea. A început să dea ocol unuia din terenurile de joc. Pinii înalţi din jurul terenului, colinele semănau cu un potir în care i se părea că e prins. Iar una dintre colinele negre i se părea atît de legată de tatăl lui încît abia dacă îndrăznea să o privească de fiecare dată cînd ajungea în dreptul ei, împleticindu-se ca un om beat.

Ploaia îmbrăca într-un halou de ceaţă luminile răsfirate. L-a cuprins o ruşine de nedescris. Tatăl lui avea legătură cu dealurile, era ca o adiere printre milioanele de frunze ude.

L-a lovit apoi un gînd: avea strămoşi! Strămoşii lui se întindeau generaţii după generaţii în urmă, legaţi ca într-un şirag de margarete. A continuat să înconjoare terenul prin noroi.

S-a împiedicat şi a simţit gustul de pămînt. A rămas liniştit în vreme ce hainele i se îmbibau cu apă. Pe această scenă avea să se întîmple ceva foarte important. Era sigur. Nu întru lumină, nu întru aur, ci în acest noroi avea să se întîmple ceva necesar şi inevitabil. Trebuia să rămînă şi să vadă. De îndată ce s-a mirat cum de nu îi e frig, a început să tremure.

I-a trimis lui Shell o telegramă amuzantă în care îi explica de ce nu poate veni.

10

Breavman a primit o scrisoare de la doamna Stark, mama lui Martin. Nu se obişnuia ca părinţii să răspundă la rapoartele oficiale pe care instructorii erau obligaţi să le trimită.

Dragă domnule Breavman,

Sînt sigură că fiul meu Martin se află pe mîini bune.

Nu sînt îngrijorată şi nu este necesar să îmi mai trimiteţi informaţii detailate despre comportamentul lui.

Cu stimă,

R.F. Stark

— Ce naiba i-ai scris? l-a întrebat Krantz.

— Ascultă, Krantz, întîmplător îmi place copilul. Mi-am dat toată silinţa cu scrisoarea asta. Am încercat să arăt că sînt de părere că e o persoană extrem de valoroasă.

— Ah, da?

— Ce-ar fi trebuit să spun?

— Nimic. Cît mai puţin. Ţi-am zis cum e doamna Stark. Vreme de două luni pe an nu trebuie să-l mai vadă în fiecare zi şi poate să-şi închipuie că e un băiat obişnuit care face lucruri obişnuite cu alţi băieţi obişnuiţi într-o tabără obişnuită.

— Dar nu e. Are mai multă importanţă decît atît.

— Excelent, Breavman, toată stima pentru compasiune. Dar ţine-o pentru tine, te rog. Nu de dragul mamei lui ai făcut-o, ci de dragul lui Breavman.

Stăteau pe terasa clădirii centrale. Krantz se pregătea să anunţe la difuzor începerea activităţilor de seară.

Krantz şi el nu ştiau oare aceleaşi lucruri despre Martin? Nu, n-aveau cum. Nu ştia mare lucru despre el, dar îi era drag. Martin era un idiot sacru. Comunitatea ar trebui să se simtă onorată să îl aibă în mijlocul ei. Nu numai că nu de toleranţă era vorba: instituţiile ar trebui concepute în jurul lui, al oracolului incoerent prin tradiţie.

La loc deschis, sub influenţa liniştitoare a dialogului, ideea n-ar mai suna atît de deplasată.

Krantz s-a uitat la ceas, pe care îl purta întors pe interiorul încheieturii. Cînd a dat să intre, privirea i-a căzut pe o mogîldeaţă care zăcea pe burtă în întunericul de la capătul peluzei, lîngă un rînd de tufe.

— Pentru Dumnezeu, Breavman, uite, asta e ce vreau să spun.

Breavman a traversat repede peluza.

— Ce faci, Martin?

— Douăzeci de mii douăzeci şi şase.

Breavman s-a întors pe terasă.

— Numără iarba.

Krantz a închis ochii şi a bătut darabana pe balustradă.

— Care e activitatea ta de seară, Breavman?

— Comoara ascunsă.

— Ţine-l şi pe el cu restul grupului.

— Dar nu-l interesează comoara ascunsă.

Krantz s-a aplecat în faţă şi a surîs exasperat:

— Convinge-l. Acesta e rostul prezenţei tale aici.

— Ce importanţă are dacă se duce să caute ziarul de ieri sau dacă numără iarbă?

Krantz a sărit de pe terasă, l-a ajutat pe Martin să se ridice, s-a aplecat, l-a luat în cîrcă şi au traversat pajiştea pînă la grupul lui Breavman. Martin a acceptat vesel şi, în vreme ce era dus călare, şi-a vîrît fără motiv arătătoarele în urechi, mijindu-şi ochii de parcă s-ar fi aşteptat la o explozie asurzitoare.

În fiecare seară, înainte de a adormi, Martin obişnuia să declare cît de bine se distrase în ziua aceea. Se raporta la cine ştie ce măsură ideală.

— Ei, Martin, cum a fost azi?

Vocea mecanică nu ezita niciodată.

— Şaptezeci şi patru la sută.

— Şi asta e bine?

— Tolerabil.

11

Se mira cît de liniştit putea să zacă.

Era mai liniştit decît apa care împrumutase verdele munţilor.

Wanda se agita, se prefăcea că scrie o scrisoare în lumina din ce în ce mai slabă a ce mai rămăsese din zi. Aşadar părul ei nu se încadra în marea tradiţie a blondelor. Membrele ei cu păr blond meritau să fie venerate în sine, chiar dacă nu corespundeau canonului ideal. Dar, la urma urmei, cîte coapse poate săruta dintr-odată?

Dacă aş avea o gură imensă.

Muştele erau foarte agresive. S-au dat cu loţiune împotriva insectelor. Wanda i-a întins braţul, dar, în loc să o ungă, i-a pus sticluţa în palmă. Fantezia lui: să îi întindă loţiunea pe tot trupul, cu frenezie crescîndă.

O ploaie uşoară a trecut peste apă, acoperind-o cu o reţea de reflexe argintii. Din cînd în cînd se auzeau copiii izbucnind în urale, în sala de mese li se dădea un film cu Lassie.

Ploaia a trecut şi suprafaţa apei s-a recompus.

— N-am trăit niciodată la marginea unui lac, a spus Wanda, căreia îi plăcea să meargă în picioarele goale.

— Nu aluneca în poezie, Wanda.

I-a mîngîiat absent obrazul şi părul, care era mai moale decît îşi imaginase.

Un ochi lăuntric, ridicîndu-se în zbor ca o stea înaltă şi lentă deasupra hangarului pentru bărci, i-a arătat imaginea unei cutiuţe de placaj în care două figuri minuscule (două insecte care se împreunau?) executau mişcările inevitabile ale unui balet care le apropia una de alta.

Wanda încerca să îi sărute degetele cu care o mîngîia.

În cele din urmă, a sărutat-o pe buze, pe gură, pe burtă, peste tot.

Apoi s-a întîmplat ceva foarte tulburător.

Faţa ei s-a dizolvat şi din ceaţă a apărut faţa de copil a Lisei, în hangar era întuneric şi faţa s-a dizolvat apoi într-una pe care nu o cunoştea, care s-a dizolvat într-a Berthei, poate nu era decît părul blond. Şi-a încordat privirea ca să oprească metamorfoza şi să se întoarcă la fata de lîngă el.

A încercat să prindă cu gura feţele în schimbare, fără să reuşească. Wanda a confundat exerciţiul acesta cu pasiunea.

Au luat-o înapoi pe cărare. Cerul era mov. Luna răsărea dintr-o grămadă pufoasă de nori. Cărarea era acoperită cu un strat moale din milioane de ace de pin. Martin ar fi ştiut cîte.

Wanda a strănutat. Scîndurile umede.

— Era atît de linişte acolo jos, atît de linişte.

Breavman ar fi vrut s-o pedepsească pentru ritmul banal al frazei povestindu-i despre pariu.

— Ştii care e ambiţia generaţiei noastre, Wanda? Am vrea cu toţii să fim nişte mistici chinezi trăind în colibe de stuf, dar să ne regulăm cît mai des.

— Nu poţi să spui niciodată ceva care să nu fie crud? a ţipat ascuţit, îndepărtîndu-se în fugă de el.

Drept pedeapsă că fusese rău cu ea, a rămas treaz toată noaptea. În zori, păsările au început să cînte. O lumină gri inunda încet fereastra, în timp ce pomii de afară mai erau încă negri. Pe coline se aduna o ceaţă uşoară, dar n-a mai avut chef s-o urmărească.

După cîteva zile, a constatat că luase guturaiul de la Wanda. Şi nu putea pricepe cum reuşeau copiii să îndese atîta mîncare în ei. Bolboroseau cu paiul în lapte, îl diluau cu scuipat, se băteau pe suplimente, făceau sculpturi din miezul de pîine.

Breavman s-a uitat la Martin. Băiatul nu mîncase nimic. Krantz îl avertizase că trebuie să fie atent la regimul lui alimentar. Uneori făcea, din motive necunoscute, o misterioasă grevă a foamei. De data asta, lui Breavman i-a venit să-l îmbrăţişeze.

Îşi simţea capul ca o baniţă. Muştele erau agresive. S-a dus la culcare odată cu copiii, dar nu a putut dormi.

Zăcea în pat şi se gîndea în prostie la Krantz şi la Anne, şi cu dragoste la Shell.

Orizontala e o capcană. Ar trebui să înveţe să doarmă în picioare, ca un cal.

Krantz şi Anne, bieţii de ei, plecaţi prin pădure. Cîtă vreme pot să stea goi înainte ca muştele să-i devoreze? Mîinile trebuiau să abandoneze trupul ei ca să şi-l scarpine pe al lui.

— Pot să intru?

Wanda. Bineînţeles că putea să intre. Doar era încătuşat de pat, nu?

— Am vrut doar să-ţi spun de ce nu te-am lăsat să mă vezi.

Wanda a stins lumina ca să aibă amîndoi şanse egale în faţa muştelor. Şi-au amestecat degetele în timp ce vorbea. În clipa în care a tras-o spre el şi a sărutat-o uşor, a observat un licurici într-un colţ. Sclipea cu intermitenţă. Breavman era sigur că e aproape mort.

— De ce mă săruţi?

— Nu ştiu. Nu de asta am venit. Dimpotrivă.

Era foarte interesat de licurici. Nu murise încă.

— De ca naiba nu ştii?

Wanda dibuia după ceva pe sub bluză.

— Mi-ai rupt breteaua de la sutien.

— Ce conversaţie extraordinară.

— Cred că e mai bine să plec.

— Cred că e mai bine să pleci. E mai bine să plece. E mai bine să plecăm. E mai bine să plecaţi.

— Nu eşti în stare să vorbeşti cu nimeni.

Voia să îl umilească? Nu reuşea. Se concentrase cu toată fiinţa asupra licuriciului. Pauzele dintre micile fulgere reci erau din ce în ce mai lungi. Era Tinker Bell[1]. Toată lumea trebuia să creadă în vrăji. Nimeni nu credea în vrăji. El nu credea în vrăji. Vrăjile nu credeau în vrăji. Te rog, nu muri.

N-a murit. A continuat să sclipească multă vreme după plecarea Wandei. Mai sclipea cînd Krantz a venit să împrumute o revistă de la Ed. Sclipea cînd a încercat să adoarmă. Sclipea în vreme ce scria pe întuneric în jurnal.

Buhuhuhuhuuu, spun toţi copiii mici.

12

Era trei dimineaţa şi Breavman se bucura că toată lumea doarme. Era mai multă ordine aşa, copiii şi instructorii aranjaţi rînduri-rînduri în pat. Cînd erau treji, erau prea multe posibilităţi, prea multe personalităţi de confruntat, feţe de interpretat, lumi de pătruns. Diversitatea îl zăpăcea. Era destul de greu să facă faţă şi unui singur om. O comunitate e un alibi pentru eşecul în iubirea individuală.

O noapte limpede, îndeajuns de rece ca să transforme respiraţia în abur. Peisajul părea strîns legat de bolta cerească, ţintuit parcă locului cu stele îndepărtate de gheaţă. Copaci, coline, clădirile de lemn, o pală joasă de ceaţă erau prinse în şuruburi de stînca planetei. Părea că nimic nu are să se mai mişte vreodată, nimic n-avea să mai poată pune capăt somnului general.

Breavman mergea aproape în marş forţat printre barăcile scăldate în întuneric. Ideea că era singurul liber arbitru în lumea asta îngheţată îl umplea de fericire. Wanda dormea cu părul ei fără culoare. Martin dormea cu fălcile relaxate, împăcat cu teroarea. Anne dormea, o dansatoare nemişcată. Krantz dormea. Ştia bine cum doarme Krantz, cum i se mişcă buzele în afară cu un sforăit neregulat la fiecare expiraţie.

Dizolva în minte pereţii printre care trecea şi inventaria izolarea fiecărei forme. Somnul acesta nocturn era ciudat de dizgraţios. Observa expresia lacomă de pe feţele celor adormiţi, o expresie de mîncău singuratic la un banchet. În somn, toţi oamenii redevin nişte copii alintaţi. Se răsucesc, se trag într-o parte, îşi îndoaie piciorul, îşi îndreaptă cotul, se răsucesc şi se trag iar într-o parte, ca nişte crabi mari, fiecare cu plaja lui albă.

Toată ambiţia, energia, iuţeala şi originalitatea lor erau puse la păstrare în rumeguş ca ghirlandele de Crăciun peste vară. Fiecare formă, lacomă de putere, era prinsă undeva departe într-o hîrjoană de bebeluşi. Noaptea

clară şi liniştită, lumea reală aveau să rămînă fără îndoială nemişcate pînă la întoarcerea tuturor.

Aţi pierdut, le-a spus Breavman cu voce tare. Viaţa voastră măruntă e un turnir de hipnotizatori şi învingătorul sînt eu.

A decis să îşi împartă premiul cu Krantz.

Plasa din fereastra de deasupra patului lui Krantz avea o umflătură. A produs o mică bubuitură cînd Breavman a atins-o de afară.

Krantz nu s-a arătat. Breavman a ciocănit din nou. Vocea fără trup a lui Krantz a început să vorbească monoton.

— Breavman, calci pe flori. Dacă ai să te uiţi în jos, ai să constaţi că te afli într-un strat de flori. De ce stai în stratul de flori, Breavman?

— Krantz, ascultă: ultimul refugiu al celui lipsit de somn e senzaţia de superioritate faţă de lumea adormită.

— Extraordinar, Breavman. Noapte bună.

— Ultima superioritate a refugiului e o senzaţie adormită a lumii lipsite de somn.

— O, excelent.

— Lumea în care se refugiază superioritatea e o ultimă senzaţie a celui lipsit de somn care adoarme.

— Mmm. Da.

S-a auzit un scîrţîit de arcuri şi Krantz a apărut clipind la fereastră.

— Salut, Breavman.

— Acum poţi să te culci la loc, Krantz. Am vrut doar să te trezesc.

— De ce nu trezeşti toată tabăra, dacă tot ai început. Trezeşte tabăra, Breavman! Aceasta este noaptea!

— Pentru ce?

— O cruciadă a copiilor. O să luăm Montréalul cu asalt.

— Iată aşadar motivul acestei discipline. Iartă-mă, Krantz, ar fi trebuit să ştiu.

Au pus la cale cu macabră însufleţire asaltul Montréalului şi martiriul care trebuia să-i urmeze. După patru minute de discuţie, Breavman a sfîşiat imaginea.

— O faci pentru mine, Krantz? Un fel de terapie caritabilă?

— Să te ia dracul, Breavman!

Patul a scîrţîit iar şi după cîteva clipe Krantz era afară, în halat şi cu un prosop în jurul gîtului.

— Hai să mergem, Breavman.

— Îmi făceai doar o concesie, Krantz.

— Nu ştiu cum poţi să fii atît de perspicace acum, ca peste o secundă să fii complet orb. Recunosc. Dormeam şi îmi venea să te trimit undeva. Afară de asta, Anne era cu mine în pat.

— Îmi pare rău, am…

— Nu, vreau să stau de vorbă cu tine acum. Încerc de săptămîni de zile să stau de vorbă cu tine.

— Poftim?

— Te-ai închis complet, Breavman. Faţă de mine, de toţi…

Au stat în picioare lîngă rastelurile cu bărci, vorbeau, ascultau susurul apei. Nisipul era rece şi umed şi chiar era prea frig, dar nici unul nu voia să rupă înţelegerea care se înfiripase şi despre care amîndoi ştiau că e fragilă.

Fuioarele şerpuitoare de pe mal se ţeseau într-o ceaţă din ce în ce mai deasă şi marginea cerului se lumina într-un albastru regal.

Şi-au povestit despre prietenele lor, puţin solemni, omiţînd cu grijă orice informaţie sexuală.

13

Îl urmărea atent pe Martin, care își curăța nasul, nasul lui de Cezar care ar fi trebuit să conducă bătălii istorice, dar se mulțumea să numere fire de iarbă și ace de pin.

În fiecare dimineață, Martin se scula cu o jumătate de oră mai devreme pentru a-și îndeplini ritualul.

Scobitori, vată, vaselină, oglinzi.

Breavman l-a întrebat de ce.

— Îmi place să am nasul curat.

Martin l-a rugat pe Breavman să îi pună la poștă o scrisoare pentru fratele lui. Doamna Stark dăduse instrucțiuni: trebuiau interceptate și distruse. Breavman le citea și înțelegea mai bine angoasa copilului.

Dragă derbedeu gras golanule murdar

Ți-am primit ultimele treizeci și patru de scrisori și am văzut imediat milioanele de minciuni. Sper să mori de foame și să-ți rupi ticăloasele cu urlete și să iasă gîndaci din ele pentru ce i-ai spus ei despre mine. Poți să-ți umpli gura cu prosoape și cu lame de ras. Mămica nu e un cap tîmpit s-a uitat pe furiș cu lanterna și a citit căcatul otrăvit pe care mi l-ai scris sub pătură.

cu dragoste fratele tău,
MARTIN STARK

14

Zi liberă. Cu tot drumul în autobuzul încins, e fericit că e la Montréal. Dar cine sînt nemernicii responsabili de dărîmarea celor mai frumoase părți ale orașului?

Şi-a vizitat mama şi n-a reuşit să o facă să înţeleagă că fusese plecat o vreme. Îngrozitor, ca de obicei.

S-a plimbat pe Sherbrooke Street. Femeile din Montréal erau frumoase. Lansate de pe glezne fine, gambele lor ţîşneau în aer ca nişte rachete teleghidate şi se pierdeau în straturile intime ale rochiilor.

Cutele şi pliseurile îi stîrneau teorii himerice.

Încheieturile mîinilor care fulgerau albe şi iuţi ca nişte stele căzătoare îl proiectau în golul mînecilor. Diseară, cînd se vor pieptăna, vor trebui să îi descurce privirile din păr.

A risipit nenumărate mîini în decolteuri, ca pe monede ascunse. A apelat aşadar la Tamara.

— Hai încoace, bătrîne prieten, hai.

Miros de terebentină. Alt teanc de autoportrete idealizate.

— Tamara, eşti singura femeie cu care pot vorbi. În ultimele două săptămîni, m-am culcat cu gura ta în palmă.

— Cum e tabăra? Cum e Krantz?

— Înfloritor. Dar nu e bun de duhovnic blajin.

— Miroşi delicios. Şi eşti aşa bronzat. Mmmm.

— Hai să ne facem de cap.

— Asta e o idee bună în orice situaţie.

— Să aducem slavă organelor genitale. Nu-i aşa că e o expresie dezagreabilă?

— Pentru femei. La bărbaţi, se potriveşte. Sună clăpăug – lucruri care atîrnă. Îmi aduce aminte de un candelabru.

— Eşti grozavă, Tamara. Doamne, ce bine e cu tine. Pot să fiu orice.

— Şi eu.

Şi-a dat seama că Shell îl obliga la un fel de nobleţe, cu dăruirea ei fără ascunziş.

— Hai să facem totul.

Au ieşit din casă la cinci dimineaţa ca să-şi astîmpere foamea la China Gardens. Rîzînd ca apucaţii, s-au hrănit unul pe altul cu beţişoarele şi au stabilit că sînt îndrăgostiţi. Chelnerii se zgîiau. Uitaseră să se spele de vopsea.

Pe drumul de întoarcere au vorbit despre Shell, despre cît de frumoasă e. A întrebat-o pe Tamara dacă ar avea ceva împotrivă să dea un telefon la New York.

— Bineînţeles că nu. Ea e altceva.

Shell era adormită, dar s-a bucurat să-l audă. Vorbea cu o voce mică, de fetiţă. I-a spus că o iubeşte.

Breavman s-a întors în tabără cu autobuzul din zori. Sublima Tamara l-a condus la autobuz. După mai puţin de o oră de somn, o dovadă de adevărată afecţiune.

15

Acum trebuie să aruncăm o privire mai atentă în jurnalul lui Breavman:

Vineri seara. Muzică rituală la difuzor. Sfînt, sfînt, sfînt este Dumnezeul Oştirilor. Tot pămîntul este plin de mărirea ta. De-aş putea numai să-mi pun capăt urii. De-aş putea crede în ce au scris şi au învelit în mătase şi au împodobit cu aur. Vreau să scriu cuvîntul.

Trupurile noastre sînt bronzate. Toţi copiii sînt îmbrăcaţi în alb. Dă-ne puterea să credem.

Du-mă iar acasă. Construieşte-mi casa la loc. Fă-mă să locuiesc întru tine. Ia-mi durerea. Nu mai am ce face cu ea. Nu mai înfrumuseţează nimic. Transformă doar frunzele în cenuşă. Face apa sălcie. Îţi transformă trupul în stană de piatră. Sfîntă viaţă. Fă-mă s-o trăiesc. Nu vreau să urăsc. Fă-mă să înfloresc. Fă ca visul despre tine să înflorească în mine.

Frate, dă-mi mie maşina ta cea nouă. Vreau să-mi plimb iubita. Îţi dau în schimb scaunul cu rotile. Frate, dă-mi toţi banii tăi. Vreau să cumpăr tot ce îşi doreşte dragostea mea. Îţi dau în schimb orbirea, ca să te poţi bucura tot restul vieţii de controlul absolut asupra tuturor. Frate, dă-mi-o pe soţia ta. Pe ea o iubesc. În schimb, le-am ordonat tuturor tîrfelor din oraş să-ţi acorde la nesfîrşit servicii gratuite.

Tu mă ajută să lucrez. Lucrarea mîinii mele îţi aparţine. Fă să nu îmi înjosesc eu însumi jertfa. Nu-mi lua minţile. Nu mă lăsa să mă prăbuşesc strigîndu-ţi numele în delir.

Nu cunosc alt gust de trup decît al meu.

Îndepărtează de la mine certitudinea. Unde mă aflu nu mai există certitudine.

Cum să îţi închin ţie zilele mele? Acum am spus-o, în sfîrşit. Cum să îţi închin ţie zilele mele?

16

Draga mea Shell,

Cercelul tău de jad în argint filigranat. Mi l-am imaginat la urechea ta. Apoi mi-am imaginat profilul tău şi părul fluturînd în vînt. Pe urmă faţa ta. Şi, în fine, toată frumuseţea ta.

Pe urmă mi-am amintit cît de suspect îţi pare omagiul frumuseţii, aşa că am adus omagii sufletului tău, singurul suflet în care cred.

Am descoperit că frumuseţea ochilor tăi şi a trupului tău e numai veşmîntul de toate zilele al sufletului tău. Cînd l-am întrebat cu ce s-a îmbrăcat de Sabat, s-a transformat în muzică.

Cu toată dragostea, iubito,
Lawrence

17

Într-o noapte, Anne şi Breavman erau împreună de gardă. Stăteau pe treptele unui prici, aşteptîndu-i pe instructori.

Da, da, Krantz se dusese în oraş cu treburi pentru tabără.

Părul ei împletit într-o coadă şerpuia ca un rîu. Licurici, unii la înălţimea vîrfurilor de pini, alţii jos, în jurul rădăcinii.

Iată poemul meu pentru tine.

Nu te cunosc, Anne.

Nu te cunosc, Anne.

Nu te cunosc, Anne.

Veşnica temă: musculiţe şi molii izbindu-se de bec.

— Ăsta e genul de noapte în care mi-ar plăcea să mă îmbăt, a spus Anne.

— Eu aş vrea să mă trezesc.

A început o ploaie uşoară. Breavman şi-a ridicat faţa, încercînd să se dea în vileag.

— Mă duc să mă plimb.

— Pot să vin şi eu? Te întreb aşa, direct, fiindcă am senzaţia că te cunosc de-o veşnicie. Krantz mi-a povestit atîtea.

A plouat cam zece secunde. Au luat-o pe stradă către sat. S-au oprit în locul unde parfumul pinilor era cel mai greu. Breavman s-a trezit legănîndu-se înainte şi înapoi ca la sinagogă. O dorea şi cu cît o dorea mai mult, cu atît devenea mai mult parte din ceaţă şi din copaci. N-am să mai scap niciodată de asta, şi-a spus. Aici o să rămîn. Îmi place mirosul. Îmi place să fiu atît de aproape, atît de departe. Avea senzaţia că el fabrică ceaţa. Îi răbufnea prin pori.

— Mă întorc, dacă vrei să fii singur.

A tăcut o mie de ani înainte de a răspunde.

— Nu, mai bine ne întoarcem amîndoi.

Nu s-a mişcat.

— Ce-a fost asta? a întrebat Anne auzind un zgomot.

Breavman a început să-i povestească despre rîndunele, despre rîndunelele care locuiesc pe deal şi despre rîndunelele care locuiesc în şuri. Ştia totul despre rîndunele. Se deghizase o dată în rîndunică şi trăise printre ele ca să le deprindă obiceiurile.

Stătea foarte aproape de ea, dar nu recepţiona nici urmă din semnalul radar de îmbrăţişare. S-a îndepărtat repede. S-a întors. A tras-o de coadă. Era groasă, exact aşa cum îşi imaginase. S-a îndepărtat iar şi a rupt o nuia din tufişurile de pe marginea drumului.

A şfichiuit violent frunzişul. A biciuit apoi pămîntul din jurul picioarelor ei şi ea dansa rîzînd. A ridicat pulberea de-un cot. Dar tufişurile trebuiau atacate din nou, trunchiurile copacilor, iarba măruntă şi galbenă care în întuneric părea albă. Apoi iarăşi praful, aproape atingîndu-i gleznele. Ar fi vrut să se învăluie amîndoi în pulbere, să spintece trupurile cu nuiaua.

Ea a luat-o la fugă. A fugit după ea, biciuindu-i călcîiele. Rîdeau amîndoi în hohote. A fugit către luminile taberei.

18

Dragă Anne
aş vrea
să îţi privesc
degetele de la picior
cînd eşti
goală.

Cuvinte pe care i le-a recitat de sute de ori din ochi, fără măcar să-şi dea seama.

19

— Cincizeci de cenţi pentru o mînă între picioare.

Krantz glumea cu Breavman, i-o vindea pe Anne la bucată. Lui Breavman nu-i plăcea gluma, dar rîdea.

— Un sfîrc aproape nefolosit pentru treizeci de cenţi?

Ah, Krantz.

Se certaseră din cauza felului în care se purta Breavman cu Martin. Breavman refuzase categoric să-l încurajeze pe copil să participe la activităţile de grup. Ameninţase cu demisia.

— Ştii bine că nu pot să caut un înlocuitor în mijlocul sezonului.

— Atunci o să trebuiască să mă laşi să mă port cu el cum cred eu de cuviinţă.

— Nu-ţi spun să-l obligi, dar zău dacă nu-l încurajezi exact în direcţia opusă.

— Mă bucur de nebunia lui. Şi el se bucură de nebunia lui. E singura persoană cu adevărat liberă pe care am întîlnit-o vreodată. Orice face oricine altcineva nu are nici pe departe importanţa lucrurilor pe care le face el.

— Vorbeşti aiurea, Breavman.

— Se poate.

Apoi Breavman se hotărîse că nu poate să ţină predica la care îi venea rîndul duminică dimineaţa. Nu avea nimic de spus nimănui.

Krantz l-a privit cu seriozitate.

— Venirea ta aici a fost o greşeală, nu?

— Şi tu ai făcut o greşeală că m-ai chemat. Fiecare din noi voia să demonstreze altceva. Aşa că de-acum te-ai făcut băiat mare, Krantz[2].

— Da, a spus Krantz rar. Ştiu.

A ţinut o fracţiune de secundă, această întîlnire adevărată, şi Breavman n-a încercat să o prelungească într-o garanţie. Era antrenat în a

se mulţumi cu fracţiunea. „Rămîne doar ce iubeşti cu-adevărat şi restu-i zgură.“

— Îţi dai seama, nu-i aşa, că te identifici cu Martin şi te excluzi, de fapt, pe tine însuţi cînd îi dai lui voie să rămînă departe de colectivitate.

— Nu mă lua cu jargonul ăsta, Krantz, te rog.

— Îmi amintesc totul, Breavman. Dar nu pot trăi aşa.

— Bine.

Aşa că Breavman a trebuit să rîdă cînd Anne li s-a alăturat şi Krantz a spus: „Bucile sînt mai ieftine“.

20

Seara a stat nemişcat pe balconul sălii de mese. Krantz se pregătea să pună un disc la amplificator.

— Hei, Anne, vrei Mozart, *A patruzeci şi noua*? a strigat. Anne a alergat la el.

Breavman a văzut trifoi în iarbă, o descoperire, şi ceaţa plutind pe deasupra dealurilor, ca într-o fotografie cu marginile decolorate. Apa încreţită de vînt unduia în direcţia în care plutea şi ceaţa, de la negru la argintiu la negru.

Nu mişca un muşchi şi nu ştia dacă era liniştit sau paralizat.

Steve, tractoristul ungur, a trecut pe sub balcon şi a cules o floare albă dintr-un boschet. În tabără se amenaja încă un teren de joc şi se asana o mlaştină şi se netezea pămîntul.

Fluierarului îi intrase un ac în voce. Ca o uşă cu balamale ruginite, undeva, în vale, pe lîngă pinii cu fundul lat.

Podul de piatră
s-a dărîmat

Cînta un şir de copii.

În capătul cărării acoperite de ace de pin, Martin stătea la fel de nemişcat ca Breavman, cu braţul ridicat într-un salut fascist şi cu mîneca suflecată.

Aştepta să vină ţînţarii.

Martin avea o obsesie nouă. Se autoproclamase „Spaima ţînţarilor“, îi omora şi îi număra. Tehnica lui nu avea nimic dezaxat. Îi invita cu braţul întins. Cînd ateriza cîte unul, plici, intervenea mîna cealaltă. „Te urăsc“, îi spunea fiecăruia pe rînd şi îl adăuga la statistică.

Martin şi-a văzut instructorul stînd pe balcon.

— O sută optzeci şi trei! i-a strigat în loc de salut.

La difuzor, o simfonie de Mozart dată foarte tare ţesea laolaltă toate lucrurile asupra cărora Breavman îşi îndrepta atenţia. Împletea, cununa cele două siluete aplecate asupra discurilor şi orice era atins de sunete, copiii cu podul de piatră, vîrful de munte cu ceaţa în care se topea, leagănul gol care pendula agale, şirul de canoe lucitoare, jucătorii care se înghesuiau sub coşul de baschet şi săreau după minge ca în imaginea stroboscopică a unei picături căzînd în apă, tot ce atingea muzica îngheţa într-o imensă tapiserie. Cu el înăuntru, o siluetă lîngă o balustradă.

21

De cînd îşi începuse cruciada împotriva ţînţarilor, coeficientul de mulţumire al lui Martin crescuse enorm. Toate zilele aveau un indice de aproximativ nouăzeci şi opt la sută. Băieţii mai mari erau încîntaţi de el, era comoara cabanei, se mîndreau şi îşi uimeau oaspeţii cu el. Martin rămînea un actor naiv. Îşi petrecea majoritatea după-amiezilor lîngă mlaştina din care tractoarele făceau terenuri noi de alergare. Braţul îi era plin de muşcături. Breavman îi punea calamină.

În următoarea zi liberă, Breavman a luat un canoe şi s-a dus pe lac. Mierle cu aripi roşii ţîşneau printre trestii. A rupt o tulpină de nufăr. Era plină de vinişoare purpurii de spumă.

Lacul era liniştit ca oglinda. Din cînd în cînd, se auzeau zgomotele taberei, se anunţa ora de înot prin amplificator; sau muzica, filtrată prin pădure, se întindea peste apă.

A înaintat pe rîu cît s-a putut, pînă cînd limbi de nisip i-au închis drumul. Singurul indiciu al curentului erau lianele înclinate din apă. Scoici negre, cu un strat gros de mîl – o hrană necurată. Un plescăit şi trupul întins al unei broaşte verzi a alunecat pe sub barcă. Soarele foarte jos îl orbea. I-a poleit vîslele pe drumul înapoi spre locul unde hotărîse să înnopteze.

A făcut focul, şi-a întins sacul de dormit pe covorul de muşchi şi s-a pregătit să privească cerul.

Soarele face întotdeauna parte din cer, dar luna e un străin strălucitor şi îndepărtat. Luna. Privirea ţi se întoarce iar şi iar spre ea, cum se întoarce spre o femeie frumoasă într-un restaurant. Se gîndea la Shell. În aceeaşi clipă în care era convins că e în stare să trăiască singur, credea că poate trăi şi cu Shell.

Ceaţa aluneca încet peste imaginea reflectată a mestecenilor; acum arăta ca un troian.

După patru ore s-a trezit brusc şi a pus mîna pe topor.

— E Martin Stark, a spus Martin.

Focul mai dădea puţină lumină, dar nu destulă. I-a pus băiatului lanterna în faţă. Pe un obraz avea o zgîrietură mare, de la crengi, dar zîmbea cu toată faţa.

— Care e magazinul tău preferat?

— Ce cauţi aici în miezul nopţii?

— Care e magazinul tău preferat?

Breavman l-a înfăşurat în sacul de dormit şi i-a ciufulit părul.

— Dionne.

— Care e parcarea ta preferată?

— Parcarea de la Dionne.

După ce se îndeplinise ritualul, Breavman a strîns totul, l-a luat în braţe, l-a aşezat în canoe şi a luat-o înapoi spre tabără. Refuza să-şi imagineze ce s-ar fi întîmplat dacă băiatul nu l-ar fi găsit. Obrazul avea nevoie de iod. Şi o parte din muşcăturile de insecte păreau infectate.

Vîslitul înapoi a fost superb, cu trestiile care se loveau de fundul bărcii, transformînd-o într-o tobă mare şi fragilă. Martin, încotoşmănat în sacul de dormit, era o căpetenie indiană aşezată pe vine la prora. Cerul îşi dezvăluia continentele de foc.

— Acasă la mine mă mănîncă şobolanii, a strigat Martin.

— Îmi pare rău, Martin.

— Sute şi sute de şobolani.

Cînd Breavman a zărit luminile taberei, l-a cuprins o poftă grozavă să le lase în urmă, să vîslească în continuare cu băiatul în barcă şi să se oprească undeva pe mal printre mestecenii golaşi.

— Nu face zgomot, Martin. Ne omoară dacă ne prind.

— N-aş avea nimic împotrivă.

22

Verde? Bej? În autobuz încerca să îşi aducă aminte de culoarea pereţilor din camera mamei lui. Evita în felul acesta să se gîndească la ea zăcînd acolo. O nuanţă aleasă cu grijă la vreo conferinţă a medicilor.

Camera în care îşi petrece timpul. Pe fereastră se vede versantul sudic al Mount Royalului. Primăvara se simte mirosul de liliac. Ai vrea să deschizi fereastra ca să te bucuri de el, dar nu se poate. Fereastra se ridică doar puţin. Pentru ca sinucigaşii să nu strice gazonul.

— Nu ne-am mai văzut de mult, domnule Breavman, spune sora-şefă.

— Chiar aşa?

Mama lui se uita fix în tavan. S-a uitat şi el. Poate se petrecea acolo ceva ştiut numai de ea.

Pereţii erau un gri rafinat.

— Te simţi mai bine, mamă?

— Mă simt mai bine? Mai bine pentru ce? Ca să ies afară şi să văd ce face cu viaţa lui? Mulţumesc, n-am nevoie să ies ca să ştiu, pot să stau aici, în camera asta, cu nebunii, mama ta într-un spital de nebuni…

— Ştii că nu e asta, mamă. Numai un loc unde să te poţi odihni…

— Să mă odihnesc! Cum să mă odihnesc dacă ştiu ce ştiu? Trădător de fiu, ce, nu ştiu eu unde sînt? Cu seringile lor şi cu purtarea lor politicoasă, o mamă în halul ăsta şi el se duce să înoate…

— Dar, mamă, nu vrea nimeni să-ţi facă rău...

Ce făcea, încerca să o convingă? Şi-a aruncat un braţ şi a bîjbîit după ceva pe noptieră, dar n-a găsit nimic, i se luase totul de acolo.

— Nu-ţi întrerupe mama, nu ajunge cît sufăr? Un soţ bolnav, cincisprezece ani, mie îmi spui? Mie îmi spui, mie îmi spui? *Mie*…?

— Mamă, te rog, nu ţipa...

— Ah! Îi e ruşine cu mama lui, mama lui o să trezească vecinii, mama lui o să le sperie pe prietenele lui străine de neam, trădătorule! Ce mi-aţi făcut cu toţii! O mamă trebuie să stea liniştită, nu, eram aşa frumoasă, am venit din Rusia, toată lumea se uita la mine...

— Lasă-mă să-ţi spun...

— Lumea vorbea cu mine, vorbeşte cu mine copilul meu? Toată lumea ştie că zac aici ca un bolovan, o frumuseţe eram, mi se spunea frumoasa rusoaică, şi ce nu i-am dat copilului meu, să se poarte aşa cu o mamă, nici nu pot să mă gîndesc, tocmai de la copilul meu să am parte, aşa să ai parte şi tu de la copilul tău, cum e ziua zi şi noaptea noapte, aşa să ai parte şi tu de la copilul tău, şobolan în casa mea, nu-mi vine să cred

că viaţa mea, să mi se întîmple mie una ca asta, eu am fost aşa bună cu părinţii mei, mama mea a avut cancer, doctorul i-a ţinut stomacul în mînă, încearcă cineva să mă ajute? Fiul meu ridică măcar un deget? Cancer! Cancer! A trebuit să văd totul, a trebuit să îmi sacrific viaţa pentru oameni bolnavi, asta nu e viaţa mea, să văd asemenea lucruri, tatăl tău te-ar omorî, obrazul meu e îmbătrînit, nu ştiu cine sînt în oglindă, riduri, cînd eram aşa frumoasă…

S-a lăsat pe speteaza scaunului, n-a mai încercat să intervină. Nu l-ar fi auzit nici dacă l-ar fi lăsat să vorbească. Şi, de fapt, n-ar fi ştiut ce să spună chiar dacă l-ar fi ascultat.

A încercat să îşi lase mintea să rătăcească, dar se împiedica de fiecare detaliu delirant, aşteptînd să se scurgă ora.

A ciocănit la uşa Tamarei pe la zece noaptea. A auzit un schimb de şoapte dinăuntru.

— Cine e? a întrebat ea.

— Breavman cel din Nord. Dar văd că ai treabă.

— Da.

— OK. Noapte bună.

— Noapte bună.

Noapte bună, Tamara. Foarte bine că îţi împarţi gura. E a tuturor, ca un parc.

I-a scris două scrisori lui Shell şi apoi i-a dat un telefon, pentru că nu putea să doarmă.

23

Probabil că grupa lui Ed avea să cîştige meciul.

Colţurile terenului erau marcate cu steagul israelian.

Ce drept avea să le ia în nume de rău faptul că se foloseau de acest simbol? Doar nu-l avea gravat pe scut.

Un copil îşi încuraja echipa agitînd o sticlă de Pepsi.

Breavman împărţea hot dogs. Era bucuros că învăţase să-şi suspecteze vecinii creştini de necurăţenie şi să nu creadă în steaguri. Putea aplica acum învăţătura la propriul său trib.

Un *home run*[3].

Trimiteţi-vă copiii la Academia din Alexandria. Nu vă miraţi dacă se întorc alexandrieni.

De trei ori ura. *Mazel tov*.

Salut, Canada, tu, Canada cea mare, cu bogăţii plicticoase şi frumoase. Cu toţii sînt canadieni. Deghizarea în evreu nu înşală pe nimeni.

Cînd i-a venit lui Ed rîndul să arbitreze, Breavman a traversat terenul şi s-a dus lîngă mlaştină să se uite la Martin care omora ţînţari. Tractoristul îl cunoştea deja, venea deseori să-l urmărească pe Martin la datorie.

Băiatul ucisese mai bine de şase mii de ţînţari.

— Să te ajut, să omor şi eu cîţiva.

— Nu contează la scorul meu.

— O să-mi fac scorul meu.

— Eu o să cîştig.

Martin avea picioarele ude. Cîteva muşcături se infectaseră. Ar fi trebuit să-l trimită în dormitor, dar părea să se distreze de minune. Toate zilele lui erau de nouăzeci şi nouă la sută.

— Să văd dacă ai curajul să-ţi faci un scor al tău.

În drumul înapoi cu echipele spre tabără, Ed a spus:

— Nu numai că ai pierdut meciul, Breavman, dar îmi mai datorezi şi cinci dolari.

— Pentru ce?

— Wanda. Noaptea trecută.

— Ah, Doamne, pariul. Uitasem.

A verificat în jurnal şi a plătit cu un sentiment de recunoştinţă.

24

Toate zilele erau însorite şi toate trupurile erau bronzate. Nu se uita decît la nisip şi la trupuri, mirîndu-se ori de cîte ori o bretea dată la o parte dezgolea un alb citadin. Dorea toate aceste umbre stranii de trupuri.

La cer aproape că nu se uita. O pasăre care a zburat foarte jos l-a făcut să tresară. Difuzorul răcnea un Concert Brandenburgic. Întins pe spate, cu ochii închişi, se pierduse în căldură şi în lumină şi în muzică. Deodată, cineva stătea în genunchi lîngă el.

— Lasă-mă să ţi-l storc, s-a auzit vocea lui Anne.

A deschis ochii şi l-a trecut un fior.

— Nu, lasă-mă pe mine, a rîs Wanda.

Lumea se întorsese împotriva coşului de pe fruntea lui.

— Lăsaţi-mă în pace, a strigat ca un apucat.

Violenţa reacţiei lui i-a ţintuit locului.

S-a prefăcut că zîmbeşte, a lăsat să treacă un interval politicos de timp şi apoi a plecat de pe plajă. Dormitorul era prea răcoros. Aerul nopţii nu fusese încă alungat. S-a uitat în jur la încăperea minusculă. Sacul cu rufe murdare era plin. Uitase să-l dea la spălat. Nu era bine. Nu era ce trebuie. Pe pervaz era o cutie de biscuiţi. Nu aşa se mănîncă. Şi-a scos jurnalul. Nu aşa se scrie.

25

Martin Stark şi-a pierdut viaţa în prima săptămînă din august 1958. L-a călcat un buldozer care netezea terenul mlăştinos. Şoferul buldozerului, ungurul pe nume Steve, nu şi-a dat seama că lovise altceva decît, ca de obicei, rădăcini, bulgări de pămînt, pietre. Martin se ascundea probabil printre trestii în aşteptarea inamicului.

Cînd a văzut că nu apare la cină, Breavman a bănuit că e acolo. L-a pus în locul lui la masă pe unul dintre adjuncţi. A luat-o agale spre mlaştină, mulţumit că are o scuză să iasă din sala gălăgioasă de mese.

A auzit un zgomot dinspre tufe. A crezut că Martin îl auzise venind şi acum se juca de-a ascunselea. Şi-a scos pantofii şi a intrat în apă. Era îngrozitor de strivit, avea o urmă de şenilă de-a latul spatelui. Zăcea cu faţa în jos. Breavman l-a întors. Avea gura plină de intestine.

Breavman s-a întors în sala de mese şi i-a spus lui Krantz, care a pălit. Au căzut de acord că restul copiilor nu trebuie să afle, cadavrul trebuia ridicat în secret. Krantz s-a dus la mlaştină şi s-a întors în cîteva minute.

— Stai acolo pînă cînd adoarme toată lumea. Ed o să-ţi ţină locul în dormitor.

— Vreau să merg în oraş cu el, a spus Breavman.

— O să vedem.

— N-o să vedem. Mă duc cu el.

— Breavman, du-te şi stai naibii acolo şi nu mă contrazice tocmai acum. Ce te-a apucat?

A stat de veghe cîteva ore. N-a trecut nimeni pe acolo. Ţînţarii erau foarte agresivi. S-a întrebat ce-i mai pot face cadavrului. Era plin de ei cînd îl găsise. Lumina de lună era slabă. Îi auzea pe băieţii mai mari cîntînd la focul de tabără. Pe la unu noaptea, au sosit ambulanţa şi poliţia. Au lucrat la lumina farurilor.

— Mă duc cu el.

Krantz tocmai vorbise cu doamna Stark la telefon. Fusese remarcabil de calmă. Spusese chiar că n-o să îi dea în judecată pentru neglijenţă. Krantz era zguduit.

— Bine.

— Şi nu mai vin înapoi.

— Cum adică nu mai vii înapoi? Nu mă lua aşa, Breavman.

— Plec.

— Tabăra ţine încă trei săptămîni. N-am cu cine să te înlocuiesc.

— Nu-mi pasă.

Krantz l-a apucat de braţ.

— Ai un contract, Breavman.

— Mă fut în el de contract. Nu mă plăti.

— Ticălos neruşinat, într-aşa un moment…

— Şi îmi datorezi cinci dolari. Eu am avut-o primul pe Wanda. 11 iulie, îţi arăt jurnalul, dacă vrei.

— Pentru Dumnezeu, Breavman, ce tot vorbeşti? Ce vorbeşti? Nu-ţi dai seama ce se întîmplă? A fost ucis un copil şi tu vorbeşti despre regulat…

— Regulat. Ăsta e limbajul tău. Cinci dolari, Krantz. Şi o s-o întind. Nu e aici locul meu…

A fost imposibil de spus cine a dat primul pumn.

26

NU STOARCE NIMIC DIN TRUP NU ÎŢI DATOREAZĂ NIMIC e tot ce a scris.

A bătut cu furie literele la maşina de scris pe care o ţinea pe genunchi în autobuzul spre Montréal.

Era partea cea mai urîtă a drumului, panouri publicitare şi staţii de benzină şi ceafa şoferului şi nenorocita lui de cămaşă de nailon încinsă.

Doar de l-ar prinde, venind printre gunoaie, moartea, ar readuce demnitatea.

Ce cîntau la sfîrşitul cărţii?

Putere! Putere! Să renaştem din noi înşine!

N-avea să înveţe niciodată numele copacilor pe lîngă care trecea, n-avea să înveţe niciodată nimic, avea să se confrunte întotdeauna cu un mister leneş. Ar fi vrut să fie cel îmbrăcat în negru care ţine discursul funerar şi află totul abia la groapă.

Iartă-mă, Tată, nu ştiu numele latinesc al fluturilor, nu ştiu din ce piatră e făcut foişorul.

Şoferul avea probleme cu uşile. Poate n-aveau să se mai deschidă niciodată. Cum ar fi să se sufoce într-o cămaşă de plastic?

27

Draga mea Shell,

O să-mi ia ceva vreme să-ţi spun.

E două noaptea. Dormi în cearşafurile cu dungi verzi pe care le-am cumpărat împreună şi ştiu exact cum îţi arată trupul. Eşti culcată pe o parte, cu genunchii îndoiţi ca un jocheu şi ai împins probabil perna pe jos şi părul îţi e ca o pagină de caligrafie şi stai cu o mînă strînsă aproape de gură, celălalt braţ e întins peste margine ca un bompres, cu degetele moi ca nişte lucruri care plutesc.

E grozav că-ţi pot vorbi, iubita mea Shell. Sînt foarte liniştit, fiindcă ştiu ce vreau să-ţi spun.

Mi-e frică de singurătate. Vizitează un spital de psihiatrie sau o fabrică, stai în autobuz sau într-o cafenea. Peste tot oamenii trăiesc în

nespusă singurătate. Tremur cînd mă gîndesc la toate vocile singure care se ridică, undiţe îndreptate spre cer în aşteptarea unui loz cîştigător. Trupurile lor îmbătrînesc, inimile încep să le răsufle ca un acordeon spart, probleme cu rinichii, sfinctere care se moaie ca un elastic vechi. Ni se întîmplă nouă, ţi se întîmplă ţie, sub cearşafurile cu dungi verzi. Îmi vine să te iau de mînă. Şi acesta e miracolul pentru care băgăm monede în tonomat. Că putem protesta împotriva acestui măcel apatic. Să te iau de mînă e un protest foarte eficient. Aş vrea să fii lîngă mine acum.

Am fost la o înmormîntare azi. Nu aşa se îngroapă un copil. Între moartea lui reală şi evlavia grăbită din capelă contrastul a fost cum nu se poate mai puternic. Cuvintele frumoase nu aveau ce să caute pe buzele rabinului. Nu ştiu dacă în ziua de azi mai e cineva demn să înmormînteze pe altcineva. Durerea familiei era reală, dar aerul condiţionat din capelă se întorcea împotriva ei. M-am simţit prost şi mi s-a pus un nod în gît, fiindcă nu am ştiut ce să îi spun trupului neînsufleţit. Cînd au luat sicriul prea mic, mi s-a părut că îl trăseseră pe sfoară pe copil.

Nu pot să pretind că e o lecţie. Cînd ai să-mi citeşti jurnalul, ai să vezi cît de aproape sînt de a ucide pe cineva. Nici măcar nu mă pot gîndi la asta, pentru că nu m-aş mai putea mişca. Literalmente. Nu pot mişca un muşchi. Tot ce ştiu e că un lucru prozaic, lumea confortului, a fost distrusă irevocabil, şi-n locul lui s-a făgăduit un lucru foarte important.

O miasmă religioasă pluteşte deasupra oraşului şi o respirăm cu toţii. Oratoriul Sf. Iosif e în lucru, cupola de aramă s-a ridicat. Şi la Templul Emmanuel se deschide un fond de donaţii pentru construcţie. Un miros religios, compus din altar muced şi iz de tabernacul, coroane stricate de flori, mese de Bar-Miţva putrede. Plictiseala, banii, deşertăciunea, vinovăţia învăluie stranele. Lumînările, monumentele, flacăra veşnică luminează fără să convingă, ca o reclamă de neon, la fel de sincere ca un anunţ publicitar. Din sfintele potire năvăleşte un fum puturos. Cei care iubesc cu-adevărat le întorc spatele.

Nu sînt un bun îndrăgostit, altminteri aş fi cu tine acum. Aş fi lîngă tine şi nu mi-aş folosi dorul ca pe o dovadă că mai am sentimente. De asta îţi scriu şi îţi trimit jurnalul din vara asta. Vreau să ştii ceva despre mine. Zi cu zi. Draga mea Shell, dacă mi-ai da voie, te-aş ţine mereu la patru sute de mile distanţă şi ţi-aş scrie scrisori şi poeme nostime. E adevărat. Mi-e teamă să trăiesc altceva decît aşteptarea. Nu merit riscul.

La începutul verii am spus: să fim chirurgicali. Nu vreau să te mai văd sau să te mai aud. Aş vrea să răscumpăr aceste vorbe cu multă tandreţe, dar n-am s-o fac. Nu doresc să mă leg de nimeni. Vreau să o iau de la capăt. Cred că te iubesc, dar ţin şi mai mult la ideea de-a şterge trecutul cu buretele. Pot să îţi spun toate astea, pentru că sîntem atît de aproape unul de altul. Tentaţia disciplinei mă face necruţător.

Vreau să termin scrisoarea acum. E prima la care nu păstrez nici o copie. Îmi vine să mă reped într-acolo şi să mă culc lîngă tine. Te rog, nu-mi telefona şi nu-mi scrie. Ceva în mine vrea să înceapă.

Lawrence

Shell a trimis trei telegrame la care el n-a răspuns. A lăsat de cinci ori telefonul să sune toată noaptea.

Într-o dimineaţă, Shell s-a trezit brusc şi i s-a tăiat răsuflarea. Lawrence îi făcuse exact acelaşi lucru pe care i-l făcuse şi Gordon – scrisorile, totul!

28

Beau amîndoi răbdători, aşteptînd incoerenţa.

— Tamara, ştii desigur că sîntem pe cale de a pierde Războiul Rece?

— Nu se poate!

— Limpede ca lumina zilei. Ştii ce face tineretul din China în secunda asta?

— Topeşte drugi de fier în curtea din spate?

— Corect. Şi ruşii învaţă trigonometria încă de la grădiniţă. Ei, ce părere ai, Tamara?

— Sumbră.

— Dar n-are nici o importanţă.

— De ce?

Încerca să pună o sticlă cu capul în jos.

— Hai să-ţi spun, Tamara. Pentru că sîntem cu toţii copţi pentru lagărul de concentrare.

Asta a fost puţin prea brutal pentru gradul de beţie la care se aflau. Dădea din gură, întins pe canapea lîngă ea.

— Ce spui?

— Nu spun nimic.

— Spuneai ceva.

— Vrei să ştii ce spuneam, Tamara.

— Mda.

— Chiar vrei să ştii?

— Da.

— Bine, o să-ţi spun.

Tăcere.

— Ei?

— O să-ţi spun.

— Hai, spune-mi.

— Spun asta: …

A urmat o pauză. A sărit în picioare, s-a dus la fereastră, a trecut cu pumnul prin geam.

— *Hai cu maşina, Krantz*, a urlat. *Hai cu maşina, hai cu maşina!…*

29

Să ne mai aplecăm asupra încă unei umbre, ultima.

Mergea spre Côte des Neiges. Patricia dormea în camera lui din Stanley Street, un somn izolat şi profund, cu părul roşu risipit pe umăr ca modelat de un vînt botticellian.

Nu se putea abţine să-şi spună că era prea frumoasă ca să fie chiar a lui, că nu e destul de înalt şi de bun, că după el nu se întorcea lumea să se uite în tramvai, că trupul lui nu e demn să fie ridicat în slăvi.

Ar fi meritat pe cineva, un atlet poate, care să se mişte cu graţia ei, care să emane aceeaşi forţă tiranică a frumuseţii din fiecare mişcare şi din fiecare trăsătură.

O întîlnise după un spectacol, la petrecerea actorilor. Jucase rolul principal în *Hedda Gabler*. O bestie cu sînge rece, jucase bine ambiţia şi frunza de viţă. Era la fel de frumoasă ca Shell, ca Tamara, era din elită. Era din Winnipeg.

— Există artă în Winnipeg?

Mai tîrziu în seara aceea se plimbau pe Mountain Street. Breavman i-a arătat un gard care ascundea în caligrafia de fier forjat siluete de vrăbii, de iepuri, de veveriţe. I s-a deschis repede. I-a spus că are ulcer. Doamne, la vîrsta ei.

— Cîţi ani ai?

— Optsprezece. Ştiu că te miri.

— Mă mir că eşti atît de calmă şi trăieşti cu ce-o fi lucrul acela care îţi roade stomacul.

Trebuia să plătească în vreun fel pentru modul în care se mişca, pentru paşii ei ca de muzică spaniolă veche, pentru trăsăturile ei care jucau dincolo de durere.

În noaptea aceea i-a arătat locurile lui speciale din oraş. A încercat să îşi revadă propriul oraş de la optsprezece ani. Aici era un zid la care

ţinuse. Altundeva, a vrut să-i arate o uşă demenţială cu filigran, dar cînd s-au apropiat a văzut că imobilul nu mai exista.

— *Où sont les neiges…?* a declamat teatral.

L-a privit drept în faţă şi i-a spus:

— M-ai cucerit, Lawrence Breavman.

Ceea ce, probabil, chiar încercase.

Stăteau culcaţi alături ca înlemniţi. Nimic din ce-ar fi putut să facă gura sau mîinile nu îl apropia de frumuseţea ei. Era cum fusese cu ani în urmă, cu Tamara, tortura tăcerii din pat.

Breavman ştia bine că nu o poate lua de la început. Ce se întîmplase oare cu planurile lui? Au găsit în cele din urmă cuvinte şi tandreţe, tandreţea aceea care urmează unei nereuşite.

Au rămas împreună în cameră.

Pe la sfîrşitul zilei următoare, Breavman terminase un poem ratat despre două armate care pornesc la luptă din două colţuri diferite ale unui continent. Nu se întîlnesc niciodată la mijloc, pe cîmpul de bătălie. Iarna decimează batalioanele cum devorează o invazie de molii o rochie de brocart, şi înseamnă drumul în urma trupei îngheţate cu urmele de metal ale pieselor părăsite de artilerie, arabescuri fără noimă pe pardoseala unei vaste firide. După zece luni, doi caporali care nu vorbesc aceeaşi limbă se întîlnesc pe cîmpia verde pe care bombele n-au răvăşit-o. Au picioarele înfăşurate în zdrenţe rupte din uniformele comandanţilor. Cîmpul pe care se întîlnesc e cîmpul menit luptei de îndepărtaţii şi puternicii comandanţi ai armatelor. Cum cei doi vin din direcţii diferite, se află faţă în faţă, dar au uitat de ce s-au împleticit pe picioare pînă acolo.

În cea de a doua noapte a urmărit-o mişcîndu-se prin cameră. Aşa o frumuseţe nu mai văzuse niciodată. Se cuibărise în fotoliul maroniu şi citea un manuscris. Breavman şi-a amintit de culoarea care îi plăcuse în creuzetul cu alamă topită. Părul ei avea acea culoare şi trupul ei cald părea

să o reflecte exact în felul în care obrazul turnătorului capta lumina deasupra formei în care turna metalul topit.

Pauvre grande beauté
Sărmană măreaţă frumuseţe

A închinat un omagiu tăcut trupului ei, buzelor, nu ca un ecou al unei dorinţe egoiste, ci în numele desăvîrşirii înseşi.

Vorbiseră destul pentru ca ea să stea dezbrăcată. Linia pîntecelui ei îi aducea aminte de formele dulci desenate pe stînca peşterii de vînătorul-artist. Şi-a amintit de stomacul ei.

Quel mal mystérieux ronge son flanc d'athlète?
Ce rău ascuns îi roade oare coapsa mlădioasă?

Întins lîngă ea, îşi imagina că un miracol i-ar împinge spre o îmbrăţişare sexuală. Nu ştia de ce, pentru că erau oameni buni, sau limbajul firesc al trupurilor, sau pentru că ea avea să plece a doua zi. Îşi odihnea mîna pe coapsa lui, o atingere fără urmă de dorinţă. A adormit şi el stătea cu ochii deschişi în întuneric şi camera nu fusese niciodată mai goală şi niciodată o femeie nu fusese mai departe. Îi asculta respiraţia. Era ca motorul delicat al unei maşinării necruţătoare care punea distanţă după distanţă între ei. Somnul ei era retragerea finală, mai desăvîrşit decît orice ar fi putut să facă sau să spună ea însăşi. Dormea cu o graţie chiar mai profundă decît a mişcărilor ei.

Ştia că părul nu simte; i-a sărutat părul.

Se îndrepta spre Côte des Neiges. Noaptea fusese aranjată de un purist al toamnelor Montréalului. O ploaie uşoară lustruia metalul gardurilor de fier forjat. Frunzele zăceau pe jos, gravuri precise pe caldarîmul ud, netede ca tocmai căzute dintr-un ierbar. O pală de vînt a răvăşit frunzele

tînărului salcîm de pe MacGregor. Mergea pe un drum cunoscut, de-a lungul unor garduri şi vile pe care le ştia pe dinafară.

După cîteva clipe l-a străpuns nevoia de Shell. S-a simţit ca ţintuit în aer de o ţepuşă de dor. Odată cu dorul l-a ajuns şi o povară de singurătate pe care ştia că nu o poate duce. De ce trăiau în oraşe diferite?

A intrat în fugă în hotelul Mount Royal. O femeie de serviciu în genunchi i-a mulţumit pentru noroi.

A format numărul, s-a răstit la centralistă, a cerut taxă inversă.

Telefonul a sunat de nouă ori înainte ca ea să răspundă.

— Shell!

— Voiam să nu răspund.

— Mărită-te cu mine! Asta e ce îmi doresc.

A urmat o tăcere lungă.

— Lawrence, nu te poţi purta aşa cu oamenii.

— Nu vrei să te măriţi cu mine?

— Ţi-am citit jurnalul.

Ah, vocea ei era atît de frumoasă, catifelată de somn.

— Lasă-l încolo de jurnal. Ştiu că ţi-am făcut rău. Uită, te rog.

— Vreau să mă culc la loc.

— Nu-mi închide telefonul.

— Nu ţi-l închid, a spus cu o voce obosită. O să aştept să spui la revedere.

— Te iubesc, Shell.

A urmat încă o tăcere lungă şi i s-a părut că o aude plîngînd.

— Te iubesc. Cu adevărat.

— Pleacă, te rog. Nu pot să fiu ce îţi trebuie ţie.

— Ba da, poţi. Eşti.

— Nimeni nu poate fi ce îţi trebuie ţie.

— Shell, e o nebunie să vorbeşti aşa de la patru sute de mile distanţă. Vin la New York.

— Ai bani?

— Ce fel de întrebare e asta?

— Ai bani de bilet? Ştiu că ai fugit din tabără şi ştiu că n-aveai mulţi bani nici cînd ai plecat.

Niciodată nu îi auzise atîta amărăciune în voce. Asta l-a trezit.

— Vin imediat.

— Să ştii că nu vreau să te aştept, dacă nu vii.

— Shell?

— Da.

— A mai rămas ceva?

— Nu ştiu.

— O să vorbim.

— Bine. Acum o să-ţi spun noapte bună.

A spus-o cu vocea ei de altădată, vocea care îl accepta şi îl ajuta să-şi susţină ambiţiile. S-a întristat la auzul ei. În ceea ce îl privea, epuizase emoţia care îl făcuse să o caute. Nu mai simţea nevoia să plece la New York.

30

Şi-a început turul pe străzile din inima Montréalului. Străzile erau în schimbare. Turta dulce victoriană dispărea şi la fiecare al doilea colţ se ridica scheletul pe jumătate acoperit al unei clădiri plate de birouri. Oraşul părea că se îndîrjeşte să devină modern, de parcă s-ar fi convertit brusc la o nouă teorie despre igienă, şi-ar fi dat seama îngrozit că nu are cum să cureţe noroiul din cutele garguilor şi din frunzele de viţă ale frizelor şi s-ar fi decis să cauterizeze întreg peisajul.

Dar erau frumoase. Erau singura frumuseţe, ultima vrajă. Breavman ştia ce ştia, că trupul lor nu murea. Tot restul era ficţiune. Era vorba de

frumuseţea pe care o întruchipau. Şi le amintea pe toate, nu se pierduse nimic. În slujba lor. Mintea lui le cînta lauda pe drumul care urca spre Mount Royal.

Pentru corpul lui Heather, care dormea şi dormea.

Pentru corpul Berthei, care căzuse cu merele şi cu un flaut.

Pentru corpul Lisei, de atunci şi de acum, cu parfumul lui de viteză şi de pădure.

Pentru corpul Tamarei, ale cărui coapse făcuseră din el un idolatru al coapselor.

Pentru corpul Normei, înfrigurat şi ud.

Pentru corpul Patriciei, care trebuia încă îmblînzit.

Pentru corpul lui Shell, a cărui dulceaţă o păstra în memorie, pe care îl iubea acum, din mers, cu sînii mici despre care scrisese şi cu părul atît de negru încît avea reflexe albăstrii.

Pentru toate trupurile cu sau fără costum de baie, haine, apă, trecînd dintr-o cameră în alta, întinse în iarba care li se întipăreşte în piele, dansînd disciplinat, sărind pe cai, crescînd în oglinzi, ţinute ca nişte comori, pe care plînsese, în numele cărora înşelase, toate trupurile, marele balet, cremele cu care se dau, luminate de soare, miruitele întru lumină.

O mie de umbre, o singură flacără, toate întîmplările răstălmăcite de povestire slujeau viziunii şi, deschizînd ochii, se afla în însuşi miezul lucrurilor.

A urcat orbeşte treptele de lemn de pe coasta dealului. Zidurile înalte ale spitalului i-au tăiat calea. Turnurile în stil italian aveau un aer macabru. Mama lui dormea într-unul dintre ele.

S-a întors şi s-a uitat la oraşul care i se întindea la picioare.

Inima oraşului nu se afla jos, printre clădirile noi şi străzile lărgite. Era chiar acolo, la Allan, unde medicamentele şi curentul electric îi ţineau în toate minţile pe oamenii de afaceri şi le împiedicau pe nevestele lor să se sinucidă şi pe copiii lor să se umple de ură. Spitalul era adevărata inimă,

el pompa echilibru şi creativitate şi erecţii şi orgasme şi somn în toate veştedele membre mercantile. Mama lui dormea într-unul dintre turnuri. Cu ferestre care nu se lăsau doar întredeschise.

Restaurantul inunda colţul dintre St. Catherine şi Stanley într-o lumină care face pielea galbenă şi scoate vinişoarele în evidenţă. E un local mare, plin de oglinzi, şi era aglomerat ca întotdeauna. Nu era nici o femeie de văzut. Breavman a observat că o bună parte dintre bărbaţi foloseau pomadă de păr; tîmplele le străluceau de parcă ar fi fost ude. Cei mai mulţi erau zvelţi. Şi păreau să fie într-un fel de uniformă. Pantaloni de doc strîmţi cu catarama la spate, pulovere decoltate purtate fără cămaşă.

S-a aşezat la o masă. Îi era foarte sete. Şi-a băgat mîna în buzunar. Shell avea dreptate. Nu prea avea bani.

Nu, n-avea să se ducă la New York. Asta ştia. Dar legătura cu ea trebuia să rămînă. Nu era permis să o taie. Totul era simplu cîtă vreme legătura dintre ei exista, cîtă vreme îşi aduceau aminte.

Într-o bună zi, ceea ce îi făcuse ei, copilului, avea să-i străpungă înţelegerea cu o vinovăţie atît de brutală, încît avea să rămînă paralizat zile întregi pînă cînd aveau să-l ia pe sus şi să îl lege la nişte aparate medicale care să-i redea glasul.

Dar nu azi.

Tonomatul se tînguia. Credea că înţelege amarul cîntecelor ieftine mai bine decît oricare dintre cei din jur. Wurlitzerul e ditamai animalul care clipeşte îndurerat. E rana de neon a tuturor. Un ventriloc al suferinţei. Animalul de casă pe care şi l-ar dori oricine. Ursul etern, bun de aţîţat cu sînge electric. Era gras, îşi iubea lanţurile, se căina şi era dispus să mustească toată noaptea de cîntece de jale. Breavman avea o monedă în plus.

S-a hotărît să se destindă şi să-şi bea sucul de portocale. O amintire urgentă l-a făcut să-i ceară creionul unei chelneriţe. A mîzgîlit pe un şervet:

Iisuse! Tocmai mi-am adus aminte care era joaca preferată a Lisei. După o ninsoare bogată, ne duceam în curtea din spate cu cîţiva prieteni. Întinderea de zăpadă era albă şi neatinsă. Bertha ne învîrtea. O apucai de mîini, se răsucea pe călcîie, te răsuceai în jurul ei din ce în ce mai repede pînă te desprindeai de pămînt. Apoi îţi dădea drumul şi zburai în zăpadă. Rămîneai nemişcat în poziţia în care căzuseşi. După ce fuseseră aruncaţi cu toţii aşa în zăpada proaspătă, începea partea frumoasă a jocului. Te ridicai cu grijă, atent să nu strici forma pe care o lăsai în zăpadă. Urmau comparaţiile. Te străduiai, fireşte, să aterizezi în cele mai ciudate poziţii, cu mîinile şi cu picioarele întinse în fel şi chip. Apoi plecam, lăsînd în urmă un minunat cîmp alb, plin cu forme ca de flori cu tulpini de paşi.

1. Clopoţel. Personaj al lui G.M. Barrie, zîna care îl însoţeşte pe Peter Pan.

2. „you're your own man, Krantz": Una dintre cele cîteva aluzii la teoria lui Daniel Levinson despre fazele maturizării. Mentoratul e un leitmotiv important al scrierilor lui Leonard Cohen.

3. La baseball, o tură de teren cîştigată.